

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

**Det forenede Understøttelses-
Selskab.**

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Kjøbenhavn 1845.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelin'ske Officin.
Store Kjøbmagergade No. 65.

05.6
Bo 66

1843
Aug 55

17539

Indhold

af

Borger - Vennens

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr.		Side
1.	Fortsettelse af: Træk af den svenske Dronning Christinas Liv	1
2.	Bekjendtgjørelse	9
	Fortsettelse af: Træk af den svenske Dronning Christinas Liv	14
3.	Fortsettelse af: Træk af den svenske Dronning Christinas Liv	17
4.	Slutning af: Træk af den svenske Dronning Christinas Liv	25

IV

Nr.	Side.
5.	Den engelske Armee 33
	Blandinger 40
6.	Sandwichsøerne 41
	Extract af fjerde Kvartals=Regnskab 1842.
	Blandinger 44
7.	Fortsættelse af: Sandwichsøerne 45
	Blandinger 52
8.	Bekjendtgjørelse 53
	Bekjendtgjørelse 54
9.	Bekjendtgjørelse 61
	Slutning af Sandwichsøerne 62
	Blandinger 68
10.	Bekjendtgjørelse 69
	En Forsoning i Kaukasus 70
	Sørøveren Canella 75
	Blandinger 76
11.	Bekjendtgjørelse 77
	Bekjendtgjørelse 78
12.	Bekjendtgjørelse 93
	Slutning af Bekjendtgjørelsen Nr. 11 94
	Extract af General=Regnskabet for 1842.
	Fortsættelse af: Sørøveren Canella 99
	Blandinger 100
13.	Fortsættelse af: Sørøveren Canella 101

Nr.		Side.
14.	Slutning af: Søroveren Canella.....	109
	Slaveoprør paa Jamaica.....	113
	Blandinger.....	116
15.	Bekjendtgjørelse.....	117
	Slutning af: Slaveoprør paa Jamaica..	122
	Blandinger.....	124
16.	En Tigerjagt.....	125
	Danmarks Land- og Søvæbning.....	130
	Klosterdisciplin.....	132
17.	Fortsættelse af: Danmarks Land- og Sø- væbning.....	133
	Extract af første Dvartals Regnskab 1843.	
18.	Bekjendtgjørelse.....	137
	Fortsættelse af: Danmarks Land- og Sø- væbning.....	138
	Mærkelig Uttring af Napoleon.....	144
19.	Bekjendtgjørelse.....	145
	Fortsættelse af: Danmarks Land- og Sø- væbning.....	146
20.	Bekjendtgjørelse.....	153
	Slutning af: Danmarks Land- og Søvæb- ning.....	154
	Blandinger.....	159
21.	Lotteri-Gevinst uden Lodseddel.....	161

VI

Nr.		Side.
	Cigar-Fabrik i Sevilla	168
22.	Bekjendtgjørelse	169
	Slutning af: Lotteri = Gevinst uden Lod- seddel	172
23.	Danmarks Tilstand for 60 Aar siden ...	177
24.	Fortsættelse af: Danmarks Tilstand for 60 Aar siden	185
25.	Bekjendtgjørelse.....	193
	Fortsættelse af: Danmarks Tilstand for 60 Aar siden	194
26.	Fortsættelse af: Danmarks Tilstand for 60 Aar siden	201
27.	Fortsættelse af: Danmarks Tilstand for 60 Aar siden	209
28.	Slutning af: Danmarks Tilstand for 60 Aar siden	217
29.	Om Silkeavl i Danmark.....	225
30.	Algiers Barbarossa	233
31.	Fortsættelse af: Algiers Barbarossa	241
	Extract af andet Dvartals Regnskab 1843.	
32.	Fortsættelse af: Algiers Barbarossa.....	245
33.	Fortsættelse af: Algiers Barbarossa.....	253
34.	Bekjendtgjørelse	261
	Fortsættelse af: Algiers Barbarossa.....	263

Nr.		Side.
35.	Bekjendtgjørelse	269
	Fortsettelse af: Algiers Barbarossa.....	271
36.	Bekjendtgjørelse	277
	Fortsettelse af: Algiers Barbarossa.....	279
37.	Bekjendtgjørelse	285
	Fortsettelse af: Algiers Barbarossa.....	287
38.	Slutning af: Algiers Barbarossa	293
	Indianse Fuglereber.....	297
	En Veir=Spaadom	300
39.	Reiseren af Rusland og Yankeen	301
	Napoleon og Biotti.....	307
40.	Bekjendtgjørelse	309
	Dronning Christinas Tilbagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse.....	310
41.	Bekjendtgjørelse	317
	Fortsettelse af: Dronning Christinas Til- bagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse	318
42.	Bekjendtgjørelse	325
	Fortsettelse af: Dronning Christinas Til- bagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse	326
	Extract af tredie Dvartals Regnskab 1843.	
43.	Slutning af: Dronning Christinas Til- bagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse	329
	Christina i Narene 1661—1666.....	333

VIII

Rr.		Side.
44.	Christinas anden Reise til Sverrig	337
45.	Slutning af: Christinas anden Reise til Sverrig	345
46.	Christinas Ophold i Hamborg	353
47.	Dronning Christinas tredie Forsøg paa at komme tilbage til Sverrig	361
	Træk af Frederik den Stores Liv	368
48.	Christinas Bestræbelser for at blive Dron- ning i Polen	369
	Træk af Frederik den Stores Liv	375
49.	Bekjendtgjørelse	377
	Christinas Ophold i Rom	378
50.	Bekjendtgjørelse	385
	Slutning af: Christinas Ophold i Rom..	386
	Garrif	392
51.	Bekjendtgjørelse.	393
	Christinas Tvistighed om Dvarteerfriheden	394
52.	Slutning af: Christinas Tvistighed om Dvarteerfriheden.	401
	Christinas Alderdom og Død.	404

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 7^{de} Januar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Eræf af den ſvenſke Dronning Christinas Liv.

(Fortsat.)

Den 13de September reiste Dronningen fra Compiègne under alle ydre Tegne paa giensidig Tilfredshed baade hos hende og Hoffet. Paa Tilbageveien besøgte hun Ninon l'Enclos, et ugift Fruentimmer, som paa den Tid var bekiendt over hele Europa for Skønhed, Forstand og behagelig Omgangstone, men tillige for fuldkommen Usædelighed og for den utvungne og aabenlyse Maade, hvorpaa hun ferte og forsvarede sit uordentlige

Levnet. Man sagde, at denne Ninon var den eneste Fruentimmer i Frankrig, som Christina gav noget Beviis paa virkelig Høiagtelse. -- Reiser fra Paris toges derpaa over Alperne. Da Pester herskede i Rom, opholdt Christina sig i nogen Tid i de nordlige Dele af Kirkestaten og for det meste i den vel byggede og smukt beliggende Stad Pessaro.

Christinas Ophold i Frankrig havde været meget behageligt. Hver Dag medførte Fornøielser, Udspredelser og Optog, der alle smigrede hendes Forsængelighed og desuden, ved det franske Hof's Rundhaandethed, havde den vigtige Fordeel for Christina ikke at angribe hendes egen Kasse. „Frankrig,“ yttrede hun, „er det skønneste Land og det franske Hof det meest artige og belevne i Europa.“

Christinas Besøg i Rom blev ikke saa behageligt; de havde begge for hverandre mistet Nyhedens Interesse. Underholdnings-Pengene fra Sverrig kom ogsaa uordentlig, saa at Christina nødsagedes til at leve yderst knap. Med Hensyn til begge disse Grunde blev hun af Paven og Rom's Adelsmænd denne Gang langt fra ikke feiret saa meget som ved hendes første Ankomst.

Hendes Ophold i Rom blev derfor ei heller langvarigt, og hun foretog snart en ny Reise til

det saa meget yndede Frankrig. Som Grund foregaves deels en i Italien udbrudt smitsom Sygdom, deels Christinas Begierlighed efter at see Kong Ludvig danske i en stor Ballet, som skulde gives i Paris. Enten for at gjøre sig betydende eller for at have en vigtigere Anledning for sin Reise, kom hun desuden frem med et hemmeligt Forslag, nemlig ved Hielp af franske Baaben og til Gavn for Frankrig at erobre Neapel. Under Foregivende af Mangel paa Tropper skied den franske Regiering hele Forslaget fra sig; og man gjorde oveniøbet Nar af det, idet man spottende kaldte det: „det argonautiske Sætog“.

Nogle sige, at Christina havde anmeldt sin forehavende Reise for det franske Hof og var bleven indbudt; men de fleste Forfattere negte dette Sidste. Dog hvorom Alting er, Christina tiltraadte Reisen, men frabad sig alle Høitideligheder ved samme. Udstyret passede ei heller til Modtagelsen af disse, da Mangel og en besynderlig Characteer viste sig i det hele Anlæg. Man saae nemlig Christina færdes igiennem Frankrig i et Par almindelige Bogne. Klædt i en simpel guul Kiole samt i en luslidt Overkiole og med en almindelig Hue paa Hovedet sad Dronningen selv tilligemed Overstaldmesteren Monaldeschi og Gardecapitainen Ludvig

Sentinelli i den første Bogn. I den anden førte det øvrige Selskab, og nogle faa Ryttere sluttede Rækken. Det Hele lignede snarere et Par sædvanlige Postvoagne end Toget af en reisende Dronning. Ogsaa omtales denne Gang ikke en eneste Heitidelighed ved hendes Modtagelse. Hoffet, som opholdt sig i Paris eller St. Germain, vilde afværge Besøget og bad hende at standse i Lyon eller Avignon; „man var ikke forberedt paa Modtagelsen af en saa høi Gæst.“ Men da Christina ikke forstod eller ikke vilde forstaae disse Vink, anviste man hende indtil videre Eystflottet Fontainebleau som Bolig. Men der lod man hende ogsaa blive. Den ene Uge efter den anden haabede hun at blive indbudt til Paris, men forgieves, og kun nogle faa Personer indfandt sig for at giøre deres Opvartning for den Maret forud saa almindelig søgte og feirede Dronning. Man saae tydeligt, at Hoffet vilde vise sit Mishag over hendes Ankomst.

Det var under dette lange og kiedsommelige Ophold i Fontainebleau, at Christina lod fuldbyrde det saa berygtede Mord paa Monaldeschi.*)

*) Skøndt Mordet paa den ulykkelige Monaldeschi før er blevet fortalt for danske Læsere, vil dog den her givne Beretning, der baade i Fremstillingen er livlig og indeholder endeel nye Oplysninger, ikke være uden Interesse. Forf. har foruden de trykte Kilder benyttet de Misfiver, som den daværende svenske

Johan, Marquis af Monaldeschi, var født i Rom og af fornem Slægt. Alle Forfattere beskrive ham som egenkærlig, iilludnet, utaknemmelig, sladderagtig samt uden Ære og Paalidelighed. Ved Christinas Ankomst til Italien blev han optagen ikke blot i hendes Tjeneste men ogsaa efter kort Tid i saa stor Yndest, at han udnævntes til Overstaldmester og bestandig saaes ved Dronningens Side. Mange blandt Publicum sagde og troede, at han efter Pimentelli's Afsked var hendes erklærede Elsker.

Paa samme Tid havde Christina i sin Tjeneste optaget tvende Grever Sentinelli. De vare Italienerne og Bredre; den ene, Ludvig, blev Capitain ved Garden; den anden, Frank Maria, Overkammerherre. Denne Sidste erholdt ligeledes af Dronningen saa store Gunstbeviser, at Mange ansaae ham for at være den virkelige Elsker. Der herskede ogsaa imellem begge Yndlingerne, Monaldeschi og Sentinelli, et bittert Fiendskab, og den Ene søgte ved allehaande Nænkter at fortrænge den Anden.

Ingen har kunnet eller kan bestemt opgive Marsagen til den bittere Uvillie, som Christina paa denne Reise fattede mod Monaldeschi, og man

Gesandt i Paris, Courtin, sendte til Stockholm, og som forvares i Rigsarchivet. M.

sagde allerede da, at den hemmelighedsfulde *Clair*et *Poissonet* var den *Gneste* som havde nogen *Kundskab* derom. Naturligviis giettede man for det meste paa forraadt *Kiærlighed*. Et paa den *Tid* under et falskt *Navn* udkommet *Skrift* (*Memoires de la vie du Comte D****), der dog kun maa betragtes som en *Blanding* af *Digt* og *Sandhed*, har optaget og bearbejdet denne *Sisning*. *Forfatteren* beskriver nemlig, hvorledes *Monaldeschi* havde forelsket sig i et andet *Fruentimmer*, hvorledes han i et *Brev* til denne havde klaget over sit tunge *Lot*, over *Dronningens* *Paatrængenhed*, over sin egen *Modbydelighed* for hendes *Person* o. s. v. *Fremdeles*: at samme *Fruentimmer*, opbragt over nogle af *Monaldeschi's* *Løgne* og *Bedragerier*, giennem *Sentinelli* havde ladet *Dronningen* tilstille de bagvaskende *Breve*.

Den *Forklaring*, som af mere troværdige *Forfattere* er bleven given, er dog følgende:

Monaldeschi's *Medbeiler* til *Christinas* *Indest*, *Frantz Maria Sentinelli*, var paa den omtalte *Reise* bleven tilbage i *Italien*. *Monaldeschi* opfangede og giemte nogle af hans *Breve*. I deres *Sted* opsatte han i *Sentinellis* *Navn* en *Mængde* andre *Breve* af et for *Christina* ufordeeltigt *Indhold*. *Siden* reenskrev han dem og

efterlignede derved meget heldig Sentinelli's Stiil, en Kunst, hvori han havde temmelig Øvelse. Alt var saaledes anlagt, at Brevene skulde komme i Christinas Hænder og saaledes for stedse styrte denne hadede Medbeiler. Disse Kunstgreb understøttedes af Passerini, en daarlig Person, som dog ved Monaldeschi's Hielp var bleven Dronningens Hosprædikant. Samme Passerini var ogsaa, efter Nogles Opgivelse, den, som havde reenskrevet de efter Sentinelli's Stiil efterlignede Breve.

Alt Indholdet af disse Breve har været høist ufordeelagtigt og ubehageligt for Christina, saa meget veed man, men ei heller mere. Den troværdigste Samtidige, som har yttret sig herom (Courtin) forsikkrer, at de ikke angif Kiærlighedssager.

Det var under Opholdet paa Fontainebleau og hen i October Maaned, at disse Intriguer begyndte at udvikle sig. Christina fattede snart Mistanke om noget Bedrageri af Monaldeschi, maaskee af den Grund, at hun kiendte hans Fiendskab mod Sentinelli. Hun begyndte derfor noie at bevogte alle hans Foretagender samt at opfange og brække de til ham kommende Breve, og blev derved mere og mere overbevist om Overstaldmesterens Forræderi, saavel mod Sentinelli, hans

Kammerat, som han vilde styrte, som mod Dronningen, hans Belgiereriude, om hvilken han letfærdigt udsprede nedrige Beskyldninger. Endelig henvendte hun sig til Passerini, hvorpaa denne forraadte Hemmeligheden og fremlagde Monaldeschi's Udkast til de omtalte Breve. Imidlertid dulgte hun sin Mistanke og viste Monaldeschi samme Fortrolighed og Belvillie som tidligere; alt dette for at dysse ham i Søvn, indtil det var lykkedes hende at skaffe fuldgyltige Beviser. En Dag begyndte hun under forstilt Fortrolighed at tale med ham om de falske og uforde-lagtige Rygter, som udspreddes angaaende hendes private Levnet. Monaldeschi, som troede sig selv sikker, yttrede: „Disse Bagvaskelser maae dog komme fra En, der staaer i nær Forhold til Eders Majestæt. De kunne saaledes neppe komme fra nogen Anden end Overkammerherre Sentinelli eller fra mig. Eders Majestæts Skarpsindighed vil snart opdage Bedrageren; og jeg beder Eder, at han da ikke maa skaanes.“ Dronningen afbrød ham: „hvad Straf fortjener da en saadan Forræder?“ — Marquis'en svarede: „Eders Majestæt maa uden Barmhertighed strax støde ham ned. Det er en saa retfærdig Handling, at jeg selv tilbyder mig som dens Fuldbyrder, eller ogsaa som dens Offer, hvis jeg befindes at være den Skyldige.“ — „Godt,“ sagde Christina, „kom disse Eders Ord ihu og vær overtydet om, at at jeg ingenlunde skal skaane Forræderen!“

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 14^{de} Januar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 30te December d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Repræsentrants-Forsamling, der bivaanedes af 37 Repræsentranter, i hvilken afhandlede og besluttede følgende:

1. Fra Revisorerne af Regnskabet for afvigte Aar, Dhr. Lieutenant, Sadelmagermester Mundt og Major J. F. v. Paludan, fremlagdes en Skrivelse dat. 8 December d. A., hvori de erklære at Regnskabet er befundet rigtigt og i god Orden — hvorefter dette blev qvitteret paa sædvanlig Maade.

2. Ligeledes oplæstes en Skrivelse fra Skriftcomiteen dat. 12 Nov. d. A., hvori tilkjendegives at Herr Professor Ursin er valgt til Comiteens Formand, tillige meddeeltet et af Skriftcomiteen forfattet Udkast til et Revulativ for Comiteens Virksomhed, imod hvilket Forsamlingen Jutet havde at erindre.

3. Administrationens Medlem, Grosserer Borgen, anmeldte at han med dette Aars Udgang efter Tour skulde udtræde af Administrationen. Der blev derfor overeensstemmende med Lovene, ved en dobbelt Valghandling foretaget nyt Valg paa en Administrator, og valgtes da ved Stemme fleerhed Grosserer Borgen til fra 1 Januar 1843 paa ny i 3 Aar at indtræde i Selskabets Administration.

4. Til i Overeensstemmelse med Lovenes § 48 at foretage det aarlige Eftersyn af Selskabets Effecter, Protocoller m. m. valgte Forsamlingen Dhr. Statsraad Haagen, Capt. Kern og Isenkræmmer Dohler, som dertil erklærede sig villige.

5. Da Herr Lieutenant, Sadelmagermester Munde efter Overenskomst med Herr Major v. Paludan ønskede med dette Aar, efter Tour, at fratræde som Revisor, foretog Forsamlingen

overeensstemmende med Lovens § 43 Valg paa en ny Revisor, samt 2 Suppleanter. Valget faldt med Stemmesleerhed paa:

Hr. Auditeur Steenstrup til Revisor,
 — Sulferraffinadeur G. Hedemann } til Sup-
 — Mechanicus Gamst } pleanter.

6. Følgende nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

Hr. Skipper J. G. Glad,
 — Skomagermester G. Høberg,
 Institutbestyrerinde, Jfr. H. Hoffmann,
 Hr. Høker G. Jensen,
 — Kontorist J. G. Hansen,
 — Konditorsvend G. Gøding,
 — Lødsformand J. Jørgensen,
 — Kontorist H. P. Vogel,
 — Handelsfuldmægtig E. G. Sand,
 — Marschandiser G. F. Henrichsen,
 — Parykmagermester G. G. Faxe, jun.,
 Jomfru A. G. K. Schmith,
 Institutbestyrerinde, Jfr. A. G. Bræmer,
 Jomfru S. M. Pflug,
 Gjordemoder, Madam H. Høbble,
 Hr. Blikkenslagermester L. A. Thaulow,
 — Uhrmagermester E. Steinmø,
 — Gartner N. G. Schmidt,

- Hr. Slagtermester G. Hendriksen,
 — Slagtermester G. N. Petersen,
 — Værrshuusholder G. Eriksen,
 Jomfru F. M. Otto,
 Hr. Lieutenant, Soldbetjent Destinon,
 — Kunstdreiermester F. W. Kleine,
 — Krigssecret., Soldbet. J. G. F. Simonfen, Dbm.,
 — Soldbetjent G. Due,
 — Skræddermester J. G. Siegler,
 — Skomagermester H. J. Beck,
 — Opfyndmand G. Olsen,
 Jomfru A. Lassen,
 Hr. Skræddermester J. G. Deichmann,
 — Skolelærer H. D. Müller,
 — — P. L. Christiansen,
 — — H. P. Rasmussen,
 — Hørhegler G. J. Jacobsen,
 — Bundtmager P. Eisinger,
 Gjordemoder, Madam A. K. Woderup,
 Jomfru G. Købke,
 Jomfru A. M. Jensen,
 Hr. Pastor A. Berg, paa Feise,
 — Glarmester A. W. Poulsen,
 Madam M. G. Mortensen,
 Hr. Graveur P. L. Mossin,
 — Høker G. A. Birch,

Jomfru C. Juul,
 Hr. Skræddermester N. S. Vermuth,
 — Muursvend Reimers,
 — Ovrergraver F. G. P. Telle,
 — Skibscapitain Humble.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab, den 31^{te} December 1842.

J. C. Lund. E. Clausen.

M. Benzen.

Eræf af den svenske Dronning Christinas Liv.

(Fortsat.)

I Slutningen af October tilkaldte Christina Pater Le Bel, Prior i det derværende Mathuriner-Kloster. Hun overgav ham en forseglet Pakke uden Udskrift, og befalede ham nøie at giemme den, indtil hun selv fordrede den tilbage. Denne Pakke indeholdt Beviserne om Monaldeschis Forræderi. Det synes som disse have bestaaet ikke alene i de efter Sentinelli efterlignende Breve, men ogsaa i nogle Udkast dertil, skrevne med Monaldeschis egen og uforstilte Haand. Hun befalede desuden Ludvig Sentinelli med Ravnets Fortielse at berette alle Omstændighederne for en Munk og forelægge ham det Spørgsmaal, om ei et saadant Bedrageri fortiente Døden, hvilket Munken bejaede.

Imidlertid begyndte Monaldeschi at falde i Forundring over, at hans Breve udebleve. Andre Anledninger kom til og forøgede hans Uro. Han vilde søge en anden og paalideligere Brevskriver. Han opbrændte en Deel af sine Papiere og begyndte at bære en let Pantserffiorte under sine Klæder til Beskyttelse mod uventede Hændelser.

Han formaaede tilsidst ikke at skiule sin Uro; thi hans Vlegthed og nedslagne Sindsstemning faldt strax i Dinene. Endelig troede man at lægge Mærke til, at han forberedede en hemmelig Flugt.

Men Christina agtede ikke at lade ham undslippe. Den første November befaledes han at indfinde sig i Hiortegalleriet, saaledes benævnt af de der ophængte Hoveder og Horn af Hiorte, som de sidste franske Konger havde skudt. Monaldeschi kom og fandt for sig Christina selv, der begyndte en Samtale om ligegyldige Ting. Efter nogle Dieblikke indtraadte fra den ene Side Ludvig Sentinelli med tvende af Dronningens Drabanter, og fra den anden Side Pater Le Bel, efter hvilken sidste Deren sloges heftig i Laas. Nu hørvede Christina sin Stemme, kaldte alle de Indkomne nærmere og begiærte og modtog af Le Bel den anbetroede Pafke. Hun aabnede den, fremtog de efterskrevne Breve, viste dem til Monaldeschi og spurgte med høi og heftig Stemme: „kiender I disse?“ Monaldeschi begyndte at skielve, men negtede alligevel og troede, at det var Affskrifter, som Dronningen selv havde taget.“ Christina spurgte atter: „Altsaa veed I intet om disse Breve?“ Hun taug og gav ham nogle Dieblikke til at besinde sig; men ogsaa han taug. „O hvilken Be-

drager!“ udbød Dronningen og fremtog nu og viste de af ham med uforskiit Haand opsatte Ud-
 kast til de samme Breve. Monaldeschi vedkiendte
 sig sin Haandskrift, men søgte med Forklaringer og
 Undskyldninger at skyde Skylden paa Andre. Men
 da dette ei kunde lykkes, fastede han sig paa Kne
 og bad om Naade. Ved dette Tegn droge Cen-
 tinelli og begge Soldater deres Værger ud, be-
 redte at efterkomme Christinas Bink. Monaldeschi
 bad hende høre et Forsvar. Da hun gav sit Bi-
 fald hertil, reiste han sig op og ferte hende affides
 fra det ene Stierne af Bærelset til det andet under
 levende Gebærder og ivrig Tale. Christina fulgte
 og hørte ham uden Tegn paa Misfornøielse over
 hans Paatrængenhed, men ogsaa uden Tegn paa
 Medlidenhed med hans Angst.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 21^{de} Januar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Udtræk af den svenske Dronning
Christinas Liv.

(Fortsat.)

Denne Tale og Vandring frem og tilbage varede en heel Time. Engang under samme vendte Christina sig til Le Vel og sagde: „min Fader! Jeg beder Eder at være Vidne til, at jeg ikke gier mig skyldig i toget Hastværk, men at jeg giver denue Forræder il sit Forsvar al den Tid, som kan fordres af en Person, der er bleven saa forulempet som jeg.“ Mod Slutningen af Samtalen tvang hun Monarchen at tage de Papirer frem, som han havde i

Kommen. Da fandtes ogsaa blandt disse nogle Breve med efterlignet Skrift og Monaldeschis egenhændige Udkast dertil, alle af samme Indhold og Hensigt som de første. Forvirret og aldeles overbeviist kunde Monaldeschi ikke mere fremføre et eneste Ord. Christina vendte sig da paany til Le Vel og yttrede høit og eftertryffeligt, men roligt og langsomt, følgende Ord: „Min Fader, jeg overgiver dette Menneſte i Ederſ Hænder; bered ham til Deden og tag Vare paa hans Siæl.“ Prioren og Monaldeschi kastede sig for hendes Fødder, den Første i næsten lige ſaa ſtor Angſt ſom den Sidſte, begge bedende om Naade og Skaanſel. Monaldeschi tilſtod ſin Brøde, og at han for nogle Dage ſiden og juſt paa ſamme Sted havde udtalt Dødsdom over denne. Han beſvaldt dog nu om den Naade, at Straffen maatte forandres til beſtandig Forviisning fra Europa. Men Christina var ubevægelig. Hun ſagde til Prioren, „at Mungen var bleven raddrækket for en mindre Forbrydelse end den, Monaldeschi havde begaaet.“ Paa denne Sidſtes Ben ſvarede hun: „det er bedre at døe, end at leve ſom en Nidding. Maatte Gud ſaa viſt viſe Barmhertighed mod Eder, ſom jeg Retfærdighed!“ Derpaa vendte hun ham Ryggen og gif ud.

Sentinelli og Soldaterne satte nu deres Væb-
 ger mod Monaldeschis Bryst og befalede ham strax
 at skifte; „thi han havde ei mange Diebliffe til-
 bage.“ Monaldeschi fastede sig for Priorens Fød-
 der og bad ham at anraabe Dronningen om
 Naade. Le Vel svarede med Taarer: „anraab
 Gud om Naade! det er bedre!“ Men Monaldeschi
 vilde ei begynde sit Skriftemaal, men vedblev i
 dets Sted under Angst og den yderste Paatræn-
 genhed at bede om Le Vels Forbøn. Denne gif
 endelig og fandt Dronningen med Ansigtet roligt
 og uden Spor af Rørelse. Han faldt paa Knæ
 for hende under Taarer og Sulken, bedende „ved
 Frelserens Lidelse og Død at vise Barmhiertighed
 mod den Ulykkelige.“ Han anmodede hende at
 komme i Hu, at hun var i en anden Kongens
 Palads og burde derfor tage i Betragtning, om
 ogsaa denne vilde bifalde en saa voldsom Frem-
 gangsmåade. Christina svarede: „Jeg boer her
 hverken som Flygtning eller som Fange, og har
 Ret til at straffe mine Tienere til enhver Tid og
 paa ethvert Sted, og skylder ingen Anden Ansvar
 derfor end Gud.“ Prioren vovede ei at komme
 med Indvendinger herimod, men anraabte i dets
 Sted „hendes Mildhed og store Anseelse.“ „Disse
 vilde lide ved en saa blodig og fremfusende Straf,

der, om den ogsaa i og for sig var retfærdig, dog useilbarlig af Mange vilde blive dadlet som voldsom og overilet. Dette kunde undgaaes, og Marquis'en alligevel komme til at undgaae for sin Forbrydelse, naar han nemlig overgaves i Lovens Hænder." — „Hvad," svarede Christina, „jeg, som har uindskrænket Magt over mine Undersaatter, skal jeg nedes til at begynde Rettergang for at faae en bedragerisk Tiener afstraffet, om hvis Troleshed jeg har fuldt Beviis, og det af hans egen Haand?" „Men," sagde Le Bel, „Eders Majestæt er selv Part i denne Sag." — „Nei min Fader," svarede Dronningen, „og min Samvittighed tillader mig ei at opfylde Eders Begiering; vend derfor tilbage og bered den Ulykkelige til Døden." Le Bel maatte adlyde. Under Taa- rer og trøstende Ord omfavnede han Monaldeschi og bad ham om at berede sig til Døden. Ved dette Svar udstedte den Ulykkelige flere Angstskrig men faldt endelig paa Knæ og begyndte sit Skriftemaal. Et Par Gange afbrød han det og reiste sig op under fornyede Angstskrig, men faldt atter ned og fortsatte Bønnen. Nu aabnedes en Dør, og Passerini traadte ind. Strax sprang Monaldeschi op og ilede mod den Indkommende, fattede hans Hænder og bad om hans Mellemkomst. Hof-

prædikanten og Sentinelli gik begge til Dronningen. Ved Efterretningen om, at Monaldeschi endnu ikke havde villet ende sit Skriftemaal, udraabte Christina: „den Feige er bange for at døe! Saar ham og sæg paa denne Maade at tvinge ham til at skrifte!“ Sentinelli kom ene tilbage og sagde: „Marquis, har Du endnu ikke skriftet, saa bed Gud om Naade; thi nu maa Du døe!“ I det samme trængte han den Ulykkelige mod Muren og gav ham et Stød med Sværdet mod Maven. Pantserstjorten beskyttede Kroppen; men Monaldeschi greb saa haardt om Sværdet, at det krummede sig, og flere Fingre bleve affkaarne, da Sentinelli trak det tilbage. Denne havde bemærket Pantserstjorten og gav derfor Monaldeschi det andet Sug i Ansigtet. Den Ulykkelige raabte nu paa Prioeren, ved hvis Nærmelse Soldaterne droge sig nogle Skridt tilbage, og Skriftemaalet fuldendtes. Derpaa kastede Monaldeschi sig næsegruus paa Gulvet, og en af Soldaterne gav ham et svært Sug i Hovedet. Monaldeschi gav Tegn til, at de skulde afhugge ham Halsen, for at forkorte Pindlerne. Soldaten huggede ham der tre Gange, men forgieves; thi Pantserstjorten var under Klæderne optrukken lige til Hovedet. Nu aabnedes en Dør, og Passerini traadte atter ind. Monaldeschi hørte Lyden, reiste

sig og slæbte sig i Blod langs med Væggen hen imod den Indkommende. Han haabede Naade; men Præsten kom blot for at modtage hans sidste Ven, hans sidste Bekiendelse og derpaa vende tilbage til Dronningen. Ligesom han gik ud, løftede en af Soldaterne sit Sværd og stødte det forfra igiennem Monaldeschi's Hals, saa at Struben overskares og den Ulykkelige styrtede sandseles til Jorden. Det varede endnu et Qvarteer, inden Blodet var forløbet og Alt var forbi. Det uhyggelige Optrin havde varet fra Klokken eet, da Monaldeschi kom, indtil Klokken næsten fire, da han drog sit sidste Suf.

Under Monaldeschi's Angst og piinlige Død sad Dronningen ikkun eet eller et Par Værelser derfra, med et ikke blot roligt, men endog af og til med et forneiet Ansigt, ret ligesom Intet af særdeles Vigtighed var paa Færde. Da Sentinelli kom ind og berettede, at Alt var forbi, yttrede hun: „Det er med Modbydelighed, at jeg har seet mig tvungen til denne Afstraffelse; men Retfærdigheden udfordrede den uomgængelig.“ Hun lod udbetale et hundrede Livres til Mathuriner-Klosteret og paalagde derfor Prioren Le Vel at besørge Begravelsen og Siælemesser for den Ulykkelige. Morderne fik Tilladelse til at tage Flugten.

Over hele Europa yttredes ikke blot Misbilligelse med, men ogsaa Afsty for Christinas Opførsel ved denne Keilighed. Om ogsaa den lovmeessige Rettighed paa hendes Side paa en Maade kunde forsvares ved den Gnevoldsmagt over sine Tienere, som hun havde forbeholdt sig ved sin Thronaffigelse; saa er dog den Omstændighed tilbage, at Monaldeschi, skøndt i hendes Tieneste, dog alligevel vedblev at være Paven's Undersaat; samt at Senrettelsen skete i en fremmed Konges Rige, ja endog i hans Bolig, der med Giestfrihed var bleven opladt for Christina. Forsigtighed, Billighed, ja selv Retfærdighed burde derfor have formaaet hende til at raadføre sig med Paven og Kongen af Frankrig, inden Afstraffelsen fandt Sted. Og var dens Jværfættelse nødvendig? Var Forbrydelsen saa himmelskrigende, at den uundgaaelig maatte straffes, og det saa blodigt, ja endog med Opoffrelse af Christinas egen Ansæelse? Hvori bestod da denne forfærdelige Forbrydelse? Hvorfor var Christina saa haardnakket i at lade hele Verden i Ukyndighed derom? Man fristedes jo til at troe, at det Hele har bestaaet i Sladder, maaskee løgnagtig, bestæmmende, nedrig; men dog ikkun Sladder. Og om ogsaa den qvindelige Forsængelighed er bleven saaret, og dybt

saaret, saa burde dog den qvindelige Barmhiertighed have, om ei tilgivet, saa dog ladet sig tilfredsstille med en mildere Straf. Saaledes tænkte, taledes og skrev man over hele Europa, og det varede ei længe, inden Christina maatte erfare Følgerne af sin Opførsel.

Det franske Hof kom ved den her fortalte Begivenhed i en ikke ringe Forlegenhed. Paa den ene Side affskyede man Christinas Grusomhed og harnedes over hendes Dristighed at vove sliq Bieruing i den mægtige Kong Ludvigs Rige og Borg. Paa den anden Side vidste man ikke, hvad Straf man kunde paalægge hende, som Fruentimmer, Fremmed og Ingens Undersaat. For at komme lettest fra disse Vanffeligheder bad man Christina at give Sagen en anden Farve, da Regieringen paa sin Side vilde lade som den var ukyndig om det Hele. Men Christina, med sin sædvanlige Stolthed, vægrede sig i Begyndelsen ved at nedlade sig til denne Udvei; men syntes dog til Slutningen at være gaaet ind derpaa. Hoffet lod nu som Ingenting var forefaldet, og Ludvig gjorde for et Syns Skyld Christina et Besøg, hvilket dog løb baade hurtigt og koldt af.

(Sluttes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 28^{de} Januar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Træf af den svenske Dronning
Christinas Liv.

(Sluttet.)

Dgsaa med Mazarin havde hun en Sammenkomst. Følgen deraf blev, at Christina maatte love at vende tilbage til Italien uden at besøge Paris. Indtil videre fik hun Tilladelse til at blive i Fontainebleau; men lodes der ene med sit eget i alle Henseender ubetydelige Selskab. Næsten ikke en eneste mere udmærket Person hændede hende med sit Besøg.

Det var ved denne Tid, at Christina faldt paa den Tanke at besøge England. Hun haabede der at blive vel modtagen og paa en ny Skueplads vække ny Henrykkelse istedetfor den, som i Frankrig allerede var affølet. Under en Forevending afsærdiges til Cromwell et Sendebud, der i London bestandig bererte „Christinas overordentlige Beundring for Protectoren og hans Bedrifter, hendes levende Begjærlighed efter at see en saa ualmindelig Mand, samt den store Lykke, England ned under hans Regjering“ o. s. v. Men Cromwell frygtede Smigerordene fra Christinas Tunge, det Ubehagelige ved hendes Luner samt Bekostningerne ved hendes Modtagelse, ikke at tale om, at han, som havde gjort sin Lykke just ved Pavedømmets Forfølgelse, ikke vel kunde yde en Overleberiske til denne Troesbekiendelse nogen udmærket Hædersbeviisning. Han afværgede Besøget. Christinas Smiger besvaredes med lige saa udsøgte Galanterier; men deriblandt forekom ikke et eneste Ord, der kunde udtydes som en Indbydelse til London. Christina maatte forblive i Fontainebleau.

Lysten efter at komme til Paris vaagnede imidlertid paany og med foreget Styrke. Uagtet Christina havde lidt den Ydmygelse i hele tre Maaneder at være holdt tilbage i Fontainebleau; uagtet

hun havde lovet Mazarin at ville vende tilbage til Italien; alt dette uagtet seirede dog Pariserlysten, og hun begyndte atter at anholde om Tilsludelse til at besøge denne Stad. Det franske Hof, som havde udtømt alle mulige Udflugter, maatte tilsidst give sit Samtykke. Neppe havde Christina erholdt dette, førend hun, deels ridende, deels kjerende, deels roende, hastede til Paris, og det med saa stor Tilfærdighed, at ifkun to Personer af Selskabet mægtede at følge med. De Øvrige ankom først nogle Timer senere. Til hendes Modtagelse var dengang ingen Heitideligheder foranstaltede; dog anvistes Cardinal Mazarins Bærelser paa Slottet til Bolig. Dette skulde være et høfligt Bink om snarest muligt at reise bort igien, for ei at være den gamle og mægtige Mand til Besvær. Man søgte ogsaa paa andre Veie at virke med til samme Maal. Den franske Enkedronning tilkiendegav offentlig, at Christina kun vilde blive en Dag over i Paris. Hun paalagde ydermere sine Hofdamer at omtale for den svenske Dronning, „hvor kiedeligt man for nærværende Tid havde det ved det franske Hof; hvor saa Fornielser der vankede o. s. v.“ Da Christina enten ikke forstod eller ikke vilde forstaae disse Bink, gik man endnu videre. En Aften havde den fremmede

Dronning dandset i et privat Selskab. De Tilstedeværende fandt hendes Dands latterlig. Maaskee var den det ogsaa formedelst den enogtrediveaarige Dronnings mindre ungdommelige Udseende og mindre sædvanlige Dragt, Lader og Trin; maaskee var den det ikke, og man fulgte blot i sin Dom Hoffets Uvillie imod hende. Imidlertid blev det fortalt ved Hoffet, at man havde gjort sig lystig over Christinas Dands. Enkedronningen yttrede da sin Begierlighed efter at see den, i hvilken Hensigt Christina blev indbudt til Kongen. For at kunne drive Spotten mere uhindret, blev ifkun den fortroligste Hoffreds tilkaldt. Men Christinas Veninde, Marquisinden de Bregis, underrettede hende om Planen. Hun indsendt sig paa Slottet, men lod sig ei bevæge til nogen Dands.

Uagtet alle disse ubehagelige Forhold blev dog Christina i Paris ikke blot een men flere Dage, ja Uger. Hun lod som hun ikke mærkede, eller ikke bred sig om Hoffets saarende Opførsel. Med et muntert Udseende og let Sind deeltog hun i dets Fornøielser, ligesom i alle andre, der foresaldt under hele den lystige Carnevalstid. Efter at have sovet den største Deel af Dagen, ilede hun næsten hver eneste Aften ud til Fornøielser, tog den første den bedste Syrevogn og foer dermed til Maskerader og Skues

spil indtil langt ud paa Nætterne; og under alt dette næsten ene ledsaget af Mandfolk. Hun ligesom jagede efter at opfange enhver overkommelig Fornøielse og syntes, Hoffet tiltrøds, at trivedes fortræffelig. Mod Carnevalets Slutning talte hun til Kongen om sin store Eyst til „i den tilstundende Fasten at here og beundre de største Talere i Paris.“ En anden Gang yttrede hun: „det var ei saa svært at forlade mit Fædreland, som det denne Gang bliver mig at forlade Frankrig.“ Der gik et Rygte, at hun agtede for stedse at blive i dette Land.

Man kiender ikke alle de Midler, som Hoffet benyttede, for at paaskynde hendes Reise. Man veed blot, at hun fik udbetalt 200,000 Livres af de indestaaende Underholdnings-Penge, som hun ved Thronassigelsen havde forbeholdt sig; ligeledes, at Mazarin tillod hende at benytte sit i Rom værende Palads. Det er ogsaa et Sagn, at Enkedronningen skulde have erklæret, at hun selv vilde flytte fra Louvre, hvis Christina ikke gjorde det. Christina tog en stolt Afsked og reiste just, da Carnevalet var forbi. Hun lagde Veien over Fontainebleau og Avignon til Toulon, derfra tilsees til Livorno, og endelig til Rom, hvor hun op slog sin Bolig i Mazarins Palads. Hendes

Modtagelse her var mindre høitidelig end nogen af de foregaaende Gange; derimod vil man i hendes Opførsel have fundet langt mindre Stolthed, end hun tidligere havde viist.

Denne Christinas Reise til Frankrig blev i flere Henseender et Vendepunkt. Den blev for hende med Hensyn til Europa det samme, som Maret 1651 havde været med Hensyn til Sverrig; nemlig de blottede Svagheders, den forsvundne Hæders og Hengivenheds Tidspunkt. Da Christina forlod Sverrig, var Europa endnu opfyldt af de Lærdes Lovsange over hendes Person. Hun blev næsten overalt modtagen med Nysgierrighed, Høiagtelse, Beundring og glimrende Høitideligheder. De, som ei frivilligt istemte deri, gjorde det dog af Frygt for et Spotteord, der, udtalt af Dronningen blandt Europas vittige Hoveder, snart skulde gienlyde ved alle Europas Hoffer. Konger og Fyrster kappedes om at feire det Verdensgenie, der ligesom de havde baaret Kronen, og der, som Digterne sang, mere havde hædret denne, end hun af denne var bleven hædret. Meest udbasunedes dog hendes Være af Katholikerne, som derved vilde ophøie Værdien og Væren af denne deres Erobring. Med et saadant Rygte foran sig reiste Christina i Marene fra 1654 til 1657 omkring i

Europa og indsamlede en rig Hest af Beundring og Trosbeviser. Men derved saædes ingen Cæd til en varig Marsvært. Hvorsomhelst hun viste sig, forsvandt Glandsen og Fortryllelsen omkring hendes Navn. Før hendes Ankomst talte man om hendes Forstand og store Egenskaber; efter hendes Afreise om hendes Særheder, Luner og Feil. Disse nye, men fra de fleste Steder overeensstemmende Oplysninger forandrede heelt og holdent den almindelige Mening. Man begyndte at ansee Christina for mere sær end stor. Den Maade, hvorpaa hun reiste omkring i Europa, de mange under disse Reiser stedsundne egenmægtige Optrin, den Maade, hvorpaa hun paatrængte sig det franske Hof 1657; dette og i Særdeleshed det affkyelige Mord paa Monaldeschi bragte Misforueielsen og Foragten til den heieste Grad. Fyrsterne skede hende fra sig, og det een Gang for alle. Med Undtagelse af en Høitidelighed i Kiebenhavn 1660, blev hun i de tilbagestaaende tredive Aar af sit Liv, og uagtet de mange Reiser igiennem Europa, ikke en eneste Gang kaldet til noget Hof. Genierne og de Lærde, med deres i saa mange Henseender bedragne Forhaabninger, ombyttede deres forrige Verømmelse med Dadel, der udtaledes høit og uden Frygt. Thi Christina

var nu ikke mere Geniernes Dronning, hvis misbilligende Indfald frygtedes som en Dødsdom; hun var en lunefuldt Qvinde, hvis Ord og Dundenne man vidste sædvanligviis bestemtes af den for Dieblikket herskende Tilbøielighed og Sindsbestaffenhed, og ved hvis Udtalelse man derfor mindre loe af den Angrebne end af Christina selv og af det nye Exempel paa hendes dristige og forfæle Domme. Man lagde forevrigt liden eller ingen Bøgt paa dem og begyndte mere og mere at ansee hende selv som en Slags usterrettelig Person, over hvis Besynderligheder man gjorde sig lystig, men om hvilken man forresten ikke synderlig bekymrede sig. Dette synes ogsaa at have været Narfagen til, at, med Undtagelse af Reiserne til Sverrig, saa Lidet findes antegnet om hendes Skiebne efter 1658. Europa havde een Gang for alle fældet Dommen over hende, og man ansaae det for overflødig at samle yderligere Bidrag til at bekræfte Rigtigheden af den.

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 4^{de} Februar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinffe Officin.

Den engelske Armees.*)

(Efter das Ausland.)

Englands militaire Journaler have i den senere Tid igjen meget omtalt Manglerne ved Armeens

*) Paa en Tid, da vort Fædrelands Forsvarsvæsen forhaabentligen ogsaa gaaer sin Udvikling imøde, turde det maaskee ikke være uden Interesse, at lægge Mærke til Ufuldkommenheder, som findes andensteds. Dog er det ikke hermed vor Hensigt, netop at ville oversføre disse paa vort Forsvarsvæsen, hvis største — og rigtignok meget væsentlige — Feil imidlertid er den: at det, efter vor Overbeviisning, ikke er istand til, at yde Landet noget tilstrækkeligt Forsvar. Men

indre Organisation, men ere efterhaanden komne til det Resultat, at Sagen er af en langt mere politisk, end militair Natur. Den Ustik, at Officierposterne kunne kjøbes og sælges, har, ved den aabne Beviisførelse for dens Latterlighed og Skadelighed, fundet sin Dom (d. v. s. Fordømmelse) i den offentlige Mening; og man vilde gjerne befrie sig fra hiin Ustik, dersom man kun vidste, hvorledes man skulde udfære Kræftskaden, og tilveiebringe det Pengebeleb, som ved en pludselig Ufskaffelse af samme vilde savnes; thi dersom man paa eensgang vilde udrydde den med Rod, saa maatte man erstatte alle dem, der havde kjøbt Poster, den derfor erlagte Betaling, en Udgift, der vilde stige til flere Millioner. Indtil engang den Herkules kommer, som kan og vil rense Augiasstalden, slæber man sig igiennem med dette System, som Ingen mere vover, offentligen at tage i Forsvar. Derimod vender Pressen, mest brugt af duelige Militaire selv, sig mod andre Misbrug, men som ligeledes ere saa indgroede, og saa sammenvorne med de nedstammede politiske Forkeertheder, at der eiheller

dette er en Feil, der neppe vil kunne afhjælpes, saalænge Danmarks Beskyttelse skal søges i en staaende Hær.

L. M.

er megen Udfigt til deres nærforestaaende Afskaffelse. Dertil hører navnlig den uforholdsmæssige Antal af Generaler, et Antal, der, ved en Armee paa 100,000 Mand, beløber sig til 450! Hvorfra kommer denne Masse? Dette lader sig kun forklare af Englands selskabelige og politiske Tilstand, thi man bør ikke troe, at den blotte Hofgunst har skabt et saa stort Antal; tværtimod udøves denne Gunst kun meget sparsomt, og tør egentligen aldeles ikke finde Sted imod Ancienniteten, saa at man ei engang vidste, hvorledes man paa en passende Maade skulde hædre den tappre Oberst Sale, der havde forsvaret Dschellalabad; thi at forfremme ham til General, var „imod alt Reglement.“

Opriindelig blev i England Regimenter oprettede, idet man tildeelte Personer af Indflydelse og høi Rang, Bestallinger i deres Grevskaber. Regimenterne tilhørte dem saaledes, og de kunde selv besætte Officierposterne, en Rettighed, der vedvarede indtil Begyndelsen af dette Aarhundrede, og hvis Ophør forbittede en fornem Adelsmand i den Grad, at han paa Stedet nedlagde sin Commando. Saaledes opstod Regimentbesiddelses-Systemet, hvilket i England har erholdt en eiendommelig Udstrækning. Snart blev en saadan Bestalling en stor Gunstbeviisning, og, efterdi

man vilde give mange Personer, paa Grund af deres parlamentariske Stilling, slige Bestallinger, bleve de engelske Regimenter uforholdsmæssigt smaa, ligesom de heller ikke nu ere over 740 Mand stærke. Man foreslaaer uophørligt af militaire og oeconomiske Grunde, at man, ligesom paa andre Steder, skal organisere Regimenter paa 3 Batailloner, hvoraf den ene skulde forblive i England, medens de tvende andre tjente i Colonierne;*) men hvorledes skulde man da forsyne de talrige Generaler med Regimenter, hvilke sidste ovenikjøbet maae, commanderede af Oberstlieutenanterne, drage til Ost- og Vestindien uden deres Generaler, der hjemme trække betydelige aarlige Emolumenter af deres, som paa Krigsfod betragtede, Regimenters Equipering.

Uledningen til, at man i England har forsynet sig med saa mange Generaler, er besynderlig nok, og staaer i Forbindelse med Halvsolden, der oprindeligen blev indført, for at give Officiererne af de opløste Regimenter en Skadesløsholdelse; men ved hele Hærvæsenets feilfulde Indretning

*) Af Englands 99 Regimenter ere, i sædvanlige Tider de 66 i Colonierne, og kun 33 i England, Skotland og Irland.

er Massen af Halvsoldofficiererne — hvilke, ifølge Tingenes sædvanlige Gang, forlængst havde været uddøde, eller forsatte til Linietropperne — aldeles ikke, eller kun meget lidt formindsket. *) Hvo, der for Diebliffet ikke har Lyst til at tjene, contraherer med en Officier paa halv Sold, sælger sin Post til denne for den halve Priis, og er da paa Listen over Halvsoldofficiererne, der imidlertid vedvarende avancere, i det mindste ved almindelige, saakaldte Brevets, ved hvilke hele Officierclasser paa een gang befordres til en høiere Grad. Vi skulle give et Exempel. En Officier kan, naar han har Lykke og Penge, i 6 til 8 Aar avancere til Oberstlieutenant, og da han nu ikke kan komme længere uden ved en Brevetbefordring, saa bortbytter han hyppigt sin Post med en Halvsoldofficier, og venter nu rolig paa, ved et Brevet at blive befordret til Generalmajor. Dette er nu vistnok et opværende Exempel; det er imidlertid ikke sjældent i den en-

*) Halvsoldofficieren kan vel ikke afhænde eller sælge sin Halvsold; men han kan, og dette er den sædvanlige Wei, imod en passende Godtgjørelse, bytte med en, paa fuld Sold, eller med andre Ord, en i Activitet staaende, Officier, og derpaa ligesom enhver anden Officier, strax sælge sin Post. Saaledes vinder han endda stundom en betydelig Capital for sig og sin Familie.

gelske Armee, at Halvsoldofficierer, der i Fjerdedelen af et Marhundrede ingen Tjeneste have gjort, ere oprykkede, blevne Generaler, og i denne, ved Gunst og Indflydelse opnaaede, Charge, have, ved Accord med Skræddere og Læderhandlere, oplagt en god Capital ved deres Regimenters Equipering.

Et saadant Uvæsen kan, naar det engang er bragt for Dagens Lys, og stedse paany bliver fortalt Publicum, ikke længe holde sig, og man vil derfor ogsaa snart lægge Haand derpaa; men alle de parlamentariske og personlige Hensyn komme her med i Spillet, og vanskeliggjøre ikke lidet Sagen. Det hele System er ganske til Gunst for de rige og fornemme Classer, og er sammengroet med alle politiske Forhold, saa at det formodentlig kun vil blive affkaffet efterhaanden som de høiere Stænders Overvægt overhovedet kan blive tilintetgjort. Sandsynligt vil det feilfulde Militairsystem ikke bidrage lidet til denne sidste Forandring; Trangen til en talrigere og mindre kostbar Hær bliver stedse større; Antallet af dygtige, og med det nuværende System utilfredse, Officierer tiltager vedvarende; Publicum selv, ellers saa ligegyldigt i Henseende til Militairanliggender, er, ved de nyere Revolter, blevet overtydet om Nødvendighen af en

omfattende og gjennemgribende Militairorganisa-
tion; og dersom Regjeringen ikke iler med at tage
virkelige Forholdsregler til Eiendommens Bes-
kyttelse i de truede Egne, saa vil der i England
snart danne sig en Nationalgarde, som, Hoved-
staden allene undtagen, erholder en langt større
Betydning, end i Frankrige. Man føler og erkjen-
der, at en væbnet Magt er nødvendig, men en
Magt, hvis Medlemmer ere nøiere sammenknyttede
end dette er Tilfældet i Liniearmeen, hvor der,
imellem Officierer og Ikke-Officierer, hersker en næ-
sten uoverstigelig Kløft, saa at det Tilfælde kunde
indtræffe — og virkelig allerede har fundet Sted
— at Soldaten, paa Grund af hans nøie Sam-
menhæng med Folkemassen, ved Uroligheder neg-
tede Officiererne Lydighed. En saa mislig Til-
stand lader sig kun afhjælpes ved en borgerlig
Magt, man kalder den nu Militz, eller National-
garde. Der foregaaer i England, ligesom
paa Continentet, den Forandring, at de
bratte Classerforskjelligheder meer og meer
forsvinde; og de høiere Stænder maa gaae
saa standsaffondrende til Værks, som de
ville, saa kuune de dog ikke standse denne
sociale Udviklingsproces. For Armeeorga-
nisationen vil dette da have uundgaaelige Følger.

Blandinger.

— Englænderen siger: my house is my castle (mit Huus er min Fæstning.) Endnu meer er for Sicilianeren hans Seng: den er hans Asyl mod Forfølgelse, den er det sikke Sted, hvor intet Menneſſe tør antaſte ham. Man kan ſille Bagt rundt om Sengen; men at arreſtere en Sicilianer, naar han ligger i ſin Seng, eller endog kun ſidder paa den, det vilde være en Forbrydelse. Man har Exempler paa, at Skyldnere ofte tilbringe 2 til 3 Maaneder i Sengen, hvilket iøvrigt bliver lettere derved, at en ſicilianſk Seng er ligesaa bred, ſom lang.

— En Arbeidsmand i Paris ſkal have opfundet et meget ſimpelt Apparat til ſtrar ſtandſe løbſte Heſte, idet man pludſeligen tilbæffer deres Pine, og ſaaledes bringer dem i fuldkomment Mørke.

— I de ſidſte 4 Aar døde i London i Gjennemſnit 912 Menneſſer ugentligt.

— En Miſſionair blandt Caraiberne paa Mosqvitokysten havde, flere Søndage efter hinanden, beværtet Høvdingerne med Grog, for derved bedre at lokke dem til ſine Prædikener. Endeligen indfandt der ſig et ſtort Antal Tilhørere og den værdige Geiſtlige anſtrengede ſig meer end nogenſinde, for at bibringe ſine haabefulde Diſciple Begreb om det tilkommende Liv. Imidlertid kom der dennegang — enten det nu var med Henſigt, eller tilfældigt — ingen Grog til Syne, hvorpaa en af Høvdingerne endeligen reiſte ſig, og ſagde ganſke roligt paa ſlet Engeliſk: all talk, no grog, no good (ikke andet end Snak, ingen Grog, intet Godt). Deraa gik han ſin Bei, alle de Indſødte fulgte ham, og den forbaufede Geiſtlige kunde nu uforſtyrret ende ſin Tale for to, eller tre tilſtedeværende Englændere.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 11^{te} Februar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Sandwichsøerne.

(Af Ruschenbergers Reise omkring Jorden.)

(Denne Øgruppe, opdaget 1778 af den berømte Cook, er den nordligste i Australien. Den har et Fladeindhold af 380 □ Mile, hvoraf alene de 187 komme paa den første af Øerne, Owaïhi, hvor Cook blev dræbt 1779 af de Indfødtte da han foretog sig sin tredje Reise omkring Jorden. Paa denne Ø findes den 13,500 Fod høie Vulcan, Muna Bua. Kongen residerer i Staden Honolulu paa Øen Oahu.)

Hovedstaden Honolulu ligger ved en dyb, men med Coralkrif temmelig opfyldt Bai, der dog, ligeledes ved saadanne Rif, tilstrækkeligen er sikket mod

Søens Bryden, og derfor stedse rolig. Fra Søen af præsentterer Staden et Antal meget ordentligt byggede Huse, og i Baggrunden udbreder sig en smuk, grøn Dal. Et lidet, hvidt Fort, der hæver sig paa den venstre Side af Baien, besvarede vor Salut med et lignende Antal Kanonskud. Et udbændt Krater, almindeligt kaldet „Djævelens Punchebowle“, behersker nemlig Baien, og man har forvændlet det til en Fæstning ved at opføre nogle Stykker Skjts paa Randen.

Honolulu er Hovedstaden paa Den Oahu; men da den tillige er Kongens Residens, saa gjelder den ogsaa overhovedet for Hovedstaden paa Sandwichsøerne, uagtet Oahu er den største og folkerigeste. Staden er uregelmæssigt anlagt, og da Husene ere indesluttede af Aldobes (store Blokke og tørret Leer), og der næsten ingen Træer findes, saa er dens Ydre ikke fordeelsagtigt. De fleste Huse ere bedækkede med et Slags Græs, og ere eiheller, hvad Formen angaaer, Hestakke ulige. Indvendigt ere de beklædte med Maatter og, i det mindste for de Indfødte, meget bekvemme. De Fremmedes saa Boliger ere enten opførte af Coralblokke, som man har udhugget i Nærheden af Baien, eller af Aldobes, nogle ogsaa af Træ; deres Bygningsmaade er meget anstændig. Bes-

folkningen i Staden kan vel udgjøre en 6 til 7,000 Sjæle, hvoriblandt omtrent 200 Fremmede, for det meste Amerikanere, som opholde sig her for Handelsens Skyld.

Indbyggerne paa Sandwichsøerne efterbe-
 gjerne hvad de see, og navnlig, saavidt de for-
 maae det, de Fremmedes Klædningsstykker, hvor-
 for ogsaa Livet i Gaderne har et ligesaa broget,
 som grotesk Udseende. Nogle bære en gammel
 Kappe, bestaaende af et Stykke guult eller broget
 indenlandsk Tøi, under den ene, sædvanligt den
 høire Arm, med Enderne sammenknappede over den
 modsatte Skulder; Mange ligne, med deres skjønne
 muskuløse Former, de gamle Romere i deres To-
 ga'er. Andre ere aldeles nøgne, med Undtagelse
 af et smalt Stykke Tøi om Lænderne, hvorved det,
 imellem Benene trukne Klæde, er befæstet; under-
 tiden seies hertil et Stykke af en europæisk Klæde-
 dragt, f. Ex. en Vest, en Frak, et Par Been-
 klæder, en Skjorte o. dl., og nu troe de sig fuld-
 kommen paaflædte. Fruentimmerne flette gjerne
 Blomsterkrandse, som de bære om Halsen, eller Ho-
 vedet, mange af dem bruge endog dertil fine Qviste
 med grønne Blade. Høvdingerne, hvilke allerede
 have nydt Underviisning hos Missionairerne, bære
 Silkeklæder og Straahatte; men deres tikstrækkeli-

gen tatoverede Fødder skjule de ikke med nogen Fodbeflødning.

De Indfødte af Folkeclassen ere af middelmaadig Størrelse; men de Fornemme, saavel Mænd som Kvinder, udmærke sig ved deres Høide og Corpulence. Deres Baghoveder er forholdsmæssigt smaa, hvilket maaskee hidrører derfra, at man bærer dem som Bern med Haanden under Baghovedet, og saaledes stedse stryger opad for derved at fladtrykke det, hvilket ansees som en Skjønhed. Hænder og Fødder ere, navnlig hos Fruentimmerne, aristocratisk smaa. Ansigterne ere temmelig flade og brede, Læberne tykke, Næsen temmelig bred, dog uden den eiendommelige Glæde, der characteriserer Negerracen.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— En amerikansk Læge, et meget ivrigt Medlem af Maadeholdsselskabet, har udgivet en mærkværdig Monographie over Drickfældighed, ledsaget af tre colorerede Plader, der fremstille de Forandringer, som foregaae med Drukkenboltens Mave. Maadeholdsselskabet har ladet tage Aftryk af disse Plader, og ladet dem ophænge i Nærheden af Bertshusene med den Indskrift: "Seer Drukkenbolte, hvad der vil blive af eders Mave, hvis I vedblive at drikke." —

— En høist besynderlig, stedsevarende Calendar, skal en Moshce i Damaskus have at opvise, nemlig en Muur, der er forsynet med lige saa mange Huller, som Aaret tæller Dage, og af hvilke Huller ethvert kun een Gang om Aaret bliver belyst af Solen.

E. M. Mullen.

S t r a c t

af

fjerde Quartals Regnskab 1842,

for

det forenede Underkøbstædsselskab.

Indtægt.

	Rdb. og Egen.	Rdb. Edb.
Bestilling fra forrige Quartal, Refrancer iberegnete	1177 19	912 67
A. Ugentlige Subskripter for Ugebladet 5 Aars Maengang Nr. 40 a 53	759 6	
B. Raans Afbetaling i første Quartal o. N.		1212
C. Contingent for 3de og 4de Quartal o. N.	2096 70	
D. Det fængelige Gules Vare	120	
E. Stenter af 100000 Nr. til 11te December 1842 i fængelige Obligationer		2000 00
Dito af £St. 3700 for 6 M. til 30te September 1842 er £St. 55. 10		à 13 3/4 Rb. 35c.
à 200 1/2 % er		503 -- 62 --
F. For nye Rove til Solfabrik's Medlemmer er indfættet for 1994 £fr. à 16 Rb.	2503 62	
	332 32	
	2503 62	
	332 32	
	6988 93 2124 67	

Sjæbnehavn den 31^{te} December 1842.

Doerensflemmende med den af Administrationen førte Control.
J. Borgen.

J. C. Fuld.

E. Clausen.

M. Sengen.

Udgift.

	Rdb. og Egen.	Rdb. Edb.
1. Pensioner for første Quartal: Så de sædvanlige Pensionister	990	
Pensionister for det Bredeffe Legat	44	
Dito for Caroline-Legat	25	
Liv-Rente		50
2. Subskripter af Raaret i Nationalbanken samt Stenter med	1011 53	
3. Til Gødet indløst en 3 % DanfskEngelsk Obligation £St. 100 for	784 64	
4. Ugebladet's Trykning med Papir	148 64	
5. Anviste Regninger	11 16	
6. Rønninger		412 48
Refrancer af udfærdte, ei endnu indfærdte Quittinger: for Raan. Rb. = R. 373 Rb. = R. 16 -- = -- = -- for Contingent 270 -- 16 -- = -- = --	270 16	373
@arbe : @. og R. R. @arb. i Sparekassen 2000 Rb. = R. 1200 Rb. = R. 89 -- 19 -- Contant ... 1703 -- 72 -- 89 -- 19 --	3703 72	1289 19
	6988 93 2124 67	

C. G. Primon.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 18^{de} Februar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Sandwichsøerne.

(Fortsættelse.)

Naar Sandwichs-Infulanerne ikke ere i Eidskab, ere deres Ansigter alvorlige; men naar de smile, faae de et særdeles venligt og behageligt Udseende. Deres Hud er olivenfarvet, og de have Liighed med Siameserne; ligesom hos disse ere Høvdingerne meget høie: een af dem var 6' 4" høi, og meget symmetrisk udviklet; dog ansaaes han ikke for at være af nogen sjelden Størrelse.

Det er kun nogle Aar siden at Heste ere blevne indførte, men dog ere disse Dyr allerede meget tal-

rige paa Hovedserne; og allerede ere de Indfødtne blevne evde Ryttere. Fruentimmerne ride paa samme Maade som Mandfolkene; og man kan i Honolulu see dem til enhver Time paa Dagen, især om Leverdagen, at galoppere gjennem Gaderne; men endnu er det ikke faldet nogen af dem ind, at bestige en Vogn.

Owaihi'erne ere af en meget blid Character, meget lærvillige, og istand til at gjere Fremmskridt; de besidde Færdighed i alle Legemsøvelser, og ere uovertrufne Svømmere. At der ikke fattes dem Forstand og Opfindsomhed, kan man slutte sig til af den Kjendsgjerning, at de, saasnart de mærkede, at de engelske Officierer vilde medtage gamle Afguds billeder som Mariteter, strax forfærdigede nye, som de solgte dem, og som de havde givet et gammelt Udseende ved at ophænge dem i Røg.

Gaareavl vil ikke lykkes paa disse Øer, men Hornkvæg, Sviin og Geder ere fortræffelige. Sukker, Caffe, Mantoul, Silke og Salt kunne frembringes i Overflod, og disse Producter ville med Tiden komme til at udgjøre Folkets Handelsrigdomme. Der findes ingensomhelst Art af Slanger paa Sandwichsøerne; og med Undtagelse af Skorpioner, Tusindbeen, der ere bragte dertil fra Selskabsøerne, Kaffelakter, Fluer og Mosquito's, er

Tallet paa Insecterne ubetydeligt. Af Fugle findes der ei heller mange, og de faa, som have, udmærke sig ikke ved nogen Fjederpragt. Vandet leverer fortræffelige Fiske, og Klipperne have skjenne Muslinger, blandt andet nogle, som ere 8 til 10 Tommer lange, og 5 til 6 Tommer brede, med en halvrand Duling eller et Kammer, der kan holde en Skeefuld Vand, eller mere. Disse Muslinger siges at være fede, og man kan see dem gjennem den perlemoderagtige Skal. Hvalfiskefangerne kalde dem Skomuslinger.

Foruden den driftige Handel og den vedvarende Afverling af Dragt, gives der endnu mange andre Kjendetegn, hvoraf man seer, at Folket arbejder sig ud af Barbariets Tilstand, og nærmer sig en mere civiliseret. Et Ugeblad: „the Sandwich Island Gazette and Journal of Commerce,” blev begyndt den 30te Juli 1836; men Kinau, Gouverneurinde paa Oahu, gjorde strax et Forsøg paa, at undertrykke Bladet. Hun forbad Udgivelsen og lod Trykkeriet lukke*); men

*) I Sandhed et stærkt Beviis paa Folkets Lærvillighed. En Gouverneurinde paa en af Sandwichsøerne, hvor man endnu for ikke mange Aar siden offrede Mennesker, har allerede lagt sig efter den ophæiede Konst, som kaldes Pressesforfølgelse. Forfatteren har

Udgiveren henvendte sig til Kongen, der paa den Tid netop besøgte en af Nabøerne, og erholdt fra Hans omvaihiske Majestæt efterstaaende Svar, der i ordret Oversættelse lyder saaledes:

„Dr. Stephan D. Macintosh i Honolulu paa Oahu. Jeg bifalder det Brev, De har sendt mig. Det foraarsager mig Fornøielse, at see andre Landes Arbeider og nye Ting. Var jeg der, vilde jeg meget ønske, at see mig om. Jeg har sagt Kinau, gjer Trykkerpresser. Min Tanke er til Ende. Hilsen til Dem og Reynolds. Fra Kong Kauliauli.”

Der udkommer ogsaa en Journal i Landets Eprog, under Titelen „Ke Kuan Owaïhi,” til Underretning for de Indfødte.

I Honolulu findes tre Læger (een Englænder og to Nordamerikanere); fremdeles et Capel for Sefarende og et Læsecabinet, hvilket dog hidtil næsten ingen Læsere har havt*). Som yder-

vistnok Ret, naar han længere nede siger, at det civiliserede Livs Under — han siger egentligen „Laster,” men her i denne Betydning maa det nok hedde Under — hurtigere blive optagne, end dettes Dyder.

L. M.

*) Det er sandsynligt af denne Aarsag, at Læsecabinetet ikke ogsaa har været under Gouvernementets Forsølgelse, thi et consequent Gouvernement

ligere Beviser paa Civilisationens Fremskriden, findes ogsaa Billarder, Reglebaner, Brændeviinskipper og Restaurationer, saavel fremmede som indenlandske, og alle disse Anstalter have tilstrækkelig Tillesh, da overalt det civiliserede Livs Laster hurtigere blive optagne, end dettes Dyder. Brændeviinskipperne ere, mod en Afgift, blevne tilladte af Regjeringen, men til Skade for Landet. Ikke mindre end 18 Hvalfiskefangere og 2,800 indsødte Høvdinger have undertegnet en Petition mod Oprettelsen af Brændeviinskipper, thi de ere de fremmede Matrosers, saavelsom Undersaatternes, Ulykke. Mange Hvalfiskefangere besøge ikke mere Havnen, fordi de ikke ville udsætte deres Folk for Faren, og Kongen taber derved en ikke ubetydelig Indkomst.

Billardbordene ere om Aftenen besøgte af Fremmede og Indsødte, og ved et af dem finder man regelmæssigt ogsaa Hans owaihiske Majestæt, Kong Kauikiauli, ledsaget af nogle af de fornemste Høvdinger.

bør, naar det, i dets fanatiske Iver, hader Journaler og Laaser Trykkerier, ogsaa pligtkyldigst hade og forfølge Læsecabinetter, Læsesaloner, Læseforeninger, og alle sige skadelige Associationer, hvor der læses, og maaſke endog — for at gjøre Ulykken fuldstændig — politiceres!

L. M.

Kongen, der for kort Tid siden er bleven myndig, er en kraftigt bygget, ung Mand af næsten 5 Fod og 8 Tommers Høide, og med et fladt, bredt Ansigt. Han ynder legemlige Øvelser, er en dygtig Villardz og Reglespiller, rider og jager godt, og hjælper gjerne sine ringeste Undersaatter ved de haardeste Arbeider. For ikke lang Tid siden strandede et Skib ved Indseilingen til Baien, og Kongen, i Matroeskjorte og lignende Beenflæder, hjalp ivrigt med at bjerge Ladningen. Han er en stor Ynder af Sefart, og reiser gjerne omkring til de forskjellige Der at sit Rige. Aftenen efter vor Ankomst blev jeg forestillet H. S. Majestæt, der netop spillede Regler om en Glaske Viin med nogle af sine Høvdinger. Han bar hvide Beenflæder uden Seler, en hvid Trøie, og en ziirligt flettet, tildeels farvet Straahat sad kjæft paa den ene Side af Hovedet. Den Maade, hvorpaa han modtog mig, var aaben og uden alt Hovmod; men tillige var han ogsaa en Emule forlegen. Han taler Engelsk meget forstaaeligt, men foretrækker Landets Sprog, og er neppe at formeene til at tale andet end sit Modersmaal, naar der ere fleer end et Par Personer tilstede. Efter de almindelige Hilsener tog han igjen Regleskuglen i Haanden, og fortsatte Spillet med megen

Iver. Der fattes ham Værdighed; de simpleste Esfolk, der besege Havnen, tiltale ham ganske familiært ved hans Navn Kauifiauli, ja lægge vel endog Armen om hans Hals, hvilket han godmodigt taaler, uden at tænke paa, at dette skader hans kongelige Værdighed. Man opfordrede ham til, at opgive Keglespillet for et Partie Billard, hvorpaa han ogsaa strax gif ind i Billardværelset, og spillede endnu da Klokken slog 11. Nu fastede han, uagtet Spillet ikke var til Ende, Queuen bort, og Lysene bleve slukkede, for ikke at stede anmod den af ham selv givne Anordning, der forbyder alle slige Spil efterat Aftenklokken har lydt.

Nogle Dage senere saae jeg Hs. Majestæt under ganske andre Forhold; Officiererne fra begge Krigsskibene gjorde ham deres Opvartning. Vi bleve af en Høvding i en militair Frakke modtagne i et Steens eller snarere Korallhuus, i andet Stokværk, og indførte i et simpelt meubleret Værelse. Her fandt vi Kongen, hans Søster Maiaheanaia, og hans tvende Halvsøstre Kinau, Gouverneurinden paa Oahu, og Dronning Ushoa. Kongen bar en blaa Kjole med to Guldepauletter, hvide Beenflæder og Vest; Damerne vare klædte i sort Silke. De modtog os staaende, men satte sig, efter nogle Minuters Forløb, paa

en Sopha, foran hvilken Missionairen Bingham stod som Tolk. En ubetydelig Underholdning paafulgte, og et Glas Vin blev budet omkring. De nævnte qvindelige Høvdinger, samtlige af herfuldst Bert, havde et ynkeligt forneemt Udseende, og viste uafladeligt en vis Bestræbelse for at tee sig overeensstemmende med deres Stilling, hvilket ei heller, saavidt Omstændighederne tillode det, saa ilde lykkedes dem. Efter en 20 Minuters Forløb toge vi igjen Afsted.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— Man erindrer, at Domstolene i Frankrige gif meget strengt til Værks mod angivne, eller virkelige Sammensvorne, i de to Aar, der fulgte umiddelbart paa Restaurationen (Bourbonnernes Gjenindsættelse). Navnligen anlagdes der, i hiin Periode, tvende Processer, der vare høist besynderlige, og formodentligen eneste i deres Art. Den ene var i Anledning af en oprørsk Taushed (bestaaende deri, at den Anklagede ikke havde raabt: "Kongen leve!" og den anden paa Grund af en oprørsk Knap, der nemlig endnu førte det keiserlige Vaaben, og som en Officier paa halv Sold havde syet i sine Beenklæder, fordi han netop ingen anden havde ved Haanden.

— Tydskerne i Grækenland skulle være meget ilde farne med Landets Fruentimmer, da de ere ubannede, og døvne som Hunsmodre. Forfatteren til "Sex Aar i Grækenland" mener derfor, at en Skibsladning af tydske Piger vilde i Nauplia ikke alene være yderst velkommen, men ogsaa finde den raskeste Afsetning.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 25^{de} Februar 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 8de Marts d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 20^{de} Februar 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bengen,
const.

Bekjendtgjørelse.

I Slutningen af Marts Maaned d. N. vil en Repræsentantsforsamling i Selskabet blive afholdt, for at foretage Valg paa nye Repræsentanter, i Overeensstemmelse med Lovens § 31. Tiden og Stedet vil nærmere blive bekjendtgjort.

I Henhold til Lovens § 34 undlader man desaaarsag ikke, at anmode Selskabets Medlemmer om, at ville indkomme med Forslag i saa Henseende, hvilke bedes afleverede i Bogholder-Con-
toiret, St. Pederstræde Nr. 116 1ste Sal, inden 14 Dage fra Dato. For at completere Medlems-
Listen meddeles herved en Fortegnelse over Til-
og Afgangen iblandt Selskabets Medlemmer siden
sammes Trykning:

Af 1^{te} Classification.

Indgaaede:

Brødgaard, N., Soldbetjent.
Destinon, G. F. G. v., Lieutn., Soldbetjent.
Due, S., Soldbetjent.
Købke, G., Jomfrue.
Lassen, N., Jomfrue.
Lorenzen, H. J., Soldbetjent.
Nilsen, G., Opsynsmand.
Simonsen, J. G. F., Secret., Soldbetjent.
Westengaard, J. S., Tæller.

Udgaaede eller døde:

Bourgeois, Soldcasserer.
Flor, U., Jomfrue.
Holck, J. G., Justr., Renteskriver.

Høyer, Enkefrue.
 Lind, Justitsraad.
 Lindahl, Enkefrue.
 Lindgreen, Madame.
 Munthe, Enkefrue.
 Wilkens, J. N. S., Cancelliraad.

Af 2den Classification.

Indgaaede:

Berg, N., Pastor.
 Bræmer, N. E., Madame.
 Hansen, J. S., Contorist.
 Hoffmann, S., Jomfrue.
 Høible, S., Gjordemoder.
 Juul, S., Jomfrue.
 Mossin, P. E., Graveur.
 Spang, P. J., Pastor.
 Tølle, F. S. P., Overgraver.
 Vogel, S. P., Contorist.
 Woderup, N. K., Madame.

Udgaaede eller døde:

Brandt, Skolelærer.
 Guldberg, F. Høgh, Professor.
 Kinde, W. S., Jomfrue.
 Møller, S., Architect.
 Schwarzkoph, Enkefrue.
 Stochfleth, F. S. Architect.
 Tidemand, D., Krigs-Canc. Secretair.
 Zeuthen, N. J., Jomfrue.
 Zimmermann, Enkefrue.

Af 3^{die} Clasfification.

Indgaaede:

Jensen, J. G., Underofficier.
 Larsen, A., Skriver.
 Nielsen, M., Commandeersergeant.

Udgaaede eller døde:

Bøcher, M., Pr. Lieutenant.
 Gastonier, M., Enkefrue.
 Henne, Enkefrue.
 Janzen, Statsraad.
 Jensen, N., Sergeant, D. M.
 Rostock, Udsesfor.
 Schmidt, Enkefrue.
 Strarup, Enkefrue.

Af 4^{de} Clasfification.

Indgaaede:

Birck, S. R., Høker.
 Borgen, J. P. A., Tomfrue.
 Carlsen, M. M., Madame.
 Glad, J. G., Skipper.
 Grove, S. J. G., Urtekræmmersvend.
 Haastrup, D., Tomfrue.
 Henrichsen, S. F., Marschandiser.
 Hjorth, J. G. B., Urtekræmmer
 Humble, Skibscapitain.
 Jacobsen, G. J., Hørhegler.
 Jensen, G. Høker.
 Jensen, A. M., Tomfrue.
 Jeppesen, S., Høker.
 Müller, G., Hørkræmmer.

Ottesen, N. J., Jomfrue.
 Petersen G. F., Høker,
 Rich, G. S., Jomfrue.
 Sand, L. G., Handelsfuldmægtig.
 Schmidt, N. G., Gartner.
 Schmidt, Madame.
 Schrøder, G., Handelsfuldmægtig.

Udgaaede eller døde:

Christensen, G., Capt., Klædefræmmer.
 Colstrup, Enkefrue.
 Fritsche, F., Vinhandler.
 Gleerup, H., Urtefræmmer.
 Hansen, F., Lieut., Vinhandler.
 Rastoft, S. J., Porcelainshandler.
 Lund, S. N., Klædehandler.

Uf 3^{te} Classification.

Indgaaede:

Vonderup, G. W., Toimager.
 Golding, G., Conditorsvend.
 Grichsen, G., Værtshuusholder.
 Hansen, H., Tobaksfabrikør.
 Hix, G., Conditor.
 Mortensen, M. G., Madame.
 Thonnesen, T. J., Sæbefabrikør.

Udgaaede eller døde:

Bech, Madame.
 Holmblad, Madame.
 Nielsen, Madame.
 Rothvald, W., Hofconditor.
 Treschow, Madame.

Af 6^{te} Classification.

Indgaaede:

Nulum, S. N., Dreier.
 Beck, S. J., Skomager.
 Christiansen, J., Lømmemand.
 Deichmann, J. G., Skrædder.
 Gissinger, P., Bundtmager.
 Fase, C. C. jun., Parykmager.
 Green, C., Madame.
 Hendriksen, C., Slagter.
 Hesberg, C., Skomager.
 Jensen, A. G., Glarmester.
 Jensen, J. P., Malermester.
 Jøgemann, P. G., Vedker.
 Jørgens, A. G., Jomfrue.
 Jøversen, C., Maler.
 Kleine, F. W., Kunstdreier.
 Møller, C. F. J., Kobbersmed.
 Møller, S. P., Skomager.
 Naylor, J. W., Fiilehugger.
 Otto, F. M., Jomfrue.
 Petersen, C. A., Slagter.
 Pflug, C. M., Jomfrue.
 Poulsen, A. W., Glarmester.
 Reimers, F. G., Muursvend.
 Schmith, Jomfrue.
 Siegler, J. G., Skrædder.
 Steinmetz, C., Uhrmager.
 Thaulow, T. A., Blikkenslager.
 Vermuth, A. H., Skrædder.

Udgaaede eller døde:

Adler, R., Vedker.
 Beck, Madame.

Bergström, G. G., Skræbber.
 Blier, N., Smedker.
 Dancker, Madame.
 Formanowsky, Madame.
 Frisch, Madame.
 Giese, D. J., Bødker.
 Hammerich, A., Garver.
 Hansen, A., Skræbber.
 Harhof, J. F., Bogbinder
 Herz, A., Garver.
 Jerndorff, Madame.
 Jørgensen, Bogbinder.
 Kjøpping, Bogtrykker.
 Mathiesen, A., Smedker.
 Nielsen, A. P., Blikkenslager.
 Nielsen, E., Metalstøber.
 Olsen, Madame.
 Petersen, P. G., Skomager.
 Schmidt, J. N., Skomager.
 Weydenhaupt, A., Hof-Sværdseger.

Endvidere ere følgende Omslytninger skeete i de forskjellige Glasfessioner:

Michaelsen, J. P., Assistent er overgaaet fra
 4de til 1ste Glasfession.
 Jensen, J. P., Skolelærer, fra 6te til 2den Glas.
 Bjørn, Qvartiermand, fra 6te til 3die Glas.
 Bøttner, E. N., Grovsmedmestersvend, fra 6te til
 3die Glas.
 Petersen, J. W., Skibsbygmestersvend, fra 6te til
 3die Glas.

Paulsen, Madame, af 3die Glas., nu givt med
 Bauer, J. L., Handelsbetjent, til 4de Glas.
 Hansen, Madame, af 5te Glas., nu givt med
 Bondo, H. N., Graveur, til 6te Glas.
 Petersen, P. G., Skomager; ansat som Reservebud.

Af Pensionister ere døde:

Birch, Madame.
 Brock, N., Guldsmed.
 Eckstrand, Blikkenslager.
 Hoyer, Else, Tomfrue.
 Kihme, Madame.
 Lohmann, Madame.
 Møller, Madame.
 Sandsted, Madame.
 Schumann, Madame.
 Thomsen, Madame,
 Thoring, Enkefrue.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab, den 20de Februar 1843.

J. C. Lund. K. Clausen. D. Borgen.

Ernst Benzen,
 const.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 4^{de} Marts 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinste Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 8de Marts d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 20^{de} Februar 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Benzen,
conf.

Sandwichsøerne.

(Slutning.)

Kauikiali er noget udsøevende, dog ikke ligefrem lastefuld. Han kan læse Engelsk og Spansk; men hans almindelige Dannelse er iøvrigt snævert begrændset, thi hans Læsning, som næsten alle hans Undersaatters, er en ganske mekanisk Færdighed; formodentlig har han læst meget Lidet foruden hans Skolebøger. Missionairerne ledede hans Opdragelse; men tillige indvirkede nogle sletfndede Fremmede, hvem det fornøiede, at tilintetgjøre hans fromme Læreres Bestræbelser, ved Raad og Daad ufordeelagtigt paa ham, hvisaarsag man da heller ikke kan undre sig over hans Mangel paa Indsigter. Nogle Dage efter Audiensen fødte Prindsesse Maieana en Søn der dog strax døde; Folket yttrede Tvivl om Egtemanden, eller dennes Broder, Kongen, var Fader til Barnet; men i hvilket somhelst Tilfælde var det blevet Tronarving. Det maa nemlig bemærkes, at det kun er i de sidste Aar, at Forbindelser mellem Broder og Søster, hvilke tidligere vare meget sædvanlige og selv lovligent tilladte, betragtes som Forbrydelse; desuden havde Kauikiali og Maieana, efter de gamle Skikke, i deres Barndom været forlovede.

Sandwichsøerne ere 10 i Tallet, og større end Selskabsøerne, eller nogen Øgruppe i det stille Ocean; de ere upaatvivleligen alle af vulcanisk Oprindelse. Af de ti Øer er syv beboede; Owaïhi, den største, havde i Aaret 1836 en Befolkning af 39,193 Sjæle, den mindste af de beboede Øer kun 80; hele Befolkningen paa samtlige Øer udgjorde i 1836, 108,393 Sjæle, men i Aaret 1832, 129,814, altsaa i fire Aar en Aftagelse af 21,421 Sjæle. Forholdet af Fødte og Døde kan man faae et Begreb om af følgende Exempel, der findes anført i Journalen „Ku Kumu Hawaii“ (Owaïhi's Lærer): „I det Aar, der endte med den 1ste Juli 1835, døde i Districtet Wilua paa Oahu 136 Personer, og fødtes 45 Børn. Districtet havde i Aaret 1831, 2,640, i Aaret 1835, 2,415 Sjæle, altsaa en Aftagelse af 225 i fire Aar. Af lignende Exempler ere endnu flere anførte.

Skriver man nu ogsaa en Deel paa Uneiagtighedens Regning, saa tør man dog paastaae, at Fødsler forholde sig til Dødsfald som 1 til 2, og at Befolkningens Aftagelse beløber sig til $1\frac{1}{2}$ pSt. Ere disse Angivelser rigtige — og vi have ingen Grund til at betvivle dette — saa maa, saafremt der ikke tages Forholdsregler for at forebygge denne foruroligende Aftagen af Befolkningen, denne

aldeles uddøe i Tidens Løb, uagtet Aarhundreder kunne hengaae, før den sidste Mand dør af dette lille Folk. Man maa naturligviis spørge, hvad Aarsagen kan være til Befolkningens Afstagen i et sundt Klima, hvor Folket aldrig er blevet hjem- søgt af smitsomme Sygdomme. Det er vanskeligt, om ikke umuligt, at give et bestemt Svar paa dette Spørgsmaal, hvorvel der lader sig sige Ud- skilligt til dets Besvarelse.

Folkemængdens Afstagen maa ikke tilskrives een Aarsag, men den er Virkningen af flere forenede Aarsager: Varnemord, Umaadelighed, slet Næring, forvildede selskabelige Sædvaner, politisk Under- trykkelse og maaskee — Civilisationen; thi man har bemærket at vilde Folkestammer gaae til Grunde ved det civiliserede Livs Indtrængen*), til Trods for al anvendt Omsorg i Henseende til Næring og Baaninger.

*) Det vil naturligviis sige, ved alle de Laster, ved den moraliske og physiske Smitsot, som det civilise- rede Liv tilfører, og som maa være langt farligere og mere ødelæggende for et Folk, der befinder sig i Naturtilstanden, end der, hvor de ere hjemmehørende, og hvor man tillige kjender mangen Modgift mod disse Døder.

Det er udenfor al Tvivl, at Folkemængden allerede er begyndt at aftage siden Dernes Opdagelse af Capt. Cook, maaskee da endnu hurtigere, end siden Christendommens Indførelse, thi dengang kom endnu Menneskeoffringer og grusomme Krige dertil, og Barnemord fra den fjerde eller femte Maaned af Svangerskabet indtil eet eller to Mars Alder, bleve drevne i stort Omfang. De Marsager, som Modrene anførte, vare Besværlighederne medens Barnet diede, og Barmefrig. Barnemord finde endnu Sted, men ikke i den Udstrækning, som forhen; heller ikke bliver Udaaden begaaet aabenlyst. De forekomme nu kun under Svangerskabet, under største Fare for Moderen, og næsten udelukkende ved Værn udenfor Ægteskabet; Mord efter Fødselen ere meget sjeldne. De borgerlige Love have nu stemplet Barnemord som Forbrydelse, og sammes Afgjort viser et afgjort Fremskridt i Felelsen for Ret og Uret.

Blandt de øvrige Marsager til Folkemængdens Afgjort staaer Umaadelighed i Nydelsen af berusende Drikke øverst. Men dette er et saa hyppigt forekommende Phænomen, at vi her ikke behøve at tale videre derom. Ikke mindre vigtig er en Forandring, der maa udøve stor Indflydelse i dette Insularfolks physiske Udvikling. Tidligere vare

Begemsevelser, s. s. Svemning, Dands, Bryden, Rasten med Spyd, almindelige; men alle disse Dveller bleve undertrykte, som stridende imod Calvinismens strenge Anskuelse. Nu arbeider Folket blot for sit Livsunderhold, hvilket kun medtager omtrent to Dage af Ugen; de øvrige Dage blive tilbragte med at sove, med Drif og andre lastefulde Beskjæftigelser. Her er nemlig Tale om et Folk der stedse har levet under den tropiske Sol. Det kan ikke udholde Europæernes og Amerikanernes uafbrudte Arbeider, uden en meget betydeligere Afmattelse; og uagtet det kan bære store physiske Anstrengelser, saa tør disse dog kun vare kort Tid ad Gangen, og der maa da paafølge længere Perioder til Hvile og Rolighed. I de tropiske Klimater behøves der en længere Tid af Befrielse for physiske og legemligt Arbeide, end i de tempererede Klimater; men et blot Ophør af Arbeidet er ikke tilstrækkeligt, navnlig ikke for unge Mennesker; disse behøve Udspredelser, og uden disse blive de fortrædelige, modløse, syge, og henflæbe sig under en elendig, menneskefjendsk Tilværelse, indtil Døden gjør en Ende paa det Hele. Vel benegte Missionairerne, at de have undertrykt Begemsevelserne; men de skrev og prædikede saa længe om,

at disse Fornøielse vare stridende mod Guds Bud, indtil Høvdingerne selv forbede dem.

Regjeringen er et arvelig Despotie, og Kongens Villie er Lov i ethvert Tilfælde. Det er ikke blot i den mandlige, men ogsaa i den kvindelige Linie, at Regjeringen er arvelig; hvilket Kongen af Sandwichsøerne, der for flere Aar siden var i England, forklarede Hr. Canning at have sin Grund deri, at paa Sandwichsøerne kunde en Mand næsten aldrig med Bestemthed vide, hvo der var hans Fader; med Hensyn til Moderen derimod kunde sjeldent nogen Tvivl finde Sted. Regjeringssystemet er meget forviklet i sin Detail; og uagtet, i den nyere Tid, nogle Lovbestemmelser ere skriftligen bekendtgjorte, gives der dog ingen Lovbog. Paa Torvet bestemme Høvdingerne Prisen paa enhver Gjenstand, og fordre af Folket Halvdelen af dets Fortjeneste som Afgift. De udpreskede Afgifter af Jordens Frembringelser ere ligeledes saa stærke, at en Dagelønner, der har een eller to Dages Arbejde om Ugen, derved staaer sig lige saa godt, som den, der driver en Landeiendom. Foruden disse Udpresninger maa Folket endnu yde Kongen personlig Tjeneste og det 5 Dage af 14. Maalet bliver fuldt ved en Kopfskat, der er fastsat til 1 Dollar for hvert Mandfolk, $\frac{1}{2}$ for hvert Fruentimmer og $\frac{1}{4}$ for hvert Barn, der har naaet en Heide af 4'. Jorden, der er Kongens udelukkende Eiendom, blev ved Erobringen deelt imellem de fornemste Krigere, hvorfor disse erlægge en Naturalafgift; men Kongen kan fratage dem deres Besiddelser hvilket Dieblif det behager ham.

Disse ere de Hovedaarsager, som indvirke skadeligt paa Folkemængdens Formerelse paa disse Der, som ved en anden Tingenes Tilstand kunde blive Sædet for Kunster og Videnskaber, og ernære en uhyre Folkemængde, saa meget mere som de ere særdeles fordeeltigt beliggende for Handelen, og allerede ere blevne et Oplagssted for de Skibe, der beseile Havet mellem China og Amerikas Vestkyst.

Blandinger.

— Intet er mere bedrøveligt, end at see den Bogn, Kongen af Frankrige har ladet sig forfærdige, for at kunne kjøre i Paris. Den er overalt beslagen med kugelfaste Jernplader, og Binduerne ere rykkede saa langt frem, at Kongen kan sidde aldeles skjult. Den er overhovedet mestertligen construeret, og saaledes indrettet, at ingen Kugle, fra hvilkensomhelst Kant, den ogsaa maatte komme, kan bane sig Vej til det Sted, hvor Kongen sidder; den maatte da afvige fra den lige Linie, og fare frem i krum Retning. Kun naar Kongen bøier sig frem mod Binduet, opstaaer Muligheden af en Fare; men denne undgaaer han ved blot at vinke med Hatten for Binduesruden, saasnart han hører Folkets Fryderaab.

— I Aaret 1813 sendte en Kone sin i Felten værende Søn en Paffe, og paa det dermed følgende Brev stod skrevet: „Dermed en Paffe med frivillige Jægerstrømper.“

— Paa den chinesiske Expedition har man, paa Den Hong-Kong, midt i en chinesisk By, truffet et, i sorglydt Ramme indfattet Portrait af Napoleon, foran hvilket de Indfødte bade, og til hvilket de offrede.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 11^{te} Marts 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Ved Bogholder Bentzens dødelige Afgang er Bogholder-Tjenesten ved Selskabet bleven vacant, i hvilken Anledning Administrationen herved opfordrer dem, der maatte attraae samme, at indgive deres Andragende herom paa Bogholder-Scontoiret i St. Pederstræde Nr. 116, 1ste Sal, inden 4 Uger fra Dato.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 11^{te} Marts 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bentzen,
conf.

En Forsoning i Kaukasus.

Henimod Midten af Maret 1842, da Kampen mellem Russerne og Tschetschenzerne under Schamil allerede blev ført med det heieste Naseri, blev Datteren af Mahud Bei, en Fyrste, der, paa Grund af sin Tapperhed, af sin Stamme var givet Tilnavnet „den rasende Løve“ (Deli-Urslan), bortrøvet af en ung Fyrste, ved Navn Kaplan, der førte Tilnavnet „Tigerhøvdingen“. Denne havde iforveien anvendt alle Midler, alle Venner, for at komme i Besiddelse af den skjønne Utte; han havde tilbudt sine skjønneste Heste, sine bedste Vaaben; men alt forgjæves, Mahud Bei havde stedse svaret: „Min Datter er for skjøn for en Tschetschenzerfyrste; Utte skal være den første Prydelse i Padschah'ens Harem, og Moder til Osmannernes Storherrer“. Alle disse Forhaabninger bleve forstyrrede ved hans Datters Bortrøvelse, og Mahud Bei, for svag til at kunne anvende aabenbar Magt mod Tschetschenzerne, ventede nu paa en Leilighed til Hævnen. Denne udeblev heller ikke. Den 12te Juni f. A. befandt Mahud Bei sig i Urdebil-Kloi, en By, der ligger i Midten af Adhes'ernes Distrikt, da man anmeldte ham An-

komsten af Schamil, den berømte Kæmper for Bjergstammernes Frihed, med et Følge af 2000, af Lesghierer og Tschetschenzer bestaaende, Ryttere. Med al den Agtelse, der tilkom en saa udmærket Mand, gif Mahud Bei ham imøde. Schamil, en Mand paa nogle og tredive Aar, af ualmindelig Styrke, og udrustet med et Mod, som Intet formaade at rokke, modtog med Hjertelighed og Værdighed „den rasende Loves“ Agtelsesbeviser, og meddelede ham sin Beslutning, at angribe den af Russerne befæstede Stad Mizga, der kun ved en skovbevoret Bjergslette var skilt fra Urdebil-Klei. Tillige forestillede Schamil ham de tschetschenziske Fyrster, der havde forenet deres Magt med hans, og nævnede blandt disse med Stolthed Kaplan, „Tigerhøvdingen“, beremt for sit Mod og sine Rytteres Tapperhed.

Da Mahud Bei saae Kaplan, hans Datters Bortfører, reiste han sig, og taledede, med dyb Alvor i Stemmen, saaledes til Schamil: „Gud være lovet, at du er kommen til os; vore Hjerter ere henrykte over det Haab, nu at see de Vantroende segne for vore Rugler og Sværd, som Aret for Leen; men medens du bringer denne Glæde i mit Huus, bringer du ogsaa Skjændselens Smerte, thi ved din Side seer jeg Den, som spottede min

Alder og forhæandede mit af Marcne blegede Skjæg. Denne Mand, hvis Blod aldrig vil kunne aftvætte den Skam, som han med velberaad Du har tilføjet mig, har i Selskab med dig overskredet min Dørtærskel; min Hævn er altsaa afvæbnet, men jeg forlanger af dig, Tschindschi-Chan (Krigerhøvding), og du dømmet mellem ham og mig, og jeg lover i min og min Stammes Navn, at agte Dommen som var det Prophetens Ord. Fæld Dommen mellem Reveren Kaplan og mig, ellers maa Gud vide, hvad der vil forefalde mellem Adhes'erne og Tschetschenzerne". Schamil Veitang et Dieblif, idet han søgte et passende Svar for at udsætte Løsningen af Spørgsmaalet om Liv og Død. Endeligen sagde han, at man fremfor alt maatte tænke paa Kampen mod den fælles Fiende; efter Seiren vilde han tale, men indtil da, skulde Alt stilles i Bero. Begge gave ved Tausshed tilkjende, at de indvilgede heri. — Om Natten tiltraadtes Marchen mod Mizga, og snart mødtes Rytterne af en varmere Luftstremning, et Segn til, at de befandt sig paa Sletten ved Alasani. I Stilhed rykkede man fremad; pludseligt knaldede et Geværskud, og nu ilede Alle mod Forskandsningen, og sprang af Hestene, der allerede vare øvede heri, og strax stode stille; Russerne bleve

fuldstændigt overrumplede, og strakte Gevær efter en kort Haandgemæng. Men neppe bred Dagen frem, før Skarer af Kosacker nærmede sig, for at angribe Lesghierne og Tschetschenzerne. Schamil sendte Mahud Bei og Kaplan imod dem, og det lykkedes den Sidste, at komme den næsten heelt omringede Mahud til Hjælp, og at afgjøre Kampen til Fordeel for Bjergstammerne.

Da man igjen var ankommen i Landsbyen Urdebil-Klei, skred man til Fordeelingen af Byttet og Fangerne, med Undtagelse af Kosackerne fra det sorte Hav, hvilke man almindeligt giver tre Dages Frist for at bestemme, om de ville være Musselmænd, indtræde i Bjergstammernes Adel, og modtage Land, Heste og Vaaben, eller — miste Hovedet. I denne sælsomme Krig, der i meer end een Henseende minder om Middelsalderens Ridderfeider, blive kun Kosackerne fra det sorte Hav, hvilke man holder for Ruslands tappreste Krigere, behandlede paa denne Maade.

Efterat alt dette var ordnet, kaldte Schamil alle Hovdingerne til sig, for at afgjøre Striden mellem Mahud-Bei og Kaplan, og erklærede, at denne Sidste enten skulde udleveres til Mahud-Bei, eller løskjæbe sig af denne. Forgjæves tilbød Kaplan nu atter Heste, Vaaben, Slaver,

m. m. Mahud = Wei svarede koldt, at han forlangte kun Get, nemlig Kaplans Hoved. En Murren gif igjennem den omfringstaaende Høvdingstare; kun Kaplan syntes hverken forbausset, eller bevæget, og tog derpaa Ordet:

„Her, Mahud = Wei, jeg har endnu et Forslag at giøre; vil du have denne Sæk?“ Med disse Ord lod han for den gamle Høvdinges Fødder nedlægge en Lædersæk, som to af hans Tjenere neppe kunde bære. „Det er den Gave“, vedblev han, „som jeg bestemte for Sultanen, og da du ogsaa bestemte ham din Datter, saa see om den er værdig til, at tilbydes som Bytte; hvis ikke, saa lad mit Hoved falde for Yataganen, da Schamil saaledes har fældet Dommen“.

Mahud oplukkede langtsomt Sækken, undersøgte dens Indhold, og sagde: „jeg modtager Sækken“.

„Gud være lovet“, raabte som med een Stemme alle Høvdingerne, og trængte sig om Mahud for at see, hvad Sækken indeholdt. Det var de høire Orer, som Kaplan og hans Ryttere havde skaarret af alle, af dem selv nedhuggede, og paa Balpladsen liggende, Russer, 1,700 i Tallet. „Tigerhøvdingen“ havde, ligesom de forrige Chaner af Krim, villet giøre de Troendes Behersker en Foræring dermed. — Mahud og Kaplan tilsvore hinanden evigt Venstabs. — (Das Ausland).

Sørøveren Canella.

Canella, en Røver i Apenninerne, blev fangen, af den pavelige Regjering dømt til Døden, men benaadet med livsvarigt Fængsel. Han undveeg imidlertid, og begav sig til Grækenland, hvis Uafhængighedskrig netop nærmede sig sin Ende, medens paa samme Tid Sørøvere allevegne gjorde Havet usikkert. En østerrigsk Capitain, efter Farven af sit Skib, der var en Fregat, kaldet „den sorte Djævel“, forfulgte Sørøverne af alle Kræfter, og havde af den østerrigske Gesandt i Rom erholdt et nøiagtigt Signalement af den bortforveien bortflygtede Røver Canella, som man med Visshed formodede havde begyndt sin gamle Haandtering paany blandt de græske Sørøvere; det var et vigtigt Kjendetegn, at han manglede den lille Taa paa den venstre Fod.

En Dag, da „den sorte Djævel“ havde omseilet Cap Matapan, bemærkede han i det Fjerne 13 Piratfibe, og deriblandt eet, der udmærkede sig ved sin Hurtighed. Det var Piratflottillen, som skulde staae under Canellas's Befaling. At styre lige løs paa disse Skibe, førte til Intet; thi de vilde da strax forsvinde i een eller anden lille Bugt, hvor Fregatten ikke kunde forfølge dem; sendte man Schalupper med Bevæbnede efter dem, saa droge de deres Skibe (Mistiks) paa Land, bragte nogle Kanoner op paa Bredden, og fyrede derfra paa Schalupperne. „Den sorte Djævel“ maatte derfor lade det beroe ved en nyie Jagttagelse. Ulykkeligviis mistede et af de, under hans Beskyttelse staaende, Skibe, en Mast, og da der netop til samme Tid reiste sig et Uveir, kunde

Fregatten ikke altid blive i Nærheden af det be-
 skadigede Skib. *Canela* — thi ham var det
 virkelig — bemærkede strax denne Omstændighed,
 og foer nu med sine Mistiks løs paa Skibet. Men
 nu satte ogsaa „den sorte Djævel“ alle sine Scha-
 lupper og Baade i Seen, befalede frem for alt
 kun at gjøre Jagt paa „*Escampa Via*“, hvor han
 med Grund formodede *Canela* befandt sig, og efter
 en kort, men hidsig Fægtning, streg den ogsaa Seil.
 Rigtignok laae allerede 20 til 30 Geværer i An-
 slag mod Reverterne, og den Commanderende paa de
 angribende Schalupper stod i Begreb med at springe
 over paa „*Escampa Via*“, hvilket da havde været
 Signal til en almindelig Nedsabling. Saaledes
 var Modstand forgjæves; *Canela* lod sine lange
 Pistoler synke og frembed sine Hænder til Lænkerne.
 „Den sorte Djævel“ var overordentlig glad; man
 undersøgte Fangen efter det fra Rom meddeelte
 Signalement: Overensstemmelsen var fuldstændig,
 og da man afdrog ham hans græske Papyruscher,
 befandt man den lille Taa endeligen ogsaa at mangle
 paa den venstre Fod.

(Fortfættes.)

Blandinger.

— Paa de preussiske Gymnasier skulle herefter ikke Ve-
 dellerne, men Lærerne selv, uddele corporlige Straffe;
 dog kun i Nødstilfælde. „Der Freischütz“ kalder denne
 Foranstaltning: „Prügel-Beredlung“.

— I Gjeldsfængslet i London døde for nogen Tid siden
 en haardnakket Skylener. Paa Grund af en Sum paa
 25 til 40 Pund Sterl., som han nok havde kunnet betale,
 havde han tilbragt 12 Aar i Fængsel. Ved hans Død
 var Gjelden ved Renter og Omkostninger voret til
 3,750 Pd. —

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 18^{de} Marts 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Ved Bogholder Bentzens dødelige Afgang er Bogholder-Tjenesten ved Selskabet bleven vacant, i hvilken Anledning Administrationen herved opfordrer dem, der maatte attraae samme, at indgive deres Andragende herom paa Bogholder-Contoiret i St. Pederstræde Nr. 116, 1ste Sal, inden 4 Uger fra Dato.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 11^{te} Marts 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bentzen,
const.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 29de Marts d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Brandforsikringens Locale i Raads- og Dombuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes.

Onsdagen den 5de Marts d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en General-Forsamling, der bivaanedes af 57 Repræsentanter. Følgende blev omhandlet og besluttet:

1. Administrationen foredrog for Forsamlingen en Udsigt over Selskabets Virksomhed og Fremgang i det afvigte Aar 1842, hvoraf fremgik, at ved Udgangen af Aaret 1841 var Medlemmernes Antal 2240. I Aarets Løb vare 104 nye Medlemmer indkomne; derimod vare i samme Tidrum 84 døde eller udmeldte og 3 excluderede, saa at Medlemmernes Antal den 31te December 1842 var 2257, nemlig 2135 Betalende, 117 Pensionister, 4 Bude og 1 Reservebud.

2. I Pensioner og Livrenter var i det foreløbne Aar udbetalt til 128 Medlemmer 4438 Rbd. 48 ø., i Gratiaser til 259 Medlemmer 3455 Rbd.

og til 35 Medlemmer rentefrie Laan til Beløb 5500 Rbd.; i Alt 13393 Rbd. 48 β. Dog bemærkedes at sidstnævnte Sum igjen tilflyder Kassen ved den lovbefalede Tilbagebetaling af 2 pSt. maanedlig.

3. Administrationen meddeelte dernæst at Selskabets Fond i Maret 1842 var foreget med Indkjøbet af en dansk-englisk 3 pSt. Obligation st. 100 £, samt at man havde anseet det hensigtsmæssigst at indsætte den tilovers blevne Sum af de circa 1000 Rbd., som ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 28de Februar 1842 skulde tillægges Fondet, i Sparekassen, til Supplerings af indværende Mars Indkjøb.

4. Meddeleltes endvidere, at det i Lovene foreskrevne Eftersyn af Selskabets Activer havde fundet Sted den 23de Januar d. A. af den dertil udnævnte Committee, D'Hr. Statsraad Haagen, Capit., Tømmermester Kern og Isentrømmer Dohler, og hvorfor bemeldte Herrer havde meddeelt den fornødne Tilstaaelse i Administrationens Mødeprotocol.

5. Derpaa fremlagdes General-Extracten af Regnskabet for Maret 1842.

6. Administrationen fremsatte dernæst den ifølge Lovens § 15 bestemte og for afvigte Mar

opgjorte Status imellem Indtægt og Udgift, hvoraf fremgik, at den til nye Udblaan, Gratificationer og Pensioner disponible Sum var i rundt Tal 8500 Rbd., foruden hvad der ved bortdedede Pensionister var indvundet og hvad der til Fondet var henlagt. Beregningen var følgende:

Indtægter.

Ugentlige Contingenter.....	2812.	10.
Qvartals dito	4176.	94.
Det kongelige Huses Gave	140.	=
Overordentlige Medlemmer.....	57.	=
For Lovbøger	398.	32.
Uddrag paa rentefrie Laan	5104.	=
<hr/>		
Tilsammen		12688. 40.

Udgifter.

Ugebladets Trykning med Papiir	582.	40.
Lønninger, Incassations- og Extra=Salair	2260.	34.
Pensioner og Livrenter.....	4438.	48.
Uerholdelige Contingenter	41.	12.
Renter af et Laan i Banken..	66.	38.
Uviste Regninger	265.	43.
For nye Loves, samt Medlems- Liftens Trykning, m. m..	378.	92.
<hr/>		
		8033. 19.
Overstud		4655. 21.
Heraf tillægges Fondet, ifølge Lovens § 15, en Fjerdedeel med	1163.	77.
<hr/>		
Eater. Tilbage		3491. 40.

Transport	3491.	40.
Hertil lægges de oppebaarne Renter af Sel-		
skabets rentebærende Capitaler.....	5024.	54.
	<u>Uddelingsum</u>	<u>8515. 94.</u>

nemlig i runde Summer $\frac{2}{3}$ Deel til Vaan ..	5600.	=
og $\frac{1}{3}$ Deel til Gratificationer og Pensioner..	2900.	=
	<u>8500.</u>	=

7. Af Pensionister vare døde 11, og derved indvundet 360 Rbd. aarlig.

8. Som nye Pensionister optoges fra 1ste Januar d. N. følgende, hver med 25 Rbd. aarlig:

Medlem

fra

1789. Kjøbmand D. Rubens Enke	64	Mar.
1791. Juveleer Frontins Enke	69	—
1800. Fiskehandler Larsens Enke	63	—
1804. Snedker Buschs Enke	65	—
1805. Inspecteur Reichs Enke	59	—
1810. Ijenfræmmer Winsløvs Enke	64	—
1811. Linnedvæver Krusemarks Enke....	70	—
1813. Ijenfræmmer Ebbesens Enke	60	—
1825. Institutbestyrerinde, Jfr. Heyer ...	64	—
1826. Urtefræmmer Svaning	67	—
1828. Snedker Bergs Enke	71	—
1830. Bogholder Heins Enke	63	—

9. Fra 30 Pensionister var indkommet Ansøgning om Forhøielse af deres Pensioner. Af

dem tildeeltet følgende 16 et Tillæg hver af 5 Rbd. aarlig, fra 1ste April d. N. at regne:

Pensionist fra	Alder.	Pension hidtil.
1824. Soldbetjent Greithers Enke	80	Mar 35 Rbd.
1833. Opsigtsbetj. Nagaards Enke	75	— 45 —
1836. Friseur Knudsens Enke . . .	68	— 30 —
— Klædehandler S. E. Lund.	75	— 35 —
— Parykmager Gundels Enke	72	— 30 —
1837. Klædefr. Richters Enke ..	77	— 30 —
— Portner Truellsens Enke ..	75	— 25 —
1839. Capt. Lieutn. Vosbeins Enke	63	— 25 —
— Lieutenant N. Voy.	81	— 25 —
— Kobbersmed E. Petersen. . .	72	— 30 —
— Overgraver Lunds Enke ..	65	— 30 —
— Malermester Wülf	70	— 25 —
— Væinhandler Mørck	81	— 25 —
1840. Parykm. Weidemanns Enke	67	— 25 —
1841. Kammerraad Salchows Enke	67	— 25 —
— Suedker Mohrs Enke	76	— 25 —

10. Af Ansøgninger om Laan var indkommet 67; deraf bevilgede Forsamlingen de 37, med et Beleb 5250 Rbd.; de Dvrigte kunde af forskjellige Grunde, for i Mar, ei komme i Betragtning. Da imidlertid Laanesummen efter foranstaaende Beregning var 5600 Rbd., samtykkede Forsam-

lingen ei alene i at de differerende 350 Rbd. til-
lagdes Gratificationssummen, men og at samme
maatte foreges indtil 3440 Rbd.

11. Efterskrevne 264 Medlemmer tilbeledes
derefter Understøttelse med Gratificationer, nemlig:

Medlem.
fra

1789.	Seilmager Brenæs Enke	15	Rbd.
—	Capt., Muurmester Egeroeds Enke	10	—
790.	Grovsmed Wahlgreen	10	—
—	Grosferer N. B. Hansens Enke	15	—
—	Skomager Høyers Enke	15	—
1794.	Grosferer J. S. Mangors Enke	10	—
1795.	Oberstl., Vedfermester Halls Enke	15	—
—	Bandmester Hjorts Enke	15	—
1796.	Kongelig Laquai Smiths Enke	10	—
—	Kammerraad Nelling's Datter	15	—
1797.	Guldslager Fausts Enke	15	—
1800.	Foged Junges Enke	15	—
1801.	Lystebøer Alminds Enke	15	—
1803.	Skibscapitain Stages Enke	20	—
—	Capt., Soldbetjent Beck's Enke	10	—
—	Skolelærer H. J. Bisby	15	—
1804.	Fuldmægtig Alminds Enke	10	—
—	Bager Klochovs Enke	15	—
—	Brændeviinsbr. Jversens Enke	10	—
—	Affkediget Sergeant A. Lund	20	—

Medlem		
fra		
1804.	Bedker G. P. Lund	15 Rbd.
1805.	Guldsmed, Assistent Alberts Enke.	10 —
—	— Parykmager Dyhrings Enke	15 —
—	— Fabrikmester Lorenzens Enke	15 —
—	— Porcellainshandler Rottenborgs Enke	10 —
1806.	Urtekræmmer Jensens Enke	15 —
—	— Glarmester Lohmanns Enke	15 —
1807.	Viinhandler Frydenlunds Enke	20 —
1808.	Toldcontrolleur Schmidts Enke	10 —
—	— Fuldmægtig Bays Enke	15 —
1809.	Uhrmager Kielsens Enke	10 —
—	— Fuldmægtig Braschs Enke	20 —
—	— Skrædder Dahlbergs Enke	15 —
—	— Birkeskriver Gøtjes Enke	20 —
1810.	Skibs-Capitain Drgaards Enke	10 —
—	— Smedker Madsens Enke	15 —
1811.	Skomager F. Meyer	10 —
—	— Skomager Møller	10 —
—	— Justitsr., Birked. Rimestads Enke.	20 —
1812.	Skibscapitain Bumanns Enke	15 —
—	— Toldbetjent Nielsens Enke	15 —
—	— Urtekræmmer Ulrik Holms Enke	15 —
—	— Forvalter Mads Poulsens Enke	10 —
—	— Vandmester P. Hansens Enke	10 —
—	— Grosserer Beyers Enke	20 —

Medlem
fra

1812.	Malermester Jensen's Kone	20	Rbd.
1813.	Justeermester Hostrups Enke	20	—
1814.	Rjebmand E. Santors Enke (Elsebeth)	15	—
—	Skomager Webers Enke	10	—
—	Blikkenslager N. Holms Enke	10	—
—	Skomager J. Holbeck	10	—
1815.	Toldbetjent Kaastrups Enke	15	—
—	Garver Nyholms Enke	10	—
—	Urtekræmmer Meyers Enke	15	—
—	Skomager J. N. Broen	10	—
—	Forkhenv. Brændeviinsbrænder Vache	10	—
—	Sergeant J. G. Holms Enke	10	—
1816.	Blikkenslager Rudolphi	10	—
—	Grosferer N. Nielsens Enke	15	—
—	Toldcontrolleur Ginderups Enke	20	—
—	Tomfru Nelly Young	10	—
—	Kræmmer Thunes Enke	20	—
—	Skomager Olsens Enke	15	—
—	Capt., Grosferer Nørregaards Enke	10	—
—	Kræmmer Rasmussen	15	—
—	Kandestaber Wahlstrøms Enke	15	—
—	Santor Tops Enke	15	—
—	Strempevæver Bøschens Enke	10	—
—	Oberst v. Holcks Enke	20	—
—	Kobberstikker Sonnes Enke	15	—

Medlem
fra

1816.	Jomfru Jensine Koch	10	Rbd.
—	Inspecteur Halborgs Enke	20	—
—	Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10	—
—	Revisor Kierbys Enke	10	—
—	Isentkræmmer Schieb's Enke	15	—
—	Stomager Ole Rasmussens Enke	15	—
—	Bankassistent G. B. Hvirris's Enke	10	—
—	Bærtshuusholder P. G. Achilles	15	—
—	Skolelærer Achens Enke	10	—
1817.	Capitain Grahn's Enke	15	—
—	Jomfru P. Rasmussen	15	—
—	Theatercontrolleur Benzens Enke	10	—
—	Bandmester G. Sorensens Enke	10	—
—	Stomager Lars Holm	15	—
—	Forh. Proviantforvalter Albrechtsen	15	—
—	Urtekræmmer Friestrup	15	—
—	Lieutenant Steenbergs Enke	20	—
—	Kjokkenmester Krügers Enke	10	—
1818.	Cancelliraad Lüders Enke	20	—
—	Smedemester Lützens Enke	15	—
—	Stomager Mariboës Enke	10	—
—	Stadsbedemand Andersens Enke	10	—
—	Kurvemager Nagels Enke	10	—
—	Bødker Jversens Enke	15	—
—	Skrædder Beldts Enke	15	—

Medlem
fra

1818.	Secretair Lauritzens Enke	15	Rbd.
—	Skomager Lundmann	15	—
—	Procurator Jacobis Enke	10	—
—	Undervalter Møller	10	—
1819.	Skomager Florin	10	—
—	Kammerraad Winthers Enke	15	—
—	Toldcontrolleur Wildenraths Enke	10	—
—	Skomager J. Riis	15	—
—	Sadelmager Rohdes Enke	20	—
—	Tobaksfabriker Wenzels Enke	15	—
—	Sadelmager Lunds Enke	15	—
—	Rugbrødsbager Hansens Enke	15	—
1820.	Professor Rasmussens Enke	20	—
—	Pathuusforvalter N. Schreders Enke	20	—
—	Santor Klingbergs Enke	10	—
—	Skædder Borch	10	—
—	Vinhandler Hansens Enke	10	—
—	Copiist Sierstedts Enke	10	—
—	Dpshynsmand P. Lassen	10	—
1821.	Jomfru M. M. Hegelund	10	—
—	Bogtrykker Christensens Enke	10	—
—	Skibscapitain Hammers Enke	10	—
—	Krigsraad, Toldbetjent Meyers Enke	15	—
—	Capt. Vietn. Havns Enke	15	—
—	Secretair Fabritius's Enke	15	—

Medlem
fra

1821.	Fuldmægtig Schrams Enke.....	15	Rbd.
—	Capt. Growes Enke.....	20	—
—	Amtschirurg Wagners Enke.....	10	—
—	Skomager N. Lohebers Enke.....	10	—
—	Skomager Weidemanns Enke.....	10	—
—	Sontorist Dischers Enke.....	10	—
—	Assistent Veders Enke.....	15	—
—	Toldbetjent Truelsen's Enke.....	15	—
—	Lieutenant, Landmaaler Bangs Enke	20	—
—	Søker Holst's Enke.....	15	—
—	Værtshuusholder Holst's Enke....	10	—
—	Brændeviinsbrænder Fodbyes Enke	10	—
—	Muurmester Bønches Enke.....	20	—
—	Tæller Kleins Enke.....	10	—
1822.	Bogholder Ehrhardt's Enke.....	10	—
—	Skomager Niels Claesen.....	15	—
—	Registrator Dyhrhauges Enke.....	15	—
—	Tomfru M. S. Didrichsen.....	10	—
—	Havnefoged Møllers Enke.....	15	—
—	Skolelærer Mortensens Enke.....	15	—
—	Tomfru N. M. Ræsted.....	10	—
—	Parfymager Hoppensachs Enke...	10	—
—	Skomager Taberts Enke.....	10	—
—	Tomfru J. M. Wold.....	15	—
—	Assistent Hansens Kone.....	15	—

Medlem
fra

1822.	Portcontrollør Mariagers Enke ..	15	Rbd.
—	Urtekræmmer Gulstrups Enke.....	15	—
—	Skomager Lars Jacobsen	10	—
1823.	Justitsraad Schyts Enke	10	—
—	Krigsadsessør Ravnkildes Enke ...	10	—
—	Skolelærer Mariboers Enke	10	—
—	Agent Kielers Enke	15	—
—	Fribager Klifoth.....	10	—
—	Klædefabriker Smiths Enke.....	20	—
—	Fuldmægtig Gluds Enke	20	—
—	Jomfru F. Sommer.....	10	—
—	Regimentschirurg Hushahns Enke.	15	—
1824.	Jomfru S. Arnkiel.....	10	—
—	Jomfru G. N. Skanke.....	15	—
—	Ritmester Foghs Enke	15	—
—	Leietjener J. N. Schmidt.....	10	—
—	Skædder Marg	10	—
—	Lieutn., Muurm. Egeroeds Enke..	15	—
—	Bataillonschirurg Flors Enke.....	20	—
—	Friseur J. Soegaard	10	—
—	Skædder Valche.....	15	—
—	Krigsraad Borres Enke	20	—
—	Skriverformand Carlsens Enke ...	15	—
1825.	Skædder Wibergs Enke	10	—
—	Guldsmed Malmberg.....	15	—

Medlem
fra

1825.	Secretair Thannings Enke	15	Rbd.
—	Institutbestyrer Qvistgaards Enke	10	—
—	Bogholder Liunges Enke	10	—
—	Coffardicapitain Lunds Enke	15	—
—	Boghandler Beckens Enke	15	—
—	Viinhandler Fischers Enke	15	—
—	Snedker Flygenrings Enke	10	—
—	Maler Seths Enke	10	—
—	Meelhandler D. Schou	10	—
—	Snedker Nielsens Enke	10	—
—	Underofficeer Widalin	10	—
1826.	Portner Jürgensens Enke	15	—
—	Capitain, Maler Fedderholts Enke	10	—
—	Bødker Terslews Enke	15	—
—	Jomfru G. M. Krüger	10	—
—	Jomfru Falk	10	—
—	Institutbestyrer Mensteds Enke	10	—
—	Musikinspecteur Møllers Enke	15	—
—	Restaurateur Helstrups Enke	15	—
—	Silke- og Klædefr. Bøgilds Enke	15	—
—	Urtekræmmer Schyums Enke	15	—
—	Snedker Rohleders Enke	15	—
—	Bogholder Mønsens Enke	20	—
—	Graveur Foghs Hustru	15	—

Medlem
fra

1826.	Guldsmed M. Westrup's Enke	15	Rbd.
—	Handskemager R. Sørensen	10	—
1827.	Brændeviinsbr. Sommerstedt	10	—
—	Jomfru F. G. Top	10	—
—	Handelsbetjent Godske	10	—
—	Skomager F. G. Holm	10	—
1828.	Jomfru Amalie Meyer	10	—
—	Fyrbøder Larsens Enke	15	—
—	Havnecontrolleur Staahls Enke	20	—
—	Jomfru N. M. Langsted	10	—
—	Bogbinder Lappé's Enke	15	—
—	Smedem. Bøssins Enke	10	—
—	Havnecontrolleur Brodersens Enke . .	15	—
—	Premierlieutenant Holms Enke	20	—
—	Bødker, Soldbetjent Lunds Hustru . .	10	—
—	Snedker Holmers Enke	10	—
—	Skædder Dambergs Enke	10	—
1829.	Urtekr. og Rodem. Vaches Enke	20	—
—	Skædder Lunds Kone	10	—
—	Soldbetjent Møllers Enke	10	—
—	Copiist Klivers Enke	10	—
—	Arrestforvarer Laurikens Enke	10	—
—	Fuldmægtig Orlamundts Enke	15	—
—	Sprogslærer Bressendorfs Enke	20	—
—	Tømmermester Venches Enke	10	—

Medlem
fra

1829.	Guldsmed Selins Enke	10	Rbd.
—	Lieutenant, Soldbetjent Antons Enke	10	—
—	Amtschirurg Wappenhans Enke . . .	10	—
1830.	Skolelærer Petersens Enke	10	—
—	Institutbestyrer Walsøes Kone	10	—
—	Snedker Nøhøls Enke	15	—
—	Fuldmægtig Mørchs Enke	10	—
—	Provst Bregendahls Enke	10	—
—	Jomfru Dittmer	10	—
1831.	Assistent Windings Enke	10	—
—	Grosferer Nagels Enke	10	—
—	Forhen Soldbetjent Barners Kone .	10	—
—	Skipper Davidsens Enke	10	—
—	Hattemager H. C. Madsen	10	—
—	Procurator Høyers Enke	15	—
—	Jomfru Marie Müller	10	—
—	Skædder Langberg	15	—
—	Skomager F. L. Lassen	10	—
—	Skædder G. F. Albrecht	10	—
—	Porcellainsh. Christiansens Enke . .	10	—

(Slutningen følger.)

T r y k f e i l.

Bladet No. 8, Side 56, Lin. 11 f. o. Jensen, N., Sergeant, D. N., læs: Jensen, J. C., Underofficer.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 25^{de} Marts 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Ved Bogholder Bentzens dedelige Afgang er Bogholder-Tjenesten ved Selskabet bleven vacant, i hvilken Anledning Administrationen herved opfordrer dem, der maatte attraae samme, at indgive deres Andragende herom paa Bogholder-Skontoiret i St. Pederstræde Nr. 116, 1ste Sal, inden 4 Uger fra Dato.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 11^{te} Marts 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bengten,
conf.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 29de Marts d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling i Selskabet afholdt i Brandforsikringens Locale i Raad- og Dombuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes.

Slutning af Bekjendtgjørelsen Nr. 11.

Medlem
fra

1832.	Procurator Thorbjørnsens Enke . . .	20 Rbd.
	— Skomager Hansens Enke	10 —
	— Urtefræmmer M. Møllers Enke . . .	15 —
	— Dreier Hansens Enke	10 —
	— Skibsbygger Repholt's Enke	20 —
	— Jomfru Thomine Just	10 —
1833.	Fouterminalmager Sators Enke	10 —
	— Uhrmager Anthonis Enke	10 —
	— Paukist Helsted's Enke	10 —
	— Copiist Veith's Enke	15 —
	— Figurant Jacobsens Enke	10 —
	— Smedker Just	10 —
	— Jomfru A. G. D. Sanne	10 —
	— Mægler Friedlænders Enke	15 —
1834.	Skolelærer Barfoeds Enke	10 —
	— Skibscapitain Møllers Kone	10 —

Medlem
fra

1834.	Skrædder J. Sandberg	10 Rbd.
—	Goffardiecapitain Bykows Enke ...	10 —
1835.	Skrædder Rigelsens Enke	10 —
—	Smedemester Drlings Enke.....	10 —
1836.	Skibscapitain Heyers Enke.....	10 —
1837.	Bogholder Amdrup's Enke	15 —
—	Jomfru Tholbel.....	10 —
1838.	Madame Georgine Holtz.....	10 —
—	Institutbestyrer S. H. From	10 —

I Alt var indkommet 311 Ansøgninger om Gratiale.

12. Administrationen anmeldte, at Selskabets Bogholder M. Bentzen, den 20de Februar sidstleden ved Døden var afgaaet; samt at man under samme Dato havde constitueret den Afdødes Søn, Lieuten. og Typograph Ernst Bentzen, som i de senere Aar under Faderens Svagelighed har besørget hans Forretninger.

Fra den Afdødes Enke var indkommet en Ansøgning om at maatte forundes en aarlig Pension. Forsamlingen tilstod Ansøgerinden 150 Rbd. aarlig, fra 1ste April d. N.

13. Fra Selskabets 4 faste Bude var indkommet Ansøgning, om at maatte forundes et

Gratiale, paa Grund af det stedse tiltagende Arbejde ved Selskabet. Forsamlingen tilstod dem et Gratiale af 35 Rbd. hver, ligesom de foregaaende Aar. Egeledes tilstodes efter Ansegning et af Selskabets forhenværende Bude et Gratiale af 30 Rbd.

14. Fra 2 af Selskabets Medlemmer var indkommet Begjæring; fra det One om Henstand med Betaling af resterende Contingent; fra det Andet om at maatte fritages for at svare Contingent i 4 Aar; men Forsamlingen fandt ingen Grund til at bevilge nogen af dem.

15. Endeligen optoges følgende nye Medlemmer i Selskabet:

Hr. Bævermester M. Grichsen

— Urtefræmmersvend H. J. G. Grove

— Conditor S. Siis

— Skomagermester H. P. Møller

— Kobbersmedmester G. J. J. Møller

Madam G. Green

Hr. Malermester J. P. Jensen

— Filehugger J. W. Naylor

— Teimager G. W. Bonderup

— Capitain B. G. Lund

Honfrø G. Reh

Hr. Kleinsmedmester F. Sivertsen

- Hr. Bøsssemager G. M. Weng
 — Bøsssemager R. Schmidt
 — Skomagermester N. Pedersen
 — Portcontrolleur J. G. Fogh
 — Soldbetjent P. E. W. Bang
 — Skræddermester G. N. Lastrup
 — Slagter G. A. Petersen

Honfrue G. L. Meyer

Hr. Tobaksfabriker Kastrup

Honfrue B. Schmidt

- Hr. Bogbindermester H. F. Poulsen
 — Sadelmagermester L. Theisen
 — Værtshuusholder N. G. Østrup
 — Nagelsmedmester Hoppe
 — Ritmester og Destillateur Staal
 — Skræddermester og Veietjener J. Winge
 — Skomagerjvend G. Carlsen
 — Skræddermester P. Hansen
 — Skomagermester M. G. Olsen
 — Dvarteermand P. G. Gjerløw
 — Smedemester J. G. Bencke
 — Skomagermester F. Rasmussen.

Til Slutning meddeler Administrationen ifølge den i en tidligere i Repræsentantforsamling tagne Bestemmelse, Underretning om Legater, som siden

Selskabets Stiftelse ere det tildeelte og indbefattede i dets Fondsbeholdning, nemlig:

Mar 1805. Grosserer Niels Brocks Legat efter Testament af 19^{de} Febr. 1796 og 24^{de} Februar 1802. . . . 5062 Rbd. 22 β . D. S.

Mar 1812. Student Grotz Legat 1000 Rbd. —

Mar 1827. Enkefrue Charlotte Amalie Benschs Legat, imod 5 pSt. Livrente 2000 Rbd. S.

Mar 1829. Caroline Legatet, stiftet af en Deel af Selskabets Medlemmer i Anledning af Hendes Kongelige Høihed Kronprindsesse Carolines Formæling den 1^{te} August samme Mar. 2500 Rbd. S.

Mar 1839. Enkefrue, Statsraabinde Roefoeds Legat 500 Rbd. S

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14^{de} Marts 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Benzgen,
const.

Sørøveren Canella.

(Fortsættelse.)

Under andre Omstændigheder og med en mindre navnkundig Fribytter, havde man gjort kort Proces: man havde strax hængt ham, og hans Stalbrødre vare komne til at dele hans Skjæbne. Men „den sorte Djævel“ vilde hellere føre sin Fange levende til Venedig, hvor de i lang Tid over hans Røverier sikkende Kjøbmænd og Rhedere skulde bringe den lykkelige Capitain deres Tak. Med hans Stalbrødre gjorde man færre Omstændigheder. „Hvo har udrustet eder, Skurke?“ — „Jeg veed det ikke; jeg er kun en fattig Matros, som af Nød har ladet mig hverve til denne Mistik.“ — „Binder ham til Kanonen!“ — „Naade! Naade! jeg vil bekjende Alt.“ — Opbyggelige Tilstaaelser kom nu for Dagen. „Den sorte Djævel“ erfarede, hvad der var blevet af flere forsvundne Kjøbmandsskibe, blandt andet af en Schebefe, paa hvilken en østerrigsk Consul med Kone og Børn havde befundet sig. En af Piraterne gav Anviisning paa det Sted, hvor Skibet, efterat man under frygtelige Mishandlinger havde udplyndret Passagererne, var blevet nedskænket. Man begav sig derhen, drog Skibet op paa Bredden, ved hvilken det stod i Nærheden, og fandt endnu Skeletterne af de Ulykkelige fastbundne til Masten. Efter denne Opdagelse var det ikke vanskeligt, at bringe flere Bekjendelser ud af Fangerne, og man erfarede da Følgende. Piratskibenes Giermænd vare nogle Grækere i Poros, som under Paaskuddet af at drive Handel, havde udrustet Skibe, bestemte til at drive Sørøveri. I en Kjæl-

der tilhørende en af disse Grækere, ved Navn Tumbassi, skulde findes en stor, flad Steen, der var udhulet, som om Vandet skulde løbe af paa samme; men naar man leste den op, vilde man derunder finde frisk sammentraadt Jord, og under denne, Indgangen til en underjordisk Kjelder. Her havde den ærlige Tumbassi med Consorter skjult de røvede Varer og Pengeposer. Man vilde, lovede den snakkelystne Pirat, her forefinde Baresonstager med adskillige Triester og Marsseiller Handelsbuses Mærker.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— Over en af Portene af Staden Agrah i det engelske Ostindien læser man følgende Inscription: "I Zulef's første Regjeringsaar bleve 2000 Mænd skilte fra deres Koner. Keiseren ophævede derfor alle Ægteskabskilsmisses. I det følgende Aar havde man i Agrah 3,000 færre Bryllupper, 7,000 flere Ægteskabsbrud, 300 Koner bleve brændte, fordi de havde forgivet deres Mænd, 75 Mænd fordi de havde myrdet deres Koner, og ved huuslige Slagsmaal ødelagdes for 100,000 Rupier i Bohave. Derpaa tillod Keiseren igjen Ægteskabskilsmisses."

— I Paris gjorde for nogen Tid siden en ung Dame, der kort iforveien var kommen fra Colonierne, megen Opsigt. Hun var 24 til 25 Aar gammel, besad en Formue af 10 til 12 Millioner Francs, og besøgte Paris alene for at opsøge sig en Mand. Hun var aldeles fri, og kunde efter Behag disponere over sin Haand og sin Formue. Den Mand, hun skulde gjøre lykkelig, maatte være ung, smuk og af Adel, i det mindste Baron; hun gjorde ingen andre Betingelser, end at han skulde føre hende paa Baller og i Selskaber, og holde hende en Loge i det store og i det italienske Theater. Alt dette er nu ret godt; men der er dog een Omstændighed, som maa lægges Mærke til: den unge, rige, giftfærdige Dame var nemlig en — Negerinde.

E. M. Mullen.

Extract af General-Regnskabet

for det forenede Understøttelses-Selskab for Aaret 1842.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rebe Sølv.			U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rebe Sølv.	
	Rbd.	s.	Rbd.	s.			Rbd.	s.	Rbd.	s.
A. Kassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegneede.....	4033	37	1662	59		1. Pensioner og Livrente.....	4338	48	100	
B. Optaget Laan i Banken.....	5000					2. Gratificationer til 259 Medlemmer.....	3455			5500
C. Afdrag paa rentefrie Udlaan.....			5104			3. Rentefrie Udlaan.....				
D. Renter af Selskabets Capitaler.....	5021	6		348		4. Afbetalt Laanet i Banken.....	5000			
E. Aarlige Contingenter.....	177		20			5. Renter, af samme til dito.....	66	38		
F. Kvartals dito.....	4176	94				6. Lønninger, Incassations- og Extra-Salair.....	520	90	1739	40
G. Ugentlige dito.....	2812	10				7. Indkjøbt Dansk-Engl. Obligationer for.....	784	64		
H. For Lovbøger indkommen.....	398	32				8. Ugebladets Trykning med Papir.....	582	40		
I. Berlet, imod r. Sølv 3500 Rbd. Sedler.....				3500		9. For nye Love og Medlems Lister, for Trykning og Indbinding betalt.....	378	92		
dito 1200 Rbd. r. S. imod Sedler.....	1200					10. Udskillige Administrations Udgifter.....	133	55	88	48
						11. For en Medaille til en afgaaet Administrator ifølge N. Brock's Testamente.....	43	36		
						12. Afstrevne uerholdelige Contingenter.....	41	12		
						13. Berlet: kjøbt r. Sølv 3500 imod Sedler.....	3500			1200
						dito, solgt r. S. 1200 imod dito.....				
						14. Saldo:				
						Restancer af Contingenter.....	270	16		
						dito af anviste Afdrag paa Laan.....				373
						Beholdning, hvoraf i Sparekassen Sedler 2000 Rbd. og r. Sølv 1200 Rbd.	3703	72	1289	19
	Rbd.	2281883	10290	11			Rbd.	2281883	10290	11

Kjøbenhavn den 31^{te} December 1842.

C. S. Primon.

Overensstemmende med den førte Control.

D. Borgen.

J. C. Lund.

C. Clausen.

M. Benzen.

Balanceret Status af Selskabets Formue.

1842.	S k a l e i e.	Rbd.	s.	1842.	G i e r.	Rbd.	s.
Jan. 1 Decbr. 31	Capital-Formue fra forrige Regnskab den 31te Decbr. 1841.....	144632		Decbr. 31	Selskabets Activer:		
	I Aaret 1842 er indkjøbt:				Et Indstroningsbeviis for afleverede Statspapirer.....	100000	
	£ 100 Sterl., som efter forhen fulgt Regel antages til Værdi à 8 Rbd.....		800		26 Sfr. Danst-Engl. 3 pCt. Obligationer til Beløb 3800 £ Sterl. for den antagne Værdi à 8 Rbd.....	30400	
	Formuens øvrige Tilvæert i dette Aar opgjøres saaledes:				Beløbet af de rentefrie Udlaan til Selskabets Medlemmer var saaledes:		
	De rentefrie Udlaan have i. d. A. været.....	5500			Efter Balancen ved Udgangen af 1841.....	9678	
	Restancer af Contingenter ved Aarets Udgang vare	270	16		Deraf er indkommen Restancer fra s. A. ...	342	
	Og den contante Beholdning.....	4992	91		De regulære Afdrag, som skulde indkomme i 1842 beløbe.....	5104	
		10763	11		Men deraf henstod til Restance ved Aarets Udgang.....	373	
	Men derfra afgaae Afdragene paa s. A. Udlaan (see modstaaende Beregning).....	5073			4731	5073	
	Contingentrestancer for 1841.....	278	24		Altsaa henstod af ældre rentefrie Udlaan.....	4605	
	Den contante Beholdning s. A.....	5075	72		Og paa ny er i 1842 udlaant.....	5500	
		10427			Sporefter Beholdningen af de rentefrie Obligationer var den 31te Decbr. 1842.....	10105	
	Altsaa en Forøgelse af		336		For resterende Contingenter havde til gode ved Udg. 1842.....	270	16
			11		Den contante Cassebeholdning den 31te Decbr. 1842.....	4992	91
		145768	11		Total Formuen ved Aarets Udgang	145768	11

Kjøbenhavn den 31^{te} December 1842.

C. G. Primon.

Ovcreensstemmende med den forte Control.

D. Borgen.

J. C. Lund.

C. Clausen.

M. Bengten.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 1^{te} April 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Sørøveren Canella.

(Fortættelse.)

„Den sorte Djævel“ styrede mod Poros, for neiere at undersøge Sagen, og hvis denne fandtes i Rigtighed, da at bemægtige sig Tumbassi. Men ved sin Ankomst forbausedes han ved at forefinde Miaulis' Escadre liggende her. Til Miaulis kunde det ikke nytte, at henvende sig; den græske Regjering anstillede sig uvidende med Hensyn til det, den ikke kunde forhindre; overalt herskede Anarchie, Regjeringen var uden Magt og Indflydelse, og at anvende Strengbed, navnlig mod Piraterne, hvoraf det vrimlede overalt, derpaa

var der ikke at tænke. Iøvrigt forlod den sig, hvad Piraternes Forsølgelse angik, paa den franske Admiral Rigny, og gav sig Udseende af, at anstrenge sig særdeles meget i Anledning af endog den ringeste Anklage: Soldater og Søfolk droge hid og did, og søgte overalt, hvor de vare visse paa, ikke at finde Pirater. Fandt man desuagtet Nogle, saa bleve de kastede i Fængsel; men naar de Fanque skildrede deres Stilling, deres forladte Familier, da bragte man dem til den anden Side af Peloponnes — for der igjen at løslade dem. Saaledes var dog Skindet bevaret.

Men den østerrigiske Capitain vilde i det mindste forsikre sig Tumbas's Person, og om muligt ogsaa Varerne og Pengesøserne. Alt dette var umuligt, saalænge Miaulis befandt sig med sin Escadre ved Poros. Den helleniske Regjering havde dengang sit Sæde i Megina. Den østerrigiske Capitain begav sig derhen, og forefandt MauroMichali, Panagiotti og adskillige andre Regjeringsmedlemmer sammesteds. Man tog meget vel imod ham; og da han erklærede, at han, paa Grund af Reparationer, der skulde foretages paa hans Skib, en Tidlang ikke kunde fortsætte sine Krydsfarter, og bad at man vilde overdrage Miaulis dette Hverv, indvilgede den græske Regjering deri,

og den østerrigiske Capitain tilbød sig, selv at bringe Ordren til Poros.

Efter sin Tilbagekomst til Poros stod han i bedste Forstaaelse med Miaulis, og gjensidige Indbydelsler fandt Sted, snart i Admiralens Huus i Poros, snart paa Fregatten, hvor Piraterne endnu stedse holdtes skjulte i det underste Rum. Tumbasssi, en af de mest anseete Indvaanere i Poros, var tilstede ved alle Feste, og dremte mindst om, hvilken Fest man forberedede ham selv. En Dag, da Tumbasssi med sin hele Familie var ombord paa Fregatten, havde „den sorte Djævel“ stor Lyst til, at bemægtige sig ham; men en saadan Tilfangetagelse ved heilys Dag havde gjort for megen Alarm, og maaskee forstyrret det hele Foretagende; han opgav altsaa Planen, og gjorde endog Madame Tumbasssi og hendes Døtre adskillige Smaapresenter da de toge bort. Handelshusets anseete Chef blev den følgende Dag indbudet, og hvorledes skulde han kunne afslaae en saadan Indbydelse efter saa mange beviste Gøffeligheder? Han indfandt sig altsaa. Man satte sig tilbords; Maaltidet varede længe; Vinen steg Grækeren til Hovedet; det blev Nat, og da der skulde brydes op, indbød Capitainen venligt sin Gjest til, at tilbringe Natten paa Skibet. Græ-

feren tog mod Tilbudet, begav sig til den ham anviste Kahyt, og sov snart ind.

Nu forandredes Scenen. Deren blev laaset, tvende Skildvagter stillede udenfor samme, og hele Skibsmandskabet bevæbnet. En Schaluppe blev sat i Søen, og bevæbnet med 30 Mand, der vare ledsagede af den Pirat, som havde gjort Angivelsen. Tumbaßi's Huus laa ganske nær ved Havet, og temmelig eenligt. Dette gjorde det muligt, at gjennemsege Bygningen fra øverst til nederst uden at bringe hele Poros i Uro. Man rykkede frem i Stilhed, omringede Huset, beroligede Madame Tumbaßi og hendes Døtre, men stillede dog Poster ved deres Døre, og befalede saavel dem, som Tjenestefolkene, at iagttage den stærste Stilhed, saafremt Livet var dem kjær. Jeg veed ikke, om der forefaldt Usmagter og Nersvættelser; Græferinderne have sandsynligt endnu ikke bragt det saa vidt.

Den som Angiver optraadte, og nu medtagne Pirat, havde selv været behjælpelig med at skaffe Varene og Pengeposerne ind i Huset; han maatte altsaa kunne give god Oplysning, og førte virkeligen ogsaa Østerrigerne lige til Kjelderens. Hans Angivelser vare ogsaa fuldkommen nøiagtige, og man skaffede Vareballerne og Pengeposerne med

Mynter fra alle Lande op fra Kjelderren. De med Navnene paa forskjellige Handelshuse i Triest, Marseille, Smyrna, Venedig, Ancona betegnede Varebatter, tydede tilstrækkeligen hen paa deres Oprindelse, og opklarede Marsagen til flere Handelskibes Forsvinden. „Den sorte Djævel“ lod alle disse Beviser paa Forbrydelsen, saavelsom Mad. Tumbasssi og hendes Dettre bringe i sin Echalluppe, og Alt gif saa stille af, at da Folk den følgende Morgen sandt Huset tilluftet, antog man, at Kjobmanden med sin Familie havde begivet sig paa Landet.

Du burde „den sorte Djævel“ have affeilet til Venedig, der nedlagt sine Varer og Pengeposjer, og ladet Canella og Tumbasssi demme, men — han vilde opnaae for meget, og derved gif han glip af det Hele.

Uf nogle af sine Fangers Udsagn uddrog han den Slutning, at nogle Regjeringsmedlemmer ligeledes havde havt deres Andeel i Udbyttet af Røverierne; han var nu engang i Begreb med, at rense hele Reden, og seilede derfor til Ugina. Han fik dem, som han mistænkte for at være i Forstaaelse med Tumbasssi, ud paa sit Skib, opregnede Røverierne, fremlagde Beviserne, og erklærede, at de ikke kom iland, før Sagen var oplyst. Men

dette gjorde for megen Marm i Staden; man raabte paa Krænkelse af Folkeretten*); nogle engelske Linieskibe ankom imidlertid, Admiralen erklærede sig om Sammenhængen, og lod, i Kraft af sin Magt som høiere Befalingsmand, alle de paa Fregatten arresterede Personer sætte i Frihed. Canella og hans Kammerater bleve satte i Stadens Fængsel, Processen begyndte under den engelske Admirals Instruction, og Røveren demt, — ikke til Døden, men — til livsvarig Fængselsstraf.

De græske Anliggender kom efterhaanden i rolig Gang, Orden fulgte paa det stedfundne Chaos, der blev givet Love, og Øvrigheder etableredes; den græske Marine under Constantin Canaris forfulgte Særoverne, og det med saa meget større Eftertryk, som den blot bestod af Felucker, Guttere, i det høieste Brigge, og altsaa kunde forfølge Røverne i de mindste Bugter. C. Canaris fangede atter Canella, som efter en tiaarig Rolighed, igjen havde ladet sig see i de græske Farvande, hvor han drev sit Spil under Navnet Canellioti. Hvo som har reist i Levanten i Løbet af de sidste Aar, har hert tale

*) Ja vistnok ogsaa med Grund.

om Sereverne fra Athos. Denne afliggende Krog var deres skjændige Haandtering gunstigere, end Farvandene ved Candia og Smyrna. Archipelet var altid en Sereverrede, og vil stedse blive det af tvende Grunde: for det første fordi det er den store Bei til Levanten, og for det andet, fordi det, opfyldt med smaae Der, danner en Labyrinth, hvor Krigsskibe ikke kunne opdage Røvernes smaae Skibe; navnlig er Bugten ved Salonichi det egentlige Brændpunkt.

Salonichi driver en meget stærk Handel. Mellem denne Stad, Teiajassi, Bolo og Kavalla er en uophørlig Handel og Wandel, og Omsætning af Penge og Vare, saa at de vakre Folk, der elske det eventyrlige Pirattiv, her feire en sand Fest. Pirathøvdingen Mascia bragte i 1841 de Kysthandlende i Fortvivlelse i denne affondrede Krog af Archipelet; forgjæves havde den franske Krigsbrig Bougainville og den østerrigske Brig Veneto gjort Jagt paa ham; Pirat-skibene forsvandt som Skygger mellem Athosbjergets Klipper, og de Bantroende paastode, at mange af de 4,000 Munkke, hvoraf dette hellige Bjerg er beboet, ikke lode det beroe ved deres lille Handel, men søgte en raskere Binding ved Sereveri, over hvilken Anklage de hellige Fædre rigtignok udstødte et forfærdeligt Skrig.

Da Bougainville og Veneto, paa Grund af, at de stak for dybt, ikke kunde drive Reverne ud af deres Smuthuller, saa paatog sig den frække S. Kanaris, Uafhængighedskrigen's berømte Veteran, den tappre Branderserer, Forsølgelsen, og vidste ogsaa, at opsege de Ulynlige. Han formodede, at de havde forstuffed sig i Kliprevnerne ved den lille Ø Piperi, og landsatte derfor nogle Tropper paa den sydlige Kyst af Den, medens han selv gjennemsegte Smuthullerne med sine letteste Fartøier. Nu vilde Reverne, i Tillid til deres troe Bjerge, søge i Land, men bleve her overfaldne af Tropperne; Nogle bleve vel paa Pladsen, men Fangsten var ikke fuldstændig.

Nu gik det imod Bjerget Athos. Kanaris indefluttede det; men en tyk Saage sænkede sig omkring Bjergets Sider, og Regnen bidrog til at forege Dunkelheden. Imidlertid lykkedes det Kanaris, at befrie ti Kjøbmænd, der for nogle Dage siden vare blevne fangne, og som vare underkastede de grueligste Qvaler: hver Dag skulde de miste et af de es Lemmer, fra Fingrene af, indtil deres Løsesum var betalt.

(Fortsættes.)

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 8^{de} April 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Sørøveren Canella.

(Slutning.)

Kanaris erfarede af de fangne Kiobmænd, at Høvdingerne Triandafili og Apostoli Cannallioti vare saarede, men uheldigviis alligevel flygtede til Skovene. Kanaris sammenkaldte Munkene paa det hellige Bjerg, for at bruge dem imod Vandene, bevæbnede dem med Mustetter, hvilke de tildeels ikke haandterede saa ganske ubehøndigt, og organiserede saaledes et Slags Militz.

Imidlertid gif Kanaris paa nogle Dage til Salonichi og landsatte der, under Frydemaal og Taknemmelighedstaarer af de Frelste og deres Slægt-

ninge, de befriede Kjobmænd, og desuden de i Lænker sluttede Røvere.

Siden Christendommens Indførelse har Bjerget Athos erholdt en aldeles geistlig Bestemmelse: man finder her 22 Klostre, 500 Capeller, Sæller og Grotter, og 4000 græske Munk, som bede, arbeide og endog drive Handel. Pater Ygliaki udmærkede sig ved sin Strenghed og sine Bodsøvelser. Det var en gammel Bodsferdig med hvidt Skjæg, tykke, merkebrune Dienhaar, af høj Væxt og kraftfuld Legemsbygning. Alle sine Sjælekræfter anvendte han til Bønnen, i det mindste troede man dette; men ved mangen Leilighed flammede endnu hans Væ, og da erkjendte man en Mand, der endnu ikke havde afsluttet sin Regning med de verdslige Uuliggender. Hans Bodsøvelser vare saa meget haardere, som vistnok mange Forbrydelser, mange Ungdomsforvildelser tyngede paa ham; hans Anger havde befriet Landet fra en af de kjæfeste og snildeste Serevere. Til ham overdrog Kanaris den almindelige Forsølgelse; den fromme Munk kjendte alle Smuthuller, alle Røvern's Konstgreb, og vidste forud, hvor han skulde søge sit Vildt.

Det hellige Bjerg blev omringet, alle Tilgangene besatte, Alt gjennemsegt, Buskadset afbrændt, men de tvende Pirater Mafrigo og Canal:

lioti bleve ikke opdagede. Den værdige Pater udstødte en vældig Forbandelse, begyndte Jagten efter en anden Plan, men ligeledes uden noget bedre Resultat. Sveddryppende udhvilede han endelig hos den ærværdige Pater Cormaghos, en af Maresnes Bægt nedbøiet Olding, der endnu, skjendt med svag Stemme, læste Messen. Cormaghos stod for Alteret; hans Rynker, hans hvide Skjæg havde maattet indgyde en Hedning Erbedighed. Ygliaki bivaanede Gudstjenesten med fromt Sind; men en alt for raff Bevægelse forraadede pludseligen noget Ungdommeligt hos Oldingen; Pater Ygliaki, der selv var en gammel Røver, gjettede hurtigt, at der, bag disse Rynker og dette hvide Skjæg, stak et Bedrageri: det var Canallioti, og Makri betjente ham under Messen. Ygliaki reiste sig for at lade dem hefte.

„Holdt“, raabte den falske Præst „læg ikke din Haand paa Herrens Tjener!“

„Du er Canallioti, den forhenværende Canella.“

„Men alligevel idag Herrens Tjener.“

„Overgiv dig!“

„Nei, du maa plette Alteret med Blod, for jeg overgiver mig.“

„Canallioti, jeg kjender den menneskelige Svaghed, Døden er haard; naar du overgiver dig, skal Livet være dig sikret.“

„Sværger du dette paa den hellige Hostie?“

„Jeg sværger det.“

Begge delede Hostien med hinanden, og Canallioti overgav sig nu til Munkens Ygliafi. Denne Begivenhed opklarer efterstaaende Sted i Journal de Smyrne af 29de Juni s. N.

„Den fornemste Pirathøvding fra Monte Santo (Athos) befinder sig nu i Salonichi, under Ansvarligheden af den græske Erkebiskop i denne Stad, hvilken Geistlige gif i Borgen for ham. Forfulgt af Munkene paa Bjerget, af hvilke En selv tidligere havde været Røver, og desbaarsag kjendte alle hine Glendiges Smuthuller, maatte endeligen Pirathøvdingen overgive sig, dog først efterat man havde givet ham det heitidelige Løfte, at skaane hans Liv. Nu gaaer han aldeles fri omkring i Stadens Gader, stæder hvert Dieblif paa Mennesker, han har plyndret, og driver Uforskammetheden saa vidt, at han offentligen har beskylt en græsk Kjøbmand, hvem han havde berøvet 10000 Piastre, for Utaknemmighed, fordi Kjøbmanden ikke noksom paaskjonnede, at han ei ogsaa havde myrdet ham, ligesom han havde gjort ved

faa mange andre og bedre Menneſter. Man veed ikke, hvort længe en ſaadan Scandale ſkal vedvare“. — (Daſ Nuſland.)

Slaveoprør paa Jamaica.

(Efter United Service Magazine.)

Uf „Military history of Jamaica by Lieutenant-Colonel Wilkie,“ erfare vi, at der paa Jamaica, fra Marene 1678 til 1832, har fundet ikke færre end 25 Negerrevolter Sted, nemlig 1678, 84, og 85, 1702, 17, 34, 36, 39, 45, 58, 60, 65, 66, 69, 71, 77, 82, 95, 96 og 98, 1803, 07, 09, 24 og 32. — Vi ville med nogle Ord noget nærmere characterifere de betydeligſte. 1736 havde der, under en berøgtet, ſort Chef, ved Navn Gudzoe, organiseret ſig en, af lutter Negerſlaver beſtaaende, ſtor Keverbande, der af Gudzoe erholdt Navn af Marooner, og efter deres Hovedſmands Tilfangetagelſe ved en Capitain Sadler, i viſſe Henseender betragtedes ſom Armeens Hjelpetropper. — Sammenſværgelſen af 1745 havde intet ringere til Viemed, end Udryddelſen af ſamtliche Hvide paa Den; men den blev lykkeligviis forraadt af en ſort Varnepige fort for dens Udbrud. Ikke ſaa lykkelig gik det i

Aaret 1760, da ved Paaskestid en Hr. Forrest's
 Slaver, under Anførsel af tvende Coromanti-Ne-
 gere ved Navn Jacki og Jamaica, bemægtigede
 sig Fortet Port-Maria med Skjts og Muniti-
 on, og ved denne Leilighed myrdede alle til et Gjes-
 tibus sammesteds forsamlede Hvide. Magtet Vice-
 gouverneuren Moore selv rykkede mod Oprørerne
 med tvende Regimenter og de nu med Tropperne
 forbundne Marooner, blev Kampen dog længe uaf-
 gjort. Gouverneuren saae sig nødt til, at sætte
 en Priis paa hver Rebels Hoved, hvilket ikke blev
 uden Følger paa Grund af mange Negeres tro-
 lose Character. Senere var Gouverneuren paa en Re-
 cognoscering, nær bleven Offer for sin alt for store
 Tver; men Landsnærværelse reddede ham. Da ende-
 ligen, efter mange forbittrede Kampe, Rebellionen
 var undertrykket, viste sig, desværre, Seirherrerne
 saa grusomme, at man kunde være berettiget til
 at troe, at de raae Negeres vilde, hævnjerrige
 Sind havde anstuffed de Hvide. 400 Rebeller bleve
 paa en gruopvækkende Maade martrede tildøde og
 600 transporterede til Honduras, hvilket sidste rigtig-
 nok iøvrigt ingen Indflydelse kunde have paa Sla-
 vernes Antal, thi dette beløb sig dengang til 167,000,
 og den aarlige Tilførsel til 16,000. —

Maroonerkrigen fra 1795 er en historisk be-
kjendt Begivenhed; men de følgende Revolter vare
næsten alle meer eller mindre umiddelbare Følger
af Discussionerne over Slavehandelens Afskaffelse;
dog, den frygteligste af dem alle var den af 1832
eller, nøiere betegnet, Julen 1831. Den 27de De-
cember var, som sædvanligt, berammet til en
Mynstring over alle Negerne. Nattet enkelte Op-
sætsigheder havde fundet Sted, og nattet endnu
flemmere Rygter havde udbredt sig, vare alle
Slaverne paa Pladsen, hvorpaa den næste Dag,
ligesom altid, blev bebudet dem som Fridag. Men
allerede ved Solens Nedgang den samme Dag
brød Raseriet løst. Alle Sukkerplantagerne i Om-
egnen af Montego-Bugten stode pludseligt i Flam-
mer. Militisen traadte strax under Vaaben; den
følgende Dag var der intet Spor at finde af
Brandstifterne, men om Aftenen stod længere borte
i en anden Retning ligeledes Alt i Lue, og meer
end 3,000 Negere havde forskandsset sig paa Green-
wich-Bjerget ved Flodmundingen; deres Anfører
var en Neger ved Navn Chary, en anden Bes-
fælingsmand blev kaldet Oberst Gardiner. De
hurtigt hidilende Tropper angreb Punktet fra
tvende Sider, men fandt til deres Forbauselse
ingen Modstand — og heller ingen Modstandere;

kun en gammel, halt Negerinde var i travl Virksomhed med, i mange Jernpotter at tilberede et rigeligt Maaltid, i det Haab, at de stormende Soldater strax vilde falde derover; dette fandt man imidlertid ikke raadeligt, og snart viste det sig, at alle Spiserne vare stærkt forgiftede. Beskrivelsen af den forbittede Kamp, der nu udbredte sig over hele Den, vilde kunne udfylde en heel Bog.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— Indeværende Aar er et Jubelaar for alle Drankere. „Dresdener Anzeiger” gjør nemlig opmærksom paa, at den 10de Februar 1443 skal Munken Raimundus Lullus fra Den Majorca have brændt det første Brændeviin.

— Historikeren Hume seilede engang med Lady Wallace fra Leith til Ringborn, da der reiste sig en Storm, som meget foruroligede Passagererne. „Dersom vi, Hr. Hume,” spurgte Damen, „blive et Rov for Fiskene, hvem af os troer De da, de først ville tage fat paa?” — „De Graadige,” svarede Hume, „ville uden Tvivl falde først over mig, men Læftermundene ville holde sig til Deres Herlighed.”

— I Liverpool er nylig forfærdiget et, 29 Fod høit 3 Etager Huus af støbt Jern, bestemt for en afrikansk Konge. Det fornemste Bærelse er 50 Fod langt, og 30 Fod bredt.

L. M. Mullen.

Borger-Dennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 15^{de} April 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eter af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 29de Marts d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling, som bivaanedes af 40 Repræsentanter. I samme blev følgende forhandlet:

1. I Anledning af en indgiven Ansøgning om Hjælp til Pensionistinden, Snedker Bergs Enkes Begravelse, bevilgede Forsamlingen, at der, med Hensyn til, at denne Enke ikke var kommet til at oppebære Noget af den Pension paa 25 Rbd., som tilstodes hende under 8de f. M., maatte udbetales 15 Rbd. i det ansøgte Diemed,

hvilken Sum var Beløbet af den Gratification, der i flere Aar havde været bevilget hende af Selskabet.

2. Da begge Militair-Statene, ifølge de nu gjeldende Loves § 3 Litr. c. repræsenteres i een, nemlig i 3die Classification, hvortil de tilbageværende Medlemmer af de ældre 2de Classificationer gif over, henstillede Administrationen, for at tilveiebringe Liighed i Afgangen for den kommende Tid, at, saalænge der endnu vare Repræsenteranter tilbage fra den tidligere Fordeling, maatte 2de Medlemmer af hver Stat afgaae efter Anciennitet; hvilket Forsamlingen bifaldt.

3. Afgangen efter Tour og Tilgangen efter endt Afstemning blev saaledes for de forskjellige Classificationer:

For første Classification.

Afgaae:	Blev valgt:
Hr. Etatsraad Wedel, R. af D.	Hr. Conferentsr. Johnsen, R. af D. og D. M.
— Major og Rodemester Soel.	— Cancellier. Grønberg.
— Etatsraad Bondo.	— Høiesteretsafessf. Wilse, R. af D.
— Capitain Synnestved.	— Etatsraad Bræstrup, R. af D. og D. M.

For anden Classification.

Afgaae:

- Hr. Dr., Professor Petersen, R. af D.
 — Etatsraad Kolderup-Rosenvinge, R. af D. og D. M.
 — Pastor Riis.
 — Cantor Hartmann.

Blev valgt:

- Hr. Dr., Pastor Gad.
 — Etatsraad Koch, E. af D. og D. M.
 — Dr., Professor Scharling.
 — Amtschirurg Wilster.

For tredje Classification.

Afgaae:

- Hr. Comm.-Captain S. L. Tuxen, R. af D., D. M. og R. af Vresleg.
 — Comm.-Capit. Mühlentseht, R. af D. og D. M.
 — Capit. v. Mourier, R.
 — Major v. Schøning.

Blev valgt:

- Hr. Krigsraad Børgesen, R. af D.
 — Overlæge Gothschalk.
 — Comm.-Capt. Harboe.
 — Capitain v. Scheppe-lern, R. af D.

For fjerde Classification.

Afgaae:

- Hr. Baremægler Lohse.
 — ISENTKRÆMMER Dohler.
 — ISENTKRÆMMER Eegholm.
 — Grosserer Petersen.

Blev valgt:

- Hr. Overkrigscommissair Albeck.
 — Urtekr. Sundorph.
 — Klædehandler Ander.
 — Klædehandler Block.

For femte Classification.

Afgaae :	Blev valgt :
Hr. Tobaksfabr. Bonnesen.	Hr. Fr. Lieuten., Conditor
— Capt., Brændeviinsbr.	Kromayer.
Marcusfen.	— Sæbefabrikør Thøn-
— Fabrikbestyrer Olsen.	nesen.
— Tobaksfabr. Augustinus.	— Brændevbr. Aastrup.
	— Tøifabr. Krumphardt.

For sjette Classification.

Afgaae :	Blev valgt :
Hr. Hofforgylder Damborg.	Hr. Instrumentmager F. A.
— Skibsbygger Madsen.	Thiele.
— Capitain, Muurmester	— Snekker Thymann.
Wagaard.	— Faber Lind.
— Parykmager Bang.	— Sædelmager Schmidt.

Samtlige Herrer have velvilligen modtaget Valget.

4. Slutteligen optoges følgende nye Medlemmer i Selskabet:

Honfrø A. M. Vålchow.

Hr. Restaurateur B. Vernsteen.

— Uhrmager P. Hou.

— Skræddermester F. J. Lund.

— Linnedfabrikant J. E. Ehler.

— Cand. jur. G. P. G. Borregaard.

— Capit., Urtefræmmer H. Bohn.

— Høker H. G. Larsen.

Dr. Værtshuusholder H. Jensen.

— Garver P. W. Vjernebeck.

— Guldsmedmester C. Hansen.

— Skomagermester H. C. Henriksen.

Jonfru S. F. Eller.

Dr. Meelhandler, Rugbrødsbager D. G. Vabe.

— Auktionsholder G. S. Holm.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 10^{de} April 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Benzen,
conf.

Slaveoprør paa Jamaica.

(Slutning.)

Den 3die Februar besluttede Lord Belmore sig til, i en Proclamation at love alle dem, der inden 10 Dage roligt vendte tilbage til deres Plantager, en almindelig Amnestie. Der meldte sig kun Faa; men efterat Lord Belmore personligen havde skildret disse deres Stilling og Udsigter, formaaede de deres Kammerater til, ligeledes at vende tilbage. Derefter erklærede de, i Almindelighed ikke at have havt nogen særlig Grund til Klage, men Baptist-Missionairerne havde prædiket for dem, at de ikke skulde tjene to Herrer, at de ikke skulde bære Slaveriets Nag, at de aldrig skulde slye Sandheden, o. s. v. Ogsaa havde man sagt dem, at Gouverneuren allerede havde erholdt deres Frihedserklæring, men at denne blev tilbageholdt af de Hvide, og at de havde intet andet Middel til at blive frie, end at afbrænde Baaningerne og Plantagerne. Man skjænkede disse Fortællinger villig Tiltro, og kaldte endog Oprøret „Baptist-Insurrectionen.“ — Men den Upartiske vil finde det begribeligt, at paa den ene Side de med Anger tilbagevendende Negere grebe ethvert Paaskud, for at vælte Skylden fra sig

selv og over paa Andre, og paa den anden, at den, for Missionsprædikenerne maaskee uforsigtigt valgte Text virkeligen blev misforstaaet af mange Negere. Ogsaa havde denne hele Dmtale, omendkjendt Klagen mod en af Missionairerne kom for den store Jury, aldeles ingen Følger, fordi man fattedes alle troværdige Vidner og Beviser.

Efter denne Detail vende vi igien tilbage til de almindelige Bemærkninger. — Den Jammer og Stræk, som alle hine Revolter havde til Følge, lader sig ikke beskrive med Ord, end lige angive i Tal. Det virkelige Tab for Planteurerne er aldeles ikke til at beregne, da der ikke haves nogen Angivelse over de afbrændte Gjenstande af alle Slags, og ligesaa lidet over den Skade, som de pludseligen standsede Arbejder foraarsagede ved disse forskjellige Leiligheder. Kun med Hensyn til de Udgifter, som Undertrykkelsen af enkelte Oprør foraarsagede, har man nogen Visshed; og det er ubestrideligt, at de Planteurer, der ikke oprindeligen foranledigede Slavehandelen, have lidt et uhyre Tab. Paa den anden Side er det vist, at alle Indbyggerne for Fremtiden ere befriede for Frygten for slige Rædsels-scener, en Frygt, de tidligere stedse maatte nære, og ligesaa vist har Jamaica, som Militairpost, vundet uendelig meget

ved Slave-Emancipationen. — I Hensende til Productionsforholdene kan derimod kun Fremtiden belære os.

Blandinger.

— En engelsk Lord i Paris havde leiet en Fiacre (Syretareth), men ved Tilbagekomsten i sit Logis glemte at afstikke den, og, umiddelbart derefter, tiltraadt en Reise i det Indre af Frankrige. Kudsten tog Vidner paa, at Lorden havde befalet ham at vente, og at han derefter havde opholdt sig, til Lordens Disposition, i sex Maaneder i et Vertshuus lige overfor dennes Logis. Englænderen dømtes, til Parisernes store Moro, til at betale Underholdning og Leie for Kudst, Heste og Vogn i den hele forløbne Tid.

— Thomas Moore havde længe kun Døttre, og hans Kone ønskede meget, at de ogsaa maatte faae en Søn. Endeligen gif hendes Ønske i Dpfylbelse; men Sønnen blev som ældre meget eenfoldig. Da Moderen yttrede sin Sorg herover, sagde Moore: "Du ønskede saa længe en Dreng, at du nu har faaet en, som du stedse vil kunne see som Dreng."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 22^{de} April 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

En Tigerjagt.

(Efter det Engelske).

En saadan Jagt er altid, saa ofte man end har hørt fortælle derom, ledsaget af forskjellige Omstændigheder, der altid give den ny Interesse. Dertil hører ogsaa efterstaaende Fortælling om en Jagt, der fandt Sted i Omegnen af Heiderabad i det sydlige Indien.

„Vi havde erfaret, at der i Nerene huserede en Tiger, og jeg skyndte mig med, at slutte mig til det Jagtselskab, der agtede at opsoge Rovdyret i dets Skjul. Jagtdagen kom; vore Elefanter

ventede for Døren. Den ene var en Trop indiske Musikanter, der beredede sig til at stede i deres larmende Instrumenter; den anden var belæstet med en fuldstændig Beholdning af ildfængende Skydeapparater, for at beskyde Tigeren, dersom den skulde finde det raadeligt, at forblive i sit Skjul; paa Ryggen af den tredie besandt sig et Slags Bure eller smaa Pavillons for de Jægere, der ikke meer havde Ungdommens fulde Mobilitet; de Personer derimod, som vare i Besiddelse deraf, besteg Elefanter, der, i Stedet for al anden Udrustning, vare bedækkede med tykke, udstoppede Tæpper. Enhver af os var bevæbnet med en Dolk og tvende Geværer; vore Elefanter lagde sig paa Knæ for at lette os Opstigningen; Cornakkerne svang sig, hver bevæbnet med sin Pij, tværs over Dyrets Hals, og nu satte man sig i Bevægelse. Ligesom man til en vis Grad maa have en Semand's Gang, for at kunne holde sig paa Benene paa et ghygende Skib, saaledes maa man ogsaa paa Ryggen af en Elefant først erhverve sig et Slags Døvelse, før man er istand til at udholde den eiendommelige Gangart af en travende Elefant. Jeg blev snart næsten aldeles fersyg og forfærdeligen forstødt. Men af nogen Erfaring lærte jeg, at det var bedst, saavidt muligen at

give efter for Støbene. Paa Veien havde vi en temmelig dyb Flod at passere; min Elefant sprang ud i Floden, men tabte snart Bunden, og jeg troede allerede at maatte sige Jagtglæderne Farvel, da Teppet, jeg sad paa, allerede var under Vand, og kun Hovedet af det svære Dyr ragede frem, hvorhos Ørerne bevægede sig i Vandet som Klarer, og Snabelen stod i Veiret som en Art Mast.

Da vi kom igjennem en By, laa et Varn paa Veien; jeg troede det allerede sendertraadt af Elefanternes Fedder, men den første tog det op med Snablen, og lagde det lemfældigt paa Taget af et Hus. Glad over dette Beviis paa Elefantens saa meget berømmede Kjerlighed til Værn, felte jeg snart desto mere Uergrelse, da jeg saae, at en Cornak, uden al Grund stak Hovedet paa sin Elefant blodigt med sin spidse Jernpig. Det arme Dyr taalte denne Mishandling taalmodigt, men jeg erfarede snart, at en Elefant forstaaer at opsætte sin Hævn. Vi ankom endelig til Bildnisset, hvor da Musikanterne begyndte at støde i deres Instrumenter; vor hele Skare ordnede sig derhos i en Linie, og Jagten tog sin Begyndelse. Det varede et Kvarteerstid før man opdagede Tigerens Spor; endeligen gav et Skud

tillkjende, at den var opjaget, og snart saae jeg den komme imod os. Vi gave Ild samtidigten med de paa den næste Elefant værende Jægere. Een Kugle traf den, de andre frydsede sig, lykkeligviis uden Skade for Skytterne. Det saarede Dyr vendte om, og forsvandt i Rørene. Medens de fleste af Jægerne begave sig derhen, herte jeg i nogen Afstand et hjerteskærende Skrig, lod min Hornak styre derhen, og saae snart et frygteligt Skuespil: den Hornak, der havde mishandlet sin Elefant, var af det opbragte Dyr grebet med Snablen, med al Magt kastet mod Jorden, og blev nu af Dyret sendertraadt med Fødderne. Da jeg kom til, var Liget kun en uformelig Klump. Efter fuldbragt Dævnu tog Dyret sin Vej tilbage mod Landsbyen.

Forsærdet begav jeg mig igjen tilbage til Jagtselskabet, hvor snart en anden Scene frembed sig: Tigeren vilde ikke mere komme frem, og nu kastede man Raketter mod Vildniiset for at opskræmme Dyret. Ulykkeligviis gik der Ild i Rørene, Branden tog Overhaand, og en af Elefanterne, bedøvet af Skræk, var ikke mere til at bringe fra Stedet. Jægerne maatte stige af, for at kunne undflye. Flammerne grebe om sig, og endeligen sprang Dyret, rasende af Smerte,

afsted med frygtelige Spring, og ilede mod Floden, men
 styrtede, neppe ankommen paa den anden Bred,
 til Jorden under ynkkelige Skrig. Vi nærmede os
 til det, men det var allerede dedt. Imidlertid
 vedvarede Branden med Hestighed. Alle de vilde
 Dyr, Slangerne med, søgte, flygtende i alle Ret-
 ninger, at undgaae Flammehavet. Endeligen kom
 ogsaa Tigeren, erholdt endnu en Kugle, men und-
 kom igjen mod Byen. Alle ilede efter den, snart
 herte vi tvende Skud, og, ledede ved Lyden,
 naaede vi snart vor frygtelige Modstander, som en
 Bonde havde nedstrakt med en Kugle. Den laa
 aldeles uden Bevægelse, og Enhver troede, den
 var død; men pludseligt reiste den sig igjen, be-
 redede sig til et Spring, og En af Selskabet, som
 uforsigtigen havde nærmet sig den for meget, fik
 neppe Tid til at flygte ind under sin Elefant. Vi
 fulgte Alle hans Exempel, og vore Elefanter hæ-
 vede, ligesom for at berolige os, deres Snabler i
 Beiret. Tigeren var et Dieblig bestyrtet, vidste
 ikke, hvilket Bytte den skulde vælge, gjorde tilsidst
 et fortvivlet Spring, og anfaldt den Elefant, der
 bar Musikanterne. Vi hørte et vildt Skrig, og
 saae, hvorledes det rasende Dyr senderrev Benet
 paa en Gongonslager. Et Dolkestød befriede den
 Ulykkelige, og i samme Dieblig blev Tigeren greben af

Elefanten, hvis Hud den senderreev med sine Kløer, og med Snablen kastet til en overordentlig Heide. Da den igjen faldt ned, gav den ikke mere noget Livstegn fra sig, men den havde hævnnet sig, thi Biddet af et saa rasende Dyr er giftigt, og den arme Gongonslager laa snart under for sin Vlesure.

Jeg havde lovet mig megen Opmuntring af Jagten, men ikke ventet et saadant blodigt Skuespil. En sendertraadt Cornak, en af Tigeren senderreeven Musikant, en levende brændt Elefant, det var mere Skræk, end der behøvedes, for fuldkommen at helbrede mig for Lysten til, fremtidig at deeltage i en saadan Jagt."

Danmarks Landvæbning og Søvæbning*).

Her i Danmark har man, indtil for nogle Aar siden, næret den temmelig almindelige, ved misforstaaede historiske Grindringer understøttede Me-

*) Et Fragment af: "Betragtninger over Danmarks Landvæbning, med Hensyn til Ar-

ning, at Landets Værn især maatte søges i Sømagten. Ifølge Folketællingen 1834 udgjorde Antallet af dem, der ernære sig ved eller af Søen, Qvinder, Børn og Tjenesttyende indbefattede, i Nørrejylland $2\frac{9}{10}$, i Fyen og Langeland $2\frac{8}{10}$, paa Vegruppen est for store Belt og Langelandsbøltet, Hovedstaden uberegnet, $2\frac{2}{10}$ Procent af de tilsvarende Landstrækningers hele Folkemængde. Middeltallet heraf er $2\frac{6}{10}$ Procent, hvilket ogsaa erholdes ved at sammenligne under eet sidstnævnte hele Folkemængde med det hele Antal af de i Nørrejylland og paa Verne værende Søfolk og deres Tilhørende. Den hele Folkemængde af Nørrejylland og Verne, Kjøbenhavn ikke indbefattet, var efter samme Folketælling 1,079,860, og $2\frac{6}{10}$ Procent heraf er 28,076. Af et saadant, Qvinder, Oldinge og Børn indbefattende Folkeantal kan man anslaae Mængden af kampdygtige Mænd til 12 Procent. De 28,076 Hoveder give saaledes 3369 Fædrelandsforsvarere. Lige vi Hensyn til den sidste Folketælling, idet vi ikke udelukke Hovedstaden og Bornholm, hvorved Antallet af den

meens Reorganisation i Aaret 1842," af Oberstlieutenant, Ridder J. A. Fibigers "Militært Repertorium, anden Række."

Søvæsenet tilhørende Folkemængde bliver forholdsvis noget større, saa finde vi angivet i det tilsvarende Tabelværk, at blandt 1000 Mennesker have i Kongeriget 27,⁵³ og i Hertugdømmerne 28,⁸¹ Røring af Eeen. Istedetfor 2⁶/₁₀ saae vi altsaa her 2³/₄ og 2²²/₂₅ Procent. Den 1ste Februar 1840 var Folkemængden i Kongeriget 1283027 og i de tre Hertugdømmer 848961, saa at altsaa det Søværnet vedkommende Folketal vil for hele Staten kunne anslaaes til 59779, hvoraf de fornævnte 12 Procent er 7173. Paa den hele Folkemængde af 2131988 kommer saaledes kun meget lidt over 7000 kampdygtige Sømand.

(Fortfattedes).

Klosterdisciplin.

For nogen Tid siden besøgte en fornem Engländer et af Trappistklostrene i det sydlige Frankrige. Prioren forestillede ham de tause Brødre, og sagde endeligen ved en af dem: "De seer her, Mylord, en ulykkelig Soldat, der i Slaget ved *** tog Flugten af Frygt for Kanonkuglerne, og derpaa traadte ind i Ordenen af Fortvivlelse over sin tabte Ære." Ved disse Ord skiftede Broderen Farve, Brede og Stoltthed flammiede af hans Dine, og hans skrækelige Sjelekamp afmalede sig i hans fordreiede Ansigtstræk. Dog pludseligt, idet hans Dine faldt paa Krusifixet, foldede han Hænderne, faldt ydmygt paa Knæ for Prioren, og forlod Bærelset bleg og taus. Orden, rystet ved denne Scene, spurgte uvilligt Prioren, hvorfor han saaledes anklagede denne Ulykkelige. "Min Herre," svarede denne, "jeg gjorde det for at vise Dem, hvilken Magt Religionen besidder; denne Broder var en af de kjæfeste Officierer, og har i hiint Slag i Særdeleshed udmærket sig. De saae den Kamp, som min falske Bestyldning frembragte hos ham; men De saae ogsaa hans Underkastelse."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 29^{de} April 1843.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Danmarks Landvæbning og Sø- væbning.

(Fortsættelse.)

Antallets iøinefaldende Utilstrækkelighed bliver meget begribeligt, naar man betænker, at vi Danske fremfor alt ere et agerdyrkende Folk, skjendt Mange ansee os især som en sefarende Nation, fordi de daglig have Søen og Søfarten for Øie, og fordi de vide Landet næsten omgivet af Havet, hvorimod de glemme at kun enkelte mindre Øer ere fornemmelig beboede af Befolk, hvem der ellers i Almindelighed kun levnes til Beboelse den smalle Sandstrimmel

mellem Landskrænten og Havbredden, medens den maaskee kun et Steenkast ovenfor Skrænten boende Bonde ikke er mere Semand, end om hans Gaard stod midt paa Alheden. Men hiin Antallets Utilstræffelighed bliver endnu langt mere indlysende naar det betænktes, at netop Kjærnen af de kampdygtige Søfolk ere til enhver Tid spredte rundt omkring paa alle Have og kan derfor ikke være eller komme tilstede, naar Diebliffet indtræffer, da Fædrelandet trænger til den. Vistnok behøve vi ikke bestomindre en Krigsmarine; thi umiskjendelige ere de Fordele, den skjenker vor Handel, dens Nødvendighed saalænge vi have Colonier paa hiin Side af Oceanet, og ligesaa indlysende er dens Nundværlighed for Landets umiddelbare Forsvar. Der er nemlig ofte nok doleret over Landets senderrevne Bestaffenhed i geographisk Henseende, som en formeentlig uovervindelig Hindring for et kraftigt Forsvar. Men en Marine, indrettet med specielt Hensyn til at sikke Forbindelsen mellem vore Der indbyrdes samt mellem dem og Fastlandet — et Formaal, hvis Opnaaelighed er paaviist — vilde ikke alene hæve denne Hindring, men endog forvandle de geographiske Forhold saaledes, at de kun bleve Gjenden til Hinder, og derimod til usfatteerlig Nytte, idet nemlig den samme Søvæbning,

der tilveiebragte os hün Forbindelse, ogsaa vilde, i Forening med Kystbefæstninger, kunne tjene til at affpærre vor Fjende Veien, især tværs over vore Belter og Sunde, og endog blive istand til at trodse en overlegen fjendtlig Seemagt ved en hensigtsvarende Benyttelse af de snevrere og af de mere flakke Farvande, hvor Fjendens mindre Skibe, der ikke maatte kunne antages at blive vore overlegne, vilde nedtages til at agere uden umiddelbar Understøttelse af de store Orlogsmænd og hvor desuden den uøiagtigere Localkundskab og Assistance fra Landet af vilde bringe Fordelen paa vor Side. Danmark vilde saaledes, endog i det værste Tilfælde, neppe see sig udsat for at blive oversvømmet ved et pludseligt Angreb af overmægtige Fjender og hele sin Forsvarskraft qvalt førend den havde faaet Tid til at udvikle sig. Der vilde altid kunne vindes Tid, hvilket især bliver af Vigtighed naar Rummet kun har liden Udstrækning.

Til Understøttelse for Sehandelen og Colonierne anvende vi ikke vore Linieskibe. Saavel hertil som til Landets umiddelbare Forsvar bliver et Seværn af mindre Skibe os altid uundværligt; men dette kan saaledes ikkun fremtræde som et, skjøndt høist vigtigt, Hjelpevaaben, ikke derimod

som en Hovedmagt, hvorpaa Landets Betryggelse fornemmeligen eller vel endog udelukkende skulde beroe. At en Escadre af nogle Linieskibe med Tilbeher af mindre Orlogsmænd ogsaa kunde blive til væsentlig Nytte, saafremt Staten kan overkomme dens Udrustning og Landet levere det til dens Bemanding nødvendige Antal af Sefolk, skal ingenlunde negtes, hverken med Hensyn til politiske Forbindelser med fremmede Seemagter, eller til den Foregelse af Styrke, som det mindre, paa umiddelbar Samvirken med Landmagten især beregnede Bævn derved kunde vinde. Men Sikkerhed for Staten kan paa ingen Maade ventes tilveiebragt ved en saadan Escadre, for svag til at træde selvstændigt frem efter sin egentlige Bestemmelse, nemlig i den offensive Sekrig paa aabent Hav, et Bævn, som af Frostten kan lægges i Lænsker og ved et eneste Uveir eller uheldigt Slag tilintetgjøres.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

E t r a c t

af

første Quartals Regnskab 1843,

for

det forenede Understøttelses = Selskab.

Indtægt.

Beførelsen fra ferrige Quartal, Stø- fancer iberegneede	Efter og Tægn.	Røde @ etc.
	Rbb.	Rbb. f.
3973 88	1662	19
A. Ugentlige Stribtægter for Ugeklædets 55de Mægning Nr. 1 a 12	663	18
B. Raans Afbetaling i første Quartal o. N.	5000	1253
C. Optaget Raan i Stationsbanen	15	6
D. Stenter af de i Sparekassen indblatte Gavnaler	3200	6
E. For indberiet r. @ etc imod @ etc r.		
	Rbb. 9652	10612
	106	121
	19	19

Udgift.

1. Pensioner for første Quartal: Et be sædvanlige Pensionister	Efter og Tægn.	Røde @ etc.
	Rbb.	Rbb. f.
1031 24	44	25
2. Pensioner for det Dyreste Regar ... Dio for Caroline-Regaret	25	3440
3. Gratificationer til 267 Mestemmer ...	3440	140
4. Gode til Bøtterne	140	45
5. Sænde tilskaaede Gaver	45	5250
6. Raan venetie til 37 Mestemmer ...	5250	
7. Stenter til Raanen for en Maaaned af det epyagne Raan fra 20 Marts til 20 April	1664	142
8. Ugeklædets Stykning med Papir ...	142	48
9. For indberiete 3200 Rbb. r. @ etc imod @ etc	46	89
10. Rømminger for første Quartal	3200	33
Støfancer af udfærdte, et endnu ind- friebe Døttetinger: for Raan	33	412
for Contingent 90 — 66 — = — =	33	48
@ etc : $\left. \begin{matrix} \text{@. og R.} & \text{R. @ etc.} \\ \text{100 Rb.} & \text{100 Rb.} \\ \text{100 Rb.} & \text{100 Rb.} \end{matrix} \right\} \text{f.}$	90	66
1297 — 7 — = — 67 —	358	90
	Rbb. 1397	7
	106	121
	19	67

Sjæboenhavn den 31te Marts 1843.

Overensfættende med den af Administrationen førte Control.

J. C. Fuld.

E. Clausen.

M. Borgen.

C. G. Primou.

Kontrollør
conf.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 6^{te} Mai 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 24de Mai d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantsforsamling afholdt i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raad- og Domhuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes at give Meede.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 3^{die} Mai 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bentzen,
const.

Danmarks Landvæbning og Sø- væbning.

(Fortsættelse.)

Det ligger desuden aabenbart i Sagens Natur, at et Land alene ved en Landkrig kan erobres, om end denne er indledet ved og fremdeles understøttes af Søkrigen. Endog Engelland stode ingenlunde paa sin Flaade, da det troede sig truet af Napoleon. Landvæbningen bliver saaledes, hvad det umiddelbare Forsvar angaaer, altid den sidste Instants og den Hovedmagt, hvorpaa Statens Betyggelse fornemmelig maa grunde sig.

Alt dette har været sagt før, men er her i Korthed gjentaget, som en Fremstilling af de Forvedideer, der kunne antages at være, i det sidste Decennium, blevne fremherskende i den offentlige Bevidsthed, og hvortil fremdeles maa henregnes Ideen om almindelig Bærnepligt og Folkevæbning.

Saavidt Oberstlieutenant Fibiger. Vi skulle tillade os, hertil at knytte nogle Bemærkninger, der isøvrigt ligeledes tidligere ere fremsatte (navnlig i en Artikel i „Dansk Folkeblad“), hvor vi i Nr. 50, 51, 52, 53—54 af forrige Aargang have sagt at fremhæve Nødvendigheden af

en stærk og kraftig Værneindretning, der, efter vor Mening, alene kan erholdes ved en, paa almindelig Værnepligt begrundet, Folkevæbning, thi naar vi ville, ei blot ansees for, men ogsaa virkelig være et, af enhver fremmed Villie frit og uafhængigt Folk, saa maae vore Værneindretninger kunne yde os al den Tryghed, som en klog og hensigtsvarende Benyttelse af de Midler, hvoraf vi ere i Besiddelse, er istand til at forskaffe os; og dertil henregne vi navnlig, at ikke en alt for vidt drevne Agtelse for fremmede Magters mulige Duffer og Anskuelser paatrykker vort hele Forhold det Præg af Uengstelighed og Usikkerhed, som kun alt for tydeligen forraader det opgivne Haab om Opretholdelsen af vor politiske Selvstændighed ved egne Kræfter.

Vi maae derfor oprigtigt tilstaae, at vi ere meget langt fra at betragte den nye Armeeargamentation som nogen Overgang til en mere folkelig Værneindretning, om der end forholdsmæssigt vaabeneves en større Deel af Mandskab, end tidligere; og hvis der indførtes saakaldet almindelig Værnepligt paa den Maade, at kun den nuværende Armeecadre skulde holdes fuldtalligt med Mandskab, udfrevet af alle Stænder, i Stedet for kun af en enkelt, saa vilde et saadant Væbningsystem

ikke have noget Fortrin for det nuværende, ja maaffee ei engang besidde de samme Fordel; thi jaasnart Børnepigten alene paahvilede de forskjellige Stænder uden at være nogen personlig Forpligtelse for de enkelte Individier, d. v. s. saalænge der kun er Tale om, at indkalde og vaabeneve saa stort et Antal, som den nuværende Armeecadre udfordrede, da turde Felgen let blive, at Hærens Menige kom til at bestaae af den mindre ædle og agtværdige Deel af Folket, efterdi de mere Velhavende, under slige Forhold og under Fredstjenestens Vedbliven, naturligviis vilde læse kjøbe sig, eller, som det kaldes, lade sig remplace, hvilket ikke godt kunde formenes, saalænge Fordringen mere gik ud paa, ved Udskrivningen at erholde et bestemt Antal, end paa personlig Pligtydelse. Armeen vilde saaledes sandsynligt blive et Tilflugtssted for alffens maadelige Subjekter, og derved berøves Nationens Tillid og Agtelse, hvorimod den paa ingen Maade frembed nogensombelst større Vetryggelse mod udvortes Fiender, end den nuværende Arme, medens den desuagtet vilde medføre Udgifter, der ikke kunde anslaaes synderligt ringere end de, Armeen nu forarsager. Det forekommer os saaledes, at ingen selvstændig Stats, paa Forsvar beregnede, Bæb-

ningssystem kan siges at opfylde sin Bestemmelse, naar man ved dets Organisation ikke er gaact ud fra følgende tvende Hovedgrundsætninger:

1. Det maa være tilstrækkeligt, det vil sige, det maa være af den Besskaffenhed, at det kan give grundet Haab om et solid Forsvar i alle, m.d. Rimelighed antagelige og forudsæelige, Tilfælde; og

2. det maa ikke indgribe forstyrrende og skadeligt i Statens øvrige Formaal; det maa altsaa staae i passende Forhold til dens Pengekræfter, og ikke blive trykkende for Borgernes personlige Belyære.

Dette vil med andre Ord sige, at man, med den mindst mulige Befostning for Staten og den ringeste Byrde for de Enkelte, bør stræbe efter at tilveiebringe en Krigsmagt, der, naturligviis med Hensyn til uundværlige Egenskaber: Stridsdygtighed og Troppeantal, giver den Betryggelse, som det kan ventes og forlanges af Statens velansvændte Kræfter og Hjælpemidler.

Opfyldelsen af en enkelt af de ovennævnte Fordringer vil stedse blive utilstrækkelig. Tog man saaledes kun Hensyn til den første Grundsætning, men lidet eller intet til den anden, da kunde Væbningen, som saadan, unegtelig blive ret anseelig; men den vilde derhos sandsynligt blive en al for

tung Byrde for Staten og den Enkelte; og havde man alene den anden Fordring for Die medens den første tabtes af Syne, da havde man det uimodsigeligen i sin Magt, at gjøre Byrden saa lidet trykkende, som det vel kunde ønskes, f. Ex. ved at underholde en liden, vel endog af hvervede Tropper sammensat, staaende Hær; men med Hensyn til Sikkerheden mod ydre Fiender var det da saa godt som aldeles forbi.

Der gives tre Væbningssystemer, hvorom der, efter vor Mening, kun kan være Tale i Henseende til vort Fædreland, og vi skulle tillade os, her at gjentage, hvad vi tidligere have yttret derom i „Folkebladet“. Vel er dette altsaa kun en Sjentagelse, men det er ingenlunde enhver Sjentagelse, der er overflødig. De tre andre Væbningssystemer ere da følgende:

- en staaende Hær alene, eller dog en fast Cadre med en større eller mindre Deel tjenstgjørende, fra Tid til anden ved Indkaldelse og Hjempermittering afværende, Mandstab;
- et saadant System i Forbindelse med en Militz eller Folkevæbning; og
- en Folkevæbning alene.

Det første System, en staaende Hær alene, ansee vi for det mindst hensigtsvarende for Danmark, efterdi Landet, af almindeligen anerkjendte, finantstielle Grunde ikke kan — undertiden i meget lange Fredsperioder — underholde en staaende Hær af en saadan Størrelse, at Landet derved kan sikkes, især dersom det havde et Angreb at vente samtidigt fra flere Sider. Er en saadan Hærmagt liden, da vil den altsaa ikke svare til den første Fordring; er den stor, da vil den ikke fyldestgjøre

den anden, og seger man i Henseende til Størrelsen at holde Middelveien, da er det rimeligt, at ingen af dem vil være tilberligen opfyldt. Den vil altsaa i dette Tilfælde blive baade for lille og for stor; for lille som Forsvarsmagt, og for stor med Hensyn til de Bekostninger, dens Underholdning vil medføre.

Til Fordeel for det andet System: en staaende Hær i Forbindelse med en Militz, har man anfert, at Hæren under Fredsperioderne skal være Militzens Forbillede, Vedligeholderen af det egentlige militaire Element, i Krigstid den Stamme, der skal give Militzen Støtte og Holdning og udholde de første fremdige Stød; fremdeles at den, som en stedsse udrustet og vaabenevet Troppesdeling kan betragtes som et af de Ledder, som Staten, naar det maatte behøves, kan kaste i den politiske Vægtsskaal; at den endeligen er nødvendig til Opretholdelsen af den borgerlige Orden i Landet o. s. v. Det forekommer os, at ingen af disse Grunde ere af en saadan Vægt, at de burde kunne bestemme os til at antage dette System.

Hvad den faste Hærasdeling angaaer, da kan der, med Hensyn til sammes Størrelse, siges omtrent det samme, som om en staaende Hær alene. Er den liden, taber den enhver Betydning som væbnet Magt, og er den af nogen betydelig Størrelse, da vil dens Underholdning blive byrdefuld for Statskassen; og Borgeren, der saaledes baade skal underholde en staaende Hær og yde personlig Tjeneste, vil neppe finde sig tilfreds med denne dobbelte Forpligtelse, og enten antage, at hans personlige Tjeneste ikke er nødvendig paa Grund af Hærens Tilværelse, eller ogsaa maaskee betragte

Hæren som overflødig, fordi han seer, at man dog ikke kan undvære hans Bistand ved Landets Forsvar.

(Fortsættes.)

Mærkelig Uttring af Napoleon.

Da Napoleon var Elev paa Militairskolen i Paris, vare hans Kaar yderst trange, og han følede dybt sin afhængige Stilling. Engang beklagede han sig, i en ældre Mand, en Fyrst Comnenos's, Nærvarrelse, meget bittert over de uformuende Elevs ublide Stilling, og Tonen i Institutterne. "Ti," sagde Comnenos tilsidst, "det tilkommer ikke dig, der bliver opdraget ved Kongens Barmhjertighed, at tale saaledes." Det var, som om Blodet skulde standse i det unge Menneskes Arer ved disse frænkende Ord. Endeligen sagde han, med en, af indre Bevægelse hørende, Stemme: "Jeg er ikke Kongens, men Statens Pleiebarn." — Der kom en senere Tid, da den vældige Imperator ikke distingverede saa nøie mellem Staten og dens Overhoved, som Eleven i Militairskolen havde gjort det.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 13^{de} Mai 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 24^{de} Mai d. A., Efterm. Kl. 6, agtes en Repræsentantforsamling afholdt i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes at give Meede.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 3^{die} Mai 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bengten,
conf.

Danmarks Landvæbning og Søvæbning.

(Fortsættelse.)

Da det er temmelig rimeligt, at den staaende Hær aldrig vil ganske kunne emancipere sig fra de, med Hensyn til selve Krigsøiemedet, almindelig overdrevne Fordringer i Henseende til militair Pomp, konstsærdig Uddannelse, Garnisonsdisciplin o. s. v. saa er det — at slutte fra den Iver, hvormed vore Borgervæbninger eftertragte Besiddelsen af alle ydre militaire Attributer — ikke usandsynligt, at den heri vil finde Efterligning af Militisen. Men derved taber denne den for Borgersoldaten mest passende Simpelhed, uden at den dog forebygger, at Armeen, betragtede sig selv som det sande Forbillede for militair Uddannelse, maa skee med en vis Grad af Ringeagt seer ned paa den. Holder Militisen sig derimod, i Henseende til hine ydre, mindre væsentlige Egenstaber, indenfor de rette Grændser, saa vil Mængden, der altid er tilbeielig til at vurdere den sande frigerske Dygtighed efter den konstneriske Uddannelse, hvilken Armeen naturligviis vil besidde forud for Militisen, muligt tabe Tilliden til denne. Ja det kunde maa skee endog hændes, at Militisen selv, ved

at bruge samme Maalestof som Mængden, vilde gjøre en, den enskelige og uundværlige Selvtillid skadende, Sammenligning mellem sig og Armeen.

Naar saaledes en fast Troppesdeling i Væbningsystemet maa, efter vor Anskuelse, betragtes som overflødig, om ikke just ligesrem som skadelig, saa maa enhver — ligemeget enten stor eller liden — paa den anvendt Udgift kunne været bespart. Vi komme saaledes ogsaa ad denne Vej til det Resultat, at det tredie af de ovenfor nævnte Systemer, nemlig en Folkevæbning eller Nationalmilitz, uden nogen staaende Hærsdeling, bliver det Væbningsystem, som Danmark burde give Fortrinnet for ethvert andet.

Hovedprinciperne for en saadan, paa almindelig Bærnepligt grundet Folkevæbning, ere i Korthed følgende.

De underordnede Befalingsmænd i Officiersklasserne samt hele Underofficiersklassen blive ulønnede, hvorimod de i Fredstid ogsaa kun have den Forpligtelse, at tilegne sig den nødvendige militaire Uddannelse, medvirke til deres Undergivnes Instruction og deeltage i de befalede Øvelser. Bærnepligten er hvilende paa hele Nationens vaabendygtige Mandskab af alle Stænder og indenfor Grændserne af en vis Alder; de enkelte, paa Grund af Om-

bedsstillinger, nødvendige Undtagelser maatte nærmere bestemmes. I Forhold til, som den menige Mand selv formaaer, at bekoste sin Uniform og sin Armatur, nyder han visse personlige Fordele med Hensyn til Tjenestetiden, saaledes nemlig, at den, der underholder og equiperer sig selv, strax hjempermitteres efter udløben Eæres eller Dvelsestid, hvorefter imod den, som enten aldeles ikke, eller kun for en Deel, er istand til at opfylde hine Betingelser, underholdes, bevæbnes og klædes af Staten saalænge han er i samme Tjeneste; men som en Erstatning derfor paadrager han sig derved Forpligtelsen til en forholdsmæssig længere eller kortere Fredstjeneste, dersom denne maatte fordres. Af saadanne Værnepligtige vilde da Cavaleriet og Artilleriets Menige især komme til at bestaae, fordi disse Vaabenarter fordre en længere og mere vedholdende Dvelse, især hvad Artilleriet angaaer. Det vilde, af meget indlysende Grunde, derhos være hensigtsvarende, at den første af ovennævnte tvende Vaabenarter recrutteredes blandt Landboerne, og den anden af Haandværksstanden. Uniformen burde gives saa megen Lighed som muligt med den borgerlige Dragt, da dens Anskaffelse saaledes vilde lattes, og dens Omdannelse til civil Dragt ikke være forbunden med nogen Vanskelighed, eller synderlig

Bekostning. Den gymnastiske Underviisning i Skolerne vilde bidrage meget til at forkorte den senere Læretid i Exerceerskolerne, efterdi hiin Disciplin da for største Delen, maaskee ganske, kunde bortfalde.

Naar Statens Fordring til den Værnepligtige blot gaaer ud paa, at han skal erhverve sig den Dygtighed og de Egenskaber, hvorpaa hans Anvendelse i Krigen gjer Fordring, og at han forresten ikke holdes længere under Vaaben, end hans Uddannelse kræver, saa vil det indsees, at der ikke kan gives nogen, engang for alle bestemt, Længde af Læretid, men at det staaer i Enhvers Magt, ved den Hurtighed, hvormed han er istand til at erhverve sig den Dygtighed, der forlanges, og ved den Grad af Forberedthed, hvormed han indstiller sig, at forkorte denne Tid. At Underviisningen og Øvelserne foretoges først i Districterne, og dernæst i enkelte større Troppesamlinger, medførte den Fordeel, at Graværelsen fra Hjemmet blev saa meget kortere. At Alt hvad der ikke havde Anvendelse i selve Krigen, burde udelukkes af Underviisningen, er en Fordring, som Billigheden og Retfærdigheden maatte bifalde. Hvad Freds- eller Garnisonstjenesten angaaer, da formene vi iøvrigt, at den for største Delen maatte bortfalde,

eller i alt Fald paa anden Maade bestrides, f. Ex. ved hvervede Polititropper. Garnisonstjenesten maa sikkert overalt betragtes som noget, der i Særdeleshed egner sig til, i den offentlige Mening at fremkalde Kulde for Ideen om almindelig Værnepligt, esterdi man i Almindelighed tænker sig den i uadskillelig Forbindelse med Værnepligten. Vi have derimod ovenfor bemærket, at Statens Fordring til de Værnepligtige burde, med Hensyn til deres Graværelse fra Hjemmet, og til den Tid, de burde anvende i dens Tjeneste, indskrænke sig til Lære- og Øvelsestiderne. Tillige have vi bemærket for det Tilfælde, at en — iøvrigt forudsat meget indskrænket — Garnisonstjeneste fremdeles skulde vedblive, at denne da blev bestridt af de Værnepligtige der, som uformuende til at klæde og armere sig selv, skyldte Staten Bederlag fordi den havde overtaget Omkostningerne ved deres Equiperung og Underholdning. En saadan Bestemmelse synes os ikke at være bygget paa noget Ubillighedsprincip, og forhaabentligt feile vi heller ikke meget, naar vi forudsætte, at netop de, i hvis Lod det faldt, at maatte tilbringe en vis Tid i Statens Tjeneste, i Almindelighed vilde lide mindst Tab ved Opfyldelsen af en saadan Forpligtelse. Dog burde der vistnok ogsaa med Hensyn til dem, Staten equi-

perede, tages Hensyn til den Grad af Uddannelse, hvormed de mødte i Exerceerskolerne, saaledes at f. Ex. den, der indstillede sig for største Delen uddannet, billigen maatte nyde i det mindste saa lang Afkortelse i sin Tjenestetid, som det ellers til Underviisningen fornødne Tidrum omtrentligten vilde udgjøre.

Vi have undertiden — men rigtignok sædvanligt fra Sider, hvorfra der ingen Sagkundskab kunde ventes — seet den Trøstegrund fremsat, at vi saa godt som allerede havde almindelig Bærnepligt, og at denne Institution var at sege i vore Borgervæbninger. Hvad Betydning vore Borgervæbninger, disse „Fragmenter“ af en Folkevæbning, bør tillægges, have vi allerede tidligere yttret os om i følgende Udtryk. I Fæstninger have disse Tropper, ogsaa i deres nuværende Skikkelse, særdeles stort Værd, saavel i Fred som i Krig, nemlig som Opretholdere af borgerlig Orden og som Forsvarere af de Fæstningsværker, der omgive dem. Men Borgervæbningerne i aabne Byer kunne derimod seldent tillægges nogen militair Vigtighed, efterdi deres organiske Forskjellighed, ofte mangelfulde Uddannelse og indbyrdes locale Afsondrethed gjøre det umuligt, i Krigen at anvende dem til noget som helst samvirkende Foretagende.

Men det er ikke blot den locale Uffondrethed, der ligefrem er til Hinder for al Samvirken, og, som Følge deraf, for enhver Kraftyttring; men det er ogsaa den derved opstaaede, skarpe Udfkillelse af de forskjellige Stænder, hvilken vi maae betragte som en saare skadelig Egenfkab ved en Folkehær. Det er nemlig ikke blot i materiel, men ogsaa i moralsk Henseende, at Folkevæbningsystemet upaatvivleligen vilde udøve en meget velgjørende og heldbringende Virkning paa den hele Stridsmasse; thi den saaledes tilveiebragte Forbindelse mellem den physiske Kraft og de aandelige og intellectuelle Kræfter vilde i en mærkelig Grad forhøie Massens Stridsdygtighed, paa den heldigste Maade sammensmelte den med den øvrige Deel af Befolkningen og tjene til at vække og vedligeholde det, for enhver national Kraftyttring, vigtigste Befordringsmiddel: det moralske Element. Men det er sandsynligt netop denne Sammensmeltning, som Conservatismen ønsker at see forebygget.

(Slutningen følger.)

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 20^{de} Mai 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 24de Mai d. A., Efterm. Kl. 6,
agtes en Repræsentantsforsamling afholdt i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raads- og Domhuset, hvortil D'Herr. Repræsentanter indbydes at give Medde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 3^{die} Mai 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Krust Bentzen,
confi.

Danmarks Landvæbning og Søvæbning.

(Slutning.)

En af de sædvanligste Paastande, som man har fremsat mod Folkevæbningsystemet, er den, at en saa gjennemgribende Forandring ikke kan udføres uden i Nødens Stund, naar Faren truer og Nationaluafhængigheden staaer paa Spil; da først, siger man, er det betimeligt at reise Folket, thi da er Diebliffet der, da det skal virke; da kan man vente, at Nødvendigheden af en saadan Reising klart vil indsees, og at derfor enhver dertil sigtende Foranstaltning vil finde kraftig Understøttelse af Fædrelandskjerligheden. At den egentlige Reising først finder Sted, det vil, siige, at den hele Stridsmasse først bringes paa Benene, i selve Farens Dieblif, eller dog naar dette er nær, er vistnok meget betimeligt; men at iværksætte Forberedelsen og den organiske Udvikling til en saadan Reising, det er derimod allerbetimeligst under selve Freden, da Alt kan udføres med den Orden og Omhu, som en saa vigtig Foranstaltning udkræver. At det er Nød og Fare, der, som man vil godtgjøre med Exempler af Historien, sædvanligt have fremkaldet en almindelig Bærneforfatning, beviser netop

meget tydeligt, at dette System er den naturlige Tilflugt for hvert Folk, der kun siner Haab om Redning i en national Kraftudvikling, som paabydes af Nødvendigheden, tilraades af Klogskaben og understøttes af Begejstringen, men som saa ofte miskjendes og forsmaaes under sædvanlige Forhold. At Indretningen først er fremstaaet under selve Krigen, eller kort før denne, beviser lige saa lidet, at den ei kunde have været indført under Freden, som at den ei burde have været det. Man har nævnt Begejstring, som et nødvendigt Requisite for en Folkevæbning. Til Indførelsen selv behøves imidlertid ingen videre Begejstring — Noget, hvorpaa der, under Hverdagslivets rolige Gang, ei heller maa gjøres Regning, mindst hos et Folk, hos hvilket man sjældent sporer synderlig Kraft og Udholdenhed til at virke for offentlige Anliggender — men kun en consequent Gjennemførelse af hele Væbningsplanen, udgaaet fra en klar og rigtig Anerkjendelse af Systemets Værd; og det synes os meget overensstemmende med hvad den sunde Mennekesforstand maa sige os: at det, der i Fred og under rolige Forhold er organiseret og bragt til størst mulige Udvikling, maa besidde Fuldkommenheder, som forgjæves vil seges der, hvor man under Diebliffets Trang maa

lade sig nøie med, hvad der i en Skynding kan lade sig iværksætte.

Undertiden citerer man Frankrigs, Spaniens og Preussens Reisning respective mod de Allierede og mod Napoleon, som Beviser for, at det er i Farens Dage, at Folkevæbninger have kunnet lykkes. Disse Beviser ere overflødige; thi Ingen betvivler, hvad Enhver veed, og hvad Mange have seet: at Folkevæbninger kunne lykkes under Krigen; men vi savne Beviserne for, at en Folkevæbning ikke kan have Fremgang og bringes til Udvikling under Freden. At det unge Frankrige, begejstret for Frihedens hellige Sag, og indrømmende Talentet og den personlige Fortjeneste deres naturlige, men i Aarhundreder fornegtede Rang, over Udygtigheden og Fødselsfortrinnene, kunde gaae seirrigt ud af en Kamp mod de europæiske Monarchiers Paradehære; at Spanierne, saa høiligen begunstigede af deres Lands Localiteter og understøttede saavel af Englændernes Baabenmagt, som af de franske Generalers indbyrdes Mangel paa planmæssig Samvirken, kunde modstaae den, for det meste paa andre Steder sysselsatte, Napoleon: frapperer næsten mindre, end Preussens Reisning og Kraftudvikling i 1813. Men vil man anføre dette sidste Factum som Beviis for,

at en Folkevæbning maa være et Product af Fare og Begeistring, saa skulle vi kun bemærke, at hiint Opsving ikke maa betragtes som Dieblifkets Værk, men at den var Resultatet af en fleeraarig, i Stilhed og uden al Opsigt iværksat, Forberedelse, hvorved den, af Napoleon gjorte Bestemmelse, at Preussen kun maatte holde en Armee af — saavidt vi mindes — 40,000 Mand, klogeligen var bleven illuderet.

Det er ikke sjeldent blevet betvivlet, at Folkevæbningskrigeren i Stridsdygtighed kan staae ved Siden af den, i Fredsgarnisonen, som det synes langt omhyggeligere uddannede, Soldat — thi med frigsvante Tropper vilde naturligtviis ingen af dem kunne maale sig. Man har nemlig meent, at Krigeren, efterat den egentlige Læretid var endt, burde tilbringe en Tid i Tjenesten, før han kunde siges at være tilstrækkeligen uddannet, paa det at Disciplinen ret kunde blive ham indpodet, for at gjøre ham, som det kaldes, aldeles til Soldat. — Vi maae her gjentage, hvad vi tidligere have sagt i denne Anledning.

Den længere i Tjenesten tilbragte Tid og det fleeraarige Samliv kunne vel tjene til at give en Troppeafdeling en vis ydre Holdning og Punktighed, der ofte tillægges en ufortjent Værd; men

iøvrigt mene vi, at enhver Borger, der elsker sit Fædreland, har Afgtelse for Loven og er gjennemtrængt af Overbeviisningen om Nødvendigheden af dens nøiagtige Efterlevelse, vil, under ellers lige Omstændigheder, visseelig være en ligesaa paa- lidelig Fædrelandsforsvarer, som den, der besidder det meer end tvivlsomme Fortrin, at have modtaget sin Dannelse under en flereaarig Fredstjeneste. Den gode Mand, der findes hos Folket, vil ligesaa vist gaae over paa sammes væbnede Deel, som denne selv udgjør en væsentlig Deel af Folket. Er Manden derimod slet, hersker der Eunkenhed, Misnoie og Utilfredshed hos Folket, saa kunne vi ikke være berettigede til at antage, at det moralske Element skulde være af nogen fortrinligere Natur i Hæren, end hos Folket. Men udgjorde Hæren en egen Krigerkaste, der ingen Interesser havde tilfælles med Folket, fra hvilket den da helst maatte holdes saa affondret som muligt; dersom vi tænke os en Krigerafdeling, som f. Ex. de forrige tyrkiske Janitscharer, da er det ingenlunde umuligt, at der, ved Siden af en total Mangel paa Almeenaand hos Nationen, kunde herske en vis Grad af hvad man kalder esprit de corps (Samsundsaaand) i Hæren, og at denne, som et blindt Redskab, kunde sættes i Bevægelse

til Opnaaelsen af hvilket som helst Viemed. Men om et saadant Troppcorps kan her naturligtviis ikke være Tale.

Endeligen har man paastaet, at en staaende Hær var nødvendig til den indre Ordens og Roeligheds Opretholdelse. Man vil, med Hensyn hertil erindre, at der i de fleste Byer og i mange Egne, navnlig i store Strækninger af Jylland, paa Verne Laaland og Falster, o. fl. St. ingen Tropper findes; men at der derimod ved en Folkevæbning vilde være Tropper tilstede overalt, og maatte, i mindre og større Afdelinger, endog i et langt større Antal, kunne sammendrages i meget kortere Tid, end der nu behøves til Indkaldelsen af det permitterede Mandskab, saafremt den væbnede Magts Anvendelse virkelig i enkelte Tilfælde skulde være aldeles nødvendig; og da gaves der sikkert Ingen, paa hvem Staten kunde med mere Tryghed forlade sig, end paa al Ordens naturligste Opretholdere og Befordrere: de væbnede Borgere selv.

Blandinger.

— Paa Moskvitokysten findes et ganske eget Middel til at tømme Heste. En af de Indfødte gjør en Strikke fast om Hestens Hoved, og driver den derpaa ud i et, tre til fire Fod dybt, Vand, medens en Anden nærmer sig for-

figtigt og søger at svinge sig op paa Ryggen af den, hvorved den, der holder i Strikken, er ham behjælpelig, idet han tillige trækker Hesten kraftigt omkring. Rytteren slaar derpaa, med den flade Haand, Hesten afverlende snart paa den ene, snart paa den anden Side af Hovedet. Forgjæves søger Hesten at afkaste sin Rytter; denne slaar, og den Anden drager i Strikken af alle Kræfter, indtil Dyret taber Kraft og Mod, og viser sig ganske estergivent. Lectionen er saa stærk, at ofte en Hest lægger sig ganske ubematiet ved Bredden, og allerede ved Lyden af den menneskelige Stemme jitrer heftigt. Sjeldent behøves meer end een Lection for at tæmme en aldeles ubændig Hest. Falder Rytteren af, saa har dette intet videre at betyde, da han jo falder i Vandet; han svinger sig da strax op igjen, og begynder hvor han slap.

— Man veed, at det, i Begyndelsen af de franske Stænders Sammenkaldelse i 1789, varede en Tidlang før Majoriteten af Adelsens Deputerede vilde forene sig med de Deputerede af den tredie Stand — som Borgerstanden kaldtes — der allerede havde erklæret sig for Nationalforsamling, og med Majoriteten af Geistligheden. Da den stivsinde Adelen endelig var bleven tvungen til at forene sig med de andre Stænder, ved hvilken Leilighed Præsidenten Bailly sagde de smukke Ord: „nu er hele Familien samlet,“ søgte den endnu at vise sit Hovmod ved alskens latterlige og jammerlige Paafund. Saaledes indfandt den sig altid meget seent i Forsamlingen, og vilde dermed antyde, at man skulde vente paa den, hvilket imidlertid aldrig skete; derefter bleve de adelige Taaber, affondrede fra de øvrige Deputerede, staaende bagved deres Præsident, paadet at man ikke skulde sige, at de havde taget Sæde i Forsamlingen, indtil de omsider bleve trætte og kjede deraf, og — satte sig. Vi anføre kun disse smaa Kjendsgjerninger for at vise, i hvilken Grad nedarbejdede Standsfordomme ere istand til, at lade Menneskene tilfidesætte al Klogskab og Sømmelighed.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 27^{de} Mai 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Lottori-Gevinst uden Lodseddel.

Digteren og Folkelæreren, den svenske Biskop F. M. Franzen fortæller i svensk Folkekalender for 1839 følgende, paa en sand Begivenhed grundede Historie.

I en Kirke længst oppe i Norrland skulde Klokkeren, efter Gudstjenestens Ophør, og da Menigheden havde adspredt sig, lukke Døren; dog han blev vaer en gammel Kone, som havde lagt sig paa Knæ for Alteret og bad med megen Andagt. Hun har vel paa sit Hjerte en hemmelig Synd, tænkte han, skjendt hun er bekjendt som

en from og gudfrygtig, om ogsaa eenfoldig og indskrænket Kone.

Næste Gang gjorde hun det Samme, efter Gudstjenestens Ophør. Klokkeren, kjed af at vente, anmeldte Sagen for Præsten. Denne lod hende falde, og mellem disse opstod nu følgende Samtale.

Præsten. Hvorfor bliver Du tilbage i Kirken, naar alle Andre gaae ud?

Den gamle Kone. For at bede til Gud.

Pr. Det kan Du jo gjøre under Gudstjenesten, med hele Menigheden.

D. g. K. Det er noget Særskilt, hvorom jeg beder.

Pr. Hvad hindrer Dig i at bede for Dig selv der, hvor Du sidder i Kirken, eller i dit Hjem?

D. g. K. Jeg vilde gaae til Alteret.

Pr. Hvorfor det?

D. g. K. Gud er mig jo nærmere der.

Pr. Gud er dig alle Steder lige nær; men, at Du mener at komme ham nærmere, afhænger af din Bodsærdighed og din Tro. Er der nogen særegen Synd, som nager Dig!

D. g. K. Biskeligen jeg er en stor Syn-berinde og beder Herren dagligen om mine Syn-

ders Forladelse; dog denne min Ven angaaer noget Timeligt.

Pr. Du beder vel ikke saaledes, eller om noget Saadant, at Du ikke kan henhøres?

D. g. K. „Alt hvad I bede Faderen om i mit Navn, det skal han give eder,“ siger Jesus.

Pr. Til hvilke siger han det? blot til sine rette Disciple og Venner. Alt hvorom en sand Christen kan bede i hans Navn, det lover han, at Faderen vil give.

D. g. K. Jeg beder ikke om noget Ondt; derfor bevare Gud mig!

Pr. I Dens Navn, som kom til Verden for at forsones os med Gud og berede os et evigt Liv, maae vi især bede om det aandelige Gode, om det, som gavner Sjæl i Tid og Evighed.

D. g. K. Vor Herre har selv lært os, i sin Ven, at bede om det daglige Brød og hvad vi ellers have behov.

Pr. Ja om alt det Gode, som han finder os selv tjenligt, maae vi bede. Dog hvad det daglige Brød angaaer, skulle vi selv arbejde derved for, medens vi bede Gud om Belsignelse til vort Arbejde. Det har Du ogsaa gjort og gjør det endnu, saa godt Du formaaer, kære Moder! Du

har ogsaa i din Alderdom, som fattig Enke, faaet Hjælp af Menigheden.

D. g. K. Ja, Gud være lovet! og takket være Menigheden, ogsaa Dem, vor Præst; jeg har mit daglige Udfomme.

Pr. Hvorom er det da, at Du beder Gud, paa denne egne Maade ved Alteret.

D. g. K. Om en Pengesum, som jeg behøver til et vist, og, som jeg haaber, Gud ikke ubehageligt Formaal.

Pr. Hvilket det end kan være, saa kan Du ikke vente, at vor Herre vil lægge Penge i din Haand, ligesaa lidet som han umiddelbart rækker Dig Brødet, som Du æder; men det maa bages af den Sæd, han lader vore. Dog paa hvilken Maade mener Du, at Gud skulde give Dig den fornødne Sum.

D. g. K. Af Lallottoriet. Jeg beder, at Gud skal lade mig faae en ligesaadan Gevinst, som Anna Niels Datter i Sørbj. Hun fik saaledes et godt Brudeudstyr.

Pr. Moder tænker dog vel ikke paa at gifte sig; hun er jo de treds.

D. g. K. Nei! Præsten vil nok spille Gjæk med mig. Jeg kan vel nok have Andet, som ligger mig paa Hjertet. Jeg har en Søn.

Pr. Nu forstaaer jeg det. Han behøver Penge da han er ved Universitætet.

D. g. K. Ja! det er forbi med hvad han fik, da han drog om og prækede*).

Pr. Har han bedet Dig spille i Tøllottoriet?

D. g. K. Nei! han har blot klaget over, at han af Mangel paa Penge ei kan komme frem med de Andre og blive Præst.

Pr. Hvormeget har Du sat i Tøllottoriet?

D. g. K. Sat i?

Pr. Ja! eller hvad har Du givet for din Seddel?

D. g. K. Jeg har ingen Tøllottoriseddel.

Pr. Hvorledes kan Du da tænke paa nogen Gevinst?

D. g. K. Anna Niels Datter, som jeg talte om, havde jo ikke heller nogen Tøllottoriseddel og fik

*) I Norrland er endnn en ældgammel Skik, i Følge hvilken endog de fattigste unge Mennesker faae Midler til at fortsætte deres Studier. Naar de gaae fra Gymnasiet (den latinske Skole), for at begive sig til Universitætet, faae de af Gymnasiets Forstanderskab et saakaldet Viaticum d. e. Tilladelse til at drage omkring i visse for Enhver opgivne Sogne og der at modtage frivillige Gaver. Disse ere som oftest ikke ubetydelige, især hvis den Prædiken, som den unge Studerende sædvanligen holder ved denne Leilighed, vinder Tilhørernes Bifald.

endda en ret god Sum. Hun er en særdeles brav og gudfrygtig Pige. Men om den Herre, der vilde forsere hende, og som aldrig gaaer i Kirke, har jeg hert, at han til hver Trækning køber en ny Seddel, og dog vinder han aldrig. Derfor troer jeg, at, naar jeg frygter Gud og holder ved at bede, kan jeg, ligesom Anna vinde, om jeg end ikke har nogen Seddel.

Pr. Med hende var det en anden Sag. Hun var opført paa Listen blandt de Piger, som Landsbøvdingerne i hele Riget foreslaae til at faae en Brudegave af Tallottoriet. Der trækkes Lod om dem, endog uden at de vide noget derom, førend Loddet falder. Du indseer vel, kære Moder, at Talen ei kan være om, at Du kommer paa saadan Lodtrækning. Saaledes er det umuligt, at Du kan vinde, uden Du har en Seddel i det Lotteri, der skal trækkes.

D. g. K. For Gud er Intet umuligt.

Pr. Har Du da glemt Budet: „Du skal ikke friste Herren, Din Gud!“ Man frister Herren, naar man begjærer hans Hjælp ved Underværker eller andre Midler end de naturlige, gjennem hvilke hans Forsyn aabenbarer sig.

D. g. K. Har ikke vor Fader selv lært os, ja endog just nu paamindet os om, at vi skulle

bede om Guds Velsignelse? uden den groer Jutet paa Marken.

Pr. Det er sandt; men det voxer ei heller, hvis man ikke pleier og saaer. Det er vort Arbeide, som Gud velsigner. Hvorledes gif det til ved den store Fiskedræt, hvormed Jesus velsignede Peder og hans Bredre? Det var en underfuld Velsignelse, og dog bød Han dem at drage ud paa Dybet og faste Nættet. Eigesom nu ingen Fisk kan faaes udaf Vandet, uden at anvende Næt eller Krog eller andet Redskab, saaledes kan heller ikke Du faae nogen Gevinst i Lottoriet, uden at have Seddel deri. Men, selv om man har denne, er det høist sjeldent, man vinder Noget. Min Mening er derfor ingenlunde, at Du skal købe Dig en saadan; jeg vil blot vise Dig, hvor uoverlagt det er, hvorom Du beder. At spille i Lottoriet er i Almindelighed ikke blot daarligt, men det er endogsaa fordærveligt. Det er ved Arbeide, ei ved Lykkespil, at vi skulle erhverve det, vi behøve. Hiint, om det end ikke stedse lønner sig rigeligt, er dog sjeldent aldeles tabt, og, naar man gjør det, som man bør, kan man være tilfreds, selv om det ikke lykkes. I Følge med Lykkespillet er derimod Uro, medens man haaber, og Kummer, naar man finder sig skuffet i sin Forventning.

Mange bortspille hvad de ved deres Arbeide have fortjent og savne siden det Fornødne.

Præsten agtede videre at udvikle dette Æmne; men den gamle Kone vilde ikke høre derpaa. Det forekom hende, at dette ikke vedkom hende. „Jeg tænker ikke at anvende en Skilling derpaa; jeg vinder nok, bare jeg troer,“ tænkte hun hos sig selv og gif.

(Fortsættes.)

Cigar-Fabrik i Sevilla.

Den kongelige Fabrica de Tobacco har et Bærelse eller rettere fire forenede Sale, som omgive en stor firkantet Gaard, hvor 3000 Fruentimmer (Koner og Piger) ere dagligen sysselsatte med at rulle Cigarer. Hver af disse kan dagligen rulle 10 til 12 Bundter, hvert Bundt indeholder 51 Cigarer. I en anden Afdeling af Fabriken ere 600 Mand-folk paa lignende Maade sysselsatte; de forfærdige dagligen fra 14 til 16 Bundter Cigarer. Denne ene Fabrik leverer saaledes dagligen over 2 Millioner Cigarer.

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredfindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 3^{die} Juni 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 24de Mai 1843 afholdtes et Repræsentantmøde i det forenede Understøttelses-Selskab, der bivaanedes af 81 Repræsentanter, og i hvilket foretoges Følgende:

1. Ifølge skeet Indbydelse foretoges Valg til Besættelse af det vacante Bogholder-Embedet i Selskabet, og af de af Administrationen, af de 45 Ansøgende, der havde meldt sig med Begjæring om Posten, i Forslag bragte 3de Medlemmer i Selskabet, blev Capitain ved det borgerlige Artillerie, Urtekræmmer Carl S. Groth, ved Stemme fleerhed valgt til Selskabets Bogholder.

2. Det vedtoges, at det uerholdelige Contingentbeløb for 4 Medlemmer, der saaledes blive at udslette af Selskabet, kan affskrives i Bøgerne.

3. Da et tidligere Caan af 100 Rbdlr. til et Medlem af Selskabet ikke er blevet modtaget, bevilgedes det, efter indkommen Ansøgning, at de omhandlede 100 Rbdlr. maatte udlaaes til Skomagermester og Reservebud L. G. H. Pedersen til hans Næringsveis Udvidelse, imod betryggende Selvsfyldner-Caution.

4. Endeligen optoges følgende nye Medlemmer:

Hr. Urtekræmmer, Lieutenant N. G. Gamél.

— Tradslateur J. Müller.

— Kammerfriver E. Mønnestad.

Mad. Hammer.

Hr. Bødker G. F. Lund.

— Fabrikbestyrer G. G. Reimann.

— Quarantaine-Officiant Ole Andersen.

— Kunstdreier J. F. Sonderhausen.

— Sergeant J. F. Uhl.

— Bødker R. Lund.

— Sværdfæger Johan Herrazek.

— Lysfæstøber Hendrik Wille.

— Tobaksspinder Axel Lunde.

— Gjortler Lars Jensen.

- Hr. Klædehandler G. Zimsen.
 — Meelhandler N. Hansen.
 — Lieutenant v. Brockdorff.
 Zfr. Thora Møller.
 — Regine Jacobsen.
 Hr. Copiist J. U. F. Thomsen.
 — Skomagermester N. E. Ritzau.
 Zfr. P. G. Petersen.
 Hr. Sadelmager G. J. Lund.
 — Landskabsmaler G. G. G. Meyer.
 — Urtekræmmersvend G. Mariager.
 — Slagtermester J. H. N. Quintel.
 — Opsigtsbetjent Jørgen Olsen.
 — Contoirist Amiel Trier.
 — Skomagersvend P. G. Mortensen.
-

Da den constituerede Bogholder vedbliver at fungere indtil indeværende Quartals Udgang, er Selskabets Bogholder-Contoir indtil videre paa det sædvanlige Sted i St. Pederstræde Nr. 116, 1ste Sal. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 29^{de} Mai 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bengen,
const.

Lottori=Gevinst uden Lodseddel.

(Fortsat.)

Nogen Tid derefter fik Præsten, til sin store Forundring, med Posten fra Upsala en Sum Penge, som var vunden i Tallottoriet og skulde tilstilles samme Enke. Brevet underrettede ham tillige om den Ulykke, at hendes Søn var omkommen ved Svømming. Han havde taget en Lottoriseddel og vundet en Umbe; men, da han var ded fort før Trækningen, og Moderen var hans eneste Arving, var det hende, som Gevinsten tilfaldt.

Præsten skikkede Bud efter den gamle Kone og sagde: „Din Ven er gaaen i Dpsyldelse, Du har i det Virkelige vundet i Lottoriet. Men bered Dig paa den største Sorg, som er i Følge dermed. Denne Gevinst har kostet Dig, arme Moder! din Søn, en Yngling, som vakte de bedste Forhaabninger, og som skulde være din Alderdoms Støtte. For at Du skulde kunne vinde paa hans Seddel, maatte han dee. Deraf vil Du indsee, at din Ven ikke var retfærdig for Herren. Da din Søn skulde indtræde i Præstestanden, var det vistnok ret, at Du bad for ham om Guds Hjælp, ei blot til hans aandelige Forberedelse dertil, men ogsaa til hans legemlige Nødtørst. Men, foruden

at Du burde have bedet derom under det Vilkaar, at din Søn dertil var af Gud kaldet, saa havde Du ogsaa burdet lade det beroe paa Guds eget vise Forsyn at række ham de Penge, Du ikke selv vidste Udvei til at forskaffe ham. Men nu foreskrev Du selv Gud Middelet, og et saadant, som var urimeligt, ja jeg siger, næsten syndigt. Derfor har ogsaa Herren straffet Dig i selve Bønhørelsen. Det er nu et haardt Slag for dit arme Moderhjerter. Fortviwl dog ikke, men bed i Jesu Navn, at Gud vil forlade Dig denne Synd med alle dine andre og ved sin Naade berede Dig til et saligt Meded med din, som vi haabe, til en høiere Gudstjeneste i det evige Tempel kaldede Søn."

Den gamle Kone stod senderknuset og græd Sorgens bittre Taarer, blandede med Angerens. Da Præsten tilbød hende Pengene, tog hun dem ikke, men svarede: „Jeg bad om dem for min Søn, nu behøver han dem ikke mere; læg dem i Fattiggassen! hvad jeg faaer derfra i Nødens Stund er ikke mere en Syndepending, som denne Gevinst vilde være i min Haand."

Denne Fortælling er ingen Fabel, behøver altsaa ingen Moral; dog udtaler den en Sætning,

som vi ikke noksom kunne indskærpe: „Spil ikke i Lottoriet!” „Men man skal dog give Lykken en Port, til at komme indad,” sige Mange, mindre fromt end den gamle Kone, der dog bad vor Herre, og hvis Tro var saa stærk, at hun haabede at vinde uden Lottoriseddel. Men Lykken eller Forsnyet, naar det vil forsøge Mennefskets timelige Belsærd, vil visseligen finde Udvei dertil, selv om Tallottoriet bliver ophævet. „Læg Belsignelse i vor Gjerning!” det er det, hvorum vi skulle bede, og det indeholder Alt, hvorum en Christen kan, hvad verdsligt Guds angaaer, bede. Siin Lykkens Port, som vi ville aabne ved en Lottoriseddel, fører desuden til den brede Bei, der gaaer til Ddelæggelsen. Vi skulde dog her ikke fremstille de fordærvende Tillokkelser, denne Bei har i Begyndelsen, den bradte Nedstigning, hvori den fortsættes, det svælgende Dyb, hvori den ender sig; thi dette er allerede ofte atter og atter blevet skildret, og Enhver, der har Øren at høre, han har hørt det, der har Øine at see, han har seet det; thi Hvo af os har ikke i sin Kreds seet Velstand, huuslig Tilfredshed, vel erhvervet Tillid, Troskab undergravet af dette Lykkespil? Hellere ville vi glæde os over, at denne Port snart for os kan ventes islaaet og vi haabe for bestandigt stænget. Det var en usalig

Regeringsklegt, der i Aaret 1770 troede i Cottoriet at finde en Statsindtægt, der mindre skulde trykke Folket end en directe Skat. Det var en slem Forregning, som saameget, Perioden fra 1770 til 1772 fremkaldte her i Landet, fordi man, med en Higen efter Reformer, savnede den alsidige Regeringsviiisdom, der ifkun kan gjøre disse, hvor nødvendige de end synes at være, heldbringende for Folket. Nu erkjendes dette Paalægs Skadelighed, og i den første Stænderforsamling udtalte man sig skarpt mod Cottoriet, henvendte sig til Regeringen om dets Affskaffelse. Denne er Kongens Billie, udtalt for de følgende Stænderforsamlinger; men vi beklage, at man mindre redebont senere har sluttet sig til Regeringen, og ikke har ladet den Erkjendelse blive virksom, at selv en foreget positiv Skat vil trykke Folket mindre, end hiint Paalæg, at man ikke har ladet Moralen, som foreskriver Regler ligesaa vel for Folket, som for det enkelte Menneske, her gjøre sig gjældende; medens Landsfaderen tilstgtede dette, da han forelagde til Bestænkning Maaden at tilveiebringe en Erstatning for den formindskede Statsindtægt i nærmeste Aar, hvis Cottoriet affskaffedes; medens man havde og selv fra den nyeste Tid har sørgelige Exempler paa at Cottoriet ei blot undergravede mangen Borgers

Velstand, men ogsaa tilintetgjorde Statens bevarede Midler, fordi det loffede Embedsmænd, som disse vare betroede, til et uredeligt Spil. Det er saaledes kun den glædelige Kjendtgjering, at denne Indtægt efterhaanden er bleven formindsket, hvilket det nyligen bekjendtgjorte Statsregnskab ogsaa viser *), der bringer os til at haabe, at herved ei blot vil paapeges, men ogsaa lettes og snart bewirkes Afskaffelsen af en Post, der hæsligt figurerer, som i de fleste europæiske Staters, saa i vort Lands Budget.

*) Indtægten af Lallottoriet var for den danske Stat (Kongeriget og Hertugdømmerne).

	Danmark.	Hertugdømmerne	§ Alt.
1836	277 878 Rbd.	201 450 Rbd.	479 328 Rbd.
1837	232 573 —	152 670 —	396 143 —
1838	287 544 —	199 320 —	486 864 —
1839	180 413 —	134 280 —	314 693 —
1840	103 322 —	157 120 —	260 422 —
1841	215 007 —	90 114 —	305 121 —

Middeltallet af de tre sidste Aar (1839—41) er saaledes over 160000 Rbd. mindre end af de tre foregaaende Aar (1836—38).

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 10^{de} Juni 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

Medens den store Ubekjendte udgav sin berømte Fortælling Waverley eller for 60 Aar siden, som ved sin romantiske Skildring af Scotlands Fortid henryk hele Europa, hvis Opmærksomhed dobbelt spændtes, da Forfatteren længe vidste at skjule sit Navn, indtil man med Visshed erfarede, at hine Skildringer af et nordiskt Folks Tilstand skuldes Digteren Walter Scott, udgav her i Danmark en venlig Olding, afgangne Conferentsraad Jacob Mandix, der havde levet og virket i høit betroede Stillinger, et lidet Skrift: „Dan-

marks Tilstand for omtrent tredsindstyve Aar siden, sammenlignet med den nuværende". Denne lille Piece morede vistnok ikke Udlandet, ja er næppe kjendt af Forfatterens Landsmænd, for hvem han skrev disse Blade i sit Livs Aften med et kærligt Blif for Fortiden og en mild Bedømmelse af Nutiden. Vi troe derfor, at, skjøndt Vogen ikke er mere end 13 Aar gammel, dog at kunne her udtogsviis meddele nogle af de Bemærkninger, der ikke ville være uden Interesse for Læserne, hvem hiin Fortid staaer nær nok for at have Betydning, men dog saa fjern, at kun Gaa saa nye kjende den, som den her er fremstillet. Det er ikke den knarvorne Gamle, der roser kun sin Fortid, som her taler, men det er den sindige Bedømmer af det Gode, som det Onde, den bar i sit Skjød, der sammenligner den med hans sidste Dages Tid, der ogsaa staaer for os i friskt Minde.

Det er med Agerdyrkningen og Agerdyrkerne, at Mandix begynder, og her kunde han, som Deputeret i Rentekammeret, det Regerings-Collegium, hvem Landmandens Lærv saa væsentligen paaligger, fremdrage Meget, hvortil han havde været Vidne og Medvirkende; det er dog ikke det, hvorved vi her i et Borgerblad nærmest ville dvæle, skjøndt Borgerens og Landbrugerens Kaar ere i

enhver velordnet Stat saa nær forbundne, at dennes Fremgang nødvendigviis ogsaa maa virke paa hiins Velværen; thi hvad, vi her i et kort Udtog kunne meddele, ligger aabenlyst for Enhver, der har Sands for Landets Udvikling. Vi vide Alle, hvor ringe Bondens Tilstand var ved Christian den Syvendes Thronbestigelse, Mar 1766, hvorledes Fællesskabet, et trykkende og vilkaarligt Hovteri, Stavnsbaandet knugede Bonden, om endogsaa hist og her man havde indført Udfgiftning, Selveiendom, o. s. v., og saaledes paapeget Midlerne til Bondestandens Opkomst: Enkedronning Sophia Magdalena havde næmlig allerede i Maret 1761 givet sine Fæstebønder paa Hirschholms Amt Eiendom til deres Fæstesteder; ved Kjøb vare endeel Fæstebønder, ved Salget af de kongelige Godser i Odense og Koldinghuusamter, blevne Selveiere, Græv Joachim Bernstorff, Græv Schalk til Giesegaard, Etatsraad Lindencrone til Gjerløv og nogle flere havde ved Udfiksten, Eiendoms Meddelelse o. s. v. søgt at ophjælpe nogle af deres Fæstebønder. Men dog har i det Hele, da Skattebyrden tillige, ved Extraskatten og Landconsumtionskattens Forøgelse, var bleven mere trykkende, den danske Bønde næppe været uslere, Krigsbaar og Hungersbaar undtagne, end ved Begyndelsen af Christian den Syvendes

Regering. Vel staaer Danmarks Agerdyrking endnu ikke paa det Punct, den kan naae, ei heller er Bondens, især den hoverigjerende Bondes Tilstand nu stedse lykkelig, men man vil ikke kunne nægte, at Meget har fra hiin Tid forbedret sig. Bonden er ved Befrielse fra at heste til Godsset, ved en nogenlunde fast Bestemmelse af Hoveriet, ved Anordning om at Bygning og Besætning skal overleveres ham ved lovligt Syn, bleven en friere Mand i Staten og kommen ud af den til Slaverigrændsende Afhængighed, hvori han forhen stod til sin Huusbonde, medens han paa de fleste Steder ved Udskiftning er sat i Stand til at dyrke sin Jord tilbørligt. Men det er ei blot Landmandens ydre Kaar, der saaledes ere forbedrede; Meget er der virket til hans Oplysning ved Skolers Indretning og en forbedret Underviisning, skjendt Meget endnu her staaer tilbage. Sædelighedsfølelsen er vakt, og Sædeligheden vel i det Hele forbedret, Drukkenskabs=Lasten er unægteligen astagen, og Civilisationens Fordringer til en bedre Bopæl, Reenlighed og Nethed i Klædedragt have faaet Indpas hos Bondestanden og ikke været uden Følger; Bonden er raske og friere i Omgang med sine Medborgere, føle sig mere stillet paa lige Trin med disse. Det er den 14de April 1784, den be-

tydningsfulde Dag i vort Lands indre Historie, da høifalig Kong Frederik den Sjette, som Kronprinds, tog Deel i Statens Bestyrelse, der maa ansees som det egentlige Vendepunct i Overgangen af den danske Bondes Tilstand fra Fortiden til Nutiden. Ved Siden af Frederik som Medregent, stode Christian Reventlow og Petrus Bernstorff, og hvad der var hans Villie fremmedes ved disses Raad og modnedes i Tidens Fylde, saa at Kongen i sine Dages Afsten kunde falde den af ham til Liighed med de øvrige Borgerclasser bragte Bonde til det af ham indstiftede Folkeraad.

Maandix gaaer fra Landvæsenet over til Betragtningen af Fædrelandets Tilstand i Henseende til dets øvrige Industrivæsen: Haandværker og Fabriker, Skibsfart og Handel; han mener, at de Anstalter, der i saa Henseende have været sæiede fra Regeringens Side, næppe have været saa heldige, som de, med hvilke den har ophjulpet Landvæsenet. I Følge sin Stilling antager Forfatteren ikke i denne Retning at kunne meddele saa nøiagtige Efterretninger, som om Landvæsenet, men han troer at det er klart, at, hvad Haandværker angaaer, Haandværkerstanden, især den kjøbenhavnske, har i Velstand og Duellighed meget i den senere Tid

tiltaget. Som Exempler nævner han Skomagerne og Snedkerne. Skomagermesternes Antal var 1727 ikkun 130, Aar 1771 266, Aar 1829 587, (1840 891). Snedkernes Antal var 1727 46, 1771 121, 1829 249, (1840 362). Saaledes er Antallet af den hele industrielle Klasse i lige Grad steget. Vel afgive disse Talstørrelser alene, hvorved desuden maatte tages Hensyn til det Forhold, hvori de staae til Folkemængden i hine Perioder i Hovedstaden og Omegn, ikke noget absolut Beviis for en Tilvæxt til det Bedre, men unægteligen give de vigtige Data, der tale for, at vi i denne Retning ere skredne frem. For Kjøbstædernes og Landets Bedkommende vil, efter de i det statistiske Tabelværk senere meddeelte Resultater af Folketællingen for 1840, man kunne tilveiebringe en Oversigt over den i Kjøbstæderne værende industrielle Klasse Forhold til den hele Kjøbstads Befolkning og ligeledes Tallet paa de Haandværkere og Industridrivende, der findes paa Landet, hvoraf vil fremgaae, især hvis man havde Data fra en tidligere Periode, at vort Fædreland, skjøndt det ingenlunde i denne Henseende staaer høit mellem Europas Stater, dog væsentligen har udviklet sig i de sidste 60—70 Aar. Hvad der imidlertid ikke kan angives i Tal, men er ikke mindre bitterligt,

er den danske Haandværksstands Fremfriden i Dygtighed og Intelligens. Det er næsten i ethvert af de egentlige Haandværksfag at denne fremtræder, Mandix nævner særskilt Snedkere, Skomagere, Skræddere, Uhrmagere, Guldsmedde, Gjørtlere, Blikkenslagere og andre Metalarbeidere, Hattemagere; vi troe hertil at kunne føie, i det Mindste hvad Kjøbenhavn angaaer, Hjul- og Karetmagere, Kobbersmede, Dreiere, deels Kunstdreiere, deels Trædreiere, Bogbindere, Bogtrykkere, Murere og Tømmere. I Kjøbstæderne drives ogsaa nogle Haandværksfag med særdeles Dygtighed, dog meest de, som sørge for Klædedragt og mindre Bequemmeligheder, t. Ex. Skomagere og Skræddere, i flere Stæder Blikkenslagere, Kobbersmede, Møbelsnedkere; medens derimod flere Kjøbstæder mangle i høi Grad dygtige Bygningehaandværkere, hvilket synes at hidrøre fra, at selv de, der ere der fødte og have modtaget deres første Dannelselse, ere, naar de først have videre uddannet dem i Hovedstaden, mindre tilbøjelige til at vende tilbage, skjøndt i deres Hjem maaskee snarere aabnedes dem en hæderlig, selvstændig Stilling, end i Hovedstaden, hvor det stedse er forbundet med større Bekostning at ned sætte sig, og Vanskeligheden ogsaa tiltager, mellem de flere dygtige Mestere, at erhverve sig Kunder.

Og det er ei blot Dygtighed i det egentlige Haandværk, hvori den nuværende Haandværkstand staaer hæderligt fremfor Fortiden. Der er maaskee ingen Stand, der har tilegnet forholdsmæssigen den Civilisation, som er Tidsalderens Særkjende. I Følge Forordningen af 21de Marts 1800 kaldtes først „Kunstnere, Fabrikere eller Haandværkere” til at indtage det halve Antal Pladser imellem Borgerrepræsentanterne i Hovedstaden, eller som de da kaldtes Stadens 32 Mænd, og dette Aarhundredes Erfaring har vist, at de hæderligen have udfyldt deres betroede Stilling, ligesom den nuværende Borgerrepræsentation har af Haandværkstanden flere af sine virksomste og dueligste Medlemmer. Si mindre gjælder dette i Kjøbstæderne, hvor Haandværkerne hæderligt deeltage i Commune-Forvaltningen, som i heiere Grad end forhen er overdraget dertil Udvalgte af Borgerklasserne. Mindre lægge vi Vægt paa, at ved det borgerlige Militair samt Brandcorpset forfremmes ogsaa Haandværkere til Officeerposter med Rang (thi den „mislige Skyggeside” herved, har ogsaa Mandir ikke villet berøre). Men, hvad den almindelige Intelligens angaaer, er det vist, at „af Haandværkere, blandt hvilke i forrige Tider Mange ikke engang kunde skrive deres Navne, findes nu ikke Faa, forsynede med nyttige og lærde Kundskaber, henhørende til deres Fag.”

(Fortætted.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 17^{de} Juni 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

(Fortfat.)

De Foranstaltninger fra Regeringens Side, som Mandix fornemmeligen tilskriver den nævnte høiere Udvikling af Haandværksstanden, ere især de Bestemmelser, som indeholdes i Forordningen af 21 Marts 1800 angaaende Haandværkslaugene i Kjøbenhavn, hvorved adskillige i nogle Laug indsnegne Misbrug søgtes affskaffede, Forholdet imellem Mæstere, Svende og Lærlinge næiere bestemtes. Enhver blev det tilladt, uden forud at have tjent som Lærling i visse Aar, at antages som Svend imod

at gjere det anordnede Svendestykke, og ligeledes en Svend at blive Mæster, imod at gjere det anordnede Mæsterstykke, § 6. Flere Gaug er det paalagt, ved Placaterne af 26 Mai 1812 og 4 Juli 1815, at fremsende til det kongelige Kunstakademies Bedømmelse deels Tegningerne til Svende- og Mæsterprøver, deels sidstnævnte, ligesom Akademiet tjener desuden som en høiere Instans, hvorfomhelst der skulde være Anke om Vilkaarlighed ved Mæsterprøvernes Bedømmelse. Ogsaa kan hertil regnes de tidligere Bestemmelser, som indeholdes i Pl. af 11te August 1794, i Følge hvilken indfødte Haandværksvende ere blevne fristagne for Reiser udenfor de kongelige Stater, som adskillige Gaugsartifler paalagde dem; endvidere Pl. af 12te Mai 1798, der tillader Haandværksmæstere at have Boutikudsalg for de af dem tilvirkede Varer.

Foruden disse Regeringsforanstaltninger har ogsaa privat Godgjerenhed og Interesse for Haandværksstanden viist sig virksom til at oprette flere Anlæg til Haandværksstandens Larv: Aar 1798 stiftedes et Selskab til „unge Haandværkeres Dannelse“; skjøndt dets vidtudstrakte Planer ingenlunde bleve realiserede; mange af disse maaskee ei heller vare vel overveiede, fremstod dog af

denne Forening „Institutet for Metalarbeidere“, hvis Oprettelse og Fremvæert fornemmeligen skyldes dets mangeaarige, virksomme og uegennyttige Bestyren, Stadshauptmand, Kobbersmedmæster Sonradt, og som fremdeles fortsættes, efter at være sat i Forbindelse med den polytechniske Væreanstalt. Et Par Aar senere (1800) oprettedes her i Staden af afgangne Pastor M a s s m a n n Sendagsskolerne, der uafbrudt ere fortsatte og udvidede, saa at noget over 500 Personer af Haandværkstanden, (deels Mæstere og Evende, deels Lærlinge) nyde Underviisning i Læsning, Regning, Skrivning, Rettskrivning, Regningsaffatning, Brevstil, Tegning og Geometri. I flere af vore Kjøbstæder ere lignende Skoler, i senere Aar især Tegneskoler oprettede, og, forsaaavidt det lykkes for samme at vinde dygtige Lærere, ere de af væsentlig Betydning for den sig der dannende Haandværkstand. Baade Hovedstadens og Kjøbstædernes Sendagsskoler bestaae fornemmeligen ved private Bidrag, og man tør vel haabe, at, i hvor mange Krav i heist forskjellige Retninger der ere gjorte til den private Godgierenhed, ville disse ogsaa i Tiden ikke savne det Fornødne til deres Fortsættelse og Udvidelse, hvor samme maatte synes paatrængende. Det betydelige Fond, som ved afg. Statsraad

N. Cunde Reiersens Testament af 30 Marts 1799 er grundlagt og hvis Hovedcapital nuomstunder er omtrent 428 000 Rbdlr. bidrager væsentligen til Kjøbenhavns Søndagskoler, der billigen ogsaa med Reiersens Navn betegner Geometris og Tegneskolerne, og har bidraget til de i Sjællands Kjøbstæder oprettede Søndagskoler. Dette Fonds Midler har i flere andre Retninger deels umiddelbart, deels middelbart virket til Haandværkstandens Opkomst, hvortil ligeledes er bidraget af det Classenske Fideicommiss. Ogsaa maa Selskabet for Naturlærers Udbredelse, der lader holde populære Forelesninger over forskjellige Ufsnit af Naturvidenskaberne, deels her ved den polytechniske Læreanstalt, deels i de større Kjøbstæder, nævnes, ligesom denne Læreanstalt selv, skjøndt dens Formaal er den høiere videnskabelige tekniske Underviisning, hvortil dog ikke Haandværkeren naaer, især da et Mellemleed, Tydslands „Gewerbschulen“, her fattes. Kunstakademiets Medvirkning til at udbrede god Smag hos Haandværkerne er ikke heller bleven uden synlige Frugter ved mange Arbeider; Lærlingene i Kunstakademiets lavere Skoler ere fornemmeligen Haandværkere, som dertil have Udgang for modereret Betaling.

Et vigtigt Spørgsmaal, som ogsaa i den nævnte Periode oftere er fremdraget og ikke er uden største Betydning for Haandværksstanden og dens Udvikling, er, hvorvidt den bestaaende Laugindretning kan ansees hensigtsmæssig. „Om Laugsindretninger i Almindelighed maatte ønskes ophævede“, anseer Mandix endnu at være et Problem. „I al Fald er nok Ophævelsen mere ønskelig end let at iværksætte.“ Vi bringe iøvrigt i Grindring, at det oftere paaberaabte Laugstryk og Laugstvang hos os lovmæssigen ikke eksisterer, og at Laugsproverne, som ingenlunde ubetinget kunne ansees overflødige, jævnlig og vel i det Hele passende modificeres efter Tidsalderens Krav.

Som nogle af de seneste Indrøtninger, Haandværksstanden vedkommende, ansee vi Selskaberne Industriforeningen og Haandværkerforeningen. Ogsaa Stiftelsen for trængende Haandværkere bør her nævnes, som en velgjerende Anstalt, oprettet ved Haandværksstandens forenede Bestræbelser og bestyret af den selv.

Hvad Manufacturer og Fabriker angaaer, er baade for denne Periode, vi her afhandle og under samme seiede flere Foranstaltninger og anvendte større Omkostninger af Regeringen, end enten paa Landbrug eller Haandværk. Bistnok

synes den „Stats Tilstand tillokkende, hvor Fabriker og Manufacturer i Forening med Skibsfart og Handel blomstre, og hvor man altsaa kunde synes at være i Stand til at gjere sig alle andre Folkeslag statskyldige; dog viser selv det rige Engellands Exempel i senere Tid, hvor let foranderlig og usikker den deraf flydende Velstand er, og advarer mindre Folkeslag imod paa slikt at gjere saadanne Forsøg, som maatte overgaae deres Kræfter.“ Naar imidlertid de da fremtvungne Fabriker ikke have bestaaet eller ere komne i Flor, har den store Eeremester Erfaringen vel meddeelt rigtigere Principer end de, som vi optog, efter fremmede Mønstre, i forrige Aarhundrede.

Skulle Fabriker blomstre, d. e. give Renter af de Capitaler, der ere anbragte i samme, et passende Overskud til Driftsherren; visse Procent til Amortisation eller til at erstatte den Afgang i Capitalværdien, som nødvendigviis her finder Sted, maae de finde tilstrækkelig Afsetning for deres Artikler, eller der maae være Kjøbere enten i Landet eller i Udlandet. I første Tilfælde maae Fabrikkerne finde en bemidlet Befolkning, som har Evne til at kjøbe, og hos hvilken en vis Lurus er udbredt, som vækker Eysten til at sætte sig i Besiddelse af Fabricata. Man maa i et Land,

som Danmark, især tage Hensyn til Landbefolkningen, som den talrigste Folkeclasse, og til denne nærmer sig desuden en stor Deel af Kjøbstædsbefolkningen; thi Embedsclassen, Handelsstanden i Hovedstaden og de større Kjøbstæder er deels ikke talrig nok til at afgive det tilstrækkelige Antal Kjøbere og forsyner sig desuden, for at hylde Mode og en forfinet Luxus, snarest med udenlandske Fabricater, som, om man endogsaa vilde aldeles forbyde dem, skaffes indirecte tilveie. Men Bondestændens Kaar vare, som omtalt, ved Christian den Syvendes Regerings Begyndelse saa ringe, og selv var den saa vant med til Klædning og Andet at benytte sig af egen Hænders Arbeide, at Haab om Affætning til dem af de allerfleste af dette Slags Varer maatte bortfalde, og om en stor Deel af den øvrige Folkmængde gjaldt omtrent det Samme. Men, hvis Fabricanten skal i Udlandet søge Kjøbere, maa han kunne bestaae i Concurrence med Udlandets Fabriker; dog dertil er ikke Haab for den begyndende Fabrik, stillet imod fremmede, der have Capital, Indsigt, Erfaring og øvede Fabrikbestyrere og Fabrikarbeidere til Disposition. Desuden finder han næsten overalt det fremmede Marked besværet og lukket med høi Told og Slagbomme, og de

Silfælde, hvor han kan concurrere, ere altsaa ifkun især de, hvortil han finder i sit Hjem det raae Materiale, som ved en simpel Bearbejdelse kan bringes i Handelen. Men denne Industri, af største Betydning, fordi det raae Materiale saaledes finder en større Søgning, har man mærkeligen nok kun i ringe Grad begunstiget. Medens man anlagde Silkefabriker og Klædefabriker for de finere Klædesorter, forsømte man at tilvirke forædlede Victualier, f. Ex. reget Kjød og Fleck, Ol, Brændevin; Landet var paa mange Steder særdeles skicket til Avl af Hvede og Raps, men Frembringelsen af godt Meel til Forhandling, af Skibsbrød, Kooile udeblev. Grovere Uldvarer, hvortil Landulden var skicket, ansaaes som en mindre betydende Fabrikgjensstand.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 24^{de} Juni 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fra førstkommende 1ste Juli overtager Selskabets Bogholder, Hr. Capt. **Carl S. Groth**, sine Forretninger som saadan, og bemærkes, at Bogholdercontoiret indtil videre usforandret forbliver i St. Pederstræde Nr. 116, 1ste Sal, i hvilken Tid det vil være aabent alle Søndage fra Kl. 11 til 1 Formiddag.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 24^{de} Juni 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

Ernst Bentzen,
const.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

(Fortfat.)

For Tid veed bedre at vurdere Landets sande industrielle Kræfter, om endogsaa Meget endnu staaer tilbage, som i denne Retning kan og bør opnaaes. Folket har faaet Gyne til at kjøbe, og derfor kunne ogsaa Fabriker, der tilvirke Mellemsklæde og lignende Artikler, ved naturlige Midler bestaae; thi selv der, hvor Huusindustrien staaer paa et fordeeltigt Punct, f. Ex. i Jylland, vil Bonden gjerne have en Kjole af fabrikmæssigen tilvirket Klæde, der er bedre, især i Udseende og Farve, end hans hjemmegjorte Tøier. Huusfliden lider vel herved et Skaar, og Huusindustrien er i det Mindste paa mange Steder snarere aftagen end tiltagen; men, naar de Kræfter, som anvendtes paa denne, sættes i Landbruget, naar Landmanden ogsaa veed at bruge til dette den Tid, han forhen ansaae som Fritid for sit egentlige Arbeide, vil han forskaffe sig et forhøiet Erhverd, som sætter ham i Stand til at afkjøbe Fabricanten Artikler, som han forhen maatte aldeles affee, eller selv ikkun ufuldkomment tilvirke.

Mandix opregner de Regerings-Foranstaltninger, der ere trufne til Manufactureres og Fabrikers Fremme, og deriblandt først „de Laan og Pengeunderstøttelser, som Udskillige, deels enkelte Privatsfolk, deels Selskaber, til saadanne Anlæg have erholdt.“ Efter Slussen anslaaer han 40 til 50 000 Rbdlr. aarligen at være forbrugte til dette Formaal. Den senere reglementerede, af Mandix anførte Sum var 30 000 Rbdlr. Nu omstunder er den nedsat til 6000 Rbdlr., da man har erkjendt, at saadanne directe Understøttelser ikkun i ringe Grad fremme det tilsigtede Formaal, ja endog ofte modvirke samme.

Ogsaa blev ved Forordninger af 21de Marts 1705 og 11te Octbr. 1769 oprettet i Kjøbenhavn en Halle for uldne Varer, og senere et kongeligt Klæde-Drag, hvor Fabricanterne kunde levere deres Fabrikvarer til Udsalg og i 6 Maaneder erholde rentefrit Laan af Varernes halve Værdi. Dette Drag er nu ophævet. For Lærreder ere Haller oprettede i Randers og Odense, dog disse vides ikke væsentligen at have bidraget til at udvide og forbedre den i disse Stæders Omegn herskende Hudsindustri.

Ved Privilegier, Forbud mod fremmede Varers Indførsel, eller høie Toldafgifter paa samme

ſøgte man at fremme den indenlandſke Fabrik-
 Bindſkibelighed. Rigtigere Anſkuelser have nu
 gjort ſig gjældende, og, ſkjøndt de eengang paa-
 lagte Baand viſtnok kun med Barlighed bør løs-
 nes, vil man dog næppe paalægge yderligere
 Indſkrænkninger. Den rigtige Sætning udtaler
 Mandix, at i jævne og fredelige Tider maa man
 gjøre ſig Haab om, at de for de enkelte Arbeidere
 og Foretagere og derved ogſaa for Landet i det
 Hele gavnlige Induſtrianlæg af ſig ſelv ville frem-
 komme, uden videre Hjælp fra Regeringens Side
 end Toldfrihed eller i det Mindſte meget lav Told
 paa de raae Materialier, ſom til Anlægene be-
 høves indførte, og Frihed for Told af de Fabrik-
 varer, ſom til fremmede Steder ønskes udførte.

„Handel og Skibſfart have viſtnok
 ſiden 1760 tiltaget, ſkjøndt de nu igjen betydeligen
 ere faldne fra det de, i viſſe, denne Tidſalders
 glimrende Perioder, under den nordamericaniſke og
 den franſke Revolution ſamt senere Krige, tilſyue-
 ladende have været. Saadanne Omſtændigheder,
 ſom de, der foranledigede Handelens og Skibſ-
 fartens Flor paa hine Tider ville vanſkeligen kunne
 ventes, og et Spørgſmaal bliver det dog nok,
 om de virkelig have havt nogen ſærdeles vigtig
 Indflydſe paa den for Danmark egentligen vig-

tige Handel med Jordens Producter, og om de Katastropher, hvormed de endtes, ikke have veiet op mod Fordelen.“

Til Samfærdselens og derved til Handelsens og især den indenlandske Handels Befordring kan det ikke feile, at jo de i den Tid, vi her nærmest omhandle, seiede Anstalter til Landeveies Forbedring meget maa have bidraget. I denne Tid ere saaledes de almindelige Landeveie i Sjælland, fra Kjøbenhavn til Korsør, til Kallundborg, til Rjøge og derfra til Bordingborg, af nyt anlagte med Chaussæer. Det samme finder Sted i Fyen med Landeveien fra Nyborg til Alsens. I det Hele ere paa Verne selv de mindre Veie væsentligen forbedrede og i god Tilstand, bedst dog i Fyen, hvor, blandt andet Mere, dette ogsaa var vor Konges Omsorg, da Fyen, før hans Regjerings-Tiltrædelse stod under hans specielle Bestyrelse. Jydland staaer endnu tilbage i sit Veivæsen, skjøndt Meget er opnaaet der i senere Aar. I de rigere og frugtbare Hertugdømmer er derimod kun Lidet udrettet mod hvad Landets Forhold synes at kræve; skjøndt det vigtige Chaussæeanlæg mellem Altona og Kiel har praktistt godtgjort, at det større Veianlæg af en Sporvei mellem de to nævnte

Stæder vil danne den passende Forening mellem Nordsøen og Østersøen.

Flere Anlæg af Havne og Fyr betrygge Søfarten og ere nødvendige Betingelser for dens Fremme. Bedre byggede, mere letseilende Skibe ere vel ogsaa fremkomne, og hurtigere tilendebringes Reiserne nuomstunder, end tidligere.

Dog det egentlige Overblik over, hvorvidt Handelen og Skibsfarten ere aftagne eller tiltagne faaes først ved at sammenligne de Optegnelser, man har om Skibenes Antal og Vareudførselen fra forskjellige Perioder. Fuldstændigere Efterretninger end Mandix meddeler, ere senere samlede af vor fortjente, nøiagtige Statistiker E. Nathanson. I en tidligere Periode (1707) angiver Niegel's i Frederik den Fjerdes Historie, at i det egentlige Danmark have være 793 Skibe, hvoraf 265 paa 10 Læster og derunder, 316 fra 10 til 20 Læster, 82 fra 20 til 30 Læster, 64 fra 30 til 80, 45 fra 80 til 100, 21 fra 100 til 160. For Hertugdømmet Slesvig regnes 387 Skibe, hvoraf 86 paa 10 Læstet og derunder, 103 paa 10 til 20 Læster, 72 paa 20 til 30, 78 paa 30 til 80, 47 paa 80 til 100 og 1 paa 100 til 160. Smidlertid anfører Pontoppidan i sin økonomiske Ballance aldeles samme Forteg-

nelse for Aaret 1748. Gen af disse maa altsaa, forsaavidt Marstallet angaaer, være urigtig. Nathansons Optegnelser for de senere Perioder, i dansk Folketalender af 1842, give følgende Data for Antallet af Skibene og deres Drægtighed, hjemmehørende i Kongerigets Stæder (Kjøbenhavn undtagen).

1798.

Sjælland havde	51 Skibe af	653 Com. Væster	
Fyen og Langeland	177 — —	2533	—
Lolland og Falster	61 — —	696	—
Bornholm	46 — —	531	—
Jydland	454 — —	5179	—

I Alt 789 Skibe af 9592 Com. Væster.

1839.

Sjælland havde	178 Skibe af	2542 $\frac{1}{2}$ Com. Væster	
Fyen og Langeland	369 — —	5976 $\frac{1}{4}$	—
Lolland og Falster	96 — —	1362	—
Bornholm	110 — —	1095 $\frac{1}{2}$	—
Jydland	524 — —	6634 $\frac{1}{4}$	—

I Alt 1277 Skibe af 17610 $\frac{1}{2}$ Com. Væster

Men herved er at bemærke, at for 1798 savnes Optegnelser for Helsingør, Bordingborg,

Dragø og Vedbæk; hvorfor Nathanson antager, at 1400 til 1600 Com. Læster ber tilføies for Sjællands Soldsteder, altsaa disse ansættes i Alt til 2253 Com. Læster. Ogsaa fattes Optegnelserne for nogle ubetydelige Stæder i Jydland; men dette kan ikke komme i Betragtning; endvidere maae vi erindre, at Fensø den Gang herte under Ribe og Hjerting. Den samtlige Drægtighed af Skibene, som i Aaret 1798 vare hjemmehørende i alle danske Kjøbstæder udenfor Kjøbenhavn, var altsaa omtrent 11200 Com. Læster, der, efter den nu gældende Skibsmaaling høiest kan anslaaes til 13000 Com. Læster. Følgelig har Drægtigheden siden den Tid tiltaget med henimod 5000 Com. Læster.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 1^{ste} Juli 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

(Fortsat.)

Kjøbenhavns Handelsmarine er derimod væsentlig aflaget. I Aaret 1800 var Antallet af Skibene paa 10 Com. Læster og derover 319 af 25783 Com. Læsters Drægtighed. Optegnelsen over Skibe og Vaade under 10 Com. Læster savnes; men, da vi kunne antage, at Toldstederne Drago og Vedbæk den Gang regnedes til Kjøbenhavn, og Hovedstadens Skibe under 10 Com. Læster ei kunde have været af større Drægtighed end de, som tilhørte Drago og Vedbæk, saa kan Kjøbenhavns Skibes daværende Drægtighed ei

ansættes til høiere end hine 25 783, eller, efter den nu brugelige Skibsmaaling, omtrent 30 000 Som. Læster. I Mæret 1839 var derimod Drægtigheden af Hovedstadens Handelsmarine ifkun 15 105 Som. Læster eller kun halv saa stor.

Ville vi nu, for at anstille en Sammenligning, antage i den første Liste fra det foregaaende Aarhundredes første Halvdeel 2000 Læster for Skibe under 10 Som. Læster og tage Middeltallet af Drægtigheden for de øvrige Rubriker, faae vi 19 090 Som. Læster, som, reducerede til det nuværende Skibsmaal, kunne anslaaes til 22 000 Som. Læster, og have saaledes, ved tillige at slaae Listen af 1798 for Stæderne udenfor Kjøbenhavn sammen med den fra 1800 for Kjøbenhavn, for første Halvdeel af forrige Aarhundrede 22 000 C. L. Slutningen af samme..... 41 200 —
1839 32 715½ —

Ihvorvel saaledes Danmarks Handelsmarine er formindsket fra Slutningen af forrige Aarhundrede, da Hovedstaden drev en levende Fragthandel paa Udlandet, er den dog væsentligen forøget fra den første Halvdeel af Aarhundredet, og Kjøbstædernes Handelsmarine i det Hele tiltagen. Det bør iøvrigt bemærkes, at Færgefarteier og Dampskibe ikke ere optagne i Antallet af Skibene, hvilke sidste i vor Tid have, ogsaa her i

Landet, faaet en saa væsentlig Betydning, selv for Transporten af Gods, ved de hyppige Reiser, de gjøre.

Vigtig til at bedømme Handelsens Flor er en Sammenligning af de til Udlandet udferte Varer i forskjellige Perioder; dog de Efterretninger, som have fra ældre Tider, ere meget ufuldstændige. Pontoppidan antog Danmarks aarlige Kornproduction til 6 Millioner Tønder, hvoraf formentligen kunde udføres 545 000 Tdr. Efter Martfelds Danmarks og Norges Kornhandelsplan skal efter Soldlisterne fra 1766 til 1768 ikke fra Danmark og Hertugdømmerne være udført til Norge mere end 377 932 Tønder Kornvarer aarlig. Anden Kornudførsel var da ikke at tænke paa. Nuomstunder ere Forholdene langt gunstigere. Uagtet den betydeligen tiltagne Folkmængde og det herved foregede Brug af Kornvarer i selve Landet, uagtet Norge er skilt fra Danmark, som havde der sit vigtigste og næsten eneste Uffætningssted for Kornvarer, hvis Beskaffenhed var ringe, og som altsaa havde mindre Værdi end baade hvad England nu modtager og selv Norge, hvor vi maa concurrere med fremmedt Korn, er Udførslen af Kornvarer nuomstunder henimod 2 Millioner Tønder. Nathanson beregner, efter at nogle Rettelser ere anbragte, forsaar

vidt for Aarene 1820—1826 Kaps ikke er optagen i Listerne, at af samtlige Kornarter, denne meest værdifulde Sæd iberegnet, er udført 1 856 000 Tønder aarligen for de 10 Aar 1820—29, og rigtignok noget mindre, naar de fra Udlandet i Aarene 1830—39 indførte Kornvarer fradrages, for disse følgende 10 Aar, næmlig for 1830—39 ifkun 1 696 000 Tønder aarligen, altsaa 160 000 Tønder mindre; men deels kan denne Formindsfelse forklares af den tiltagne Folkemængde af 175 000 Mennesker, hvilke til deres Underhold ville kræve omtrent 525 000 Tønder, deels af, at man i senere Aar, især i Hertugdømmerne, væsentligen har udvidet Staldfodring og fodret Dvæget med Korn. Som en Følge heraf har Productionen af Smør tiltaget særdeles betydeligt. Af den totale Kornudførsel i de sidste 10 Aar falder omtrent 62 pSt. eller omtrent 1 050 000 Tdr. paa Danmark, 38 pSt. eller 645 000 Tdr. paa Hertugdømmerne; Aar 1840 var Udførselen væsentligen større, og større end noget foregaaende Aar, 1834 undtagen, næmlig 2 458 243 Tdr. hvoraf 279 924 Tdr. Kaps. Først i senere Aar er ogsaa udført Kartofler i nogen betydelig Mængde:

3	Aaret	1838	...	174 000	Tdr.
—	—	1839	...	373 000	—
—	—	1840	...	289 000	—

Udførselen af Smør, hvormed vi især forsyne Altona og Hamborg deels til eget Forbrug for disse Stæders Befolkning af 180 000 Mennesker, deels til Proviauntering af de mange fra begge Steder udgaaende Skibe, deels til videre Udførsel, især til England, er betydeligen tiltagen; den var i Aaret 1840 74 031 Tønder, meer end det Dobbelte af hvad den var for 20 Aar siden. Ogsaa er Udførselen af andre Landproducter betydelig, og ved de fleste Artikler i Tiltagende, især Kjød og Flesk, hvoraf udføres aarligen omtrent 1 Million Pund. Sandsynligviis vil Udførselen af levende Slagteqvæg ogsaa væsentligen begunstiges ved Dampskibsfarten. Fra Benschßel hidføres allerede meget ved Dampskibet Iris fra Alsborg; men en Transport directe til Kiel, og derfra, naar Sporveien til Hamborg aabnes, til Udlandet, tør vi i en kommende Periode see i Mæde. Ogsaa ere directe Udførsler af Slagteqvæg til England forsøgte.

Man dix betragter endvidere Fædrelandets Tilstand med Hensyn til Videnskaber og Kunster og sammenligner den med hvad den var for 60 Aar siden. I de saakaldte latinske Skoler, saaledes som de vare indtil 1773, „var uidentvivel det latinske Sprog det eneste, som man da kunde siige at lære tilgavn, dog ifkun med

Hensyn til det grammatiske." Disciplene, hvis Kaar i Almindelighed vare trange, ernæredes ved Stipendier og ved at spise paa Dmgang hos Borgene; de havde Ghortjenesten at forrette i Kirkerne, hvorved en ikke ubetydelig Tid gik tabt for Underviisningen; de mishandlede af de ældre Disciple, ofte ogsaa af Lærere og Rector, som holdt over den strengeste Skoletugt. Saaledes søgte især kun Almueklassernes Børn de latinske Skoler, og altsaa savnede Embedsclassen, især Præstestanden, som udgik fra disse, den almindelige Dannelse, som erhverves kun i den høiere Middelsstands Familieliv. Forholdene ere nuomstunder væsentligen forandrede og forbedrede. Den saakaldte Examen Artium, som Enhver, uden Undtagelse, maa underkaste sig, inden han indskrives som akademisk Borger, forviiser om, at Ingen kommer til Universitætet aldeles uforberedet. Vi billige imidlertid ingenlunde alle Forandringer, der i dette Aarhundrede ere foretagne ved denne for de unge Studerende ligesaa betydningsfulde, som for Skolerne og Universitætet vigtige Examen, og troe navnlig ikke, at Afskaffelsen af skriftlige Prøver næsten i alle Fag, s. Ex. ogsaa i Mathe-matik, er hensigtsmæssig, ei heller, at det er godt, at den mundtlige Prøve, som nu er den væsentligere Deel af Examen, stæer uden Gens

forer, ikke saa meget fordi vi befrygte Partiskhed hos Examinatoren, men fordi Forfatteren selv, som saadan, har følt, hvor vanskeligt det er, under en Examination, som gjentages i flere Dage, at holde Opmærksomheden spændt paa Kandidatens Svar, saa at ei mindre de første end de sidste veie til Charakterens Bestemmelse. Universitætet alene kunde vel ikke afgive det fornødne Antal baade Examinatorer og Sensorer; men de flere duelige Videnskabsmænd af Lærefaget, som her findes, vilde kunne tilkaldes, og derved ogsaa vindes det, at man fik Skolemænd, som vidste hvad der kan og bør kræves af den Dimitterede, enten som Examinatorer eller Sensorer. Her er iøvrigt ikke Stedet nærmere at drøfte denne Examen eller de dertil forberedende Skolers specielle Indretning og Valget af Læregjenstandene i samme. Kun den Mening vil Forfatteren, hvem de i senere Aar førte Discussioner ikke ere gaaede forbi upaaagtede, ikke tilbageholde, at man vel kan, ved at føre Strid om Betydningen af de gamle Sprog som Dannelsesmiddel, svække denne Betydning og slappe Undervisningen, og at man især her vil finde Medhold hos de Unge, men at man ikke saa lige kan erstatte hvad derved gaaer tabt; thi der er endnu langt frem, inden Naturvidenskaberne kunne blive Skolediscipliner. Man savner hertil Lærere, tildeels Læres-

beger, passende Apparater, og vore Rectorer, som have fornemmeligen kun den philologiske Dannelse, ville vel ogsaa vanskeligen formaae at regere en Skole, hvori et dem saa fremmedt Element indtræder. Angaaende de høiere Realskoler, som, til Forskjel fra Borger-skolerne skulde være videnskabelige Instituter, af ikke mindre Omfang, end de latinske Skoler, kan Erfaringen ikke tale, da kun en eneste saadan, Realskolen i Aarhus, findes, foruden et Par af Hovedstadens Instituter, som dog ikke absolut kunne henføres til denne Klasse. Det kunde vel isvrigt være, at, i den mere egentlige Betydning af Ordene real og formal, ikkun Livet er Realskolen, at al Skoledannelse derimod er formal; men at man, for at komme Realisternes Paastande i Møde, ret vel kunde, hvor de nødvendige Betingelser ere tilstede, optage Elementerne af Naturvidenskaberne og en noget udførligere Underviisning i Mathematik og levende Sprog; Skolerne ophørte derved ikke at være lærde Skoler; men Trangen til særskilte Skoler for de høiere Borgerklasser, maaskee endog Militaire, vilde da mindre udtale sig, og især det være vundet, at en mere almindelig Dannelse vilde tilflyde Ungdommen, hvilken vilde gjøre Valget af Livsstilling lettere og sikkrere, da dette Valg saa først senere blev fornødent; medens nu Alt søger at blive Student, og Studenten at blive Embedsmand.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 8^{de} Juli 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Scidelinske Officin.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

(Fortsat.)

Ligesom Examen Artium ikke i en tidligere Periode var den nødvendige Betingelse for at blive dansk Student, men privat Inscription var tilladt, hvilket man kaldte at blive Kaffelovns-Student, blev anden Examen kun nødvendig for dem, der søgte Stipendier og Regentseu. Nu er det en almindelig Betingelse for Enhver, at have bestaaet denne, inden han gaaer over til det egentlige Embeds-Studium. Denne Examen, der, ligesaa vel som Examen Artium, er eiendommelig for vort Universitet, kan vistnok være af stor Betyd-

ning for den unge Studerende, som derved ei blot supplerer sin Skolelærdom, men vel ogsaa faaer et Blik over Videnskaber, der ellers forblive ham ukjendte, ja maaskee, hvis han troer sig kaldet til disses mere specielle Studium, vælger dette. Vi ønske derfor, at en større Interessee maatte vises samme, end nu skeer af de Studerende, maaskee i enkelte Tilfælde ogsaa af de akademiske Lærere selv; visseligen Alt er ikke her, som det burde være. Naar den unge Studerende ikke føler sig saa aldeles traadt ud af Skolen, at han jo trænger endnu til Manufactøren, der kan drevtygge det akademiske Foredrag for ham, da tyder dette paa en Mangel af Modenhed, vel hos de Fleste, forsaavidt de have godt bestaaet til Examen Artium, snarere i Mand end i Kundskaber; og derfor maatte især for disse Studerende Professorernes Examinatorier være vigtige; men, naar i hvert Fag kun een Professor nuomstunder læser, og den Studerende, efter de nyere og rigtigere Bestemmelser, først maa absolvere den philologiske Afdeling, hvortil nu er sæiet Mathematik, inden han underkaster sig den anden Afdeling af Philosophicum for de egentlige philosophiske Discipliner, Physik og Astronomi, saa indskrive sig henimod 150 eller ofte endog flere Studenter til samme Cursus Forelæsninger, og eet

Examinatorium for dem Alle, en enkelt Time ugent-
 ligen, har da ifkun lidet at betyde. Hvilke Mangler
 Foredragene til Embeds-Examen kunne have, da
 ogsaa her Manuductionen er saa almindelig (for
 en 30 Aar siden var den dog kun eiendommelig
 for Juristerne), vide vi ikke saa lige; men det
 vidt drevne Manuductions-væsen synes at tyde hen
 derpaa, ligesom paa en manglende Landsmodenhed
 ogsaa hos de ældre Studerende, der saaledes ikke
 erhverve den Selvstændighed i Studium, som her
 være den betegnende Forstjæl mellem Skoledisciplen
 og Studenten. Vi staae vistnok overhovedet ved
 vor Heiskole ei blot ved Lærernes Antal, men
 ogsaa ved deres sande Videnskabelighed og Indsigt
 over den Periode, som Mandix sammenligner
 med den nærværende, da i Aarene 1770—1780
 det juridiske Facultæt havde ifkun een virkelig
 læsende Professor og det endda en extraordinair,
 det medicinske Facultæt havde ifkun to Profes-
 sorer, hvoraf den ene egentligen var Professor i
 Physik og ingen medicinske Forelæsninger holdt.
 Men, yttre Mandix, „med alt dette ere vi dog
 langt fra her at være Fuldkommenheden nær.
 Enhver, der har havt Leilighed til at kjende tydske
 Universitæter, det i Göttingen f. Ex., vil uden
 Tvivl sande med mig, at Forstjellen imellem vort

Universitet og det i Göttingen ikke er til vor Fordeel. Hovedforskiellen er, at man i Göttingen studerer mere for at lære Videnskaben, end hos os, hvor det ofte egentligen og nærmest kommer an paa at slippe igjennem med god Charakter til Examen." Mandix fremstiller endvidere det Spørgsmaal: „om ikke den af vor Konge for hans tydske Stater anordnede Examenens-Indretning ogsaa lod sig indføre hos os?"

Mandix mener, „at i de saakaldte skjønne Kunster er vor Fremgang maaskee ubetydeligere end i Videnskaberne," og anseer dette, som en naturlig Følge af vor ringe Velstand i Forhold til nogle andre Nationer. Vi kunne her ikke indlade os paa en udførlig Berigtigelse af dette Udsagn, hvilket vel ogsaa er overflødig, da saamange Vidnesbyrd fremtræde paa de skjønne Kunsters hæderlige Tilstand hos os. At Folkets Velstand jo mægtigen kan begunstige Kunstens Fremme er vist, men er ingenlunde den eneste Betingelse; ellers maatte de skjønne Kunster staae høiest i England. En udbredt Kunstfands, der støder tilbage det Smagløse og Barocke, selv om en udenlandsk Mode opstillede det som Mønster, er langt væsentligere, og hvor denne er tilstede, vil man stedse finde Midler til at tilfredsstille samme. Det er

ikke Enhvers Leilighed at skaffe sig egentlige Kunstværker, store Malerier, Marmorstatuer o. desl.; men, hvis man vil spare Noget af hvad, der nu medgaaer til en ofte alt for luxuriøs Klædedragt eller egentligen til moderne Pynt, til mange Ubesydigheder, som hverken fra Brugbarhedens eller Smagens Side anbefaler sig, skjendt de opstilles paa Stagerer i vore Stadseverelser, vel engang imellem ogsaa til kostbare Maaltider og sjeldne Vine o. s. v. vil man finde Midler til, var det ogsaa kun i Afstøbninger og Kobberstik eller Lithographier, at anskaffe sig Kunstværker, der skaffe en varigere og ædlere Fornøielse, end hine forgængelige Luxusartikler. Dog vi ere stedse, ligesom alle andre Folkelag, der deeltage i Nutidens Civilisation, langt fra det Punct, hvorpaa Grækerne stode, og som Romerne stræbte, efter at have erobret Grækenland, at tilegne sig, at intet nok saa simpelt Huusgeraad, ingen Forziring, ingen Ment udgik, uden at bære Præget af den samme Ekjenhedsaand, som udtaler sig i Oldtidens Mindesmærker, der endnu tjene os til Mønstre.

Mandix gjennemgaaer endvidere Gudsdyrkelsens og det derfra uadskillige moralske Forholds Tilstand, Skolevæsenet, Foranstaltninger for Fattige, for fattige Syge, Rettens Pleie, Embeds-

mændenes Raar, Krigsmagtens Forbedring, Gjenstande som dog tildeels kræve en videre Udvikling end den, Mandix har givet samme, især naar man vilde tage Hensyn ogsaa til Nutidens, selv fra Mandix's Tid saa forandrede Vilkaar. Vi forbigaae derfor disse Puncter, men troe at burde optage Udskilligt „om Omgangsforholdet og Leveemaaden, samt den udvortes Tilstand i Almindelighed,“ som han ansører som Charakteristisk for den tidligere Periode og hvorved Sammenligningen med Nutiden væsentligen er til Fordeel for den.

„I forrige Tider kom en kongelig Prindsesse paa en Promenade i Hovedstadens Omegn sædvanligen med tre Bogne, hver med sex Heste, een med Hovmæsteren og Kammerjunkeren, een med Prindsessen selv og Hovmæsterinden, een med de øvrige Hofdamer. Naar det kongelige Herskab kjerte ad Kjøbenhavns Gader, gik et vist Antal Laqaier i Forhold til de kongelige Personers Rang med dragne Raarder foran Bognen, for Dronningerne desuden Heiduffer ved Siden af Bognen og et Detachment af Garder til Hest efter Bognen. I Christian den Sjettes Tid var det, siger man, Skik, naar Kongen var paa Slottet at gaae over Slotspladsen med Hatten i Haanden. Endnu i Frederik den Femtes og Begyndelsen af Christians den Syvendes Tid forkyndtes fra Slotspladsen ved Paukers og Trompeters Lyd, naar Kongen gik til Taffels. Alt dette har nu meget forandret sig og i Liighed hermed er ogsaa ikke blot i adelig, men endog i borgerlig Stand megen gammeldags Stivhed bortfalden. Hver Lehnsgræve skulde efter de grævelige Privilegier, have et Hotel i Kjøbenhavn. Af disse ere nu kun eet eller høit to til-

bage; de øvrige 13 til 14 ere i vor Tid forandrede deels til offentlige deels til private Bygninger. Enhver saadan eller anden hei Herre lod sig ikke let see til Vogns udenfor Kjøbenhavn uden med et Spand af sex Heste; en Mængde Tjenestefolk maatte holdes, to Tjenere bag paa Vognen, en Leber foran. Ny Stadskjole anskaffedes til hver Fødselsdag i Kongehuset o. s. v. Endog for borgerlige Embedsmænd i nogenlunde hei Stilling var Fleielsklæder om Vinteren, Silkeklæder om Sommeren ikke sjeldne. En Familie, som nu holder een Tjenestepige, maatte da holde to og Tjener, eller i det Mindste en Skriverdreng, som da gik frem ved det Departement, hans Herre var ved, til Fuldmægtig, Contorchef o. s. v. Huusinspormator holdtes til Bernene, og, naar det var muligt, tillige Francaise, Huusholderiske, Fuldmægtig, Karet med Rudst og Heste, om denne endog brugtes til ikkun at kjøre til Kirke, undertiden tillige Gaardskarl; en heel Gaard beboedes ofte af een Familie alene. Til Bryllupper maatte alle noget nær Paarørende indbydes og beværtet. Foruden Brylluppet selv gjordes to Dage derefter anden Dags Bryllup; Brudeparret maatte nogle Dage sidde paa Stads for at modtage Lykensninger og derefter selv kjøre omkring for at gjøre Besøg. Beværtninger af de Indbudne fulgte derpaa. Ved Eigbegængelser maatte hos fornemme Folk et Bærelse overtrækkes med Sort, i det Mindste sorte Gardiner anbringes for Vinduerne; Sørgeklaeder gaves Tjenestefolkene, og Tidens Tænkemaade tillod da meget mindre, end nu, at forandre hvad der engang var bleven Skik. Naar foransorte Heitideligheder undtages, vare imidlertid Gjæster

budene langt sjeldnere og mindre kostbare i borgerlige Familier, end de i de senere Krigstider, saalænge Krigen ikke overgik os selv, bleve. Heri er da i den nyere Tid igjen skeet Forandring; men vore Udgifter til selskabelige Fornøielser, Baller, Concerter, Skuespil, Lystfarter ere dog langt større, end vore Fædre vidste af at sige. En maadeligen stor og lav Sal i Bryggerens Laugshuus i Skindergaden og en endnu mindre i Raadhuusstræde var al den Veilighed, her havde til Concerter, tildeels endog til selskabelige Baller, som dog ogsaa, ligesom og Bryllupper, kunde holdes hos et Par Conditorer." Havde Mandix levet til nu, kunde han have samlet rigelige Bidrag til en Skildring af vor Tid, hvor de selskabelige Fornøielser ere stegne i den Grad, at, foruden næsten hver Aften Skuespil paa det kongelige Theater, hvilket, naar Directionen, som i sidste Saison, har vist nogen Iver for at tilfredsstille Publicum, har havt godt Huus, kunne italienske, franske og tydske Skuespiller = Troupes finde Besøgere; een til to offentlige Concerter gives hver Uge; Beridere, Viniedandsere og Mimitere give næsten uafbrudt hele Aaret store Forestillinger. I mangfoldige andre Retninger ere Kjøbenhavnernes Forlystelser tiltagne i Antal, og vel ofte ikke saa lidet over Manges Gyne til at udrede de dermed forbundne Beføstninger.

(Sluttes i næste Nummer.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 15^{de} Juli 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Danmarks Tilstand for 60 Aar siden.

(Sluttet.)

Den Rasteaand, som fandtes i en tidligere Periode, hvor endnu, efter Souverainitetens Indførelse, Adelen vilde gjere sig gjældende, uden ved Indsigt og Formue at staae høiere end Flere af Middelstanden, skildrer Mandix saaledes: „En stor Deel Ministre og Hoffolk vare tydske, en betydelig Deel af de øvrige Store vare af fremmed Slægt, Talen i Familierne tydsk eller fransk. Adelen's Opdragelse var gandske affondret fra borgerlige Børns Opdragelse. Studering, naar nogen af Adelen dertil anbragtes, skete for det Meste

paa tydske Universitæter eller i det Heieste i nogen Tid paa Sorø-Akademi. Examen, naar nogen toges, holdtes privat i Forældrenes Huse. Endeel Adelige opdroges som Pager for de kongelige Herstaber. For Hovmæstere, Guldmægtige og Tjenere hos Adelsmænd var lettest Leilighed til Befordring til geistlige og borgerlige Embeder." Disse Forholde ere væsentligen forandrede; hvad Struensee, skridende forud for sin Tid, fuldkastede, kjendt ogsaa han, ligesom Griffenfelt fordem, tog Adelskjold og Grævekrone, da han med mere Iver og Frihed i Lænkemaade, end besindig Klogskab og Kjendskab til Landet og Folket greb Statsroret, hvad den franske Revolution virkede over hele Europa, og især hvad Folketongen Frederik den Sjette virkede for sit Land, har ikke været uden sterste Indflydelse paa vor Tidsalder. Adelen, hvis Værdi vi ingenslunde miskjende, naar den er ædel, ei ved Byrdens mislige Prærogativ, men ved heiere Dannelse, Kundskab og uafhængige Formuesvilkaar, vil, om Adelige ogsaa i den seneste Tid atter synes at foretrækkes til adskillige anseete Embeder, kun faae Betydning ved Kundskaber, hvortil samme Veien er aaben, som for de øvrige dannede Klasser, ved at agte de Stillinger, hvortil de kaldes, og med sand Kærlighed for Fædrelandet

erkjende, at de her i Landet ikke ere kaldte til at dele Kongens Herffermagt, men, under hans Scepter, at være Statens Tjenere. Det Fortrin, de have at være Kongens Livvagt, hvilket de iøvrigt dele med Bondesennen af en vis Heide, ansee vi heist ubetydeligt, ligesom at de bære i denne Tjeneste en glimrende Uniform, skjøndt vi hellere saae Kongens Person vogtet og beskyttet af Hovedstadens Borgere, og bemærkes maa det, at de høiere militaire Stillinger ligesom de civile betroedes ofte Mænd, der vare udgaaede fra Borgerklasserne, fordi man troede hos dem at finde de fortrinligere Indsigter, Statens Tjeneste krævede. Hvad, der desuden væsentligen svækker Betydningen af Fødselsadelen er, at de tre første Rangklasser, hvori Militaire, civile Embedsmænd, enkelte dygtige Handlende indlemmes, have for deres Person og deres Børn lige Rettighed med Adelen. At imidlertid de blotte Charakterer af Statsraader for Folk, der ingenlunde raade i Statsfager, af Justitsraader for Folk, der ikke beklæde Dommersædet, af Krigsraader, der hverken raade i Fred eller Krig o. s. v. ere temmeligen intetsigende, ihvorvel de maaskee ere Manges hemmelige Uttraa, ja mere end tausse Onsker, maa man erkjende, ligesom at de ikke saalidet have bidraget tilligemed den Rang, der, uden-

for Tjenesten, er tillagt Officiererne ved Borgercorpsene, at frembringe en ofte stødende Forskjel imellem Rangspersoner og Ikke-Rangspersoner, som ikke have saadanne aldeles tilfældige Titler. Dog hiint Aristokrati har ogsaa i vor Tid faaet sit Banesaar, ved den Betydning, Stænderinstitutionen og Communal-Forholdene have givet Borger- og Bondeclassen; Indsigt, Dannelselse, forenet med i det Mindste taalelige Kaar, vil man stedse mere og mere erkjende, er det, hvoraf Stillingen i Livet er afhængig. Der har dannet sig og vil saaledes danne sig i Staten en anseet Klasse, der tæller ei mindre af Borgere og de velhavende Landbringere end af Adelen sine Medlemmer, som ogsaa indbyrdes forenes ved Giftermaal og i Familie, saa at Ordet *Mesalliance* nu vil faae en aldeles anden Betydning, end forhen, hvor det var for den Adelige vel anstændigt at leve i Kjensforhold med et Fruentimmer af uadelig Fødsel; men et saadant Forholds Sanctioneren af Kirken eller et Ægteskab mellem Adelig og Uadelig ansaaes fordømmeligt, ja man vil endogsaa vide fra forrige Tider, at man med et mildt Smil omtalte temmeligen vitterlige Ægteskabsbrud, hvor den adelige Dame indpodede det gamle fredede Stamtræ med vilde Skud, medens

Staven bredeſ over den adelige Frefen eller Ente, der fulgte ſit Hjertes Tilbeielighed og indgik Egteſkab med den anſeete Borger, den uadelige Proprietair eller den ikke adelsfødte Embedſmand.

Get endnu, Hovedſtaden og dens Omegn har ſiden 1766 forandret næſten aldeles Udſeende; ſtorre vilde Forſkjellen dog endnu være, hvis vi ſammenlignede den nærværende Tilſtand med hvad Byen var før Ildbranden 1728. „Dog i den ſenere Tid fra 1766 er Forſkjellen kjendelig nok for at blive paafaldende. Viſnok have udvortes tilfældige og tildeels uheldige Omſtændigheder bidraget til, at Forandringen er ſaa mærkelig. Slotsbranden, den Kjøbenhavn 1795 overgangne Ildbrand og endeligen Bombardementet 1807 have foranlediget nye Gaders og Pladſers Anlæg, nye grundmurede Bygningers Opførelſe.“ De ſtete Forandringer vare vel i det Hele Forbedringer; dog Meget kunde man enſte anderledes. Chriſtiansborg-Slot, der, efter den pragtſyge Ludvig den Fjortendes Exempel og efter den Skik, ſom var herſkende i Versailles, opførtes i en mere prægtig end ſmagfuld Stiil af Chriſtian den Sjette, byggedes atter, med over 40 Aars Arbeide og ſtore Bekoſtninger, i ſamme Storhed. Viſnok fremtræder her i Meget Bygmæſterens

Talent og Smag; men, ligesaa lidet som Slottets uhyre Omfang svarer til Landets indskrænkede, ligesaa lidet afgiver det en beqvem Bolig for Kongefamilien. Det mangler Alt, hvad man med et i vort Skriftsprog overført Ord kalder hyggeligt eller Englændernes comfortable. De i de nærmeste Aar efter 1795 opførte Bygninger vare, fordi gunstige Handelsconjuncturer havde samlet Capitaler i Hovedstaden, baade solidere og bedre end de afbrændte; men de ere noget for meget alle efter en Stiil, eller næsten støbte i samme Form; og Bestræbelsen efter at bygge dem paladsmeetsige, ligesom ogsaa nogle Bestemmelser i Brandanordningen have fremkaldt saa store Huse, at næsten Ingen ene beboer et Huus, men 3 til 4 Familier, ofte endog 6 til 8 bringes inden samme Mure. Tildeels af Mangel paa forsvarlige Materialier bleve fra 1807—1814 for det Meste opførte kun slet byggede Huse. Nu ere de atter solidere. Trapperne ere bredere og lysere, beqvemmere anlagte, der ere bedre Forbindelser mellem Værelserne, ogsaa have Værelserne, ved at være tapetserede, selv de simplere forsynede med Gipsloft, vundet i Udseende. Flere Pladser, nye Bader ere anlagte, flere af de ældre betydeligen udvidede. Den ede Plads Grønland, der strakte sig til Øster-

port, forandrede til en Esplanade, beplantet med skyggefulde Alleer, liig champs élysées. Rosenborg-Have, i høi Grad til Ziir for Byen og til Besømmelighed for dens Beboere, leed derimod en betydelig Indskrænkning ved at man bortskar Lystquartererne, forandrede Drangerihuset til Livvagtssaserne og endvidere opførte to hæslige Bygninger, Exerceerhuset og Depotet for Brandredskaber, ud imod Gothersgade. Bedre finder man sig i, at et betydeligt Areal bortskares til Kronprindsessegade, da herved Haven fik tillige, i Stedet for det hæslige Plankeværk, der havde en Laage ud til den saakaldte sorte Christianskrog ved Enden af Dronningens-Tværgade, et smukt Segn, skjendt Boutiquerne, der afdele Jerngitteret, ikke have opnaaet deres Formaal at svare til det parisiske Palais Royal's Arcader; dog den smagfuldere Indretning af Haven, Forandringen af Ræfkenhaven til Spadseregange, som tilhøre de senere Aar, har atter væsentligen forskjønned denne indensfor Kjøbenhavns Volde liggende Lysthave. Udgangene til Byen ere ved vore væsentligen forskjønnede og bedre bebyggede Forstæder, ved Strandveien og de der anlagte Lyststeder blevne venligere og mere indbydende; men Kjøbenhavn, som Søstad, kræver endnu en smuk Udgang fra Eeen, ad

hvilken nu de fleste Reifende komme til fomme, hvilket kun kan opnaaes ved en Forandring af Toldbodpladsen og de nærmest fomme liggende tildeels usle Bygninger.

Der er overhovedet meget for den her sammen- traadte Forskjønnelsescomitee at udrette, hvis den understøttes med de fornødne Hjælpemidler, kan fjerne de Hindringer, som Hensyn til at Kjøbenhavn er Fæstning, o. s. v. fremkalde, og selv veed at gjøre Forslag, der tilfredsstille den sande Smag og tillige ved deres praktiske Udførlighed tiltale paa engang Publicum og Vedkommendes Interesser, som de berøre.

I en anden Henseende er Danmarks Forhold forandret i den nævnte Periode, næmlig i politiff Henseende. „Overalt synes vore Forholde, til andre Magter,“ siger Mandix, „om end efter Norges Tab mindre glimrende, dog med Hensyn til Fredens Vedligeholdelse nok faa sikke, som nogenfinde. For os er intet ved Erobring at vinde, men heller ikke, naar de større Magter ikke gandffe skulde misforstaae egen Interesse, lettelligen noget Tab at frygte.“

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 22^{de} Juli 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Om Silkeavl i Danmark.

Naar Taleu er om her i Landet at opfostre Silkeorme, eller der endogsaa nævnes, at Flere have her gjort Forsøg med at udklække dette fremmede Dyr, som man troer udelukkende tilhører et langt hedere Jordstreg, da modtages denne Tale snarere med Smil og alskens satiriske Bemærkninger, om at vi snart nu Alle skulle gaae i Silke, o. s. v. end med Deeltagelse, som om ogsaa her for Landet kunde vindes en Huusindustri, i det man stræber at tilvirke et Stof, som Luxus allerede forlanger i Mængde, og som, naar det lettere og paa mangfoldige Steder frembringes, endnu mere vil for

langes og afbenyttet. Og dog er den Tanke, her i Landet at avle Silke, ingenlunde mere urimelig, end da for Martusinder siden vi her begyndte at lægge Vind paa Kornarter, som oprindeligen tilhørte Asien, næmlig Rug, Byg og langt senere Hvede, for nogle Aarhundreder siden begyndte at dyrke Kartofler, som hidførtes fra Americas varmeste Egne under Linien, plantede flere Træsorter, Kirsebær, Æbler o. s. v., som ei blot trives hos os, men synes endog i det koldere tempererede Jordstreg, hvor vort Fædreland ligger, at være væsentligen forædlede fra den oprindelige Tilstand, hvori samme vare, da man først forsøgte at overføre dem til det sydligere Europa, hvorfra de efterhaanden udbredte sig mod Nord.

De Bemærkninger, vi her hensætte, kunne ikke være synderligen forskjellige, fra de, som allerede i de Par sidste Aar oftere ere gjorte, da man vilde vække her i Landet Interesse for Silkeavl, og som have ei heller været uden Frugter, forsaavidt her er sammentraadt et Selskab, som virker til dette Formaal; naar vi imidlertid her gjentage dem, er det, for at henlede Borgervennens talrige Læsers Opmærksomhed paa det Punct, hvorpaa Sagen nuomstunder staaer, og nævne de Midler, hvorved man stræber, at bidrage til Besvarelsen

af det Spørgsmaal: „Kan Silkeavl antages at blive en Industrigreen her i Landet?“

Efter de hidtil gjorte Erfaringer er Morbærtræets Lev i det Mindste det fortrinligste, ja næsten eneste Næringsmiddel for Silkeorme; og Silkeavlen vil altsaa væsentligen afhænge af, om dette Træ kan trives her i Landet. Derfor have vi mangfoldige Erfaringer. Det er bekjendt at det sorte Morbærtræ, for sine fortrinligen velsmagende Bær, i mere end et Aarhundrede er dyrket i vore Haver og har havt en frodig Vært; det er ikke blot i et særegent beskyttet Terrain, ei heller som Espalier, hvor kun Ferskentræet, Wiinranken bærer Frugt hos os, at Morbærtræet trives; man finder det i Mængde paa Bornholm, i Fyen, og Enhver har vistnok havt Leilighed til at see dette Træ, som ligeledes findes i nærliggende Haver. Naar det imidlertid i de sidste 20—30 Aar sjeldnere plantedes i vore Haver, maa Grunden seges deri, at Træet, som andre sydlige Træer, først seent kommer i Lev, vorer kun langtsomt, saa at det bærer Frugt, og Bærret, medens det i vaade Sommere ikke bliver fuldtmodent, gaaer let tabt, ved at det falder til Jorden, saasnart det er modent, ei heller taaler Transport. Skjendt indenlandske Morbær vel rigeligen have forsynet vore Apotheker med

hvad der bruges til Syltning, i det Morbærssaft i flere Tilfælde bruges som Lægemiddel, seer man dog sjeldnere Bærrene, enten friske eller som Syltetøj, brugte som andre finere Frugter.

Men Silkeormen, som kun fortærer Løvet, kan dog ved dette Træ, som Erfaringen har viist ingenlunde at være zartere, eller mindre haardsert end vore øvrige Frugttræer, finde her Føde. Imidlertid antager man, at for Silkeormen er Løvet af det hvide Morbærtræ (*morus alba*) i forskjellige Varietæter tjenligere, da dette skal give en finere Silke, og det er derfor især dette Træ, hvorpaa man i de senere Aar har lagt Vind, for at bruge dets Løv til Føde for Silkeormene; men dette synes fuldkomment saa vel, ja endog bedre at udholde Nordens Klima, end det sorte Morbærtræ; i det Mindste har i Brandenburg, i et heist ringe Jordsmøn, under en Vintertemperatur, ingenlunde høiere end vor, man seet betydelige Plantninger trives vel, og i Stockholms Omegn, altsaa i et langt koldere Klima, har man nu i over 10 Aar seet det hvide Morbærtræ vore godt frem. Selv om det skulde fryse bort, viser Erfaringen med det sorte Morbærtræ dog, at Roden atter giver Skud. Rigtigt bliver det maaskee at holde her i Norden Træet som Buskvært, da det saa lettere kan afplukkes,

er mindre udsat for Blæst, ja giver maaskee en rigere Mængde Lev.

Der synes saaledes ingen Hindring at være at skaffe Silkeorme Morbærlev, og desuden har en Dansk, der opholder sig i Gothenborg, i 10 Aar gjort heldige Forsøg med at anvende Blade af unge Skorzoneer-Planter til Føde for Silkeorme. Disse Forsøg gjentoges i Stockholm; men, om de endog ikke der have givet noget heldigt Resultat ligesaa lidet som lignende i Aar i det danske Silkeselskabs Opdrætningsanstalt, og paa nogle andre Steder, hvorfra Forfatteren har modtaget Efterretninger, kan dette i de sidste Tilfælde tilskrives, at vi ikke have havt i rette Tid Blade af i Aar udsaaede Skorzonerer, og desuden bevise enkelte benægtende Resultater Intet mod et bekræftende; men opfordre ikkun til at gjentage Forsøgene, om et gunstigere Resultat kunde afvindes samme.

Men kan Landet, uden, som det synes, nogen kostbar eller vanskelig Dyrkning, afgive Føde for Silkeorme, bliver kun tilbage, at undersøge, om Ormen selv kan trives, om den spinder ligesaa silkerige og gode Cocons, som f. Ex. i Italien og det sydlige Frankrig, hvorfra vi nu faae den fortrinligste Silke. Her maae vi fortrinligviis tage

Hensyn til, at Silkeormen er et Huusdyr, at den altsaa ikke skal være i det Frie, men i Værelser, hvis Temperatur kan, ved de i Norden bekjendte fortrinlige Opvarmnings = Indretninger, holdes mere uforandret end i Syden, hvor, medens en høiere Varmegrad tidligere indtræder, enkelte kolde Dage let kunne i Værelserne udbrede en Kulde som den slette Kaminvarmning, som der findes, ikke kan overvinde. Men i Junimaaned eller i Juli, hvis det skulde beheves, at holde en Varmegrad af omtrent 18 Gr. Reamaur (22½ Gr. Celsii) kan ikke være forbunden med affrækkende Beføstninger, eller være besværligt, og Alden i vore Vindovne vil desuden give en god Ventilation eller Luftning.

Der vil saaledes kun kræves Ovelse, Flid og Omhyggelighed, hvormed desuden maa forbindes en høj Grad af Reenlighed, for hos os at opdrætte Silkeorme; at vore Fruentimmer, hvem fornemmeligen Silkeavlens maa overdrages, skulde i sidste Henseender staae tilbage for Sydlændingerne kan ikke antages. Nogle Fordringer gjøres der vistnok ogsaa til de Localer, hvor Silkeavlens skal drives; de maae ikke være fugtige, men luftige, altsaa nogenlunde høie; dog disse Betingelser kræves i flere andre Henseender, saa vi antage, at de ogsaa for Silkeormene ville være opnaaalige.

Det danske Silkeselskabs Formaal synes nu rettest at være at forskaffe dem, der snarest kunne tænkes at ville og kunne udeve Silkeavlens, Alt, som kan tjene til nærmere Oplysning og Befordring af denne Sag. Det har altsaa sluttet sig til dem, som allerede tidligere have interesseret sig for og evet Silkeavl, og gjentaget deres Forsøg,

noget i det Sterre og med den Neiagtighed, som skyldes Selskabets Medlemmer og Publicum. Af den første Marsberetning, fra 1 Oct. 1821 til 30 Sept. 1842, har man erfaret, at en Plantage for Morbærtræer er anlagt i afvigte Sommer, denne er nu væsentligen udvidet, i det et sterre Areal er beplantet, saa at Selskabet eier 6—7000 deels sterre, deels mindre Morbærtræer. I Mar er et betydeligt Antal Æg udiagte, som Selskabet har modtaget fra Forskjellige; disse have viist sig mere eller mindre gode; men især har en stor Mængde Æg fra Montpellier og en Deel fra Stockholm af den der opfostrede hvide Race viist sig fortrinlige, saa at et langt sterre Antal forholds-mæssigen er udklækket, end Fjerdeparten, som man sædvanligen regner; ogsaa ere af disse to Racer kun saa senere dede. I Opdrætningsanstalten hvortil Udgangen i disse Dage, da Ormene ere under Indspindingen, vil, i Følge nærmere Indbydelse, aabnes for Selskabets Medlemmer, vil saaledes et Antal af flere tusinde Orme, saasom mange den endnu nye Plantage kan antages at ernære, findes med de simple Apparater, der anvendes ved deres Opdrætning.

Denne Begyndelse, som i de følgende Mar vil fortsættes, sandsynligviis med et endnu sterre Antal Orme, vil vise, at Ormene kunne her opdrættes. Den videre Behandling af Coconerne, deres Afhaspning, Silketraadens Sammentvinding o. s. v. vil ligeledes udføres efter Opdrætningen.

Ved offentlig Foranstaltning vil, i det paa Rentekammerets Forestilling Hs. Majestæt Kongen har paalagt Forstvæsenet, at serge for Udsaaen af Morbærfrø og Opelskning af Morbærplanter,

det hvide Morbærtræ inden feie Tid let kunne erholdes i Landet; Silkeormæg (grains) ville deels kunne erholdes fra Udlandet, deels her forskaffes enten fra Selskabets Opdrætningsanstalt eller fra de øvrige Opdrætninger, som Flere her have i Gang. Sagen vil altsaa snart være fremmet saaledes, at Enhver, efter sin Leilighed og Lyst, kan anstille Forsøg. Resultatet maa da fremkomme, om denne Uvl, som dog maaskee især vil blive af Betydning for dem, der kunne afbenytte et lidet Stykke Havejord til Morbærtræer, altsaa Landboere og Beboere i Kjøbstæderne, kan med Fordeel drives her. Kan for flere Familier ofte af Gmbedsstanden, hvis Kaar trænge til nogen Forbedring, især maaskee for Præster paa Landet og Skolelærere, af hvilke Mange i det Preussiske have en anseelig Indtægt af denne Uvl, vindes 20, 50, for Enkelte endog 100 Rbdlr. aarligen, ved et ikke anstrengende, men interessant Arbeide, da antage vi, at ikke saa Lidet er vundet for en Sag, der saaledes vil ogsaa for os faae Betydning.

G. F. U r s i n.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 29^{de} Juli 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Algiers Barbarossa*).

Det oprindelige Sæde og Buggen for Tyrkernes Navn og Nation, Altai-Bjergene i Mellem-Asien, ligge, ifølge Gibbon, lige langt (2000 Mile) fra det caspiske Hav, fra Iſhavet, fra de chineſiſke og bengaliſke Have, og ferst henimod Slutningen af det ellevte Aarhundrede efter vor Tidsregning have de ſeldſkuffiſke Sultaners Grobringer bragt deres oprindelige Underſaatter ved Karamaniens og Syriens Bredder i Berørelſe med Havet. Men Tyrkernes Natur paſſede ikke for Sevæſenet;

*) Af „Blackwoods Magazine.“

selv dengang, da de allerede vare i Besiddelse af Anatoliens udstrakte Kyst, havde de endnu næsten aldeles intet Kjendskab til Skibsfarten, hverken med Hensyn til Krigen eller Handelen; endogsaa ved deres Sprog klæber endnu den Dag idag deres Oprindelse fra det Indre af Landet i den Grad, at de ikke have nogen anden Bencævnelse for Verdenshavet end Deniz, som egentlig blot betyder en stor Sø, og at de have laant alle deres nautiske Udtryk, selv Bencævnelserne paa de forskjellige Glasfer af Skibe, fra de levantiske Sprog. De osmanniske Tyrker vare i deres Herredømmes Barndom, i Alt hvad der angik Sevæsenet, lige saa ubehændige som deres seldschukiske Forsædre, og endnu længe efter, da de havde begrundet deres Herredømme i Adrianopel og over hele Romanien, havde Sultanerne og deres Armeer intet andet Middel til at passere det smalle Stræde ved Dardanellerne, end den precaire Bistand af deres græske og geueviske Skibe i Lyciens Havne og fra det nærliggende Archipelagus. Det første Spor af en keiserlig ottomannisk Marine finder man næsten ikke ferend i den Flaade, som Muhamed den Anden udrustede til Constantinopels Beleiring. Men denne i Hast dannede og ufuldkomne Marine blev ikke skabt af Folkeaanden, men ifølge Sultanens

Billie, og de 300 Skibe, der saa skammelig bleve jagte paa Flugt af en Escadre af ikke meer end fem christne Skibe, og siden i al Magelighed slæbte over Land fra Bosporus til det gyldne Horn, turde vel neppe gjøre Fordring paa at sættes i Sammenligning med det ringeste Slags af de nuværende Galeier! De i den sildigere Tid af den samme Regjering foretagne Udrustninger mod Rhodus og Otranto vise allerede betydelige Fremskridt i Marine-Taktiken; dog vare deres Flaader mere bestemte til Transport af Tropper og Krigsmateriale, end til at slaaes med en fiendtlig Semagt; og da den første Expedition var bleven afflaaet af Johanniter-Ridderne, da herskede de rhodisise og venetianske Escadrer endnu stedse, som fordem, i de græske Farvande og toge næsten ustraffede al Handelen fra Portens Undersaatter.

En Kapudans eller Overadmirals Function synes paa hiin Tid ikke at have været nogen særegen eller vedblivende Værdighed, eller at have givet sin Besidder en Paschas Grad, men var i Regelen forenet med Sandschack eller Regjeringen af Gallipoli, Ottomannernes første Acquisition paa den europæiske Side af Strædet. Denne Embedsmands Pligter indskrænkede sig i Virkeligheden fornemmelig til Overopsynet med Arsenalet

og Udrustningen af Galeierne, men strakte sig ikke til at føre nogen Commando paa Seen, der sædvanlig (som det ogsaa i endnu langt sildigere Tid har været Skik og Brug i det vestlige Europas Lande) blev overdraget Generalen for de indskibede Landtropper. Under Bajazeth den Anden begyndte den tyrkiske Marine at faae en regelmæssigere Organisation; Skibene bleve større og stærkere byggede og armerede med mange svære Kanoner. Kemal Reis, oprindeligt en af Seraillets Pager, som først og fremmest havde sin overordentlige personlige Ekjenhed at takke for sin Ophevelse, var den første ottomanniske Marine-Befalingsmand, som ved sine Bedrifter i Middelhavet havde forskaffet sig et Navn og gjort sig frygtet. Skrækken for hans Navn udbredte sig endog lige til Spaniens Kyster, som han hærjede i Maret 1487, i Haab om at gjøre en Diverston til Fordeel for hans moslemittiske Bredre i Granada, som dengang kæmpede deres sidste Kamp paa Liv og Død mod Castiliens og Aragoniens overvældende Magt; men den saaledes givne Impuls var ikke af nogen Varighed. Da der i Selim den Førstes sidste Leveaar projecteredes et nyt Angreb paa Rhodus (hvis Erobring var bleven dobbelt nødvendig, da denne De forhins-

drede Communicationen imellem Constantinopel og de nylig erobrede Riger Syrien og Egypten), da forbittrede den heftige Monark ikke lidet mod sine Ministre, fordi Flaaden var forfalden og Arsenalet ikke behørig forsynet med Materiale og Ammunition. Da Bezirerne berettede ham, at der var tilstrækkelig Ammunition for en Beleiring paa fire Maaneder, svarede den opbragte Padiſchah rasende: „J have vel allerede glemt den Skjændsel, som min Bedstefaders, Sultan Muhamed Khan Erobrerens Vaaben have lidt for det vantroende Castel paa Rhodus, siden J ville kaste den dobbelt paa mig! Naar vi tage en Fæstning som denne i to Gange fire Maaneder, saa kunne vi være ret tilfredse. Hvi staae J der for min Fodskammel og sladdre om Krudt til ifkun fire Maaneder! Hvad mig angaaer, saa troer jeg ikke, at jeg vil gjøre nogen anden Expedition med, end den til den anden Verden; men i hvordan det saa er, vil jeg dog ikke begynde nogen Krig, der er saa slet forberedt eller tilraadet af saa ubetænksomme Raadgivere!“ Disse Ord taleden den berømte Sultan ligesom i en prophetisk Aand; thi et halvt Aar derefter blev han kaldet bort fra denne Verden, og Rhodus blev i den af ham angivne Tid

indtaget af hans Søn, Sultan Soliman-Khan*).

Dette er det korte Omrids af Ottomannernes Marine-Historie før Soliman den Pragtelskendes Thronbestigelse. Men førend der endnu var foreløbet mange Aar efter denne Begivenhed, vaiede Halvmaanens og Stjernens skarlageneude Flag ved enhver europæisk Kyst inden for Hercules-Seilerne, og Portens Sotjeneste havde naaet en Fuldstændighed og en Organisation, der aldeles stod i Samklang med den Regelmæssighed, som Sultanen havde indført i de andre Fag af de offentlige Anliggender, og som overgik enhver Stats paa hiin Tid, Venedig maaskee alene undtagen. Denne pludselige Impuls var dog ikke,

*) Med Hensyn til denne anden og berømte Beleiring af Rhodus, er der for omtrent tyve Aar siden blevet gjort en mærkværdig Opdagelse, som udbreder et nyt Lys over Lisle-Adams og hans ridderlige Ordensbrødres Forhold. Ved nogle Udgravninger under Ruinerne af det stormesterlige Palads blev der fundet en Række skjulte Svælvinger, som indeholdt mere end 20,000 Pund Krudt, og som efter al Sandsynlighed have været bestemte til at sprænge de Troendes Overhoved med alle hans Folk i Luften, saasnart Forsvarerne havde forladt Pladsen, hvilket de gjorde strax efter Overgivelsen! Det dræbende Nitrum har ikke desto mindre ligget her roligt i over tre Aarhundreder, uden at Noget anede dets Tilstedeværelse!

som de fleste andre Forbedringer under hiin berømmelige Regjering, udgaaet fra Monarken selv, men alene fra en obscur søreversk Øventyrer, hvis Tapperhed og sjeldne Lykke satte ham i Stand til at lægge Barbariets Basalkongeriger for Sultans Fodder, af Taknemmelighed for de Krestregu, hvormed denne havde overøst ham, og som selv hos Ottomannerne ikke blot begrundede de første Elementer til en Marine-Taktik, men ogsaa ved sit eget Exempel dannede en Skole af Sehelte og først organiserede det mauriske Søreverssystem, der, oprindelig ikkun Gjengjæld for de Ødelæggelser, Malteser-Ridderne og de sicilianske Revere forarsagede, næsten lige til den Dag idag har været en Svøbe for Handelen paa Middelhavet.

Denne Korsfarkonges og hans ikke mindre fameuse Broders (der, ligesom han, erholdt Tilnavnet Barbarossa, d. v. s. Rødskjæg) tidligere Leebane er rigtignok ved Robertsons Carl den Femtes Historie saa temmelig bekjendt blandt europæiske Læsere; ikke desto mindre troe vi dog, da der forekommer flere Urigtigheder deri, at det vil interessere, naar vi i det Følgende meddele Hadschi Khalfas Beretning, der vil have taget sine Materialier fra en Biographie, som Khair-eddin har affattet paa Sultan Solimans Befaling.

Barbarosſas Fader, Jakob, af Robertſon kaldet en Pottemager fra Den Lesbos, har ifølge Sandheden været en Levend eller Soldat ved det irregulaire anatoliſke Infanterie, ſom hørte til Garniſonen i Mytilene, og blev boende der efter at være bleven affkediget fra Tjenesten, da denne Plads i Maret 1462 blev taget af Muhamed den Anden. Hans Søn Rhizra, senere Fyrste af Algier, blev født paa ſamme Tid ſom hans ſtore Modſtander Andreas Doria, i Maret 1468, og begyndte ſit bevægede Liv med at han ledsagede ſine ældre Bredre Drudſchi og Elias paa deres Handelskreiſer til Egyptens og Syriens Kyſter. Men deres mercantile Lykke ſtrandede, idet Skibet, paa hvilket de og deres Eiendomme befandt ſig, blev taget af Johanniterne, efter en Kamp, ſom koſtede Elias Livet og begge de Andre Friheden. Da diſſe Sidſte endelig, ved en Udverling af Fanger, vare blevne udfriede af deres Fængſel paa Rhodus, erholdt de af Fyrſt Korkud, ſom regjerede for ſin Fader Bajazeth paa Anatoliens Kyſter, en Tilladelse (ſaadan et Slags Kaperbrev) til at krydſe mod de Chriſtne og derved gjenerhverve deres tabte Formue.

(Fortsættes.)

J. Chr. Kiise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 5^{te} August 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Algiers Barbarossa.

(Fortsat.)

Deres nautiske Duelighed og deres forovne Mod gjorde snart deres Navne berømte i hele Levanten, og de forlængede deres Streiftog til ind i selve det adriatiske Hav og til Italiens Kyster; men deres Beskytter Korkuds Fald og Død, som indtraf strax efter hans Broder Selim den Førstes Thronbestigelse, synes at have gjort deres Stilling mere usikker; thi de forlode en Tidlang deres Smuthuller i de ægæiske Farvande og seilede med deres Galeier og Skatte til Tunis, hvor de bade om Ly og Beskyttelse. Deres Rygte forskaffede dem

en god Modtagelse hos den der regjerende Fyrste Muhamed *), hvis Ryster formedelt hans Svaghed tiljoes vare udsatte for stadig at blive hærjede af de Christne; ja selv det vigtige Castel Halk-al-Bad eller Goletta, som, da det beskjærmer det smalle Indleb til den Saltvandsø, ved hvilken Tunis ligger, er den egentlige Nøgle til Hovedstaden fra Søsiden, overgav han til deres Varetagt, under den Betingelse, at de skulde afgive Femtedelen af hele deres Bytte til ham.

Denne Overenskomst forblev, idetmindste af Navn, i Kraft i flere Aar, under hvilke Brødrenes Magt og Hjælpeidler betydelig foregedes, ikke alene ved deres egen Tapperhed og Virksomhed, men ogsaa ved at der sluttede sig en Mængde moslemittiske Serevere til dem, som enkeltviis eller i smaae Escadrer havde sværmet omkring i Midelhavet, men nu, lokkede ved disse nye Sekæmpers Rygte, havde begivet sig under deres seierrige Flag. Saaledes forstærkede, indskrænkede de ikke mere deres Operationer til Revertogenes smaalige Grændser, men henvendte deres Opmærksomhed paa Grundlæggelsen af deres Magt paa Nordafrikas Fastland, hvis politiske Veliggenhed dengang i alt Fald var særdeles gunstig for et saadant

*) Muhamed var den eenogtyvende Sultan af Dynastiet Beni-Hafs, som havde regjeret dette Kongerige siden 1226, da det havde aftastet Almohadernes Aag. Han fulgte efter Muley-Zakaria, ved hvis Mellemkomst Freden i Aaret 1491 kom istand imellem Bajazeth den Anden og Mameluksultanen Kait-Bay. — Von Hammer angiver Grundlæggelsen af Dynastiet Beni-Hafs feilagtig at være Aaret 1156, itkun ti Aar sildigere end Almohadernes Era.

Foretagende. Siden den endelige Udryddelse af det muhamedanske Kongerige i Granada vare de spanske Vaaben gaaede offensiv frem paa Barbariets Kyst; Oran, Tripolis, og andre Stæder af Betydenhed vare blevene indlemmede under Castiliens Krone, og de adspaltede mauriske Fyrstendemmer kunde ikke gjøre de Indtrængende synderlig Modstand. Sherif-Dynastiets Magt — hvilket Dynastie endnu hersker i Maghreb*) eller Marokko — befandt sig endnu i sin Barndom, og de andre Provindser, som Algier o. s. v., havde enten deres egne smaae Overhoveder, som gjorde Fordring paa Uafhængighed, eller ogsaa Fyrsterne af Huset Beni-Hafs, som kun viste deres Titulair-Overhoved, Kongen af Tunis, lidet mere end nominal Lydighed. Saaledes bidrog da Alt til de forvevne Eventyreres Forsterrelse, og de bleve, da de ved Gjenerobringen af Cherihel og andre Havne af de Christnes Hænder havde erhvervet sig Charakteren af „Troens Forsvarere,“ kaldte til Hjælp af Algierererne, hvis Høvding eller Sheikh-al-beled, en Beduin-Emir, kaldet Selim Aben-Tumi**), ikke kunde forsvare dem mod de Angreb, hvormed den spanske Gouverneur i Oran truede dem, idet

*) Maghreb, Solnedgangens eller Vestens Land, er en Benævnelse, hvoraf de arabiske Stribenter i Asien hyppig betjene sig, for at betegne hele Strækningen af Nordafrika, vestlig for Egypten, hvis Indvaanere almindeligviis blive kaldte, „Maghrebiner.“ I Afrika derimod gjælder den i Almindelighed blot om de vestlige Provindser, om Tamessan eller Temecen, som udgjør det nuværende Marokko. Al-Gharb (Algarbien) har næsten samme Betydning.

**) Robertson kalder ham „Cutemi,“ Konge af Algier.

han allerede ved Opbyggelsen af et Fort paa en *De*, som beherskede *Judlebet*, holdt deres Havn blokeret. *Drudschi* ydede en hurtig og virksom Hjelp, men gjorde sig, som det under slige Omstændigheder sædvanlig skeer, ogsaa selv fri fra *Aben-Tumi*, overtog Souverainiteten i sit eget Navn, og gjorde sig ved Underkastelsen af *Nabohøvdingerne* over *Tennes* og *Telmesan* snart saa frygtelig, at Spanierne ansaae det nødvendigt at udsende en stærk Magt under *Marquien* af *Coomares'* Befaling imod ham. En Mængde *Maurere* og *Arabere*, Tilhængere af de fordrevne *Herstere*, sluttede sig til Spanierne, saasnart disse vare landede, og *Drudschi*, angreben af en langt overlegen Magt i de indre *Districter* af *Telmesan*, vilde, tilligemed sin yngre Broder *Isbak* og en Skare troe *Levantinere*, slaae sig igjennem til *Kysten*, men blev omringet i Nærheden af *Tafna* og dræbt med Sværdet i Haanden tilligemed alle dem, der vare med ham, saa at de fik „*Martyr- demmens* dustende Eherbet“ at drikke (1518.) *Drudschi's* Hoved og høire Haand (den venstre Arm havde han allerede mistet flere Aar i Forsveien ved *Bugia*) bleve i brutal *Triumph* baarne omkring og udstillede til Skue i alle spanske *Sæstæder*, hvor hans Navn i lang Tid havde været en *Rædselslyd*.

(Fortsattes.)

J. Chr. Riise.

Extract

af

andet Qvartals Regnskab 1843,

for

det forenede Underrettelser-Selskab.

Indtægt.

	Rdbt og Tegn.	Rdbt Gald.
Befoldning fra forrige Quartal, Re- fancer beregnet	148773	45867
A. Ugentlige Indbægtter for Ugebladets 55 ^{de} Nargang Nr. 13 à 25 incl.	75594	
B. Raans Afbetaling i andet Quartal b. N.	209946	1404
C. Contingent for 1 ^{ste} og 2 ^{det} Quartal b. N.	20	
D. Genbes Majestæt Gense-Dreminings Gade for 1 ^{ste} og 2 ^{det} Quartal b. N.	37	20
E. De overordentlige Medlemmers Con- tingent for b. N.		
F. Rentier af Selskabets Capitaler:		
1) af Rdbt. 100000, i fengl. Oblig- ationer til 1 ^{ste} Juni b. N. for 6 M.	252730	100
2) af $\text{Rdbt. } 3800$ i Danff eng. Oblig- ationer til 1 ^{ste} April b. N. for 6 M.	30	
G. Et anvist men ei medtaget Raan ...	500	
H. Renter, 500 Rdbt. r. G. imod Rdbt		
	742751	198267

Rieberskaben den 30^{de} Juni 1843.

Overensfremmende med den af Administrationen førte Control.

J. C. Fuld.

E. Clausen.

J. Borgen.

Rensf Børgen,
conf.

Udgift.

	Rdbt og Tegn.	Rdbt Gald.
1. Pensioner for andet Quartal: Til de sædvanlige Pensionister	104372	
Pensionister for det Dødsfæ Regat ...	33	
Duo for Caroline-Regat	52	
2. Rio Rente	50	
3. Ruchib-Rente	30	
4. Rudebens Smedstions-Galair f. 1842	15060	9811
5. Afdrag paa det i Stational-Banfen op- tagne Raan betalt, 4200 Rdbt. r. f. og Renter af samme 20 — 59 —	422059	
6. Et tilfaaet rentefrit Raan, i Sølge General-Forfamlingens Beslutning ..	1866	100
7. Afstrevne uarbejdsbelige Contingenter ..	1632	
8. Annulle Stregninger	13648	
9. Ugebladets Forsyning med Papir		4528
10. Renter		500
11. Renter imod Rdbt		
Refrancer af udsædte, ei endnu ind- friebe Døtteringer:		
for Raan	25756	377
for Contingent 257 — 56 —		
Gald:		
i Sparekast 100 Rdb. r. f. 100 Rdb. r. f.		
Contant ... 1425 — 42 — 275 — 48 —	152542	37548
	742751	198267

C. G. Primon.

Borger-Dennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 12^{te} August 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Algiers Barbarossa.

(Fortsat.)

Skizze befandt sig i Algier, da han erfarede Broderens Skjebne, som gjorde ham til den eneste overlevende af Jakubs Sønner. Tropperne og Folket erkjendte strax villig hans Autoritet, og en spansk Flaade, som det næste Foraar viste sig uden for Staden, blev adspaltet ved Storm, medens en Landmagt, som var afgaaet fra Oran for at understøtte det forventede Angreb fra Søsiden, led et Nederlag ved Barbarossa, som var draget imod den. Desuagtet vilde Besiddelsen af Algier kun have været usikker, dersom den alene havde

været afhængig af hans egen Duelighed og Lykke; men den nylig stedsfundne Indskrænkning af Mameluk-Herredømmet ved Ottomanerne havde udstrakt Hestehalerne's Skygge langt over Nordafrika, og de mauriske Potentaters Repræsentanter flokkedes i Selims Divan i Cairo. Khizr havde allerede i Forveien gjort Skridt, for at gjere sig yndet hos denne frygtede Grobrer; han havde til Tegns paa sin Hylдинг sendt to Skibladninger med kostbare Teier, som han havde udvalgt blandt sine Priser, til Constantinopel, hvilket var blevet meget vel optaget af Sultanen. Derefter erklærede han sig aabentlyst for en Vasal af den ottomanniske Keiser, i hvis Navn han i Algier lod mynte Penge og aflæste Khotbah, imedens han sendte sin troeste Feldthøvding, en notorisk Corsar ved Navn Kurd Dghlu (Ulve-Søn), til Ægypten, for at lægge sin Herres Hylдинг for Selims Fødder. Overordentlig glad ved for saa godt Kjob at komme til et nyt Kongerige, modtog Selim Affendingen med stor Udmærkelse, og lod tilstille ham Ærespeltsen og Æresfabelen, saavel som Hestehalerne og Paukerne, som Insignier for en Beglerbey eller Vice-Konge af Algier, til hvilken Rang Barbarossa blev ophøiet ved et særregent Firman, under Titel af Khair-ed-din Pascha, hvilket betyder

faa Meget som „god i Troen“, og hvoraf christelige Skribenter have gjort: Hayradin eller Sariademus.

Saaledes udsprang paa een og samme Tid det tyrkiske Overherredømme over Barbariets Ryst og Barbarosfas Forbindelse med Portens Politik, hvis meest afgjorte og loyale saavel som ogsaa mægtigste Vasal han fra den Tid vedblev at være. Eifret i sine usurperede Besiddelser ved denne mægtige Alliance, vedblev han i flere Aar at fuldføre Underkastelsen af de tilgrændsende arabiske og barbariske Hædinger og med skaanseløs Streng-
hed at dæmpe disses Oprør, med Bistand af et Corps Janitscharer, som var blevet ham tilsendt fra Constantinopel, medens den ukloge Politik, hvormed Carl den Femte forfulgte de spanske Moriscos, nu forskaffede ham en tapper og tro Colonie. Ved et i December 1526 udstedt Edict forbød Keiseren summarisk det offentlige Op-
raab til Ven og andre Ceremonier, der herte til den moslemittiske Tro, hvis frie Udøvelse Ferdinand ved Granadas Erobring havde garanteret. Betingelsen med Vaaben i det Forsøg, de gjorde paa at forsvare deres Religionsfrihed, bade Maurerne nu Khair-ed-din om at afhente dem fra deres hjemlige Jordbund, som nu var bleven

dem til et Trældommens Land. Denne Anmodning blev snart besvaret, idet en algierst Flottille viste sig ved Kysten og, ifølge Hadschi Khalfas Angivelse, i successive Farter satte ikke mindre end 70,000 Moslims over fra Europa til Afrika, hvor de for det meste bleve anbragte i Algier eller dennes Omegn og snart viste sig som de fasteste Støtter for deres Beskytters Herredømme. Paa samme Tid bedækkedes Havet af hans Escadrer, som for det meste bestode af Galeier og lette Brigantiner. Hans meest frygtede Chefer vare, foruden den allerede nævnte Kurd-Dghlu, en jødisk Renegat Sinan, Reis'erne eller Capitainerne Salih og Niden, og en Corsar, som de europæiske Skribenter blot kjender under hans Ogenavn Saccia-Diavolo eller Djævledriveren.

Toryhoud (de Christnes Dragut*), hvis Rygte som Seheld i den sildigere Tid næsten rivaliserede med Khair-ed-dins selv, var paa hiin Tid en af Dorias Fanger paa de genuelste Galeier, en Skjebne, som havde truffet ham ved en Marodeur-Landing paa Corsica. Mange tusinde christne Fanger, der vare bortsnappede fra de spanske og

*) Denne corrumperede Benævnelse har vedligeholdt sig lige til vore Dage paa det maltesiske Forbjerg, hvor hiin Pirat ved Besætningen 1565 erholdt sit Dødsfaar.

italienske Ryster, bleve enten holdte i Længer for at udløse sig, eller sendte paa Fæstningsarbejde til Algier og Dscherbeh, en De mellem Tunis og Tripolis, som Barbarossa holdt besat som et Depot for hans Floj i Osten. De Trængsler, som disse Ulykkelige, efter en samtidig italiensk Skribents Beskrivelse, have maattet udstaae, synes at have været et Forspil for de Grueligheder, der senere fandt Sted ved Negerhandelen. Han siger: „Medfaste ligesom Træblokke i de tyrkiske Galeers snevre Rum, bleve de ifkun undertiden dragne frem til Undersøgelse; og dernæst bleve de tilligemed dem, der ved Hunger og Savn havde lidt saa meget, at deres Helbredelse syntes tvivlsom, uden videre fastede overbord.“

Et af de ved saadanne Slaver udførte større Værker er Havnedæmningen eller den kunstige Isthmus, der siden den Tid har forenet Fastlandet med den lille De, som dækker Havnen, og paa hvilken det navnkundige Fyrtaarns-Batterie befinder sig. Det var i Aaret 1530 lykkedes Barbarossa at fordrive Spanierne fra denne vigtige Post ved et uventet Angreb, og tillige at tage en Escadre paa ni store Skibe, som, rigtignok for sildig, var affendt til dens Bistand. Skibenes Matroser bleve skaanede, for at benyttes som Slaver, men Offi-

cererne, blandt hvilke der gaves Personer af høi Rang, bleve uden Barmhertighed dræbte. Admiralsens Slægtninge bedte 7000 Gylde for Udleveringen af hans Liig, men de Troende forsmædede at skaffe med Vantroendes Liig, og saaledes blev ogsaa dette kastet ned i et Morads!

Krigsførelses-Systemet paa Middelhavet i den Tid, saavel som ogsaa det Slags Skibe, der bleve anvendte hertil, vare saa aldeles forskjellige fra den nyere Tids, at en Beskrivelse vanskeligt vil kunne gjøre den forstaaelig. Omendkjendt der allerede i nogen Tid til Krigsbrug var indført Skibe af svær Drægtighed og med mere end eet Dæk, som ogsaa kun bleve drevne ved Seil og armerede med een eller flere Rader Kanoner, bleve dog disse Carraker, som man kaldte dem, mindre bestemte til at høre til den active Magt, end til at anses for svømmende Gaster, som ved deres Kanoner skulde dække Troppernes Landgang, være behjælpelige til Angreb af Eestæder, og til i en Estræfning at tjene til Samlingsplads for Sværme af Galeier, der maatte see sig foranledigede til at søge Tilflugt under deres svære Skjold, ligesom et adspillett Landinfanterie paany formerer sig under Beskyttelse af sit Artillerie.

Den egentlige Styrke af de kæmpende Escadrer beroede, ligesom i Søkrigene i de classiske Tider, paa Antallet og den hurtige Manøvreren med de, i Regelen af Slaver eller Krigsfanger roede, lange Galeier, og paa Angrebets Hestighed, som i Regelen mere gjorde Udslaget i en Estræfning, end Virkningen af Carrakernes Ild. De sædvanlige Krigsgaleier, paa tyrkisk kaldte Tschekdereh eller Tschekdermeh, af Maurerne Tareidat, synes i Henseende til Bygning og Udrustning at have været saa lidet forskjellige fra Lacedæmoniernes og Atheniernes Triemer (treradaarede Skibe), hvormed disse Folkelag nitten Aarhundreder i Forveien have gjort Egæerne Herredømmet stridigt, at de ingen videre Beskrivelse behøve. De laae meget fladt paa Vandet, vare yderst skarpt og lige byggede, og havde en overordentlig Længde i Forhold til deres Brede. Forenden havde, ligesom hos de Gamle, en lang og skarp Snabel, af hvilken Grund og fordi Skroget sædvanlig var sort malet, Maurerne i Almindelighed kaldte disse Skibe Grab*), der ordret betyder Ravn. Uger-

*) Denne Benævnelse har endnu for Diebliffet en egen Klasse af hurtigseilende Fartøier i de indiske og arabiske Farvande. De have, istedetfor Bugspyd, en lang fremragende Spids.

delen eller Standsen var Capitainens Standpunkt og blev beskyttet af Gallerier og Entrenet. Herfra gik man ad tre Trin ned til en lang og smal Plateform, af Franskmændene kaldet Coursier og af Spanierne Cruzia, som strakte sig fra forreste Batterie til Agterdelen og tillige tjente som en Lebeplanke og heelt Dæk; herpaa stode Kanonerne, i Regelen et langt, svært Stykke i en Fordybning paa Bougen, med Munden forud, og to eller fire andre af mindre Caliber midt paa Skibet.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 19^{de} August 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Algiers Barbarossa.

(Fortsat.)

Roerbænkene (Tosterne), til hvilke Slaverne i Re-
gelen vare smedede med den ene Fod, befandt sig,
rangerede som et romersk V paa et Slags affal-
dende Gallerie eller videre Skandsedæk, som ragede
ud over Skibets Sider, saa at de Heiestsiddende
befandt sig umiddelbart under den saakaldte Cour-
sier og under Opfyndsmændens Dine, der opmun-
trede dem ved idelige Prygl. En Galei havde
26 Roerkarle paa hver Side, et Antal, der synes
næsten uforanderlig at have været det samme paa

alle „Ravne“*); men de mindre Glasfer, Fergata, eller paa Tyrkisk Kbirlangitsch, og paa Maurisk kaldet Jafan og Thelti, havde ifkun to Mand ved hver Aare; det sterke Slags, af Venetianerne kaldet Galeaza og af Tyrkerne Maona**), havde derimod fem, ja endog sex, og det sædvanlige Slags, Bastardgaleier (hos Tyrkerne Bastharda) kaldet, og som kun bleve brugte af Tyrkerne, havde, ligesom de Gamles Triremer, ifkun tre.

Galeien havde en Stor- og en Fokkemast, som kunde reises op eller lægges ned, med store latinske Seil***); men et Fartøi af denne nyss-beskrevne Bygningsmaade vil vel vanskeligt have kunnet seile uden med en let Vind og rolig

*) Dette lader sig ogsaa formode om Grækerne, saaledes som det viser sig af Benævnelserne Pentaconter, som blev tillagt det mindste Slags af deres Skibe; men det fortjener at bemærkes, at Antallet af 150 eller 160 Roerkarle, hvormed en atheniensisk Trireme var bemanded, aldeles er overeensstemmende med det, som hører til en Tschekderna, af hvis 52 Aarer enhver bliver betjent af 3 Mand.

**) Dette Slags Skibe, som Benedig næsten alene besad, var stærkt besat med Kanoner, og deres Befalingsmand, der stedske vare af den venetianske Adel, turde ikke vige for 25 lette tyrkiske Galeier.

***) Et Slags trekantede Seil.

Sø; ogsaa maa det, ved sin overvættede Længde, hyppig have staaet Fare for at senderbrydes og synke. Alle disse Mangler opveiedes dog ved den Hurtighed, hvormed Skibe af dette Slags glede hen over Middelhavets glatte Glade, og ved den Lethed, hvormed de trængte ind i Bugter og Floder, som ved deres Snæverhed og lave Vand vare utilgængelige for dybtgaaende Seilskibe. Med Masterne sænkede og med deres lave Skrog usynlige for Skildvagterne paa Kysten, lagde Corsar-Galeierne sig om Dagen for Anker i Farvandet uden for den By, som de havde udseet til Plyndring; ved Midnat bleve da Indvaanerne vækkede af Tecbirens vilde Skrig, og saa deres Boliger i Luer, og Røverne ved Dagens Frembrud langt ude i Søen slæbende afsted med deres Bytte og de Fanger, hvis Liv de havde skaanet, saa at de nærliggende Garnisoner ikke mere kunde giøre dem noget, hvor betimelig de ogsaa medte. Disse Foretagender bleve som oftest ledede af Mudayils eller fordrevne spanske Maurere, hvis religiøse Iver endnu blev ansporet af Sevterst, og som havde gode Espioner blandt deres Bredre, Inquisitionens nye Christne, hvilke endnu hemmelig hang ved deres Fædres Tro. De mange edelagte *Alta-layas* eller Bagttaarne, som man bemærker næsten

paa enhver Hoi langs med Kysterne af Murcia og Valencia, vidne endnu for Diebliffet om den hyppige Gientagelse af saadanne Ulykke udbredende Besøg i ikke saa meget fjerne Tider, og om den uendelige Bagtsomhed, der var fornøden, for at sikkre sig derimod.

Det uafhængige Kongerige Tunis adskilte rigtignok endnu det ottomanniske Paschalik fra Egypten og Portens ny erhvervede Dependenzier i Algier; men dets Throne var ikke mere besat af Sultan Muhamed, som i Aaret 1523, efter en mere end trediveaarig Regjering havde omskiftet det Timelige med det Evige. Kampen imellem hans 47 Søner endte med Hassans, en af de yngres, Seier, idet han sikrede sig ved at lade alle sine Brødre nedhugge, blot med Undtagelse af Raschid, som var flygtet til Algier og havde søgt og fundet Beskyttelse hos Khair-ed-din. Her levede han endnu i Exil, da der i Sommeren 1533 indtraf en keiserlig Tschaußch, som beordrede Barbarosfa til Constantinopel til en personlig Samtale med Sultanen, der ifølge de Fordele, som Doria havde tilkæmpet sig paa Kysten af Morea, og Tabet af Coron, nu vilde udsende sin samlede Sømagt imod den genuesske Admiral. Barbarosfa adled strax. Efterat han havde over-

draget Bestyrelsen af de algieriske Anliggender i Afrika til Hassan Aya*), en Renegat af prøvet Tapperhed og Trofskab, og taget den tunesiske Prinds med sig, sat han i Seen med en Escadre af 18 Seilere, brændende af Begjerlighed efter at gjere sit Ansigt skinnende ved at gnide det mod den opheiede Padschas Dertærskel, hvis Glorie er lig Jemshids.

Coron var allerede igjen bleven taget tilbage af Tyrkerne, og Doria, som laae med sin Escadre ved Prevosa, trak sig ved den frygtede Fiendes Nærmelse tilbage til den italienske Side af det adriatiske Hav; men to af hans Skibe vare blevne opsnappede af den algieriske Flaade, og Barbarossa løb nu triumpherende ind til Navarino hvor Kapudan-Pascha Achmed, med Tilnavnet Remankisch eller Bueskytten, ventede ham med sin Flaade. De forenede Flaader seilede derpaa samlede til Constantinopel og løbe under gienstagne Kanonsalver ind i det gyldne Horn. Khair-ed-din blev modtaget i Kapudan-Paschas Palads som en æret Gjest. Ved hans offentlige Audients hos Sultanen blev han modtaget med udmærket Naade,

*) Knolles forveksler denne Hassan med en Søn af Barbarossa af samme Navn, der senere udmærkede sig ved Beleiringen af Malta.

og medbragte paa sin Side afrikanske Sjeldenheder og vilde Dyr; ogsaa hans fornemste Officerer beiede sig for Thronen, og bleve, efterat de vare blevne beklædte med Crespeltse, ansatte som Overopsynsmænd over de forskjellige Departementer ved Arsenalet.

Storveziren Ibrahim's Indflydelse stod dengang i sin Zenith, og den Iver, hvormed Khair-ed-din havde beilet til denne almægtige Ministers Yndest, var bleven ham gjengjeldt ved den Maade hvorpaa hans Interesser varetoges ved den nylig afsluttede Tractat*) med Østerrig, idet Carl den Femtes (som Konge af Spanien Carl den Førstes) Minister forgjeves havde segt at udvirke de Fæstningers Tilbagegivelse, som Spanien for ikke længe siden havde tabt paa Barbariets Kyst. Men hans Protector var netop fraværende i Aleppo, hvor han havde lagt sig i Winterquarteer med Fortroppen af den Armee, som det følgende Foraar skulde agere mod Persien; Barbarossa saae sig

*) "Algier og detses samtlige Dependenzier", sagde Ibrahim til Torelius Schepfer, danne Khair-ed-dins Sandschack: han har erobret det, og vi have tilfagt ham det, desaaarsag kunde vi ikke tage det fra ham om vi ogsaa vilde, og vi ville heller ikke om vi ogsaa kunde!" Et sjeldent Exempel paa diplomatisk Oprigtighed!

derfor, som en Følge af de andre Bezirers Skinsyge, hindret i Opfyldelsen af sit Ønske, at vinde Sultanen personlig for sine Forsterrelsesplaner i Afrika, men erholdt dog Tilladelse til at begive sig til Ibrahim i dennes Leir og af ham, i hans nye Egenskab som Serasker-al-Sultanat, at blive belehnet med Regjeringen af Algier. Omendskjendt Korsaren allerede var traadt ind i sit sex og tredsiudstyvende Aar, havde han dog bevaret sin fulde Kraft, og saaledes kastede han sig med sit Følge strax paa Hesten, jog med en Coureers Hurtighed igjennem Anatolien, og naaede snart Bezirens Hovedquarter; denne drog ham høitidelig imøde, og holdt til Ære for ham en Mynstring over alle sine Tropper. Derefter blev der holdt et almindeligt Divan, i hvilket Khair-ed-din, efterat han havde hilset paa Beziren, den første Dag fik anvist den nederste Plads iblandt alle Beyerne og Paschaerne; men da han den følgende Dag var klædt i et Gevandt, der betegnede hans Værdighed som Beglerbey af Algier, erholdt han Plads over alle de andre Gouverneurer. Efter endt Ceremonie vendte han med lige saa stor Hast tilbage til Constantinopel, som han naaede den fire og tyvende Dag, efterat han blot havde opholdt sig saa længe underveis, som der var nødvendigt

til at forrette sin Andagt ved to berømte møblemitiske Helgenes Grave i Brussa og Iconium.

Vinteren 1533—34 forløb under frigeriske Tilberedelser; hvad der dog laae Khair-ed-din meest paa Hjertet, var Tunis' Underkastelse, et Forehavende, hvilket han forestillede Sultanen som meget let, fordi den der herskende Fyrste var upopulair, og hvortil han da ogsaa blev bemyndiget af Hiin. Saaledes paaferede han da ogsaa, tidlig om Sommeren, da Sultanen aabnede Feldttoget mod Perserne, som endte med Bagdads Erobring, paa en „velsignet“ Dag Dardanellerne med en Semagt, som Levanten neppe havde seet siden Osmanliernes første Dage. Man havde udviist en saadan Iver og en saadan Virksomhed i Arsenalerne, at i Løbet af den foregaaende Vinter og Foraaret 61 Bashtardas eller svære Galeier vare løbne af Stabelen og udrustede, som tilligemed den algieriske Escadre og de Skibe, der tilhorte uafhængige Corsarer, dannede en Flaade paa 84 Seilere, med 8000 Mand Janitscharer ombord. Da der endnu var Fred med Venedig, saa bleve Derne i Archipelagus midlertidig forskaaede for et Angreb.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 26^{de} August 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Eaan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgningerne modtages fra den 14de til den 30te September, alle Egnedage fra Kl. 10 til 1 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal. Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som

ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning. Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Sægnedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger ifølge Lovens § 17 blive undersøgte af de vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkning og Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser, eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte overeensstemmende med Lovens § 16 bevirke Tilslidsættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 15^{de} August 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Algiers Barbarossa.

(Fortfat.)

Det første Angreb blev rettet imod Reggio, som nylig var bleven coloniseret med de fra Coron og Modon derhen forplantede Christne. Den af de Indvandrede, ved Synet af Halvmaanen, i panisk Skræk forladte Stad blev udplyndret og afbrændt med samt alle dens Skibe; men da Rhair-ed-din havde havt en god Drom, stod han endnu den samme Nat op fra sit Leie, og fortsatte, med tændte Laterner paa For- og Agterdelen af Skibene, sin Fart langs med Kysten, næsten uden Modstand revende og plyndrende hvor det faldt ham ind. Neapel selv var belavet paa et Angreb; men Barbarossa ferte Andet i sit Skjold. Han løb i al Stilhed, efterat han om Dagen havde holdt sig langt fra Kysten, om Natten ind i Bugten ved Terracina, hvor 2000 Mand bleve landsatte, for at angribe Fondi, en By, nogle Mile inde i Landet, inden for hvis Mure den Tids berømteste Skjenhed, Giulia Gonzaga, Vespasio Colonna's, Greven af Fondis Gemalinde, befandt sig. Rhair-ed-din havde nu i en ægte Corsar-Taknemmeligheds Mand udsundet, at han vilde gjengjelde de Naadesbeviisninger, med hvilke han

i Constantinopel var bleven overøst, derved, at han opsnappede Italiens „Krone“ for Solimans Harem. Dette Foretagende blev udført saa hurtig og uventet, at Staden allerede var indtaget ved Escaladering, og Algiererne allerede vare i Færd med at opbryde Derene til Fyrstindens Palads, da hun endnu i rette Tid blev frelst af en af hendes Huses Cavalerer*), idet denne kastede hende halv negen over sin Hest og i strakt Galop flygtede ind imellem Bjergene med hende. Tyrkerne koledede deres Mod ved at udplyndre Staden og ødelægge dens Kirker, hvorefter de i al Ro og Mag igjen indskibede sig.

Rhair-ed-din forlod nu Italiens Kyster, lig en Leopard, der har forfeilet sit Bytte, og Roms Præster og Borgere, som allerede beredte sig til at undflye en endnu sværere Plyndring, end den havde været, hvormed de syv Mar i Forveien

*) Man fortæller om den Frelste, at hun senere skal have ladet sin Redningsmand ombringe, soit par-
cequ'il avoit trop osé, soit parcequ'il avoit trop vu!
Men hendes Samtidige Brantôme's Taushed, som ved Fortællingen af denne Begivenhed sikkert ikke vilde have forbigaaet en saa scandaleus Anekdote, opveier vel Anselot de la Housaye's Vidnesbyrd, som blev fremført et Aarhundrede sildigere, og de saa Træk, som endnu ere blevene opbevarede af hende, indeholde heller ikke Noget, hvorefter man kunde tiltroe hende en saa afstyelig Utafnemmelighed.

vare blevne hjemsegte ved Carl af Bourbons Armee, bleve forløste af deres Angest ved Esters retningen om hans Ankomst til Afrikas Kyst. Idet han, ifølge de medtagne Instructioner, kastede Anker uden for Tunis' Goletta, tog han uden Modstand Hovedstaden i Besiddelse i Muleys Raschids Navn, hvis fordums Tilhængere strømmede til hans Banner, medens Hassan, forladt af Sine, flygtede til det Indre. Raschids Fraværelse (han var nemlig bleven holdt tilbage som Statsfange i Constantinopel) kunde imidlertid ikke længe holdes hemmelig, hvilket nu snart gav Folkets Stemning en anden Vending; men da afskastede Khair-ed-din dristig Masken, opplantede sine Hestehaler uden for Citadellet, og erklærede uden videre Kongeriget for en Provinds af det ottomanniske Rige. Tunesernes rasende, men irregulære Modstand blev snart overvældet af de frigsvante Tropper og det frygtelige Artillerie, som stode til Corsarernes Disposition, og Hassan, der under Tumulten igjen var trængt ind i Staden i Spidsen for en Sværm Beduiner, blev jaget midt ud i Orkenen *) og aldeles opreven.

*) Sadschi-Khalsa beretter, at Barbarossas Styts i Orkenen blev bragt fremad ved Hjælp af Seil, som man havde anbragt paa Kanonernes Lavetter. Marco

Tunis var nu ganske i Khair-ed-dins Bold, og han bestræbte sig paa det ivrigste for at udbedre og forstærke Stadens og Golettaens Fæstningsværker, fordi han havde til Hensigt at forlægge Hovedsædet for sin Magt fra Algier derhen, idet Tunis, saavel med Hensyn til intenderede Angreb paa den christelige Kyst, som ogsaa i Henseende til Communicationen med Constantinopel, havde en fordeelagtigere Beliggenhed. Men hans Regimenter her skulde ikkun vare saa Maaneder. Carl den Femte antog sig den landflygtige Hassan, og havde derved en velkommen Velighed til at befri sit sicilianske Gebeet fra Khair-ed-dins frygtelige Naboskab. I Juni Maaned 1535 viste der sig en Flaade af 500 Seilere, med 30,000 Mand prøvede Tropper ombord under Keiserens egen personlige Commando, paa Heiden af den afrikanske Kyst. Begivenhederne under den korte Campaigne, som nu fulgte, ere saa bekjendte, at de ikke behøve neiere at detailleres. Golettaen blev stormet efter en Maanedes Besleiring, men Citadellet taget af de der indesluttede christne Fanger. Efterat Barbarossa snart havde overbeviist sig om at alle hans

Polo fortæller, at man i nogle Egne af China anvender en lignende Maade til at bringe Rjoretøier frem paa.

Anstrengelser mod den overvætteds Magt, som var stillet imod ham, vare frugtesløse, søgte han sin Frelse i Flugten. Hans Flaade, og det store Forraad af Marine- og Krigsmateriale, som han havde sammenhobet i Arsenalet, faldt i Seierherrens Hænder, og Hassan blev som tributpligtig Vasal af Keiseren igjen sat paa Thronen i en Stad, der nylig havde maattet lide alle Krigens Rædsler fra dens christelige Forbunds-fællers Side.

Da Tunis var ugjenkaldelig tabt, havde Barbarossa, Korsaren Sinan og hvo der forresten endnu var bleven tilovers af hans personlige Tilhængere, taget deres Tilflugt til Algier, som under den Førstes Fraværelse paa bedste Maade var bleven administreret af Hassan Aga og en anden Renegat, ved Navn Murad. Ubeiet af sit Uheld, beordrede Khair-ed-din strax Udrustningen af alle i Havnen værende Skibe, med hvilke han allerede paa den femtende Dag efter sin Ankomst stak i Seen. Carl, der vendte tilbage til Europa som Grobrer af Tunis, undrede sig ikke lidet, da han erholdt Efterretning om at hans utrættelige Modstander, om hvem han ikke vidste, hvor han var bleven af, pludselig havde vrist sig med 32 Galeier uden for de bleariske Øer, der

aldeles ikke vare forberedte paa et saadant Besøg. Gouverneuren af Minorca, som vilde byde de Indtrængte Spidsen i aaben Mark, blev slagen og dræbt; Mahons Citadel overgav sig, og Barbarossa vendte med Bytte og Fanger tilbage til Afrika, efterat han havde plyndret hele Den og ødelagt Staden. Kort derpaa lagde han sin Interesse igjen i Hænderne paa sin troe Repræsentant Hassan, og gik fra Algier, hvorhen han ikke mere vendte tilbage, under Seil til Constantinopel, hvor han indtraf tidlig paa Aaret 1536, strax efter Solimans seierlige Hjemkomst fra Persien, efterat han med Ned og neppe havde undgaaet Doria's overlegne Magt. Hans store Patron Ibrahim eksisterede ikke mere; dog gjorde hverken dette eller Tabet af Tunis ham noget Afbræk i Sultanens Indest. Han erholdt strax Ledelsen af Bærfsterne og Arsenalet, og faa Maaneder efter hans Ankomst gav Kemankasch Achmed's Gjernelse Leilighed til at beklæde ham med en Kapudan-Paschas Værdighed, som han factist allerede i længere Tid havde været i Besiddelse af.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 2^{den} September 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgningerne modtages fra den 14de til den 30te September, alle Egnedage fra Kl. 10 til 1 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal. Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som

ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning. Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger ifølge Lovens § 17 blive undersøgte af de vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkning og endelig Afgjærelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser, eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte overensstemmende med Lovens § 16 bevirke Tilfidsættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 15^{de} August 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Algiers Barbarossa.

(Fortfat.)

„De Vantroende i Venedig,“ saaledes siger vor tyrkiske Historieskriver, „ere bekjendte for deres store Rigdomme og deres Handel, men tillige ikke mindre bekjendte for deres Forræderie og Uordholdenhed. Da deres Gebeet grændser til Portens, og de fornemmelig drive deres Handel med vore Lande, saa antage de i Almindelighed Venskabets Mine imod os, men ere i Grunden svorne Fiender af Islams Befjendere.“ Siden 1503 havde de levet i Fred med Porten, hvilket havde sin Grund i Molyseus Grittis Tjenester og i Storveziren Ibrahims Interesse, en fedt Undersaat af Republiken. Men nu eksisterede begge disse mægtige Søvegarder ikke mere, idet Gritti, kort før Ibrahims Uaade og Død, var bleven myrdet af Maylath, Boyvoden af Siebenbürgen, og Aya's, den nye Storvezirs fredelige Raad, bleve overstemte af Barbarossas heftige Forestillinger, idet denne gjerne vilde have den Plet, som Tunis' Erobring havde bibragt ham, udtvættet ved nye Bedrifter. Hans Argumenter erholdt endnu en foreget Vægt ved den Bistand, som Venedig ved flere Leiligheder havde ydet Portens Fiender, og

ved nogle tilfældige Sammenstød paa Søen imellem Skibe og tyrkiske Galeier, hvorfor Senatet rigtignok gjorde Undskyldninger, men uden at disse tilfredsstillende Sultanen; saaledes blev da i Sommeren 1537 Krigen paany erklæret.

Republikens tre Basal-Kongerigers: Candias, Cyperns og Moreas Bannere vaiede rigtignok endnu fra deres høie Stænger paa St. Marcuspladsen, dog havde Tyrkerne for det meste erobret Sidstnævnte med Undtagelse af begge Fæstningerne Monembasia og Nauplia paa Fastlandet. De joniske Øer, med Undtagelse af Santa Maura, stode dog endnu under venetiansk Herredømme, og næsten samtlige Cyclader vare arvelige Lehn for forskjellige af Republikens patriciske Familier, hvis Forfædre havde underkastet sig dem efter Constantinopels Indtagelse under det 4de Korstog, i Maret 1204. Disse udstrakte insulariske Besiddelser kunde dog ikkun hævdes ved et stedsevarende Overherredømme paa Søen, og den venetianske Escadre i det adriatiske Hav under Pisani, var ingenlunde mere den voxen, der stod under Barbarossas Commando. Ved Fiendtlighedernes Udbrud krydsede denne med 135 Krigsgaleier og en stor Flaade af Transportskibe paa Kysten af Apulien, hvor han for kort siden havde landsat Eutzi Pascha

med 25,000 Mand, som skulde falde ind i Italien; men den venetianske Krig kaldte saavel Kapudan-Pascha som dennes Colleger tilbage til det adriatiske Havs østlige Kyster, forat de i Fællesskab med den store Armee skulde være behjælpelige til Corfus Erobring. Solimans Telte bleve opslaaede paa Fastlandet, lige over for Den, som de lette Tropper ødelagde, medens Beleiringen af Hovedstaden blev drevet paa det kraftigste fra Land- og Søiden. Men baade Staden og Fæstningen St. Angelo midt paa Den viste sig som uindtagelige ved moslemittiske Vaaben, og Sultanen vendte for første Gang tilbage til Hovedstaden uden at have udvidet sit Gebeet.

Søkrigen var dog endnu ikke tilende for dette Aar. Omendkjendt Lutsi-Pascha strax efter Ophevelsen af Beleiringen af Corfu var seilet til Bosphorus med den større Deel af Flaaden, holdt Khair-ed-din sig dog endnu stedse i Besiddelse af Havet med 60 udsøgte Galeier, og styrede, efter at have ødelagt Zante og Cerigo, mod de værgelese Der i Archipelagus. Overrumplede og uden Beskyttelse af Fæstninger eller Soldater, underkastede mange af disse sig og bleve aftraadte af deres venetianske Lehnsherrer, saasnart Fienden viste sig. Patmos, Tino, Syra og Jura, de

Gamles Gyarus, faldt uden Modstand under det ottomanniske Nag; Familien Quirini lod sin nedarvede De Stampalia eller Astypalona fare, hvilket Exempel ogsaa fulgtes af Pisani'erne, som Herrer af Rio eller Jos, i de classiske Tider beremt som et af de Steder, der gjorde Fordring paa at have været Homers Fødested. Det frygtløse Forsvar af Megina blev straffet med Hovedstadens Plyndring og Opbrændelse og dens 6000 Indvaaneres Slaverie; og Senator Sagredo, som tappert havde forsvaret Den Paros*), den ham beslægtede Familie Venieri's Eiendom, mod Ottomannerne, blev ført i Lænker til Constantinopel. Fyrsten af Paros, den største og vigtigste De blandt Cycladerne, som førte Titelen af Hertug over Archipelagus, med hvilken Titel, Henrik, den anden latinske Keiser i Osten, havde forlehnet Marco Sanuto, hvis tyvende Efterfølger den regjerende Hertug Grispo var**), havde ingen Tiltro til sine Fæstningsværker, og undertegnede den 11te November en Capitulation med Khair-ed-din, ifølge hvilken han lod sin Troskabsæed mod Venedig gaae over til Porten og forpligtede sig til at betale en aarlig Tribut af 5000 Ducater. Hans Underkastelse beslyttede desuagtet ikke hans

*) Knolles tilskriver feilagtig Escadren under Lytsi-Pascha denne Erobring.

***) Rakken af de venetianske Hertuger af Paros har vedvaret indtil Selim den Andens Regjering, da Denne affatte den sidste af dem, for at give hans Værdighed til sin jødiske Favorit, Joseph Nassi. Mange af de paa Derne i det ægæiske Hav varende venetianske Stores Efterkommere, Pisani'erne, Venieri'erne o. s. v. nedsatte sig i Constantinopel og dele endnu den Dag idag de smaae diplomatiske Em-

De for Plyndring, og med et Rov fra de ægæiske Farvande, hvis Værdie anslaaes til 400,000 Zechiner, løb Barbarossa endelig igjen ind i Bosphorus. Om Morgenen efter sin Ankomst begav han sig i et festligt Optog til Divanet; foran ham gik 600 Slaver, som han havde udvalgt iblandt sine Fanger og af hvilke enhver bar Guld- og Sølvkar, kostbare Leier og Stoffer, hvilket han altsammen lagde for Sultanens Fødder som Tegnpaa sin Hyliding, hvorpaa Sultanen svarede med de kostbareste Værespeltse og de heieste Naadesbeviisninger; thi saaledes havde endnu aldrig nogen Kapudan-Pascha tjent ham.

Resultaterne af dette Nar havde viist Venetianerne Utilstrækkeligheden af deres Semagt til at kunne maale sig med den ottomanniske, saaledes som denne nu blev ledet ved Barbarossas energiske Mand, og der blev desaaarsag i Februar 1538 sluttet et Marine-Forbund imellem deres Republik, Pave Paul den Tredie og Keiseren, over hvis forenede Flaader Doria fik Overcommandoen som Storamiral. Den pavelige og den venetianske Escadre løb ud fra det adriatiske Hav endnu førend den tyrkiske Flaade var bleven seilskærdig; men aldrig saa snart hørte Khair-ed-din, at de vare styrede mod Creta — et Rygte, som Portens Ministre med Billie havde udspreidt — for at opsnappe en rig Convoi, som under Bedækning af Salih Reis med 20 Galeier var underveis fra Ægypten, førend han, vild og uforsærdet, stak i Søen med

beder med Fanar-Quarterets Grækere. Tyrkerne have, for at adskille dem fra hine, givet dem det latterlige Dgenavn Taouschander (Kaniner, eller Harer).

iffun fyrrethve Galeier, efterladende Befaling til de andre at følge efter, naar de vare færdige med deres Udrustning. Han styrede mod Negropont og landsatte 3000 Janitscharer samt Artillerie paa Den Jshkuto eller Sciathus, ved Indgangen til Golfo di Velo, hvor Venetianerne havde en Fæstning, som var beliggende paa en næsten ubestigelig Klippe; denne Fæstning blev desuagtet efter syv Dages Forløb indtaget med stormende Haand, og Barbarossas, som under denne Beleiring var bleven forstærket med 90 Galeier fra Constantinopel, fraregnet de thve under Salih, fortsatte nu sin Fart til Greta med 150 Seilere. Borttagelsen af Verne Skyro, Andro, Serpho og Scarpanto opholdt neppe Flaadens Fart; men den christne Escadre var ikke at finde i de candiotiske Farvande, og Paschaen kelnede sit Kaserie derover i en edelæggende Landgang paa Den. Alle aabne Byer bleve lagte i Aske, Canea's og Retimo's stærke Fæstningsværker derimod trodsede hans Angreb, og han skyndte sig med at drage bort, da han herte, at Doria endelig med den spanske og italienske Flaade havde vüst sig for Corfu, den aftalte Samlingsplads.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 9^{de} September 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Paan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgningerne modtages fra den 14de til den 30te September, alle Egnedage fra Kl. 10 til 1 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal. Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som

ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning. Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Sægnedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger ifølge Lovens § 17 blive uundersøgte af de vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænknings Afgivelse og endelig Afgjærelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser, eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte overensstemmende med Lovens § 16 bewirke Tilfidesættelse af deres Andragende. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 15^{de} August 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Algiers Barbarossa.

(Forfat.)

Shair-ed-din seilede strax til det joniske Hav og styrede mod Prevesa, ved Indgangen til Bugten ved Arta, som for nylig var bleven besfudt ved en Afdeling af de forbundne Flaader under den venetianske Patriark Grimani; neppe havde han naaet sin Bestemmelse, ferend ogsaa den forenede christne Flaade signaliseredes. Denne var den ottomanniske betydelig overlegen, idet den talte 167 Seilere, Carraker og Galeier, imod hvilke Barbarossa, der havde svækket sig ved at udsende flere Krydsere, ifkun kunde stille 122, lutter Galeier. Da det først og fremmest var ham om Svaret af Prevesa at giere, hvis Fæstningsværker havde lidt ved det foregaaende Angreb, saa var han før Fiendens Ankomst løbet ind i Bugten og havde landsat en Deel af sine Tropper og sit Artillerie uden for Staden; hans Skibe derimod vare opseilede i Slagorden ved Havarmens Munding. Begge Flaader laae i 3 Dage lige over for hverandre uden at foretage noget, og Doria gav den 27de September Signal til at seile bort, da et Angreb paa Prevesa syntes ham for uovelig. Ved Tilbagefeiladsen gjennem Strædet kom det til

en partiel Kamp imellem de venetianske Carraker og Galioner og Galeidivisionen under Torsyhold, i hvilken Tyrkerne bleve haardt medtagne ved deres svære Modstanderes overlegne Ild og retire-rede i Norden ind i Bugten; dog vilde Doria ikke laane Dre til den venetianske Admiral Capellos Førestilling om at benytte denne Fordeel, men stak i Seen og styrede Coursen til Santa Maura. „Men Paschaen“, saaledes siger Hadschi Khalfa, „havde i Dremme seet en Mængde store Fiske svemme ud af Bugten, hvilket han udtydede som et gunstigt Tegn for sig og desaaarsag den næste Morgen satte efter den fiendtlige Flaade.“ Da nu Doria endelig gav efter for sine Officerers Bønner, besluttede han sig til at bestaae Kampen med sin Modstander. En stor Deel af Dagen forløb med at manøvrere i Grastand, da Vinden og Søgangen vare ugunstige for Galeiernes Styrelse; men henimod Aften lagde Vinden sig, — som den tyrkiske Skribent siger, fordi Barbarossa havde kastet nogle Papirer med Sententser af Koranen ud i Havet — og nu blev det Alvor med Træfsningen. Venetianernes tunge Galioner, som bleve liggende ubevægelige paa det Sted, hvor de eengang vare, bleve enkeltviis omringede og angrebne af hele Eskarer fiendtlige Galeier, medens Barba-

rosfa i egen Person dristig førte en udsøgt Escadre tværs igiennem Linien og aldeles affkar disse uregjerlige svømmende Casteller fra de lettere Skibe. Doria, hvis Adfærd ved denne Leilighed aldeles ikke svarede til hans tidligere Berømmethed, frydsede imidlertid stedse i Afstand fra Hovedkamppladsen uden at vove noget afgjærende Skridt for at frigjøre de omringede Galeier, hvis Modstand tilsidst maatte vige for deres Angriberes Overlegenhed og Haardnackenhed. Tvende af disse Collosser kom i Brand, og fløi i Luften med den største Deel af deres Bemanding; fire andre faldt i Muselmændenes Hænder, og de øvrige undgik kun lignende Skiebne ved en pludselig opkommeude stærk Vind, som tilligemed Mattens Frembrud gjorde Ende paa Kampen. Barbarosfa vilde endnu forstørre sin Seier ved et Angreb paa Galeierne under Doria; denne oppebiede det imidlertid ikke, men søgte med stor Hast ud i rum Sø, hvorfør der ogsaa blot faldt to spanske Skibe i Tyrkernes Hænder. Den samlede christne Flaade søgte dernæst, efterat man først havde slukket alle Lys, for at holde Coursen hemmelig, saa godt som muligt at naae Corfu, d. v. s. saa uordentlig og overilet, at det, som Knolles siger, snarere lignede en skammelig Flugt end et ordentligt Tilbagetog.

Saaledes løb Slaget ved Prevesa af, der af italienske Skribenter hyppig bliver kaldet Galionslaget, og om hvilket Hadjschi Khalfa siger, at det var det beundringsværdigste Seflag, som nogensinde er leveret. Det var forresten ulige vigtigere i Henseende til sine Følger, end til det egentlige Tab, som de slagne Escadrer havde lidt; thi det forskaffede Seierherrerne paa eengang Overherredømmet tilsee, som de næsten ubestridt beholdt lige til Slaget ved Lepanto, der blev leveret netop sex og tredive Aar sildigere i de samme Farvande. Kampens Hede, ligesom ogsaa Børgten af Tabet, havde næsten udelukkende truffet Venetianerne, hvis Anførere ogsaa heit erklærede, at Dorias „Holden sig i Afstand“ var den eneste Marsag til Nederlaget, hvorimod denne bebreidede Hine, at de ikke havde villet tage nogen spanske Tropper ombord, hvorved de havde været ude af Stand til at rykke Modstandernes stærkt bemandede Galeier tæt paa Livet. Den ottomanniske Flaade var paa Tilbageveien efter Slaget ved Kysten af Epirus af en heftig Storm bleven drevet ud af Coursen og adspredt. En Mængde af deres Galeier sank eller strandede paa Klipperne, og Resten naaede med Nød og neppe Havnen ved Nvlona. Under disse Omstændigheder havde Capello paa

det indstændigste anmodet Doria om at fornye Kampen, hvorpaa dog denne, til stor Værgrelse for hiin, ikke vilde gaae ind, men seilede med hele sin samlede Styrke Nord etter og søgte Vinterhavn, efterat han i Forveien havde frataget Tyrkerne Castelnovo, en stærk Fæstning paa den ragusanske Grændse*).

Imidlertid var Efterretningen om Seseieren bleven heitideligholdt i Constantinopel ved Festligheder og Illuminationer, og Sultanen, som netop befandt sig paa et Jagtpartie i Yenboli i Thracien, overste Barbarossa og hans Officerer med Væresbeviisninger, da de med Flaaden vendte tilbage til Bosphorus. Men den egentlige Størrelse af den tilkæmpede Fordeel viste sig først ret klart, da der det følgende Foraar mødte en venetiansk Gesandt, for i sin Republiks Navn at bede om Fred, fordi den, siden Overherredømmet paa det adriatiske Hav var gaaet tabt, ikke mere ansaae sig sikker i sine, indtil den Tid utilgængelige Laguner. Underhandlingerne gif i Langdrag hele Maret

*) Maret 1538 er endnu desuden berømt i Tyrkernes Sø-Annaler ved den Expedition, som Soliman Pascha af Egypten foretog til Indien, hvor han, skiondt for-gjeres, beleirede Divibad eller Diu, som Portugiserne besad.

igjennem; dog bleve Venetianerne endnu mere satte i Skræk og gjorde feieligere, da Barbarossa den 10de August 1539 igjen indtog Castelnovo med Storm, efter en Beleiring af sex og tyve Dage, og nedsablede næsten hele dens spanske Besætning. Da blev Tractaten undertegnet i Mai 1540. Prisen, for hvilken Venedig kjøbte Freden, var: 300,000 Ducater, den formelige Aftrædelse af alle af Barbarossa tagne Øer og Overgivelsen af de næsten uindtagelige Fæstninger Monembassa og Napoli di Romania, hvilke under Krigen havde trodsset alle Tyrkernes Anstrengelser, og som vare de eneste Besiddelser paa Morea, der endnu befandt sig under St. Marco's Banner*).

*) Aftrædelsen af de moreotiske Fæstninger var Resultatet af den overlegne Smidighed, som de tyrkiske Diplomatere viste at være i Besiddelse af, fremfor de venetianske. Imedens de offentlige Fuldmagter, som Senatet havde medgivet sin Afsending, Badoero, lede paa at denne Cession ikke skulde tilstaaes, lod Dimands-Raadets hemmelige Instructioner paa, at han ogsaa skulde beqvemme sig dertil, naar dette blev stærkt paaستاet, og denne Omstændighed var bleven ferraadt Portens Ministre.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 16^{de} September 1843.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgningerne modtages fra den 14de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 10 til 1 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal. Enhver saadan Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som

ansees fornødne, for at Ansøgningen kan komme i Betragtning. Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Sægnedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Grindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indeværende Aar indkomne Ansøgninger ifølge Lovens § 17 blive undersøgte af de vedkommende Klasse's Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser, eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte overeensstemmende med Lovens § 16 bevirke Tilfidsesættelse af deres Andragende. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 15^{de} August 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Algiers Barbarossa.

(Fortsat.)

Efter Gjenerobringen af Castelnuovo og Freden med Venedig syntes Barbarossa at have levet i den rolige Nydelse af de ham i Constantinopel tildeelte Gresbeviisninger, indtil han i Sommeren 1541, ved Gfterretningen om den store Udrustning, som Carl den Femte og Doria gjorde til et Angreb paa Algier, blev vakt til ny Virksomhed. I sterste Hast gif han med firhundstyve Galeier under Seil til den afrikanske Kyst; men den samme Orkan, der saa ilde tilredte den christne Flaade og Armee efter dennes Landgang, drev ogsaa ham ind i en Mellemhavn, hvor han maatte ligge over en Maaned for Modvind, indtil Keiseren var vendt tilbage med Levningerne af sin Expedition. Uden nu videre at forfølge sin Cours, vendte ogsaa han tilbage til Bosphorus, hvor han gif for Anker med al en Setriumphs Pomp og aftaklede sine Skibe for Vinteren, da der ikke mere gaves nogen Flaade, som kunde gjere ham Herredømmet i Middelhavet stridigt. Men hans Ro skulde nu afbrydes ved en Impuls i en anden Henseende. Frants den Førstes og Sultanens fælles Fiendskabelighed mod Keiseren havde i Aaret 1536 ført til

et Forbund imellem Begge (det første Exempel paa en Alliance mellem Popen og en christelig Magt) og Antoine Paulin, Baron de la Garde, viste sig i Maret 1542 i Solimans Leir, for at opfordre ham til Cooperationer imod Carls og dennes Medforbundnes Ebesiddelser. Sultanen, som endnu var forbittret over Mordet paa en tidligere til ham assendt fransk Gesandt i Nærheden af Mailand, fandtes strax beredt dertil; men Mærstiden var allerede rykket for langt frem, og saaledes traf det sig ud til April 1543, da Barbarossa endnu engang stak i Søen med 110 Galeier og 40 mindre Skibe, havende den franske Gesandt ombord hos sig paa Capitanoen eller Admiralskibet.

Messina paa Sicilien var det første Angrebepunkt. Staden blev overrumplet og plyndret, og Castellet, som ikke var beredt paa noget Forsvar (!), overgav sig paa første Opfordring. Den tyrkiske Flaade passerede gennem Strædet og lagde sig for Anker i Munden af Tiberen. Romernes Bestyrtelse lod sig kun med Vanskelighed berolige ved Paulins Forsikringer; dog fjernede de frygtede Gjester sig snart igjen, uden at have øvet nogen som helst Fiendtlighed, og styrede til Marseille, hvor Hertugen af Enghien laae og ventede paa

sin mægtige Bundsforvandt med den af 22 Galeier og 18 Galioner bestaaende franske Flaade. Men den forenede Armada blev holdt saa længe tilbage formedelst de franske Commanderendes Ubestemthed og Meleier, at den gamle Corsar, hvis fyrige Mand hadede enhver Uvirkksomhed, fremsførte bittere Klager derimod. Endelig kom der da Befaling til at angribe Nizza. „Til Forsbauselse og Scandal for hele Christenheden,“ siger Robertson, „viste Frankrigs Vilier og Mohameds Salvaane sig forenede for en Fæstning, paa hvilken Savoyens Kors var opplantet.“ Men uagtet Staden strax blev besat af Beleirerne, viste dog Citadellet en kraftig Modstand, under Commando af en Maltheserridder, ved Navn Simonⁱ), hvis Iver endnu blev opflammet ved Grindringen om et langt og strengt Fangenskab i Tunis' Fængsler, af hvilket han var bleven befriet af Carl den Femte. Under Beleiringen slap Ammunitionen op for Franskmændene, og de maatte kjebe hvad de behøvede af Tyrkerne, en Efterladenhed, som paany bragte Schair-ed-dins Brede til at bryde frem, saa at han skjendte høit

*) Robertson kalder ham en savoyisk Adelsmand, Montfort.

over at have saa flet disciplinerede og unyttige Allierede. Foretagendet blev tilsidst opgivet ved Nærmelsen af en Armee under Marquis di Guasto, og den ottomanniske Flaade overvintrede dernæst i Havnen ved Toulon, hvor den, som Knolles giver at forstaae, fornemmelig blev provianteret af Genueserne, navnlig af Doria selv, som under det Paaskud, at indløse Fanger, forsynede Tyrkerne med Alt hvad de ønskede. Saa venstkabelig skiltes til Slutningen disse tvende Modstandere, som i tredive Aar med afverlende Lykke havde gjort hinanden Herredømmet over Havet stridigt. Barbarossas, som det følgende Foraar blev affkediget af Frants, gik under Seil til Constantinopel, hærjede paa Veien derhen den italienske Kyst endnu mere skaanselles end han havde været vant til, som om han havde anet, at han ikke skulde faae Skuepladsen for sine tidligere Vdelæggelser og krigeriske Bedrifter mere at see.

Omendskjendt Foretagendet mod Nizza tildeels var mislykket, blev den graahærdede Admiral desuagtet, som sædvanlig, modtaget med stor Udmærkelse af Sultanen; dog nærmede Barbarossas lange Lebebane sig nu sin Ende, og det synes som om han siden Hjemkomsten i Aaret 1544

ikke mere har været tilføes. Han døde den 4de Juli i Aaret 1546, henved 80 Aaaneaar gammel, og blev begravet paa den europæiske Kyst af Bosphorus, imellem Landsbyerne Beschickasch og Ortakuni, paa et Sted, hvor han havde grundlagt og udstyret en Moschee og en Medrisjah, eller et Collegium. Gravmælet for denne Piratkonge, den første og stærke af alle ottomanniske Schelte, hæver sig paa en Høi inden for Synskredsen af det sorte Hav, og gjør sig kun bemærkelig ved en lav, af Vedbend omranket Kuppel. „Datum for Khairzed din Paschas Død“ siger Hadschi Khalfa, „er chronogrammatisk indeholdt i de Ord: Mat Rais al-Bahr (Havets Feldtherre er død)*, Guds Naade være med ham!“

Trods de uhyre Skatte, som under Barbarossas lange Levealder vare gaaede igjennem hans

*) Deslige Concettis ere de sædvanlige orientalske Hjælpemidler for Sukommelsen, og mange historiske Bærker anføre aldrig nogen vigtig Begivenhed, som ikke er medgivet en saadan. Babers Autographier indeholde en Mængde af disse. Ved det ovennævnte Tilfælde er den numeriske Værdi af de i den arabiske Sætning indeholdte Lette som følger: 40, 1, 400, 200, 10, 60, 1, 30, 2, 8, 200, som adderet sammen giver Tallet 953 (?), efter muselmanssk Tidberegning Barbarossas Dødsaar.

Hænder, har han desuagtet ikke samlet sig nogen Rigdomme, da han stedse var meget rundhaandet imod sine Officerer og Soldater. Hvis man derfor kan troe den venetianske Gesandts Angivelse, saa har hans personlige Formue, de Landeiendomme fraregnede, som han havde i Lehn af Sultanen, ikke belebet sig til mere end 60,000 Zechiner og 2000 Slaver. Otte Hundrede af de Sidstnævnte testamenterede han til Sultanen og 200 til Storveziren Rustam Pascha, som han ogsaa eftergav en Gjæld af 30,000 Zechiner, vel af Betænkksomhed, for saaledes at sikke sin Arving den usforskyrede Nydelse af Resten. Han maa imidlertid vel have havt den større Deel af sine samlede Skatte skjult i Algier, uden for Kazneh's Embedsmænds Skudvide.

(Sluttes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 23^{de} September 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Algiers Barbarossa.

(Sluttet.)

Vi have maattet gaae temmelig i Detail med denne berømte Eventyrers Levnetsleb, fordi det factist indeholder et kort Omrids af Middelhavets Historie i hiin Periode. De under Dorias Anførsel forenede Flaader fra Spanien og de italienske Stater, vedligeholdte en næsten uafbrudt Kamp om Overherredømmet mod det tyrkiske Flag, der under Khair-ed-dins dristige Ledelse først viste sig i Levanten og anmaasede sig et Herredømme paa Søen, som Osmanierne indtil den Tid siltiende havde tilstaaet Nazarenerne. Hans personlige

Charakter var heller ikke mindre mærkelig end hans Bedrifter. Ved en Forening af Mod og Lykke havde han svunget sig op fra en ubekjendt Marodeur til en souverain Fyrste; dog med en Maadeholdenhed, som er særdeles sjelden hos en Østerlænder, vilde han hellere sikkre og forlænge sin lykkelige Stilling ved at slutte sig tæt til det mægtige Rige, som blev regjeret af en Herster af hans egen Tro, end forsøge paa i en precair Uafhængighed at blive Stifter af et ephemert Dynastie. Trods den blodige Haardhed, hvormed han udførte sine militaire Operationer, synes han dog ikke at have været grusom af Lune og Lyst, og den almindelige Trofskab og Hengivenhed, som blev viist ham af hans Officerer og Krigere, taler for at han har forstaaet at gjere sig yndet af alle dem, som han har havt under sin Befaling.

Beni-Hafs-Dynastiets Herredømme i Tunis, efter dets Gjenindsættelse ved Carl den Femtes Baaben i Maret 1535, har hverken været af lang Varighed eller heldigt. Hafs an holdt sig endnu 10 Aar paa Thronen, men han var forhadet af sine Undersaatter, saavel formedelst sine skammelige Easter, som fordi han var en Vasal af Spa-

nierne, og saaledes blev han i Maret 1545 dethroniseret ved en Folkeopstand til Fordeel for hans Søn Hamidan. Hassan flygtede til Spanien, hvorfra han vendte tilbage med nogle Dropper; men han blev slagen, fangen og blindet af sin Søn, der regjerede i 25 Aar. Men ogsaa denne var lige saa lidet elsket som Faderen, hvorfor Tuneferne, da han engang paa en Tidlang var fraværende, hidkaldte Kilidschi=Ali, den tyrkiske Kapudan Pascha og Vicekonge af Algier, som da, i Maret 1570, tog Tunis i Besiddelse og sendte Hamidans sammenhobede Skatte til Constantinopel. Fæstningen (Goletta'en) derimod var stedsse forbleven i Spaniernes Hænder, og da Don Juan af Østerrig, efter Slaget ved Lepanto i Maret 1572, viste sig for Staden med sin Flaade, blev den ottomanniske Gouverneur, Syder Pascha, snart forjaget, men Hamidan, uagtet alle sine Venner, med sin Familie ført som Statsfange til Sicilien, og hans Broder Muley Mahomed indsat som Konge under Control af en spansk Gouverneur, der neppe lod ham beholde en Skygge af Magt. Dette Skygebillede af et Kongedemne holdt sig imidlertid kun to Aar. I Maret 1574 tog en ottomannisk Flaade og Armee under Kilidschi=Ali og Sinan:

Pascha igjen Tunis i Besiddelse. Goletta'en blev, efter tre og tredive Dages Beleiring, taget med Storm, og Muley Mahomed sendt til Constantinopel, hvor han døde i de syv Taarne. Med ham uddøde Slægten Beni-Hafs, som i 350 Aar havde ført det tunesiske Scepter, og Kongeriget blev forvandlet til et Paschalik; dog har hverken dette eller noget af de øvrige Regentskaber, som de sædvanligviis kaldes i Europa, i lang Tid erholdt deres Gouverneurer fra Constantinopel.

Omtrent i Begyndelsen af det følgende Aarhundrede begyndte Janitscharerne og Soldatesken, som havde bemestret sig den øverste Magt, at vælge sig et Overhoved af deres egen Midte, som dog for saa vidt anerkjendte Portens Overherredømme, at de ansøgte Sultanen om et Forlehningsfirman, og til den Tid, istedetfor Pascha, ikkun titulerede sig Dey eller Dele gat. Deyens eller Paschaens Autoritet var dog aldeles afhængig af Militaircorpsets Villie, hvilket Corps bestod af Janitscharer, Kalugolis (Sønner af Slaver eller Mamelukker) og andre tyrkiske Descendenter, og som paa samme Tid udøvede et uindskrænket Herredømme over de mauriske Indvaaneres Liv og Eiendom. Denne eiendommelige Regjeringsform, hvortil der neppe findes noget Sideslykke, med

Udtagelse af Mamelukernes forrige Monarkie i Egypten, existerer for Diebliffet endnu ikkun i Tunis, idet Tripolis for nogle Aar siden er blevet gjort Porten mere directe underdanigt, og Algier ved Erobring er blevet en fransk Colonie.

Indianfke Fuglereder.

(Morgenblatt für gebildete Stände.)

Det er noksom bekjendt, at Rederne af en Søvaleart i Indien og China gjelde for et kostbart Væfferie og kun komme paa de Riges Tafler; endog de europæiske Væffermunde have draget denne Artikel ind i deres Sphære. Rederne bestaae af et sliim- eller geleeagtigt Stof, hvilket Fuglen, som det synes, tager af sin Mave; og man troer, at den blot nærer sig af Vandinsecter, som den opsøger paa Kysterne. Rederne klæbe fast ved Klipperne, mod hvilke Havet brydes, og det er derfor kun med stor Møie og Fare at man bringer dem ned. De indsamles tre Gange om Aaret. Lykkelig er Den, som kan kalde en saadan Redeklippe sin Eiendom; det er en herlig Besiddelse, der uden Beføstning indbringer skønne Penge; men der gives rigtignok Redethve, og Klipper i Havet ere ikke

gode at vogte. De phlegmatiske Chinesere, som altid gaae løs paa kraftig Epise, indbilde sig, at disse Svalereder ere overordentlig styrkende; Europæerne troe det derimod ikke, og de Forsøg, man har gjort med dem, stadfæste det heller ikke; naar Stoffet er frisk, er det noget hidsende, og kunde gjerne gjøre Tjeneste som et Lægemiddel, men Chineseren lader sig ikke betage den Tro, at denne Redekost jo vilde gjøre ham til en Herkules. Handelen med denne besynderlige Vare, der iøvrigt forfaltes ligesom alle andre indiske Producter, er ogsaa paa Sundaerne aldeles i Hænderne paa denne Nations Kjøbmænd. I Omegnen af Batavia gives der to, paa saadanne Svalereder meget rige Klipper, som kaldes Galappa-Nongal og Sampia; tidligere tilhørte de det hollandsk-indiske Compagnie, men da Smugleriet gav det for meget at bestille, saa besluttede det at sælge Klipperne for en meget høi Priis. Besynderligt er det, at endskjendt de to Klipper ikke ligge meget langt fra hinanden, gielde dog Rederne fra Sampia tre Gange saa meget, som de fra Galappa-Nongal; men de Reder, som komme fra de smaae Der, der ligge Øst for Borneo, blive betalte endnu dyrere. Batavia er Hovedoplagsstedet for denne Vareartikel. Førend Vjergboerne fra Java drage ud, for at

indsamle disse Reder, slagte de en Væffel og salve den med vellugtende Olie; en Væffel bliver overhovedet slagtet før ethvert farligt Foretagende. De javanske Jægere tilbede endog en egen Gudinde, som kaldes „Sydhavets Fyrstinde“, og hellighelde hver Fredag en Gudstjeneste i Gulerne paa disse Redeklipper, hvor der staaer et prægtig smykket Billede af denne Gudinde. Man brænder Birak foran det, enhver Jæger berører det før end han flattrer op ad Klippen, og troer derved at være sikret for at styrte ned; alligevel finde Ulykkestilfælde ofte Sted, i Særdeleshed med Rederyvene, som ikke kunne anvende alle de fornødne Forholdsregler til deres Sikkerhed.

Fuglegjødning.

(Der deutsche Pilger durch die Welt; 1844.)

Til de mangfoldige Handelsartikler, som befordres videre over Hamborg, er der nu kommen en ny, nemlig Fuglegjødning fra Nerne i Sydhavet, som Pelikaner, Seravne, Cormoraner og Maager i en Række af Aar have sammenhobet paa de ubeboede Kyster til en Høide af flere Fod. Denne Gjødning, Huano kaldet, er af

gulagtig eller bruunlig Farve, lugter stærkt af Ammoniak, og bestaaer, ifølge nyere Undersøgelser, forstørstedelen af kvælstofholdige Stoffer, Beenjerd og andre organiske Materier. I Peru og Chili har man allerede længe benyttet den; men siden 1840 er den ogsaa bleven indført i England, og i October 1841 bragte et belgisk Skib en heel Ladning deraf til Antwerpen. I Særdeleshed Salmplanter skulle ved denne Gjødning opnaae en overordentlig Yppighed.

En Veir=Spaadom.

En Englænder, ved Navn Howard, har i mange Aar iagttaget Veiret og fundet, at det holder en Cyclus af 18 Aar, og at altid en Række af Aar ligger over Middels-Temperaturen, og dernæst en Række af Aar under den. Vi have tilbagelagt den kolde Række, og den varme er begyndt. Vi kunne altsaa endnu see adskillige varme Aar imøde.

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 30^{te} September 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Keiseren af Rusland og Yankeeen.

(Af "der Freischütz.")

"The New-York-Standard" meddeler følgende Anekdote, som Herr Dallas, forhenværende Minister for de Forenede Stater ved det russiske Hof, skal have givet til Bedste ved en offentlig Diner i Philadelphia. En Dag indfandt der sig ved vort Gesandtskab i St. Petereborg et ungt Menneske, som, efter Udseende at dømme, omtrent kunde være 19 Aar. Han var et smukt Mønster paa en ægte Yankee, med Wrmer, der vare meget for korte til hans senefulde Arme, og med Beenklæder, som kun naaede ham noget ned over

Kvæene. Hans Hænder vare stufne i Lommerne og raslede med Smaapenge af Robber og Selv. Han traadte ind med de Ord: „Jeg er ankommen hertil, for at handle med nogle Yankee-Producter, og ønsker at see Keiseren.“ — „Hvorfor ønsker De at see ham?“ — „Jeg har medbragt en Foræring til ham fra Amerika; jeg har megen Agtelse for ham, og ønsker at komme til ham, forat jeg selv egenhændig kan overlevere ham min Gave.“ — „Det er noget meget Almindeligt, min Kjære,“ svarede Herr Dallas smilende, „at der sendes Foræringer til kronede Hoveder, ved hvilke Leiligheder det gaaer ud paa at aflukke dem en smuk Gjenforæring, og jeg frygter derfor, at Keiseren vil antage det for en Yankeeestreg. Hvad har De da medbragt?“ — „Et Algeru,“ var Svaret. — „Et Algeru?“ — „Men hvad kunde foranledige Dem til at bringe et Algeru med til Keiseren af Rusland?“ — „Kort førend jeg seilede afsted, gif vi, min Moder og jeg, til Washington, for at see os om efter en Pensionsanstalt, og da vi nu eengang vare der, saa tænkte vi, at vi vel ogsaa kunde gjøre et Spring over til Mount Vernon, hvor jeg tog dette Algeru op, for at bringe det med til Keiseren; thi, tænkte jeg, han maa vist allerede have hørt Meget om vor

General Washington, og vore Indretninger vil han vist beundre. Derfor, seer De, har jeg medbragt Agernet og ønsker at komme for ham!" —

„Min Søn, det er ikke let for en Fremmed at faae Udgang til Keiseren, og jeg frygter for at han neppe vil lægge Mærke til Deres Gave. De vilde gjøre bedre i at beholde den." — „Jeg siger Dem, at jeg nødvendig maa tale med ham. Jeg tænker, jeg kan fortælle ham allehaande om Amerika. Jeg er overbevist om at det vil være ham en stor Fornøielse at erfare noget om vore Jernbaner og Friskoler og høre, hvilken tyk Røg vore Dampskibe efterlade sig. Og naar han erfarer, hvor godt vort Folk kommer frem, vil det maaskee bringe ham til ogsaa at gjøre noget. Og nu, fort og godt, jeg vil ikke hvile, førend jeg har talt med Keiseren. Ogsaa hans Kone og Familie maa jeg see; jeg maa see, hvorledes saadanne Folk opdrage deres Børn." — „Godt," sagde Gesandten, „siden det endelig skal være, saa vil jeg gjøre for Dem, hvad jeg kan; men De maa være belavet paa at De bliver afvist. Omendkjøndt det ikke er den sædvanlige Bei, vil jeg dog raade Dem til at begive Dem til Vicecantsleren og foredrage ham Deres Duffe; maaskee vil han være Dem behjælpelig." — „Nu godt, Mere forlanger

jeg ikke. Jeg skal igjen see ind til Dem og lade Dem vide, hvorledes det er gaaet mig." —

So, tre Dage derefter kom det unge Menneſke igjen og ſagde: „Jeg har ſeet Keiſeren og talt med ham. Da jeg leverede ham Algernet, ſagde han, det var ham en værdiefuld Gave; han beundrede ingen Charakter i den gamle og nyere Hiſtorie ſaa meget ſom vor Washington; han ſagde, at han vilde plante Algernet med egen Haand i ſin Have, og han gjorde det ogſaa — thi jeg ſaae det med mine egne Øine. Han havde ſaa meget at ſpørge mig om angaaende vore Skoler og Jernbaner, om det Gue og det Andet, at han indbød mig til at komme igjen og beſøge hans Kone, da hun talede bedre Engeliſk end han. Saa gif jeg da igaar; og jeg kan forſikre Dem, at hun er en ſmuk, flink Kone, og at hans Døtre ere nogle allerkjærefte Piger.“ — „Hvad ſagde da Keiſerinden?“ — „Ak, hun ſpurgte mig om adſkilte Ting. Holder De det for muligt, at hun troede, vi iugen Tjenefolk havde i Amerika? Jeg ſagde hende, at fattige Folk maatte arbeide for ſig ſelv, men at de Rige havde Tjenefolk i Mængde.“ — „Men ſaa kalde de dem ikke Tjenefolk,“ ſagde hun, „de kalde dem Hjelpere? — „Jeg formoder, Madame,“ ſagde jeg, „at De har

læst Miss. Trollope; vi havde Bogen ombord i vort Skib." — Keiseren flappede i Hænderne og loe, saa han var nær ved at revne. „De har Ret," sagde han, „vi lode os bringe et Exemplar i det engelske Sprog, og hun har netop imorges læst deri." Derpaa fortalte jeg ham Alt hvad jeg vidste om vort Land, og han glædede sig meget derover. Han vilde vide, hvor længe jeg havde isinde at blive i denne Egn. Jeg sagde ham, at jeg havde solgt Alt hvad jeg havde bragt herover med mig, og at jeg sandsynligviis vilde seile tilbage med det samme Skib. Derpaa tog jeg Afsted med dem Alle og gik til mine Forretninger. —

„Har jeg ikke gjort mine Sager godt? Jeg vædder, De havde ikke tiltroet mig det." — „Nei tilviise, min Gut. De kan i Sandhed prise Dem lykkelig, thi det er en Sjeldenhed, at kronede Hoveder behandle Fremmede med en saadan Udmærkelse." — Faa Dage derefter kom han igjen og sagde: „Jeg faaer vel at blive her noget længere; jeg bliver altfor godt behandlet her. Igaar kommer der en fornem Officeer op paa mit Værelse og siger, at Keiseren har sendt ham til mig, for at vise mig alle Seeværdigheder. Jeg klædte mig paa, og han tog mig med sig i en prægtig Karreet med fire Heste for; saaledes har jeg seet Theatret,

Museet, og, som jeg troer, Alt hvad der er fees værdigt i St. Petersborg. Hvad siger De dertil, Herr Dallas?" Det syntes saa utroligt, at et stakkels, ubehøvlet ungt Menneske skulde være blevet behandlet med en saadan Opmærksomhed, at Gesandten ikke vidste hvad han skulde tænke og sige. Kort Tid derefter mødte den besynderlige Gjest tredie Gang. „Nu," sagde han, „har jeg endelig besluttet mig til at reise hjem. Jeg gif derfor til Keiseren for at takke ham og tage Afsted med ham; thi, tænkte jeg, da han har været saa høflig, kan Du ikke gjøre mindre." Da sagde han: „Er der endnu ellers Noget, som De ønsker at see før Deres Afreise til Amerika?" — Jeg svarede, jeg havde nok Lust til at see et Stykke af Moskow; thi jeg havde hert noget om, hvorledes de havde stukkert Kreml i Brand; ogsaa havde jeg læst Allehaande om General Bonaparte; dog vilde en saadan Reise koste en Mængde Penge, og jeg vilde gjerne bringe min Moder min Fortjeneste. Jeg tog altsaa Afsted og gif. Men hvad troer De vel, at han gjorde imorges? Han sendte den samme Mand i Uniform til mig, for i sin egen Karreet at føre mig til Moskow og, naar jeg har seet nok, bringe mig tilbage igjen. Imorgen reise vi, Herr Dallas. Hvad tænker

De nu?" — Og rigtig, den næste Morgen kjerte Yankeen i en prægtig, firspændig Chaise forbi Gesandtens Huus, hvem han tilraabte et heit Lovel. Herr Dallas erfarede senere af Keiserens egen Mund, at Alt virkelig havde tildraget sig saaledes som den unge Eventyrer havde fortalt det.

Napoleon og Biotti.

(Af La France musicale.)

En af den nyere Tids sterke Virtuoser, den berømte Biotti, var en lidenskabelig Elsker af Landlivet. Synet af Vegetationen, det Grønne og Blomsterne satte ham i en ubeskrivelig glad Stemning. I de sidste Aar af sit Liv brændte han af Begjerlighed efter at blive Eier af en kostelig Villa, 30 Lieues fra Paris. At ende sine Dage paa dette henrivende Sted, var hans kjæreste Tanke, som han bestandig nærede; men at faae denne Længsel tilfredsstillet var en Umulighed. Hinn Villa skulde koste 50,000 Francs, og hvor længe og med hvilket Held Biotti end havde dyrket sin Kunst, havde han dog ikke været oekonomisk nok til at kunne have en saadan Sum tilovers. Napoleon holdt meget af den berømte Virtuøs og saae ham altid gjerne hos sig. Han

havde hørt tale om hans Gang til Landlivet, og var bekendt med hans Planer og de Banffeligheder, der stillede sig i Veien for dem; dette foranledigede ham til en original Speg, ved hvilken han satte sin Yndling i Besiddelse af den nydelige Domaine, efter hvilken hans poetiske Phantastie saa meget havde længtes. Det var Nytaarsdag 1811, og Biotti kom for at bringe Napoleon sin Lykensknig. Keiseren modtog ham ganske overordentlig naadig og underholdt sig længe med ham. Da han endelig havde taget Afsked og var i Begreb med at gaae, kaldte Keiseren ham endnu engang tilbage, og sagde: „Apropos, Biotti, jeg har i disse Dage seet Deres Niece; det er en overordentlig smuk Pige, og jeg vil give hende en Nytaarsgave. Der, det er en kostelig Chocolate; vil De bede Deres Færen Niece at modtage den fra mig.“ Med disse Ord overgav Keiseren Biotti en Pafke, som havde Form og Størrelse af en temmelig lille Chocladefage.

Da Violinisten var kommen hjem, sagde han smilende til sin Niece: „Kjære Barn, her har jeg medbragt en Gave til dig fra Keiseren; rigtignok kun et lille Stykke Chocolate, men du veed, at han undertiden har originale, besynderlige Judsald.“

Den unge Pige skyndte sig at løse Enveloppen og aabnede den lille Pafke; men man tænke sig hendes Forbauselse, da hun deri foresandt halvtredsfindstyve Banknoter, netop den Sum, Biotti behøvede, for at kjebe det med saa megen Længsel attraaede Landsted.

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 7^{de} October 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fra førstkommende October Flyttetid, er Selskabets Bogholdercontoir ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal, og vil det være aabent hvert Søndags Formiddag fra Kl. 9 til 12.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 2^{den} October 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Dronning Christinas Tilbagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse*).

I Februar Maaned 1660 døde pludselig og uventet Kong Carl den Tiende Gustav. Strax ved første Underretning herom besluttede Christina at reise til Sverrig. Hensigten var dobbelt: den ene og offentlige, at erholde Bekræftelse af den nye Regering paa sine Underholdnings-Penge og disses ordentlige Udbetaling; den anden og hemmelige, at vaage over sin prætenderede Rettighed til den svenske Throne. Det syntes nemlig, som Christina angrede sin Affigelse, enten nu denne Følelse var en Følge af hendes sædvanlige Ustadighed eller af flere Ubehageligheder, hun havde havt i Rom; hun begyndte at kaste begierlige Blik paa den fordum saa forsmaaede svenske Krone. Catholikerne understøttede denne Beslutning i Haab om ved en saadan Forandring muligviis at kunne bringe det tabte Sverrig tilbage til deres Troesbekiendelse. Christinas Forhaabninger om Thronen syntes ei heller saa aldeles urimelige, idet den eneste Throns arving, et fem Aar gammelt Barn, let kunde borttrykkes. Der findes ogsaa Spor til, at hun

*) Berättelser ur Svenska Historien af Fryxell.

ved Smiger har søgt at vinde Tilhængere i Sverrig, og at Mazarin har givet Regieringen i Stokholm nogle Bink om disse hendes Planer.

I Julii Maaned afreiste Christina fra Rom og tog Veien over Nürnberg til Hamborg ligesom tidligere. Her modtog hun flere Breve med Underretning om, at den svenske Regiering ugieerne saae hendes Tilbagekomst. Christina svarede høfligt men med den Tilkiendegivelse, at da hendes Hensigter vare rene og Reisen nødvendig, maatte den fortsættes. Tillige skrev hun et smigrende Brev til Per Brahe, talte om den bestandige og høie Agtelse, hun havde næret for ham; sagde, at han ved Kongens Død havde været Sverrigs Frelser; bad om hans Understøttelse for sine retmæssige Fordringer o. s. v. Derpaa reiste hun fra Hamborg over Holsteen og Fyen til Kiøbenhavn, og blev der indbudt af Hoffet og modtaget med store Høitideligheder.

Regieringen i Stokholm sattes ved denne Christinas Haardnackenhed i stor Bekymring. Forholdene vare næsten de samme som efter Gustav Adolphs Død: udenfor Landet og paa alle Sider svære og truende Krige; indenfor samme Nød og Fattigdom; paa Thronen et femaarigt Barn, og ved dennes Side en Moder uden Gyne til at lede

et saa stort Værk; og derhos den ubændige og besynderlige Hertug Adolf Johan, der nylig paa samme Maade som Faderen, Johan Casimir, var udelukket af Formynderregieringen, derfor selv misfornøiet og samlende omkring sin Person alle andre Misfornøiede. Naar nu hertil kom Dronning Christina med sine dristige Planer, der laae udenfor al menneskelig Beregning, men understøttedes af en Numasfelse og en veltalende Tunge næsten uden Ege, saa kunde let nok en fordærvelig Uro opvækkes i Riget. I Særdeleshed frygtede man for, at Bondestanden i sin Ukyndighed let ved Rigsdagen skulde blive forført af det ene eller andet Parti. Disse almindelige Vengstelser forøgedes endnu mere ved Advarselen fra Mazarin, ved Christinas Brev til Per Brahe, hvilket denne fremviste i Raadet, samt ved hendes Paastaaelighed at ville fortsætte sin unødvendige Reise uagtet al Modstræben; thi Spørgsmaalet om hendes Underholdning kunde let skriftlig have været afgjort.

Det er fortalt, og sandsynligt nok, at den af Christina dybt krænkede, men nu i Sverrig mægtige Grev Magnus de la Gardie tog Leiligheden iagt, for, med Understøttelse af ovenanferte Grunde, at lægge Hindringer iveien for Indreisen og saaledes hævne sig for lidte Forurettelser.

Efter flere Overveielser og efter Raadslagning med Stændernes Befuldmægtigede fattede Raadet endelig følgende Beslutning. Man skulde nemlig til Møde med Christina affærdige en af Raadets Medlemmer med det Hverv at formaae hende til at blive paa Oland, saalænge Rigsdagen varede, og først efter dennes Slutning at komme til Stockholm. Om hun ei med det Gode vilde lade sig overtale, skulde den Udsendte med Magt holde hende tilbage under Tilkiendegivelse af, at dette skete efter Kongens Befaling. Til dette Hverv valgtes Lorenz von der Linde, den samme, som paa Udreisen havde fulgt hende til Halmstad.

Christinas Omgivelse bestod af otte Herrer, deriblandt en Munk og en Læge; desuden ti Bestiente og tre Piger, alle Udlændinger, for det meste Italienerne og derhos Catholiker: et Selskab, der ingenlunde var skicket til at vinde Tillid og Belvillie hos Svenskerne. Den 17de September ankom hun til Skaane og blev med Heitidelighed modtagen, men erholdt paa samme Tid et Brev fra Per Brahe, hvori denne, uagtet hendes Artighed, aldeles fraraadte Reisen til Stockholm. Dette var meget ubehageligt, men Christina holdt endnu gode Miner. „Alt, som kommer fra Gder, min Fætter!“ svarede hun, „er mig saa behageligt,

at jeg umulig kan optage det ilde, om endog Eders Tanker ere afvigende fra mine. Jeg beklager, at Omstændighederne ikke tillade mig at efterkomme Eders Raad; men jeg haaber snart mundtlig at kunne retfærdiggjøre min Opførsel og lægge for Dagen, hvor gierne jeg i Almindelighed vil følge Eders Raad. Modtag imidlertid Forsikringen om den udmærkede Høiagtelse, som jeg nærer for Fædrelandets heitagede Befrier" o. s. v. Man troer, at Christina gav Per Brahe dette heitravende Navn, enten fordi han ved Genevad havde slaaet et Parti Danske, eller fordi han havde taget Deel i at udelukke Adolph Johan fra Formynderregieringen.

Christina fortsatte saaledes Reisen op i Sverrig. I Salmstad mødte Lorentz von der Linde. Han synes ikke at have været den rette Mand til at udføre et Hverv, der fordrede saa megen Bestemthed og Kraft. Ikke engang selv, men igiennem en Anden, søgte han med det Gode at formaae Dronningen til at vende tilbage. Da hun derfor yttrede Misforneielse herover, vovede han ei at fuldbringe den anden Deel af sit Orinde, men tillod hende at fortsætte Reisen. „Jeg veed,“ skrev han, „hvor ilde en voldsom Fremgangsmaade vilde blive udlagt, samt hvor meget Regieringen undviger Alt, som

kan støde Dronningen. Om man endnu staaer fast paa at vise hende tilbage, da kan dette skee ved en fornyet Befaling, som meder os i Nykiøbing eller andensteds." Fulgt af ham paaafsyndede imidlertid Christina sin Reise saa meget som muligt og ligesom Regieringen til Trods. Linde tog dog adskillige Gange Leiligheden iagt for at fremstille Regieringens Dnske og sit eget venstkabelige Raad om at vende tilbage; men forgieves. Christina blev opbragt, og sfyndte sig endnu mere. Linde magede det saa, at de til Kongereisen opbudte Heste den ene Gang efter den anden kom for sldigt; Hensigten var at opholde Reisen og give Regieringen Tid til at fatte og tilkiendegive en ny Beslutning. Christina mærkede Kunstgrebet og truede med at lade sig føre til Stokholm med sædvanlig Skydsbefordring; og nu gif det saa hastigt, at Linde knap kunde følge med. Paa en eneste Dag i September kierte hun fra Raaby til Vinkløbing, d. e. 13 svenske Mile, hvilket med den Tids flette Bogue ansaaes for at være en overordentlig iilsom Reise.

Det var et eget Syn at see Christina i Lindes Selskab med en saadan Skyndsomhed og Iver at tvinge sig tilbage ind i Sverrig. Under den Forevending at det nu var for seent at vise hende

tilbage, besluttede man at giøre en god Mine til det, man ikke havde Mod at afsværge. Beboelsesværelser fattes i Stand baade i det Torstensonske Huus (nu Prinds Carls Palads) og paa Slottet, hvor man valgte Kongens egne Gemakker. For at bringe alt i Orden udfordredes Tid. Christina, som nu havde faaet sin Billie frem, gav sig nu mere Tid og udstrakte Reisen imellem Pilsrog og Stokholm til tre hele Dage. Den anden October i Skumringen holdt hun sit Indtog og modtoges med Kongelige Væresbevisninger og en saadan Skyden, at Jorden bævede og Vinduerne sprang i Stykker. Hun valgte Slotsværelserne til Bolig og viste sig særdeles naadig og nedladende mod Alle.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 14^{de} October 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fra førstkommende October Flyttetid, er Selskabets Bogholdercontoir ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal, og vil det være aabent hver Søndags Formiddag fra Kl. 9 til 12.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 2^{den} October 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Dronning Christinas Tilbagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse.

(Fortsættelse.)

Hensigten med Christinas Reise var, som sagt, dobbelt, nemlig deels at erholde Bekræftelse paa sit aarlige Underhold, deels at varetage sin formeente Ret til Kronen. Det sidste Punkt vovede hun alligevel ikke at røre ved, ferend det første var bevilliget. Angaaende dette indgav hun allerede Dagen efter sin Ankomst en Skrivelse, hvori hun begierede, „at Stænderne vilde bekræfte det hende i Upsala tilstaaede Marsunderhold, uagtet hun senere var gaaet over til den catholske Religion.“ Dertil var seiet følgende Tillæg: „Jeg anholder om hurtigt Svar, for siden at kunne underhandle om mine særskilte Anliggender.“ Herved søgte hun ligesom at forbeholde sig Ret til at komme frem med det andet Punkt.

Men strax efter sin Ankomst havde Christina ladet et af de til hendes Afbenyttelse anviste Kongelige Bærelser pryde med Mariabilleder og brændende Vorlys og indrette til catholsk Capel, og i dette lod hun ogsaa hver Dag holde Messe for aabne Døre og under et stort Tillesh af nysgierrige Personer, til ikke ringe Harme for de for-

samlende Rigsdagspræster og Svenskerne i Almindelighed.

Da Christinas ovennævnte Skrivelse blev oplæst for Stænderne, vilde Adels og Borgerstanden strax indvillige den; Bønderne skøde Sagen fra sig, som liggende udenfor deres Bedømmelses Kreds, men Præsterne begierede og fik Betænkningstid. Den anden, tredje og fjerde Dag fordrede Dronningen mere og mere ivrig deres Mening. Endelig svarede: „at, da Dronningen havde havt fire til fem Aar til at udarbejde sin Skrivelse, kunde hun vel unde Præsterne fire til fem Dage for at tage den i Overveielse. Den offentlige Misfornøielse foregedes imidlertid saavel ved Christinas fortsatte catholske Gudstieneste, som ved Præsterne, der i deres Prædikener ofte og med Bitterhed berørte dette Punkt. Saaledes hændte det sig engang, at Præsten (formodentlig var det i Upsala) efter at have sluttet sin Tale, foer løs paa Dronning Christina, hendes Omvendelse, Hiemreise til Sverrig og catholske Gudstieneste. „Jeg har,“ sagde han, „søgt at advare hende baade mundtlig og skriftlig, men forgieves, og vil nu ei længere kaste Perler for Sviin.“ Domprovsten Stigzelius, som var i Kirken, gav Præsten en Tilretteviisning; men denne svarede overlydt: „jeg taler efter Landens

Indgivelse, og man maa lyde Gud mere end Mennesker." Da traadte den anden Præst frem for Alteret og begyndte at messe, hvorved Forsamlingen reiste sig, og Tjeneren paa Prædikestolen blev tvungen til at tie.

Den 18de October afgaves endelig Præstestandens Betænkning. Den gik ud paa, at man burde bevillige Anslaget; dog med flere Betingelser for at indskrænke Dronning Christinas Magt og med det Tillæg, at Indrømmelsen denne Gang skete af Stændernes Godhed og for Christinas Forfædres Skyld; men ikke i Kraft af Overenskomsten i Upsala 1654, hvilken hun ved sit Affald fra den lutherste Lære havde tilintetgjort. Det var Biskoppen i Nabo, Johannes Terserus, som ledede Præstestanden, og som viste særdeles Strengthed mod Christina. Præsternes Betænkning blev billiget af de øvrige Stænder og især af Raadet og Regjeringsen, der mere end de Andre vare opbragte mod Christina. Fremfor Alle udmærkede Per Brahe sig som Christinas alvorligste Modstander, og ved denne Leilighed takkede han Præsteskabet offentlig for dets just under Striden med Dronningen udviste Tjver for den rene Lære i Landet. Samme Dag gik Adskillige af Biskopperne og de Ældre blandt Præsterne op til Christina i den Hensigt at fore-

stille hende Faren ved og Ulovligheden af den offentlige catholske Gudstieneste, samt med det Gode at formaae hende til at afstaae derfra. Den 87aarige Erkebiskop Lenæus førte Ordet og det med saa megen Skarphed, at Laarene stege Dronningen i Vinene, var det nu af Rørelse eller Brede. Ordverlingen blev meget heftig. Engang sagde Lenæus: „vi kiende noksom Pavenes Kneb; han efterstræber med al Flid vore Siele.“ Christina svarede: „I gode Herrer! Jeg kiender Paven bedre end I. Han vilde ei give fire Daler for alle Eders Siele tilsammen.“ Samtalen var frugtesløs.

Det var formodentlig ogsaa under denne Samtale, at Christinas forrige Hofprædicant, Emporagrius, spurgte om Aarsagen til hendes Uffald fra den lutherste Lære? Christina svarede: „Det var Eders lange og slæbende Prædikener, som gjorde mig kied derved.“

Efter nogle Dage fandt et nyt Møde Sted mellem de samme Personer om samme Gienstand. Dronningen forsøgte i dette at forsvare sin Mening med allehaande Grunde; men mødte saa alvorlig Modstand, at hun til Slutningen gav efter, lovende at afskaffe sin offentlige Gudstieneste og give al mulig Sikkerhed. Hun bad tillige med bevægelig Stemme og Udfærd, at Stænderne vilde meddele

den begierede Bekræftelse paa Underholdnings-Pengene. Tre Dage derefter og ifølge Præsternes yderligere Paamindelse blev ikke blot den offentlige catholske Gudstieneste afbrudt, men ogsaa Kirkeprydelserne nedtagne og Præsten tilligemed flere af de Fremmede stiftede ud af Riget. Sagen syntes hermed at være endt, og der stod blot tilbage at opsætte og undertegne det Skrift om den aarlige Underholdning, hvorom man var kommet overeens.

Uagtet denne affrækkende Modgang havde Christina alligevel besluttet at berøre ogsaa det andet Formaal for Reisen: nemlig Varetagelsen af sine Fordringer paa Sverrigs Krone. Hun lod i Stilhed opsætte en Skrivelse derom i fem særskilte Exemplarer for at overleveres til Raadet og til de fire Stænder; men da man rimeligviis vilde vægre sig ved at modtage et Document af et saadant Indhold, besluttede hun at gaae tilværks paa følgende Maade.

Den 16de November eller nogle Dage efter de egentlige Rigsdags-Forretningers Slutning var den nye Bekræftelse paa Underholdnings-Pengene færdig og skulde overleveres Christina af Stænderne. Da disses Afsendinge anmeldte sig til Audients, tog Christina de fire omtalte Skrifter i

sin Muffe, for at benytte Leiligheden. En vis Banér førte Ordet og overrakte Stadfæstelsen, tilføiende, at om Dronningen havde noget derved at erindre, kunde hun lade det optegne ved medfølgende Skriver og siden erholde Svar. Christina lod ikke et saa lykkeligt Tilfælde gaae sig af Hænderne. Hun modtog Tilbudet og bad Secretairen antegne følgende hendes Ord: „Jeg veed,“ sagde hun, „hvoreledes man har beløiet og bagvasket mig uforskyldt, som om jeg havde Ondt isinde mod mit Fædreland, hvilket jeg dog stedse har elsket og æret. For nu at vise det Grundløse i disse Beskyldninger og tillige end fastere knytte Forbindelsen mellem mig og Fædrelandet, har jeg ladet opsætte en Skrivelse, som jeg herved overgiver Eder med Begiering om at Enhver Stand maa bevare den og indføre den i sine Protocoller til Efterretning baade for nærværende og kommende Tider.“ I det samme fremdrog hun af Muffen de reenskrevene Exemplarer og gav eet til hver af Stændernes Ordførere. Disse modtog dem, uvidende om Indholdet. Til Bønderne, som sidst gik ud, sagde hun: „I gode Danemænd! om I behøve Penge, da vender Eder til mig.“

Ved Tilbagekomsten ilede enhver af Stænderne nysgierrigen med at giennemlæse den paa en saa

hemmelighedsfuld Maade overrafte Skrivelse. Indholdet var følgende: „ved Affsigelsen 1654 havde Christina ei kunnet forestille sig, at Carl Gustav saa snart skulde afgaae ved Deden; hun havde derfor ene overført Arveretten til Thronen paa ham og hans ægte Afkom uden nogen nærmere Bestemmelse eller større Udstrækning. For nu, i Tilfælde af Kongehusets Uddeen, at beskytte Riget for Uroligheder og varetage sin egen Ret dertil, vilde hun ved denne Leilighed for Sverrigs Regering, Raad og Stænder, ja for Gud og hele Verden afgive følgende Forklaring over sin egentlige Mening med benævnte Thronaffsigelse. Denne havde nemlig været: ikke at giere nogen Fordring paa atter at erholde Kronen, saalænge Carl Gustavs Et levede og Betingelserne om det aarlige Underhold opfyldtes; men at hun, naar noget af disse to Vilkaar udeblev, havde forbeholdt sig al den Rettighed til Kronen, som hun af Gud, ved Arveret og Rigets Love havde været i Besiddelse af før sin Thronaffsigelse. Dette vilde hun herved høitideligen have tilkiendegivet til Stændernes fremtidige Efterretning. Om Noget herimod foretoges, erklærede hun det for aldeles ughyldigt.“ Documentet overgaves den 16de November, men var dateret den 1ste i samme Maaned, d. v. s. to Dage førend Rigsdagsbeslutningen affattedes. Den sandsynlige Mening var, at den ovenstaaende Skrivelse, skjøndt Christina ikke vovede at overgive den til Rigsdagen selv, dog, ved den urigtige Datering, skulde erholde Skiinet af denne Hensigt.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Tidningen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 21^{de} October 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fra ferstkommende October Flyttetid, er Selskabets Bogholdercontoir ved Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal, og vil det være aabent hver Søndags Formiddag fra Kl. 9 til 12.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 2^{den} October 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Dronning Christinas Tilbagereise til Sverrig efter sin Thronaffigelse.

(Fortsættelse.)

Dette Christinas Forsøg vakte Latter, Medlidenhed og Harm og derhos mangfoldige og begrundede Anmærkninger. Hun, som 1654 tvang sig fra Thronen, vilde nu 1660 tvinge sig op paa den igien. Naaden, hvorpaa hun listede sin Erklæring i Stændernes Hænder, Forsøget paa at bestikke Bønderne samt Kunstgrebet med Antidateringen, Alt vidnede om en List, lige saa foragtelig, som latterlig og afmægtig. — Endelig befandtes hendes Angivelse aldeles stridende mod det virkelige Forhold: thi Mar 1654 brugtes ved Affigelsen følgende Ordskøining. „Vi afstaae fra Sverrigs Krone og Regiering og fra al den Rettighed dertil, som Vi i Kraft af Fødsel, Arvesforeninger og Syldingsbøder have havt, saa at Vi fra denne Dag, hverken for Os eller Andre, under nogen Slags Forevending, skulle giøre Fordring paa dette Rige.“

Enhvert Exemplar af Christinas Erklæring overgaves imidlertid strax til Raadet. Alle harmedes. Glas Tott vilde uden videre Ceremonie sende Skrifterne tilbage til Dronningen. Per

Brahe antog, at hun havde forbrudt sin aarlige Underholdning. Efter Overlæg med Stænderne besluttede man allerede samme Dag at sende Erklæringen tilbage. Først Klokkeren om Aftenen vare Forberedelserne dertil i Orden. Hele det talrige forsamlede Raad og derhos et Udskud fra hver af de fire Stænder traadte ind til Dronningen. Ordet førtes af daværende Rigscontsler, den forhenværende Jyndling Magnus Gabriel de la Gardie, og to Skrivere fulgte med for at optegne det, som sagdes. De la Gardie yttrede i Korthed, at saasom Dronningens Skrivelse var stridende mod Sverrigs Lov, kunde Stænderne ikke modtage den. Herpaa overrakte han Rigsraadets Exemplar til Dronningen, der hurtig tog imod det, men strax vilde nøde de la Gardie til at tage det tilbage, hvorfor imidlertid denne undslog sig. „Velan,“ sagde Christina, „Stænderne skulle i det mindste beholde Skrivelsen;“ men i det samme fremtraadte En af hver Stand og lagde sit Exemplar deraf paa Bordet. Christina mærkede det ikke, førend den sidste i Ordenen, en lang og storlemmet Bonde, gik frem til Bordet. Da blev hun meget opbragt. „J have,“ yttrede hun, „engang høitideligen modtaget min Erklæring, hvorfor den ogsaa bliver gyldig i sin fulde Kraft. Om J

forkaster den, saa skal dog Gud og hele Verden antage den; og jeg, som har indgivet den, skal ogsaa finde Midler til at giere den gieldende." De la Gardie svarede: „Siden Eders Majestæt har læst os fra vor Ged, ere vi ikke forpligtede til nogen Lydighed mod Eders Majestæt, men blot mod vor nuværende Konge." Christina faldt ham i Talen og sagde: „jeg forstaaer Eders Pligt bedre end I alle tilhobe." De la Gardie gien- svarede: „derpaa kunde nok findes Evar; men vi ere komne for at tilbagelevere Skrivelsen, ikke for at fives derom;" hvorpaa de alle bukkede og gif. Forbittrelsen og Sindsbevægelsen var meget heftig, og Regieringen holdt for, at Forsigtighed fordrede at sætte en stærk Vagt baade ved Dronning Christinas og den unge Konges Bærelse, og man forbed Rigsdagsmændene at reise hjem, inden denne mislige Sag var bleven afgjort. Ogsaa Christina var yderst forbittret. „Jeg vil," sagde hun, „hellere lade mig slide i tusinde Stykker, end afstaae fra mine retmæssige Fordringer." Dagen derpaa skikkedes to Rigsraader for at overtale hende til at tage sin Indsigelse tilbage. Hun vægrede sig haardnakket, idet hun bevarede den samme heftige Forbittrelse.

(Sluttes.)

M a n s a.

Contract

af

trede Quartals Regnskab 1843,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Indtægt.

	Rdb. og Sagn.	Rdb. Sals.	
Beholdning fra forrige Afbart, Støfancer iberegnet	1783	2	752 48
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 55de Aargang Nr. 26 a 38 incl.	732 86		
B. Gaans Afbetaling i trede Afbart d. 2l.		1218	
C. Rentor af 100 Rdb. Gælder og 100 Rdb. r. G. fra Sparekassen for 3 Maanedor	72		72
D. Rentor 900 Rdb. r. G. imod Gælder	900		
	3416 64	1971 24	

Udgift.

	Rdb. og Sagn.	Rdb. Sals.	
1. Pensioner for trede Afbart: Til de fødsomtige Pensionister.	998 72	33	
Pensionister for det 2droffe Regat ... Dito for Caroline-Regat.	25		
2. Subfriet Gaaret i 25anten og Rentor deraf med	804 8		
3. Ugebladets Trykning med Papir.	184 40		
4. En anvist Stregning	4		
5. Lønninger for 3de Afbart.			400
6. Rentor imod Gælder			900
Støfancer af udfærdte, ei endnu indfærdte Dutteringer: r. Sals.			
for Gaan. G. og X. r. Sals.			
for Gøntingent 178 — 20 — = — = —	178 20		406
Gælder	1189 20		265 24
	3416 64	1971 24	

Sjæbenhavn den 30^{te} September 1843.

Oversættelse med den af Administrationen førte Control.

J. C. F. F. F.

C. Clausen.

J. J. J.

Carl Groth.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 28^{de} October 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Dronning Christinas Tilbagereise til
Sverrig efter sin Thronaffigelse.

(Slutning.)

Regjeringen og Stænderne, paa deres Eide ligeledes endnu mere opbragte over Christinas urimelige Fordringer og haardnakkede Paastaaelighed, fattede den eenstemmige Beslutning, ved en kraftig Handlemaade at tilbagevise en saa overmodig Paatrængenhed. Man forbed at aflægge Besøg hos hende, og Raadet og Stænderne opsatte angaaende denne Sag tvende Skrivelser. Den første var i deres Navn og indeholdt en kraftig og vidtløftig

Stændrivelse af Christinas Fordring. Den anden var i Christinas Navn og indeholdt en udtrykkelig Tilbagekaldelse af hendes Indsigelse den 16de November og tillige en med al mulig Udførlighed opsat Erklæring, at hun med Tab af sit Mars- underhold aldrig vilde giøre nogen Fordring paa Sverrigs Krone. Den første skulde overleveres til, eller i det mindste oplæses for Christina; paa den anden skulde man bestemt forlange hendes Underskrift. Alt dette afgjordes allerede den 17de November. Ved Underretningen om disse bestemte og eenstemmige Forholdsregler faldt Christinas Mod ganske. Da de la Gardie, i Spidsen for Raadet og Stændernes Udskud, traadte ind og overrakte de tvende Documenter, erklærede hun med høflige Ord sin Beredvillighed til at efterkomme Stændernes Ønske, hvorfor hun modtog det første Skrift og undertegnede det andet samme Dag. Dermed var Sagen for denne Gang afgjort.

Enhver ventede nu, at Christina efter et saa ubehageligt og ydmygende Optrin uilksomt og med Misforneielse skulde forlade Landet. Men tværtimod, ligesom Intet var foresaldet, forblev hun i Stokholm endnu fem Uger, lod sig som Giest underholde paa Kronens Bekostning, deltog i enhver Forlystelse og viste Alle et forneiet og venligt

Ansigt. Først den 2den Januarii 1661 forlod hun Hovedstaden og begav sig til Norkiebing.

I denne Stad, som hørte til Underholdnings-Landene, blev hun flere Maaneder. Man veed ikke Marsagen til dette lange Ophold; men Følgen deraf var en dræbende Riedsommelighed, hvorover Christina høit klagede, og hvilken hun, fiøndt forgieves, søgte at fordrive med Skaf — og Brætspil.

Terferus havde imidlertid skrevet og til mange Bekiendtere udslaant en Beretning om ovenstaaende Rigsdags-Optrin: den samme, hvorpaa den nærværende Fremstilling er grundet. Uden Terferus's Vidende bleve Afskrifter tagne og Oversættelser gjort og udbredte endog til Tydskland, hvorfra et Exemplar af en af Christinas Dienere blev hende tilstiftet. Hun geraadede strax i Fyr og Flamme og klagede til Regieringen over Terferus's Uafnømmelighed: at udsprede ærerørige Usandsfærdigheder om hende; han havde dog hende at takke for sit Hoved, hvilket hun, med Hensyn til Terferus's brødefulde Opsørsel, under den messeniske Proces*), med største Grund kunde have ladet afhugge. Hun fordrede alvorlig Høvn.

*) See Riise's Archiv, 15de Bind (ny Række) S. 321.

Hvis en saadan ikke tilstodes, bad hun Regieringen ikke fortænke hende i, om hun selv udøvede den Straf paa Terserus, som hans grove Brøde fortiente. Terserus's Erklæring indhentedes, den kom og billigedes af Regieringen, som desuden bevidnede hele Beretningens Sandhed. Christinas Trudfler gik ei heller i Dpfyldelse.

Under sit Ophold i Norkjøbing begierde hun ved forskjellige Leiligheder af den svenske Regiering Tilladelse til at boe i Pommern og der at nyde fri Religionsøvelse; at det pommerste Taffels gods maatte befries fra nogle af de paahvilende Skatte o. s. v. Alle disse Punkter bleve afflagne og flere af hendes Forsøg paa at blande sig i Rigets Styrelse med Kraft afviste.

Det hed en Tid, at Christina agtede at blive i Sverrig til Høsten 1661. Men allerede i Mai tiltraadte hun sin Afreise, kied ved Landet og forbittret paa dets Indvaanere. Man hørte hende med spottende Ord at omtale Carl Gustavs Dristighed og Uforstandighed; og for en Hollænder, som hun traf paa, roste hun dennes tappre Landsmænd, som ved Søslaget i Dresund havde vrist Verden den Hemmelighed, at ogsaa de Svenske kunde overvindes.

Christina i Narene 1661—1666.

Paa Udreisen fra Sverrig forblev Christina et heelt Aar i Hamborg. Hun sluttede da med den rige Teixeira følgende Overeenskomst. Han skulde regelmæssig hver Maaned erlægge Dronningen 8000 Rigsdaler og desuden paa hendes nederlandske Gield betale Renten og saa meget som muligt paa Capitalen. Derimod maatte han oppebære alle hendes Indkomster fra Underholds-Landene. Det synes som disse da for Tiden ikke beregnedes høiere end til 107000, i Stedet for de lovede 200000 Rigsdaler.

Under Opholdet i Hamborg sysselsatte Christina sig med allehaande Tidsfordriv og med Reiser i Omegnen, ogsaa med Guldmageri. Derhos kunde hun ei afholde sig fra Indblanding i de europæiske Statsanliggender. En af hendes Planer var: at udvirke Understøttelse for Venedig, som var indviklet i en farlig Krig med Tyrkerne; en anden: at skaffe Catholikerne fri Religionsøvelse i Danmark og Hamborg. I disse Anledninger affærdigede hun Breve og Gesandtstaber til Europas fornemste Regenter. Hendes Sendebud synes imidlertid selv at have anseet de dem overdragne Overv som hensigtsløse Indfald. De reiste, morede

sig og kom tilbage uden at have udrettet noget. Regjeringerne viste de forelagte Planer liden eller ingen Opmærksomhed.

Fra Hamborg reiste Christina over Erfurt til Rom, hvor hun ankom den 10de Junii 1662. Her førte hun et temmelig glimrende Hof, og man saae her et Udvalg af Stadens lærde og fornemme Omgangskredse og tillige alle udmærkede Reifende. Hun aabnede atter Videnskabernes Academie og sysselsatte sig ivrig med forskjellige didhen hørende Emner, i Særdeleshed med Astrologie, og det under Ledning af den store Cassini*). Det var ogsaa ved denne Tid, da hun havde Spøgen for med Ordet: „mageløs.“ Hun slog nemlig en Skuepenge, som fremstillede Fuglen Phoenix paa en Jordklode og derover Ordet mageløs (makeløs) med store græffe Bogstaver. Ideen dertil skal være givet af Oluf Rudbeck og allerede anvendt i Sverrig, skjøndt Europas Myntkiendere endnu ikke havde fæstet deres Opmærksomhed derpaa. Nu fremlagde Christina sin Skuepenge og forlangte

*) Giovanni Domenico Cassini, født 1625, blev 1650 Professor i Astronomie i Bologna. 1669 kaldtes han af Colbert til Paris. Han bestemte Middagslinien og opdagede Jupiters Drabanter, ligesom 4 nye til Saturnus. Mansa.

en Udtydning af Billedet og Indskriften paa den. De lærde Herrer vilde ikke blive uden Svar, og udfandt derfor den ene dybsindige Udtolkning efter den anden, til ikke ringe Forlystelse for Christina og hendes Fortrolige. Endelig røbede hun Hemmeligheden, nemlig at Ordet var svensk og betegnede baade den, som var ugift, og den, som var uden Ege; i begge Tilfælde en passende Venøvnelse saa vel for Juglen som for Dronning Christina selv. Til yderligere Visshed lod hun paa Skuepengens anden Side præge sit eget Brystbillede med omgivende Navn. Hun fandt saa meget Behag i denne Fremstilling, at Ordet mageløs med græske Bogstaver ofte benyttedes som Mærke paa hendes Bøger og Huusgeraad.

Mellem Hofferne i Rom og Paris var der opstaaet et heftigt Uvenskab, hvorved den svagere Pave maatte give efter. Christina søgte til hans Fordeel at mæggle hos Ludvig den Fiortende og var vedholdende i denne sin Bestræbelse. Den eneste Folge blev, at hun til Slutningen selv fik temmelig korte og bidende Svar.

Disse hendes Bestræbelser i Forbindelse med den i Sverrig og Hamborg udviste Iver for den catholske Religion havde imidlertid forsonet hende med Paven og Forholdet imellem dem var i disse

Var temmelig godt, saa at den hellige Fader af og til hændrede hende med sit personlige Besøg. Christina fandt sig heielig smigret og anvendte, ved at hilse ham, disse Skriftens Ord: „Hvi skeer mig dette, at min Herre kommer til mig? See jeg er ikke værdig, at du gaaer ind under mit Tag.“

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 4^{de} November 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Christinas anden Reise til Sverrig*).

Christinas første Besøg i sit Fædreland havde medført mange Ubehageligheder, især for hende selv. Efter tre Aars Forløb vilde hun alligevel vende did tilbage. Aarsagen dertil kan neppe med Bestemthed angives. Selv foregav hun Ordningen af sine Pengeanliggender og sin Længsel efter at besøge Kongen, Gnekedronningen og sine svenske Venner. Fra andre Sider erfarede andre Grunde; f. Ex. at Dronningen, kied af Rom, vilde, forme-

*) Fryxells, Berättelser ur Svenska Historien.

delt sin sædvanlige Ufstadighed, atter giøre et Forsøg med Sverrig; at hun endnu nærede hemmelige Hensigter med dets Trone, ja Haab om selv at kunne bestige den. Man sagde, ogsaa at Catholikerne vedligeholdte, smigrede og opmuntrede disse Planer i den Tanke, at hun ved en eller anden Omvæltning muligviis kunde giøre sine Fordringer og med det samme den catholske Lære giældende i Sverrig. Det var i Særdeleshed Biorenclou, den daværende svenske Gesandt i Wien, som opdagede og røbede disse Intriguer, hvilke ogsaa fra andre Sider og af flere Grunde erholdt ydermere Bekræftelse; fornemlig fordi man, uden at antage denne vigtige Drivesieder, umulig kunde forklare, hvorfor Christina med saa megen Paastaaelighed og efter saa mange modtagne Idmyggelser atter vilde nedde sig paa Sverrig.

At Christinas Plan ikke kunde være den at slaae sig til Ro i Sverrig, beviste hun selv med temmelig uigiendrivelige Grunde. „Hvorledes skulde jeg,“ sagde hun, „jeg med mit stolte Sind kunne fornedre mig til at blive i Sverrig, og der adlyde en lunefuld Konge og blive en Skygge ved Siden af hans Moder, en Hedevig Eleonora.“ — Men ogsaa den catholske Plan medførte Vanskeligheder, for hvilke Christina ingenlunde var blind. Man

havde i Rom og Paris besluttet at sende en Hob forklædte Jesuiter til Sverrig, for at befordre denne Plan. „Det er det samme som at sende dem til Galgen,“ sagde Christina, „thi at omvende de strengt lutheriske Svenske er aldeles umuligt.“ Efter disse Christinas egne og andre samtidige Yttringer kan man ikke paa nogen anden Maade forklare hendes Reise end dermed, at hun nærede hemmelige Hensigter med Hensyn til Thronen.

Allerede i Maret 1664 lod hun baade skriftlig og ved Sendebud begiere fri Religionsøvelse for sin Person i Sverrig, og begyndte tillige at underhandle om Kiebet af Carl Gustav Wrangels Palais til stadig Bolig. I private Breve til Sevel Bååt truede hun med at reise til Sverrig, ogsaa i det Tilfælde, at man afflog hendes Begiering om fri Religionsøvelse. Regieringen, Raadet og Stænderne vare alle høist forbittede over hendes Opførsel 1660. Dertil kom de senere Efterretninger om Planer mod Rigets Rolighed og Religion, samt de upassende Trudsler i Brevet til Sevel Bååt. Regieringen og Stænderne toge derfor den eenstemmige Beslutning ganske at afflaae den forlangte Religionsøvelse og at foreskrive saa strenge Betingelser for hendes Ophold i Riget, at de lignende en Afvisning eller rettere

et Afslag. „Om Dronningen,“ tilfæie Stænderne, „i Strid med disse Forskrifter kommer ind i Fædrelandet og der vil øve nogen fremmed Gudstieneste, saa ønske vi, at Regieringen maa anvende alle lovlige Midler til i rette Tid at forebygge enhver Fare for Kongen, Riget og dets Troesbekiendelse.“

Uagtet dette bittre Svar holdt Christina dog fast ved sin fattede Beslutning. Hun afskedigede den største Deel af sit Hof, satte den efterladte Deel under Azolini's Beskyttelse og ilede til Norden. Det var Sommeren 1666. Marsagen, hvorfor dette Mar valgtes, mener man at have været den, at Christina, aldrig fuldkommen fri for Stierneyderiets Bildfarelser, indbildte sig at have opdaget, at en eller anden Ulykke, maaskee Døden, truede Carl den Ellevte just paa denne Tid; hvorsfor hun vilde være paa Stedet for at tage Leiligheden iagt. I aabenbar Strid med Stændernes Forskrift besluttede hun at medtage catholske Sielesergere. Azolini foreslog dertil tvende lærde, adelige og almindelig agtede Mænd. Christina valgte i deres Sted sin Haandskriver, Præsten Santini, en Person, efter Sagnet, fuld af Uredelighed og Laster. Tilfæie sendte hun til Stockholm Underretning om sin Reise samt Fortegnelse over alle medfølgende

Personer, paa hvilken Liste ogsaa den catholske Præst var anført.

I August 1666 ankom Christina til Hamborg. Her mødte et fra den svenske Regiering affærdiget Sendebud, der bød hende velkommen til Fædrelandet; men tillige underrettede hende om de nylig fastsatte Betingelser. Christina blev opbragt men stod fast ved sin Beslutning, skjøndt baade den franske Gesandt og det holsteenske Fyrstehuus raadte hende derfra. Hun sendte en Person, ved Navn Stropp, til Stockholm, begyndte giennem ham at underhandle og prutte, og med saameget Held, at den svenske Regiering paa eget Ansvar eftergav alle de af Stænderne foreslagne Betingelser, med Undtagelse af den, som angik den catholske Præst og Gudstienesten. Man syntes derefter at have anseet Sagen for afgjort paa begge Sider. Men snart mødte en betænkelig Omstændighed. I September 1666 fik Regieringen, man veed ei paa hvilken Maade, i sine Hænder et nylig skrevet Brev fra Christina til den omtalte Stropp. Hun yttrede sig deri som følger. „Jeg haaber, at den svenske Regiering afflaaer min Begiering om fri Religionsøvelse. I skal da skaffe Eder dette Afslag skriftlig og under Udreisen fra Sverrig vise det overalt som en Preve paa

den nuværende Regierings Ubillighed. Derhos skal I bestandig tale om min Kiærlighed til Sverrig og dets Indvaanere; samt hvorledes Regieringens tilsyneladende Strengthed med Hensyn til den catholske Lære i Gierningen kun er Frygt for min Person“ o. s. v. Dette var et tydeligt, et uimodsigeligt Beviis paa, at Christina søgte at opvække Misfornøielse, maaskee Oprør, alt for at fremme sine hemmelige Planer; og at hun derved regnede paa Understøttelse af den almindelig Tænkemaade, hvilken nu, i Særdeleshed blandt de lavere og ukyndigere Samfundsklasser, af Misfornøielse med den nuværende Styrelse havde dreiet sig til hendes Fordeel.

Disse Christinas Planer vare visseelig truende, dog mere tilsyneladende end virkelig. Regieringen tog Sagen temmelig rolig. Den holdt de indhentede Efterretninger hemmelige, vedblev sin første Beslutning angaaende Christinas Modtagelse og ordnede i denne Hensigt Kongens egne Værelser. Da Budskab indløb, at hun allerede var reist fra Hamborg, affendtes Rigsraaden Pontus de la Gardie, en yngre Broder til Grev Magnus, med et Følge af omtrent 70 Personer, for ved Dresundets Bredder heitidelig at modtage den ventede Giest.

Men da de la Gardie kom derhen, saae man Intet til Dronningen. Efter nogen Venten fik han et Brev fra hende, hvori hun tilkiendegav ham, „at Narstidens Strengthed (det var allerede i Februar 1667) hindrede Reisen; men at Dronningen ikke tvivlede paa, at Greven vilde vente til hun kom.“ Greven med sit Selskab gjorde det ogsaa, men maatte vente næsten tre Maaneder, i hvilken Tid Christina paa sædvanlig Maade morede sig i Hamborg. Blandt andet gav hun en Fest, der bestod af Giestebud, Skuespil, Lotteri og Dands. Denne sidste aabnede Christina selv med Carl Gustav Wrangel. Skuespillet forestillede Jerusalems Erobring af Korsfarerne og Giesterne havde hver sin Rolle. Man saae der optræde Greverne og Grevinderne Rönigsmark, Lilje, Wittenberg og Wrangel, ogsaa Christinas fordums Legesøster Eleonora Cathrina. En Hertuginde af Sachsen-Lauenborg forestilte Armida, og Dronningen selv en Slavinde, lænkede med gyldne Kieder. Festen varede hele Natten. De Smykker og Kostbarheder, som ved Lotteriet skænkedes til Giesterne, vurderedes alle tilsammen til 4000 Rigsdaler. Man saae, at Christina var kommen paa sin egen Haand og savnede Azolinis Ledning.

Den 19de April 1667 reiste hun fra Hamborg, tog Veien over Danmark, steeg i Land den 6te Mai i Helsingborg og blev der modtaget med megen Heitidelighed af de la Gardie. Tvertimod den svenske Regierings Beslutning havde Christina ført den allerede omtalte Santini med sig og ladet ham hver Dag paa Reisen offentlig holde Guds-tieneste i hendes Bærelse. Det syntes som de la Gardie ikke har havt Befaling til at sætte sig derimod; maaskee har ei heller Regieringen tænkt sig Muligheden af et saa dristigt Forsøg. Underretningen herom vakte derfor en meget ubehagelig Stemning. Foruden det, som tidligere er anført om Intriguerne giennem Stropp, fik man nu ogsaa at vide, at Christina paa Reisen smigrede alle dem, hun mødte, og at det paa et eller andet Sted virkelig lykkedes hende at vinde Opmærksomhed og Deeltagelse.

(Sluttes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 11^{te} November 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Christinas anden Reise til Sverrig. (Slutning.)

Raadet besluttede ved et kraftigt Skridt og overeensstemmende med Stændernes Dnske at forekomme det sig nærmende Uveir. Man benyttede den ved Christinas Egenindighed givne Fore vending, og affærdigede et Tilbud med den Befaling, at den catholske Præst strax skulde bortskickes og Gudstienesten ophøre. Tillige blev følgende, med fælles Ansvarlighed fattede Beslutning underskrevet af Enkedronningen og af alle Regieringens Medlemmer, nemlig: ikke at tilstaae Christina hverken catholsk Præst eller Gudstieneste; — med al

mulig Opmærksomhed at følge hendes Skridt og ikke tillade hende at blande sig i Statsanliggenderne, eller at give Møde paa Rigsdagene, om hun skulde blive i Riget nogen saadan over; — med al Forsigtighed at vaage over Kongens Person, og i dette Diemed strax efter Christinas Ankomst til Stockholm at bringe ham til Upsala; — endelig, hvis Christina gjorde noget stridende mod de giældende Forordninger og Beslutninger, da siebliflig og med Sammenhold at vedtage alvorlige Forholdsregler, for at beskytte Rigets Rolighed.

I Jönköping mødte Christina Regjeringens Tilbud med den bestemte Befaling: at sende den catholske Præst tilbage. Christina svarede hurtig og bestemt: „Jeg sender ikke min Sielesørger fra mig; men jeg vil i det Sted selv følge med ham bort fra dette Land; og jeg vil derfor nu strax vende tilbage;“ hvorpaa hun bestilte Skydshefte for sin egen Vogn. Det var henimod Midnat. De la Gardie forestilte hende Vanskelighederne; blandt andre ogsaa den, at han og hans Selskab ikke saa snart kunde blive færdige til at ledsage hende paa Tilbageveien. Christina svarede: „jeg frabeder mig Eders Selskab; thi fra denne Time af kan jeg ikke modtage nogen Høflighed af den svenske Regjering.“ Lidt efter lidt blev hun dog roligere,

og man kom overeens om, ligesom den forrige Gang, at fortsætte Reisen videre, men tillige at affærdige et Tilbud med Forespørgsel, om ikke Regieringen vilde opgive den tagne Beslutning. Christina medgav til Carl den Ellevte et egenhændigt Brev af følgende Indhold: „Paa Brev de la Gardies Bøn har jeg besluttet at afvente, hvorvidt Eders Majestæt for min Skyld vil forandre Eders Befaling. Hvis dette ikke skeer, kan jeg aldrig mere modtage nogen Høflighed af Eder; thi jeg har fattet min Beslutning i saadant Tilfælde øiebliklig at reise tilbage. For imidlertid at erindre Eder om, hvad I er og hvad Jeg er, beder jeg Eder at være overtydet om, at I ikke er født til at befale over Folk af saadant Slags som jeg“ o. s. v. Brevet var slet skrevet, med mange Rettelser og uden Margin hverken foroven eller paa Siderne. Det opbragte naturligviis Regieringen endnu mere, og Tilbudet maatte vende tilbage med et fornyet Nei.

Imidlertid havde Christina fortsat Reisen lige til Norkøbing. Paa denne Reise tog hun, ligesom tidligere, enhver Leilighed iagt for at indsmigre sig hos Folket, hørte med Deeltagelse alle Anmærkninger mod den nærværende Regiering, beklagede Landets Nød, lovede at tale godt hos Kongen og

fastede mange Penge ud blandt de omgivende Men-
 neskeshobe. Hun smigrede ogsaa de medende Em-
 bedsmænd og yttrede, at deres Befordring gif
 langsomt, at de med Uret vare forbigaaede o. s. v.,
 alt ikke uden tilsigtet Virkning, især hos enfoldigere
 Personer. Ogsaa til de ledsagende Herrer holdt
 hun Taler, men af ganske anden Bessaffenhed,
 næsten altid om svenske Statsanliggender, s. Ex.
 om Soldvæsenet, Reductionen, Adelen, i hvilken
 Stand hun syntes at man burde indføre Førstefed-
 selsbretten og den hertugelige Værdighed. Under-
 tiden berørets endnu mere kildne Punkter. „Troer
 I,“ sagde hun en Dag til Pontus de la Gardie,
 „troer I, at jeg skulde taale, at Sverrig regieredes
 af nogen Anden end den, hvem jeg har givet dets
 Krone? Nei aldrig! Her skulde jeg opoffre tusinde
 Liv, om jeg havde dem. Jeg ønsker, at Kong
 Carl maa leve længe og vel; men skulde han døe,
 saa vil ogsaa jeg have et Ord med i Laget; om
 just ikke for mig selv, saa i det mindste ved
 Valget af en anden Eftersølger.“ Da de la Gardie
 i almindelige Ord yttrede sit Ønske, at Fædres-
 landet ved en saa uformodet Hændelse maatte
 ved et fredeligt og eenstemmigt Valg faae en god
 Regent, svarede Christina: „ved en saadan Lei-
 lighed kunde jeg ligesaa godt faae Præster og Ben-

der, som Adelen paa min Side." De la Gardie svarede med nogle sædvanlige Artigheder; men tilføiede dog en og anden Tvivl, grundet paa Svenskerne's Misfornøielse med hendes Trocsforandring. Christina afbrød ham sigende: „Gud give, at Svenskerne ikke havde noget Andet imod mig! da skulde nok alting gaae godt." Det lod næsten, som hun i dette Dieblik var beredt paa at gaae tilbage til Sverrigs Trocsbekiendelse, for at faae Sverrigs Krone tilbage.

Alle de ovenfor anførte Ord yttredes af Christina til Pontus de la Gardie, der var Gesandt for det mod hende opbragte Rigsraad og Broder til den af hende forfulgte Grev Magnus. Ogsaa blev hvert Ord berettet og var hende senere naturligviis i Veien.

I Norkiebing mødte en Baron Sparre med Regieringens fornyede Forskrifter: at bortsende den catholske Præst, saafremt hun ønskede at modtages. Christina havde sandsynligviis næret det Haab, ved at vise samme Riekhed som i Maret 1660, at tilvinge sig samme Eftergivenhed; hvorfor hun ogsaa havde sendt sine Bagagevogne forud til Stockholm. Hun blev derfor nu saa meget mere opbragt over dette fornyede og uventede Afslag, og besluttede strax at reise tilbage. „Jeg vil," sagde hun, „ikke

for alle Kroner i Verden afstaae fra Udvøelsen af min Gudstieneste." De la Gardie bemærkede, „at Christina under Skin af et privat Besøg hos den franske Gesandt, Pomponne, kunde ubemærket deeltage i dennes Gudstieneste." Dette Forslag forbittrede hende endnu mere. „Jeg"! udraabte hun, „jeg giere Besøg hos Pomponne! Om han lader sig mærke en eneste Gang med en saadan Tanke, skal jeg lade ham prygle, om det ogsaa var i hans egen Konges Nærværelse. Og nu bort, og det strax paa Timen!" Men det kunde ei gaae saa hurtigt; thi Natten var forhaanden, og Intet var i Beredskab for en saadan Reise. Christina vaagede hele Natten og ordnede sine Sager. De la Gardie vilde med sit Følge ledsage hende ud af Landet igien. „Nei", sagde Christina, „jeg kan ei mere modtage nogen Artighed af Carl den Ellevte." De la Gardie gjorde hende opmærksom paa, at hans Selskab kunde behøves, da Landshevdingerne, forbausede over hendes hurtige Tilbagevenden, ellers kunde lægge Hindringer i Veien for Udreisen. Denne Grund virkede og hun tillod, at de la Gardie med et Par Personer fulgte med. Hun vedblev at skrive hele Morgenen; derpaa lod hun læse Messe og indtog Frokost, hvorpaa Selskabet Kl. 9 om Formiddagen satte sig i Bognene.

Nu gik det med hovedfuld Fart sydpaa. Christina var bestandig i ondt Lune og viste Utaalmodighed ved ethvert, endog det mindste Ophold. De la Gardie, som for Tiden ikke befandt sig rigtig vel, bad hende at sagtne Farten og mindede hende om, at det ellers saae ud som hun af Frygt rømte ud af Riget. Det hjalp ikke. Paa fire Dage tilbage- lagdes Veien imellem Norkiebing og Helsingborg. „Jeg har,“ skrev de la Gardie, „i hele min Levetid aldrig været med paa en saadan Skyds.“ Ogsaa var han nogle Dage sengeliggende efter Reisen.

Den 25de Mai om Aftenen kom Christina til Helsingborg og vilde allerede samme Aften tage over Sundet. Man fandt det ugiærligt. Morgenen derpaa lod hun først læse Messse. „Jeg skal vise,“ sagde hun, „at jeg ikke af Frygt rømmer ud af Landet.“ Ved Afskeden yttrede hun til de la Gardie: „hils Ederes Konge, at min Stolthed skal hindre mig fra Klagemaal, og min Fædrelandskiærlighed fra Hævnen.“ Derpaa satte hun over Sundet og ilede uden noget Ophold til Hamborg.

Dommene over det, som var forefaldet, vare i Sverrig meget delte. Den almene Mand, uden Kundskab om det rette Forhold og fortryllet af Christinas udviste Venlighed og Deeltagelse, yttrede Misforneielse over Raadets Fremgangsmaade, og

paa hele Tilbagereisen, især i Norkjøbing, saae man Folket med Saarer og Hengivenhedstegn vise sin Sorg og sin Deeltagelse, og man hørte forsiikre, at medens Dronningen regierede, var Landet kronet med al Slags Velsignelse, nu derimod belæstet med al Slags Modgang. — I de heiere Kredse var Tænkemaaden anderledes. Den danske Gesandt beskriver den med følgende Ord; de fleste sige som saa: „vil hun ei bide, saa lad hende ride.“

M a n s a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 18^{de} November 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Christinas Ophold i Hamborg.

I Begyndelsen af Junius kom Dronning Christina tilbage til Hamborg. Her medte hende den Efterretning, at Pave Alexander den Syvende var død, og at Cardinal Farnese formodedes at blive hans Efterfølger. Dette sidste var en ubehagelig Nyhed; thi Farnese og Dronningen stode i et mindre venskabeligt Forhold til hinanden. Denne Cardinal havde nemlig været den øverste Dyrighedsperson i Staden Rom, i hvilken Egenkab han ofte havde villet straffe de Uordner, som forevedes af Christinas Folk og ved hendes Hof. Under disse

sine Embedspligter var han ofte og paa en ubehagelig Maade stødt sammen med Dronningen selv, der deels af Eetsind forsvarede sine Dieneres Forseelser, deels af Egenind og Stolthed ikke vilde tillade deres Afstraffelse af nogen Anden. Dette havde foranlediget meget alvorlige Optrin, og Christina forudsaae, at Rom, det antagne Fædreland, vilde under Farnese blive et meget ubehageligt Opholdssted for hende. Sverrig, det medfødte Fædreland, var ganske lukket for hende, og der fandtes ei heller noget andet Land, som aabnede en giestfri og tiltrækkende Bolig for hende. Christinas Stilling var i Gierningen meget foruroligende og betænkelig.

Men snart indløb den velkomne Efterretning, at Farnese var bleven forbigaaet, og at Cardinal Rospiigliosi var udkaaret til Pave under Navn af Clemens den Niende. Denne Herre var af et muntert og pragtelsskende Sindelag og dertil en erklæret Ven af Dronning Christina, for hvem Udsigterne i største Hast klarede op. Hun besluttede at vise sin Glæde over dette Udfald af Valget ved en stor Fest. Forsiden af hendes Palads skulde oplyses samt prydes med Pavens Navn, brændende i 600 Lamper; desuden med Transparenter, fremstillende, hvorledes den katholske Kirke

seirende træder Rietterstabet under Fødderne. Flere af Dronningens Venner forestillede hende Faren ved en til Paven's Ære anstillet Heitidelighed, især i Forbindelse med saadanne Prydelser midt i en streng protestantisk Etad, hvis Folkesmængde for en stor Deel bestod af Haandværkere og Sefolk, hvilke blindt hen troede at Paven tiligemed Tyrken var Christenhedens største Fiende og Ophavsmanden til alt Ondt. Men Christina var ubevægelig, og hun bestyrkedes deri endnu mere af sin Overkammerherre, den senere saa meget omtalte del Monte, der paa denne Tid begyndte at blive hendes altformaaende Yndling. Da de nævnte Tilberedelser begyndte at omtales, gjorde Præsterne Forestillinger derimod hos Magistraten og denne hos Christina, men uden forønsket Virkning, hvorfor man ogsaa hele Tiden igiennem hørte bittere og ophidsende Udfald mod den catholske Lære fra Prædikestolene.

Den 15de Julii gif Festen for sig. Om Formiddagen lod Christina under Tillob af en stor Mængde Menneſker og med pragtfuld Musik holde catholsk Mæſſe i den største Sal i hendes Bolig. Ved Ordene: Ære være Gud i det Høie, blev det svenske Løsen, og ved Afſyngningen af: O Gud vi love Dig! to Gange ni Kanonſtud affy-

rede i Anledning af det til Paven's Navn seiede
 Tal. Gaden og Kirkegaarden uden for hendes
 Palads vare fulde af Folk, som dog forholdt sig
 stille og fredelige. Efter Gudstienestens Slut-
 ning gav Dronningen et festligt Maaltid, hvortil
 mange Personer vare indbudne. Under dette lod
 hun Viin i Overflodighed springe for Folkemaessen,
 der drak og raabte: leve! saasnart hun viste sig i
 Vinduct. Merket faldt paa, Lamperne tændtes
 og Navnet samt Transparenterne oplystes; men
 endnu forholdt Folket sig fredelig; saa at
 Christina selv af og til uforstyrret gif ud paa
 Gaden for at tage sit Arrangement i Oiesyn.
 Imidlertid var Maessen efter Viindrukningen bleven
 mere og mere ophidset. Christinas Parti siger,
 at flere Præster have blandet sig i Hoben og op-
 flammt den til Voldsomheder; ja endog, at en
 og anden med egen Haand har deeltaget deri.
 Seent paa Natten, og da Alt var nær ved at slut-
 tes, begyndte Pebelen at kaste Stene paa Paven's
 Navn og paa de udstillede Transparenter, under
 høie Raab: slaae ihjel, slaae ihjel! Christina, der
 ikke var uden Frygt for noget saadant, havde rustet
 sig for at møde Vold med Vold. Hun befalede
 sine Tjenere skyndsomst at lukke Porten, at lade
 deres Geværer og nogle i Huset værende smaae

Kanoner. Nu dele Beretningerne sig. Dronningens Forsvarere sige, at hun endnu ikke for det første, og ferend Voldsomhederne yderligere toge til, lod skyde paa Folket; andre derimod, at nogle Betiente, hende uafvidende, have læsnet et Par Pistoler med læst Krudt, i den Hensigt at kysse Folket, dog med modsat Virkning. Alle Beretninger stemme overeens i, at Uordenen og Voldsomhederne hestigt toge til. Ruderne bleve i et Dieblig indslag; flere Skud læsnedes mod Huset, og man segte med Armkraft at opbryde og med tændte Palmvisker at antænde Porten. I sin Angst befalede Christina at skyde paa Pøbelen. En Salve affyredes, hvorved nogle faldt. Da steeg Raseriet til det Heieste. Under vilde Raab fornyedes Steenkastningen, og man løstede en paa Gaden liggende Biecke op og førte den som en Muurbæcker mod Porten med dundrende Slag, det ene efter det andet. Nu faldt Christinas Mod. Forklædt og med en hamborgsk Fruentimmerkaabe over Skulderen førtes hun ud igiennem Vagporten og til den svenske Gesandts Bolig, hvor man haabede og fandt mere Sikkerhed. I det samme kom Stadsvagten, som man havde havt Bud efter, og Folket fordeelte sig nu snart.

Dagen derpaa var det som Intet var foresaldet. Christina og hendes Tienere gik uforstyrrede frem og tilbage igiennem Folkehobene, som nysgierige havde samlet sig paa Skuepladsen for Mattens Optin. Inden nogle Dage var Huset atter istandsat, og Christina flyttede ind deri ligesom i Triumph. Hun skienkede 2000 Rigsdaler til de Saarede og til de Faldnes efterladte Paarørende. De første udgjorde tyve, de sidste otte. Af Dronningens Folk leed ikke en Gæste Skade.

Det findes ei optegnet, at nogen af Voldsmandene er bleven opdaget af Øvrigheden og straffet. Christina synes at have havt Mistanke om, at denne med Flid saae igiennem Fingrene med de foresaldne Uordner. For at hævne sig greb hun til en egen Udvei. Til sin undergivne Befalingsmand paa Oland udsærdigede hun den formelige Ordre, at hvis hamborgske Skibe eller Varer fandtes paa hans Gebeet, skulde de tages og sælges for Dronningens Regning. „J skal,“ vedblev hun, „hverken paa Kongens, min Generalgouvernerens eller paa nogen Andens end min egen Befaling levere dem tilbage. Desuden skal J holde denne min Forskrift hemmelig, indtil J faaer Keilighed til at sætte den i Værk; alt dette, saafremt J vil efterkomme Gders Trostabsæed,

samt beholde min Naade og Eders Tjeneste." Til ydermere Visshed lod hun med næste Post denne sin Befaling ordlydende fornye. Manden blev baade forbausset og forlegen. Befalingen var urimelig; thi hamborgske Skibe og Varer pleiede aldrig at komme til Dland; Befalingen var ulovlig, thi Christina havde ei mindste Rettighed til en saadan Fremgangsmaade. Manden skrev til Generalgouverneren over Underholdslandene, Rigsråaden Covel Bååt, og begierede Forholdsregler. Tillige skrev han til Dronningen selv og fremsatte sine Betænkkeligheder. Christina svarede: „Jeg falder i Forundring over Eders Dristighed at give mig Raad. Vær overbevist om, at denne Næsviished skal blive straffet og I selv bringes til Lydighed. Understaaer Eder aldrig til at tale om det, I ikke forstaaer; og viid, at jeg af Eder fordrer ikke Raad men Lydighed.“ Den svenske Regiering paa sin Side forbed Embedsmændene i Underholdslandene at efterkomme Christinas ovenfor nævnte Befaling og vedtog iøvrigt ingen anden Forholdsregel i Haab om, at Dronningen af sig selv skulde indsee det Urimelige i sit Foretagende og lade det falde. Men forgievs. Christina, underrettet om Regieringens Beslutning, skrev atter til Embedsmanden, fornyede sin Befaling og forbed ham at adlyde

den svenske Regiering. Nu maatte denne gribe til alvorligere Midler. I en temmelig vidtløftig Skrivelse, som sædvanlig opsat i Kongens Navn, udviklede man for Dronningen, hvorledes hendes Udførsel i dette som i mange andre Forhold var urimelig, ulovlig, fordærvelig og stridende mod hendes egne Laster. „Om Eders Majestæt,“ hedder det fremdeles, „ikke afstaaer herfra, nedes jeg til at gribe til saadanne Midler, som min og Rigets Sikkerhed og Fordeel kræver.“ Efter at have modtaget dette Brev, skrev Christina til Embedsmanden paa Dland og tilbagefaldte sin forud givne Befaling; „thi,“ siger hun, „Hans kongelige Majestæt, min elskelige kære Hr. Sen, har derom bevægelig tilskrevet mig, samt mæglet paa det Bedste for de hamborgske Kiebmand.“

Christina havde endnu adskillige andre Underhandlinger for i Norden. Naagtet ovennævnte Misforneielse forblev hun dog et Aar i Hamborg. Det skete dog ugierne, og hun var i det Hele mindre godt stemt mod Tydskerne. „Jeg er,“ skrev hun til Bossius, „tvungen til at fordrive min Tid med Læsning, thi I ved, at jeg lever i et Land, hvor Umgangen med de Døde maa træste os over Umgangen med de Levende;“ og til Bourdelot skrev hun paa samme Tid: „blandt alle ufornuftige Dyr, som jeg kiender, er Tydskeren det, som mindst ligner et Menneske.“

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 25^{de} November 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Dronning Christinas tredie Forsøg paa
at komme tilbage til Sverrig.

Uagtet alle de Ubehageligheder, som Christina havde maattet lide ved sine tvende foregaaende Besøg i Sverrig, var hun dog vedholdende nok til endnu en Gang at ville vende tilbage til dette Land. Allerede 1668, eller det første Mar, efterat hun var bleven bortviist, kom en Gesandt derhen, som paa hendes Vegne hos Regieringen og Stænderne skulde begiere Udgang til Riget og derhos fri Religionsøvelse for hende og hendes Hof.

Da Sagen foredroges i Rigsrådet, vare Meningerne delte. Per Brahe paastod, at Christina

hverken burde have Tilladelse til at komme ind i Riget eller til at erholde fri Religionsøvelse. Hans Grunde vare følgende: „Efter som Dronning Christina er af et besynderligt Sind og ikke kan styre sig selv, saa er det rimeligt, at hun ei længe sidder stille, men tager sig en eller anden Galsskab for. Vi bleve da tvungne til at gribe strenge Forholdsregler mod hende, hvilke skulde gaae os selv til Hjertet, samt paadrage os Fadel af de Ildesindede, baade inden- og udenlands. Vor og endnu mere hendes egen Sikkerhed fordrer derfor, at hun ikke ledes i Fristelse, men bliver uden for Riget. Man bør tillige erindre, at der i alle Stater og Regjeringer findes Misforneiede og Urolistere. Gamle Kong Gustav og hendes egen Fader, stienkt begge store Konger, havde dog svære Misforneielse og Oprer at bekæmpe. Vi kunne ei haabe noget bedre. Hvis nu de Urolige loffede hende til at laane sig Navn og Anseelse til deres Foretagende, saa kunde let deraf opstaae et Oprer, som seent, vanskeligt og maaskee ikke uden Blodsudgydelse kunde dæmpes. Det er derfor bedst baade for den kongelige Majestæt og for Fædrelandet, at hun bliver borte.“ De la Gardie var af samme Mening og anførte, at Kong Carl Gustav havde talt om at sætte

Christina inden for fire Mure, hvis hun i hans Regieringstid kom tilbage til Sverrig. Gensedronningen, Bengt Oxenstierna, Biernklo, Sten Bielke, Sewed Bååt og Niels Brahe m. fl. deledede den samme Anskuelse. Alle frygtede urolige og ubehagelige Optrin. „Jeg er overbevist om,“ sagde Sten Bielke, „at inden hun har været et halvt Aar i Riget, har hun forlebet sig, og vi ere komne i en alvorlig Tvist med hende.“ — „Jeg vil giere min Sed derpaa,“ tilføiede Sewed Bååt, tidligere Generalgouverner over hendes Underholdslande.

Johan Gyllenstierna forsvarede den modsatte Mening, nemlig, at man ei kunde landshøvede hende blot paa Mistanke og Muligheder. Om hun havde gjort eller gjorde noget Forbryderisk, burde man derfor og da lovligen angribe hende; men til den Tid burde hun nyde de attraaede og billige Friheder. Hans Mening understøttedes i mere eller mindre Grad af begge Kurckerne og uogle Flere, men ved anstillet Afstemning seirede Per Brahe.

Raadets Fiender opgave desuden en særskilt og personlig Marsag til baade det ene og det andet Parties Hensigter. Christina skulde nemlig tværtimod givet Løfte have frataget Sewed Bååt

og givet Gustav Kurck det indbringende Generalgouvernerſkab over Underholdſlandene, og tillige i ſamme Landſkaber affat fra allehaande Embeder flere Elægtninge til de Mægtigere blandt Raadet.

Christinas Forſeg paa at trænge ſig ind i Sverrig ſyntes i mange Henseender meget betænkeligt: fornædrende, om det affloges: farligt, om det bifaldtes. Man havde i dette ſidſte Tilfælde at befrygte ſæregne og vanſkelige Optrin: paa Christinas Side Ubetænkſomhed, Ophidsninger maaskee Oprørsforſeg; paa Rigsraadets Side alvorlig Modſtand og alvorlig Straf, deels af Pligt for at beſkytte Sverrigs Rolighed, deels af ~~Uvillie~~ efter at tilfredſtille egen Uvillie. Enden kunde gierne blive Tabet af Underholdet og maaskee Christinas egen Indespærring indenfor fire Mure, ſom Carl Gustav havde truet med.

Næſt Dronningen var dette for Ingen ſaa betænkeligt ſom for Azolini, der kort forud var bleven udnævnt til Christinas Arving. Han indſaae ret vel den truende Fare og troede at burde advare Dronningen. Det blev ilde optaget. „J har Uret,“ ſvarede hun, „naar J grilliferer over min tilſigtede Reife til Sverrig. Alt, hvad jeg har ſagt om dette Land, er ſandt; og jeg ſiger Gder atter, at Stemningen der er ſaa gunſtig for mig ſom muligt;

thi alle Befalende hade og frygte mig, men alle
 Adlydende elske mig, min Ære og min Lykke.
 Tiden skal lære Eder Sandheden heraf. Jeg for
 min Person agter ei mere at twistes herom, men
 I kan gierne fæste Eders Lid til de Underretninger,
 som I erholde fra Andre, hvilke I troer mere end
 mig. Desuagtet tilstaaer jeg, at den tilsigtede
 Reise medferer nogen Fare; men jeg forsikrer
 Eder, at ingen Kierlighed til Livet kan forhindre
 mig fra i nærværende Tilfælde at vove det. Jeg
 vil, for at bevare det, ikke vige til Side for Noget;
 thi jeg har mistet Alt, som kunde giere det beha-
 geligt; og den sidste Dag af mit Liv bliver i
 Sandhed den lykkeligste. Imidlertid maa jeg sige
 Eder, at I om mine Unliggerer ferer et besyn-
 derligt Sprog, som jeg kun af Agtelse og Hengis-
 veuhed for Eder har kunnet taale. Hør dog den
 Trøst, at Eders Lykke ikke i lang Tid skal blive
 forstyrret ved min Nærværelse i Rom. Jeg ønskede
 at kunne finde en Braa, hvor Fattigdom ei var
 en Skam, som den for nærværende Tid er det i
 Rom; og hvor min udblottede Tilstand ei blev
 Formaalet for Eders bestandige Dadel. I skriver
 ogsaa om min Gield. Jeg vil derpaa ene svare
 dette, at rigere Personer end jeg giør Gield, og
 at jeg kan betale den, jeg har giørt. Jeg vil ei

fige mere, men forbliver for Eder indtil Døden det, som jeg er. Farvel!

Nolini ilede for med ydmyge Breve at forsmilde den opbragte Dronning og saaledes vedligeholde Udsigterne til Arven. Det lykkedes, og man finder intet Exempel paa, at han siden en eneste Gang vovede ved Oprigtighed og Modsigelser at udsætte sig for Dronningens Misforneielse.

Indholdet af dette Brev viser imidlertid, til hvilken Yderlighed Christina for nærværende Tid var bragt, og hvilke sortvivalde Midler hun agtede at gribe. Sat i Forbindelse med Christinas Opsørsel under sit sidste Besøg i Sverrig 1667, er det nu anførte Brev et mere end halvt Beviis paa, at hun tilsigtede og søgte at opvække Misforneielse, maaskee Uroligheder, i sit Fædreland, endog med personlig Deeltagelse deri. Der kan neppe tænkes noget andet Maal for hendes ovennævnte Planer. Men de afbødes, inden Endemaålet kunde aabnbare sig; rimeligviis var det Kronen eller den fremtidige Ret dertil.

Christinas Beregninger paa Semytternes Stemning i Sverrig savnede ei al Grund. Der herskede nemlig et mindre godt Forhold imellem Regjeringen og Stænderne. Disse sidste som sammentraadte henimod Hesten, viste megen Eftergivenhed

for Christina. De bevilligede hendes omtalte An-
dragende, endskiøndt Regjeringen nylig og de selv
ved den foregaaende Rigsdag havde afflaaet det.
Den nu fattede uforsigtige Beslutning om at bifalde
det synes dog at have været forarsaget mindre
af Stændernes Velvillie for Dronningen end af
Uvillie mod Regjeringen, og af deres Eyst til endog
med Fædrelandets Fare og egen Modsigelse at
vise denne deres Tænkemaade.

Ved ovennævnte Bevilling af Stænderne
havde Dronningen saaledes opnaaet det første
Maal for sine ivrige Bestræbelser; nemlig Til-
ladelse til at opholde sig i Sverrig med fri Reli-
gionsevelse. Enhver ventede nu at faae den videre
Udvikling af hendes Planer at see. Men besyn-
derligt nok! hun benyttede ikke den med saa
megen Besværlighed vundne Seier. Marsagen til
denne uforklarlige Modsigelse var maaskee Azolinis
Advarsler og Christinas egen Estertanke; men
sandsynligviis bidrog ogsaa en anden Omstændighed
dertil. For Christinas livlige Siel var nemlig
opgaaet et nyt Eys; en ganske anden Udsigt, som
nu tildrog sig hele hendes Opmærksomhed, Udsigten
til at blive Dronning i Polen.

Træk af Frederik den Stores Liv*).

Kongen havde, som ofte var Tilfældet, arbejdet længe og sad endnu skrivende ved sin Pult, efterat Midnatstimen allerede var slagen. Den indtrædende Kammertjener, Heise, der besad Kongens Fortrolighed og turde tillade sig mere, end en Anden, erindrede ham om, at det var sildig, og at han nu maatte begive sig til Ro. Kongen sagde: "Jeg har her et vigtigt Arbejde for, som ingen Udsættelse taaler. Skal jeg nu gaae til Sengs, saa maa Han vække mig tidlig, senest Kl. 4. Jeg vil da endnu være søvning, vil ikke staae op og jage Ham bort. Men jeg befaler Ham, ikke at lade sig afvise og authoriserer Ham, i Tilfælde af Bægning, at trække Sengetæppet af mig. Hører han? — under Tabet af min Raade." Paa Klokkeslaget 4 traadte den troe og frygtløse Tjener ind og saae Kongen sove mildt og rolig. Men med lydelig Stemme vækkede han ham, og da Kongen slog Dine op, sagde derne: "Jeg befinder mig ikke rigtig vel; jeg maa endnu sove to Timer; kom Han igien Kl. 6; og nu ud af Bærelset." "Huffer Deres Majestæt den mig igaar givne Befaling og Trudsel?" "Plageaand!" raabte Frederik, "Han hører jo, at jeg ikke vil!" "Deres Majestæt, De maae," svarede Tjeneren, og drog derpaa Tæppet bort. Nu stod Kongen op, og da han søvning gabede og strakte sig, sagde han: "Ach Gud, var jeg dog bleven en Krigsraad." (Om Krigsraaderne havde Kongen nemlig den Mening, at de gierne vilde gjøre sig det mageligt.)

*) Af Eylerts Charakterzüge aus dem Leben Friedrich Wilhelm III.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 2^{den} December 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Christinas Bestræbelser for at blive Dronning i Polen.

Kong Johan Casimir havde længe været træt af de Ubehageligheder og Sorger, som følge med Kroner i Almindelighed, men i Særdeleshed med den polske. Denne Følelse modnedes endelig, saa at han besluttede at nedlægge Regieringen, hvilket ogsaa gik i Opfyldelse i September 1668. Sommeren forud fik Christina Underretning om hans Hensigt. Strax besluttede hun at anmelde sig som den, der attraaede den ledige Throne. De sande Aarsager synes at have været Vægelsind og Lyst til at regiere

og udmærke sig. Men ingen af disse Marsager kunde offentlig paaberaabes. Christina opgav derfor som Grund sit Slægtskab med den nu af Polen forsvindende Wasastamme, hvorfor hun ansaa sig forpligtet til at vaage over Familiens mulige Fordringer. Hun raadførte sig med Paven, der bifaldt Planen, og hvis Bifald hun ogsaa paaberaabte sig som en yderligere Aaledning til at sætte Underhandlingerne i Værk. Maaskee forekom det hende selv, at ikke engang disse Grunde vare tilstrækkelige til at undskylde et Foretagende, som stod i saa skærende Modsetning til hendes frivillige Nedlægning af den medfødte, men baade ærefulde og rolige svenske Krone. Hun befalede derfor, at hele Underhandlingen skulde holdes hemmelig. Om dens lykkelige Udfald syntes hun selv at nære temmeligt Haab. „Jeg er overtydet om,“ sagde hun „at det nok skulde lykkes for mig, hvis ikke mit Kien var til Hinder.“ I alle Breve omtalte hun imidlertid sin Egegyldighed med Hensyn til Udfaldet, og forsikrede af og til, at hun høist ugerne traadte op blandt de Søgendes Tal o. s. v. Men for at drive Sagen igiennem, skrev hun dog en Mængde Breve, og foranledigede mange Intriguer, undertiden af mindre ædel Beskaffenhed.

J. Egenkab af Gesandt sendtes den polske Cisterciensermunk Hacki til Warschau, der som Prædikant var ansat ved hendes Hof. Giennem ham og den i Warschau værende pavelige Nuntius skulde den vigtige, men i Begyndelsen hemmelige Underhandling drives. Den nye Pave var saa gunstig stemt mod Christina, at han ikke blot tillod denne Anvendelse af sit Sendebud, men endog ydermere i egen Person skrev et Brev til den polske Rigsdag, hvori han paa det Bedste anbefalede Dronning Christina som den, der var værdigst til at bære deres Krone. Christinas eget Indlæg til de polske Stænder er forfattet med den sædvanlige Stolthed. „Jeg troer,“ skriver hun, „at med Undtagelse af Kiennet skal alt Andet befindes gunstigt for mine Fordringer. Jeg haaber ogsaa, at det polske Folk aldrig skal faae Marsag til at angre min Udvalgelse, men at jeg skal læste dets Ære saa høit, at alle Jordens Folkeslag, med Undtagelse af det lykkelige Rom, skulle misunde dets Lykke o. s. v.“

Som Medsegende til Kronen havde anmeldt sig Zaren af Rusland, Prinds Ludvig Condé i Frankrig samt Hertugerne af Lothringen og Neuburg, den sidste formælet med en Søster til Kong Johan Casimir. Disse lode af fulde Hænder uddele Guld

til Rigsdagens Medlemmer. Christina havde intet saadant at give. „Jeg,“ sagde hun, „jeg vil seire allene ved mine Fortienester og ved den hellige Faders Forbøn.“ Imidlertid syntes de polske Stænder at sætte mindre Priis paa Christinas Fortienester, end paa de Andres Guld. De fire Fyrster fik hver sine Tilhængere; Christina ingen. Det var for Hacki et meget misligt Hverv at meddele hende en saa ubehagelig Efterretning, og at opgive saadanne Grunde for Polakernes Tænkesmaade, som ikke alt for meget pirrede hendes Egenfærlighed. Han anførte derfor med særdeles Eftertryk et af Polakkerne yttret Ønske, at deres tilkommende Regent maatte, for at opretholde Kongeslægten, være, eller snart blive gift. Christina havde, med Hensyn paa, at en saadan Indvending mulig kunde gøres, allerede i Forveien yttret sig saaledes: „J kan anvende følgende List: at foregiøgle Polakkerne den Forhaabning, at deres og den hellige Faders Bønner, i Tilfælde af at Balget falder paa mig, maaskee kunde bevæge mig til Egtteskab. For at giøre dette saa meget trosligere, kan J sege at indbilde dem, at jeg er yngre, end jeg virkelig er; hvilket dog rimeligviis vilde falde svært, da de sagtens kiende mit Fødselsaar.“ Denne Yttring findes i hendes formelle Instruc-

tionsbrev til Hacti. Noget Uger sldigere skriver hun: „Om min Plan ikke paa nogen anden Maade vil lykkes, da maa I give dem Haab om et muligt Ægteskab, og jeg skal selv sige dem, at jeg vil gifte mig. Men Eder siger jeg dog i sterke Hensmelighed: Jeg gifter mig aldrig.“ En yttrede, at den polske Republik vilde bestemme Valget af hendes vordende Mand. Dette gik for vidt. Christina svarede: „ikke at gifte mig uden Statens Samtykke, det var taaleligt; men at tage imod en Mand, hvilken den valgte til mig, det er en Sag, som jeg aldrig kan love, aldrig giere. Heller skulde jeg skyde den polske Krone fra mig, om den blev mig tilbudt.“ Men om noget Saadant blev aldrig Spørgsmaalet. Ingen tænkte paa at vælge Christina til Dronning. Saavel Hacti som den pavelige Nuntius synes nu og da at have anseet deres Hverv baade for urimeligt og latterligt, og røgte det, i det mindste den sidste, derefter.

De forskiellige Partier kunde imidlertid ikke i lang Tid komme overeens, og Riget trueedes med Borgerkrig. Frygten herfor afstedkom endelig en hurtig og mærkværdig Forandring i Anskuelserne. Man beholdt de fremmede Fyrsters Guld, men forkastede deres Personer og valgte eensstemmig Boivoden Wisniowieccky til Konge. Christina

rog Sagen roligt og yttrede, at hun havde forudseet et saadant Udfald. Hun lod endog Hacki, som sin Gesandt, lykønske den nye Konge og overvære hans Kroning. Men tillige lod hun giere Efterspørgsler om hans Fødselsdag og Fødested, for ved Stiernethyeriets Hielp at udforske hans tilkommende Skiebue.

Det mislykkede Forsøg synes dog at have efterladt noget Nag mod Polakkerne. Fire Aar derefter døde Johan Cassmir i Frankrig, som han efter Afsligelsen havde valgt til Opholdssted. Ved Underretningen om hans Død yttrede Christina: „det var endda en Trøst, at han kom til at ende sine Dage blandt Menneker. Om han var bleven i Polen havde han havt den Græmmelse at døe blandt ufornuftige Dyr.“

I medens de ovennævnte Underhandlinger varede, og for at kunne drive dem med mere Eftertryk, flyttede Christina i Høsten 1668 tilbage til Rom, hvor hun senere forblev.

Træk af Frederik den Stores Liv*).

Frederik den Store talte over Bordet helst om Feltslag og Seire og grupperede disse historisk-militaire Malerier saa levende, at man troede at have dem for Piet. Saaledes fortalte han blandt andet en Affaire ved et fiendtligt Oversald om Ratten indtil den mindste Detail. Efterat han havde udtalt, sagde den ved Siden af ham siddende General Zietzen: "Deres Majestæt undskylder, saaledes forholdt det sig ikke; Sagen gik anderledes til." — "Nu saa fortæl da Han." — Efterat Zietzen havde berettet Tildragelsen, blev Kongen gnaven og sagde: "Det er ikke sandt; vil Han bedre vide det, end jeg?" — "I dette Tilfælde vil jeg det, Deres Majestæt, thi jeg selv har havt denne Affaire og udført den. Men der seer jeg just i Sideværelset den vagthavende Bagtmester Krüger, der ved denne Leilighed har sægtet tappert ved min Side. Vil Deres Majestæt ikke troe mig, saa tillad De, at han, som ikke veed hvorom Talen er, kommer ind og fortæller Sagen." — "Godt saa vil Han faae det at høre." —

Med faste Skridt, dristigt Blik og martialsk Bæsen stod den indkaldte gamle Husar ved Siden af Kongens Stol. Kongen saae venlig paa ham; han havde hiin store Tids Physiognomie og Holdning, kort sagt karakteristiske Præg. "Krüger, har Du været i den og den Affaire?" — "Ja Papa." — "Saa fortæl engang!" og ganske simpelt, dog veltalende, fremstillede han Sagen aldeles saaledes som Zietzen. Kongen saae fortrydelig paa ham og sagde: "Krüger, Du lyver." Husaren traadte nærmere, tog Kon-

*) Af Eylerts: Charakterzüge und historische Fragmente aus dem Leben des Königs von Preußen, Friedrich Wilhelm III. Magdeburg 1843.

gens Gaffel og foer med den i det foran ham staaende
 Had Fasaner, holdt den spiddebe Fasan i Beiret med de
 Ord: "Jeg vil æde mig ihjel i denne Fasan, naar jeg
 ikke har sagt Sandheden!" — og giørende høre omkring gif
 han under det hele Selskabs lydelige og bifaldende Latter
 igien ud paa sin Post med det kongelige Bytte. Kongen
 selv lo hiertelig, lod den ærlige, trohiertige gamle Bagt-
 mester bringe en Flaske Viin og Kage fra sit Taffel, og
 søiede til: "saaledes kiender jeg dem, de gode gamle,
 tappre Knegte. Nu Ziethen, en Priis Tobak!" og han
 rakte ham, hvad han sielden pleiede at giøre, sin Daase.

M a n s a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 9^{de} December 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsiktringens Locale paa Raads og Domhuset, **Onsdagen den 27de December d. A.**, om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid Hr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 4^{de} December 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Christinas Ophold i Rom.

Betragteren af Christinas Historie finder i samme tre Tidspunkter, hvert indbefattende en mærkelig Tilbagestriden, en Synken i Uere og Ugtelse. Det første var 1651, da Christina i Sverrig temmelig almindeligt havde tabt den store Anseelse, som hun forhen havde nydt. Det andet var 1658, da det samme indtraf i en større Kredts, nemlig i den store europæiske Almeenhed. Det tredie indfaldt 1668, da hun endelig selv mærkede, at Tiden for hendes Uere og Lykke var ganske forbi.

Tiorten Aar vare nu henrundne, siden Christina nedlagde den svenske Krone. Hun havde i den Tid forsøgt sin Lykke paa adskillige Steder, men overalt stødte imod paa en temmelig fiendelig Maade; og dette jo længere, jo værre. Denne Erfarenhed virkede saa meget, at den nu mere end to og halvtredstindstyve Aar gamle Dronning for Eftertiden blev i Rom og afstod fra alle større og mere omfattende Planer. Modgangen formaade imidlertid ikke at bøie hendes Egenticærlighed eller rette hendes Feil. Hun forblev sig selv liig. I samme Forhold, som Anseelse, Indkomster og Kræfter aftog, i samme Forhold formindskedes vistnok Kredsen for hendes Virksomhed; men An-

læret dertil og Retningen vare tilbage og yttrede sig paa samme Maade, endskiønt nu paa mere ubetydelige Formaal. I Christinas Hverdagsliv og i hendes romerske Forhold finder man, skiønt i Formindskning, den samme Mand, den samme Optræden som forhen i de europæiske. Vi have paa disse sidste anført saa mange og talende Exemppler, at vi kunne spare os og Læseren for at fremdrage de første.

Den smukkeste Side hos Dronning Christina i disse senere Aar var den levende Deeltagelse, hun viste for Kunster og Videnskaber. Selv læste hun de vigtigste Skrifter, som udkom, og opmuntrede disses Forfattere ved Breve, Berømmelse og Belønninger. Flere nyttige og bekiendte Arbejder have ene hendes Understøttelse at takke for deres Udgivelse. Hendes Bogforraad, hendes rige Samlinger aabnedes med sjelden Beredvillighed for enhver Grausker, for enhver Elsker af Kunst og Videnskab. I hendes Palads vare udmærkede Rejsende, samt Lærde og Kunstnere altid velkomne. Her sammentraadte det nylig oprettede physiske og det af Christina tidligere stiftede Academie for de skjønnue Kunster. Paa denne sidste af hende lagte Grund opstod fremdeles et videnskabeligt Samsund, der under Navn af Arcadien længe blomstrede og

havde sine Forgreninger over hele Italien. Som Grindring og Taknemmelighedsbeviis valgte Aca-
demiet for bestandig Dronning Christina til sin
Beskytterinde under Benævnelsen: Basilissa,
hvilket Navn hun bar i det første af hende stiftede
Selskab. — Christina indtraadte saaledes i et nyt
Tidsrum af videnskabelig Sysselsættelse og Hæder,
og fra 1670 til 1680 har man atter en stor Mængde
Skrifter, udgivne til hendes Roes. De Lærdes
Henrykkelse over hende var som oftest oprigtig;
thi Christinas Hengivenhed for dem og deres Virk-
somhed var af samme Egenkab; og Opmuntringer
skænkedes ofte med saa megen Behagelighed og
sin Følelse, at de hædrede baade Giveren og Mod-
tageren. Hun fik f. Ex. ved et eller andet Til-
fælde at vide, at en anseet Videnskabsmand for Die-
blikket besandt sig i en trykkende Pengeforlegenhed.
Strax sendte Christina 200 Ducater til ham med
følgende Skrivelse: „Jeg sender Eder herved en
Gave, skøndt den hverken svarer til Eders For-
tjeneste eller mit Ønske. Jeg rødmer derover; det
er Eders Hævn. Nævn ei et Ord derom, saafremt
I ikke dødelig vil saare Dronningen.“ Selv syssel-
satte hun sig meget med belletristiske og videnska-
belige Gienstande, lod Andres Arbejder i Haand-
skrift oplæse for sig og hjalp til at undersøge og

forbedre dem, saa at hun ofte tilseiede Vers og hele Sætninger af egen Opfindelse. Blandt Videnskaberne elskede hun særdeles meget Mathematik, Chemie og Astronomie. Hun kunde tilbringe hele Dage ved Emelteovnen, hele Nætter ved den mod Stierne rettede Riffert, følgende med spændt Opmærksomhed Naturens Underværker og de Lærdes Forklaringer. Undertiden synes hun dog at have forvildet sig paa Guldmageriets og Stiernetyderiets Gebeet; men ved andre Leiligheder drev hun aabenbar selv Spøg især med den sidstnævnte Bildfarelse.

Med saa levende Kiærlighed for videnskabelige Arbejder har Christina naturligtviis ogsaa selv taget Pennen som Forfatterinde. Det var fornemlig i de senere Aar af sit Ophold i Rom, at hun hengav sig til denne Sysselsættelse, og Gienstanden blev hendes egen Person og Regiering. Hun begyndte at skrive sin Historie og tilegnede dette sit Arbejde til ingen ringere end Gud selv. Skriftet rober megen Lethed og Kraft i Sprogets Behandling, men ophører allerede med Aaret 1636, maaskee paa Grund af Træthed ved dette eensformige Arbejde. Christina besluttede at overlade det til en Anden, og valgte Isak Vossius. „J“, skrev hun, „der som Dienvidne har seet den store Lykke, som Sværrig har nydt under min Regiering, J skal

skrive min Historie uden lav Smiger, men med den simple Sandhed, hvilken jeg elsker lige saa høit, som jeg hader Leguen." Formodentlig var det i den Hensigt at skaffe ham det nødvendige Rundskaabsforraad til et saadant Arbeide, at Christina lod en af sine Haandskrivere opsætte en sammendraget Beretning over de fornemste Begivenheder under hendes Regiering. Hun har selv giennemseet Haandskriftet, og i Marginen tilføiet en Mængde Anmærkninger. I det Hele var hun misfornøiet med Arbeidet og lod Galdenblad opsætte et andet Udtog, udtrykkelig som Ledetraad for Bossius, hvilket Haandskrift hun ligeledes har giennemseet og forsynet med Rand-Bemærkninger. Ubekjendt af hvilken Grund blev Bossii Bærk aldrig udført, og han selv døde et Par Maaneder førend Dronningen.

Man har ladet Haandskrifterne baade til Christinas eget Arbeide og til de tvende Udtog tiligemed de vedføjede Anmærkninger trykke. Det kunde synes, som man der burde vente mange og paalidelige Oplysninger; men det sande Forhold er, at Christinas Opgivelser baade paa det ene og andet Sted ere fulde af Feiltagelser, foranledigede af en i Marenes Løb og ved Begivenhedernes hurtige Vexel opstaaet Mangel paa Su-

kommelse, maaskee undertiden ogsaa af hendes forblindende Egenkærlighed. Thi man finder ogsaa her mangfoldige Spor af denne Svaghed. Man læser f. Ex. følgende Anmærkninger af hendes egen Haand: „Christina har aldrig havt nogen Yndling. — Det var for Christina næsten umuligt at tage Feil af Mennesker. — Christina efterlod Sverrig mere blomstrende og lykkelig, end det nogensinde havde været“ o. s. v.

Foruden ovennævnte Arbejder har man efter Christina tvende Opsatser, indeholdende Bedtegninger eller rettere sagt Lovtaler, den ene over Alexander, den anden over Cæsar. Desuden har hun efterladt en betydelig Samling af moralske eller Tankesprog samt andre almindelige Bemærkninger. I disse Skrifter, hvori hendes egen Personlighed ikke saa ofte og saa forstyrrende træder imellem, viser Christina megen Skarpsindighed i Opsatningen, Kræft i Udtrykket samt i Almindelighed en ædel og heisindet Tænkemaade. Hendes Breve derimod ere, som de anførte Exempler have viist, meget ofte vanheldede af en modbydelig Selvkærlighed, af en Uformuenhed til at tænke eller tale om noget Andet end sin egen Person. Ordet „Jeg“ forekommer næsten i enhver Sætning.

Christinas ovennævnte Arbejder vare forfattede i det franske Sprog, hvilket hun blandt alle helst og næsten udelukkende benyttede.

Hendes ofte omtalte Egenfærlighed var ved Modgang snarere bleven foreget end formindsket. Prøver derpaa ere ei sieldne. Hun havde f. Ex. i sin Tjeneste en Sanger ved Navn Rivani. Medens Dronningen 1667 opholdt sig i Norden, gif Rivani over i Hertugen af Savoens Tjeneste. Christina ansaae dette som en Bestæmmelse mod sin Ære. Hun skrev til sin i Rom værende Secretair. „J skal paa en høflig Maade underrette Savoens Gesandt om, at jeg aldrig har affsediget og aldrig agter at affsedige Rivani, og at jeg haaber, at Hertugen ikke vil bortlokke ham af min Tjeneste. Jeg vil aldrig tillade, at han tiltuster sig ham mod en Anden; thi han er ene til i Verden for min Skyld, og naar han ikke synger for mig, saa skal han heller ikke længe synge for nogen Anden, hvem det endogsaa var. Om han endog siger, at han har tabt Stemmen; saa gior det Intet. Som han er, skal han leve og dæe i min Tjeneste, eller rammes af min Hævn.“

(Sluttes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 16^{de} December 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsikringens Locale paa Raads og Domhuset, Onsdagen den 27^{de} December d. A., om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Sid Thrr. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 4^{de} December 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth,

Christinas Ophold i Rom.

(Slutning.)

Med Hensyn til sin kongelige Anseelse blev hun mere og mere iverfhyg, til Slutningen endog indtil Smaalighed og Overdrivelse. Hun vilde ansees for og behandles som en selvstændig regierende Konge, og paastod f. E. at have Rettighed til at ophøie i den adelige Stand. For i Virkeligheden at bevise denne sin Magt, udfærdigede hun et Adelsbrev for en Kammerjomfru. Pigen var, siges der, en Barbeerdatter fra Pesaro ved Navn Octavia Passegli. Til hendes nye adelige Navn valgte Christina, ligesom til Spot, det i Italiens Historie saa berømte Giustiniani.

Christina erkjendte selv, at hun blandt alle Hovedstæder helst vilde boe i Rom, fordi hun der ikke behøvede at vige for nogen Anden end for Paven, til hvem endog de mægtigste catholske Regenter overlod Fortrinet. Naret efter sin Thronaffigelse havde hun den Tilfredsstillelse, i Lighed med en regierende Person, at opvartes af Gesandten fra et eller andet Hof. Men det skete aldrig senere. Hun selv derimod vedblev ved forskiellige, undertiden nok saa ringe og selvgiorte Anledninger at sende Gesandter snart til

et snart til et andet Hof, for hvilke hun fordrede samme, stundom endog høiere Rang end for Gesandterne fra de mægtigste Regenter. Hun befalede Olivecrantz i Egenskab af Generalgouvernør over hendes Underholdslande at begiere Excellents-titel samt Rang og Plads næst efter Sverrigs Raad og over alle andre Embedsmænd. Det synes som Olivecrantz ikke med synderlig Estertryk har søgt at drive disse Fordringer igiennem, som naturligviis vilde paadrage ham Ubehageligheder og Spot, hvorfor Christina paa ny og under Straf af sin Unaade befalede ham ikke at give Excellents-titelen til nogen Anden end dem, som paa deres Side viste ham samme Opmærksomhed. „J skal,“ tilseiede hun, „være meget skynsig om min Vre i Eders Person.“ Til Fredsunderhandlingerne i Nimwegen 1678 sendte hun sin daværende Secretair og Statholder over Gulland og Vland, Cedercrantz. De Forskrifter, hun gav ham for Underhandlingerne, vare følgende: 1) Cedercrantz skal af Enhver fordre Excellents-titelen. 2) Naar han taler om sin Dronning, skal det skee under Vencævnelsen af Dronning Christina eller blot Dronningen. Andre Regenter skulle kaldes Kongen af Spanien, Dronningen af Frankrig o. s. v. 3) Han skal ikke overlade Forrangen

til nogen Anden blandt Fredsunderhandlerne end til Paven's; dog ogsaa til Keiserens, men kun i Tilfælde af, at de franske og spanske Sendebud foregik med Exemplet. 4) I alle Skrivelser maa Dronning Christinas Navn sættes næst efter Paven's og Keiserens og foran alle andre Regenters. 5) Ved andre Kongers Navn skal Cedercran's ikke undlade Titelen serenissimus, (d. e. durchlauchtigste, der ogsaa tillagdes Churfyrster) men hverken mundtlig eller skriftlig selv give eller tillade Andre at give Christina denne Benværelse. Skal hun have nogen saadan, da maa det være Titelen augusta, (en Benværelse, som ene brugtes om de Romerske Keiserinder); ellers vil hun blot hedde Dronning Christina, hvilket Navn hun paastaer at være større end alle Verdens Titeler o. s. v. Man finder, at Christinas Egenkiærlighed formedelst hendes usædvanlige Lykke i Ungdomsaarene har skudt saa dybe Rødder og faaet en saa stærk Vært, at den aldrig mere kunde hemmes. Modgang og Ydmygelses af alle Slags kunde ei bære eller tilrettevise, men tjente blot til at forbitte og forhærde hendes stolte Mand, saa at den til Slutningen forfaldt til en latterlig Afgudsdyrkelse af sig selv. Christina var livlig, var skarpsindig, var i mange Tilfælde klog og forstandig;

men saasuart hendes Egentlighed kom med i Spillet, var det forbi med alle disse hendes gode Egenstaber.

Øvnenævnte Svaghed medførte andre ulykkelige Følger. Den hindrede nemlig Christina fra al Omgang med hendes Ege, idet disse for deres egen Vres Skyld umulig kunde erkiende hendes overdrevne Fordringer. Endnu ulykkeligere var det, at ingen redelig findet Mand fandtes i hendes Omgivelse. En saadan kunde nemlig umulig høre paa, bifalde og udføre hendes besynderlige, ofte meget urimelige Indfald; og Modsigelser havde strax Unaade til Følge. Saaledes faldt Christinas daglige Omgang mere og mere ned til Personer ikke blot af lavere Rang og Anseelse, men ogsaa af en slettere Art, for det meste til saadanne, som af Svaghed eller Lykkejægeri smigrede hendes Forsængelighed og sagde Ja til hendes Indfald. Mere eller mindre var hun selv vidende om deres Foragtelighed, men dette bidrog ene til ved Jevnførelsen at forege hendes høie Tanker om sig selv, og til i Tale og Opførsel at vænne hende til det Overmod, som Mennesker stundom tillade sig, naar de ei bindes af Afgtelse for deres Omgivelser. Dette Overmod viste sig mere og mere i Udsærd, Ord og Opførsel, i intet Tilfælde passende for

den høie Plads, hvorpaa hun stod, og for det Bærd, hun satte paa sin egen Person. Hun tillod Andre og stundom sig selv en meget uanstændig Skiemt og søgte et Slags Være eller Fornøielse i ved Grovheder at sætte sit Selskab i Forlegenhed; det Udmærkende i hendes Indfald var ofte mindre deres Vittighed end deres Dristighed. Uden noget Baand blev hendes Lune mere og mere ustyrligt og opfarende ved mindste Modgang eller Modsigelse. Det skete i Vredens Dieblik, at hun selv med Stokkeslag straffede sine Tienere, og fra Munden, undertiden ogsaa fra Pennen, fløde ved saadanne Keiligheder Udtrykkene: Dumhoved, Dvæg, Egner, Bedrager, o. s. v.

Næsten hele denne Tid beboede Christina Paladset Riario, beliggende i Qvarteret Longara. Ved Misbrug af Qvarteerfriheden samt ved den Usædelighed, som sædvanlig herskede ved Christinas Hof, blev dette Qvarteer en Fristad og indenfor Rom's Omkreds et Slags Hovedstad for Forbrydere og Lastefulde af alle mulige Arter. Med Hensyn paa Dronningens egen Person udspreddes meget vancereude Rygter, især om allehaande Nær- lighedsforbindelser; ja man finder endog slige Beskyldninger fortalte flere Steder paa Tryk. Ved nærmere Undersøgelse synes disse dog mere eller

mindre usandsynlige, samt foranledigede deels ved Christinas hensynsløse Opførsel, deels ved de mange Uvenner, hun forskaffede sig. Hendes Yndlinger eller Tienere, sædvanligviis foragtelige Personer, bleve senere hendes bittreste Fiender. Disse benyttede den nærmere Kundskab, de under Naadestiden havde erholdt, og tilfredsstillede senere deres egen og Publicums Skadefrohed ved at robe, hvad der i Fortrolighed meddeltes dem. Saaledes bleve alle Christinas Feil fremdragne ikke alene skaanselsløst, men ogsaa løgnagtigen, saa at man falder i Forbauselse over Forfatternes Drislighed at udelukke formildende og tildigte forværende Omstændigheder, ja undertiden paa en uforskammet Maade at udsprede de groveste Usandheder. Der findes om Dronning Christina en Mængde Skildringer og Levnetsbeskrivelser m. m., alle af anonyme Forfattere, som bluedes ved at udstille deres eget Navn, men alle med det Formaal end mere at sværte hendes allerede noksom mørke Billede. I disse Skrifter finder man, især fra Tiden af, da hun nedlagde Kronen, en Mængde skændige Beskyldninger. Vi overlade disse til den Laushed og Glemfjel, hvori de allerede ere nedstunkne. Forfatternes fiendelige Bitterhed og Mangel paa Sandhedskjærlighed betager det Hele al Troværdighed.

Garrik.

Da den berømte engelske Skuespiller Garrik sidste Gang var i Paris, indbød Preville, der gaalet for en af de fuldkomneste Skuespillere ved det franske Theater, ham til sit Landsted. Garrik, der just var i et lystigt Lune, gjorde ham det Forslag, at kjøre derud i en af de Hjevogne, som gaae fra Paris til Versailles, efterfom Previlles Landsted laae ved denne Bei. Da de havde sat sig i Bognen, befalede han Kudstjen at kjøre til; men denne svarede ham, at han først maatte have sit Tal af fire Personer fuldt; saasnart han havde det, vilde han kjøre. Garrik fik et Indfald, hvorved han tillige vilde give sin Collega en Prøve paa sin Kunst. Imedens nemlig Kudstjen saae sig om efter andre Passagerere, listede han sig ud af Karethdøren, gik bag omkring Bognen, fordreiede sit Ansigt, og fremstillede sig for Kudstjen som en tredie Passagerer, uden at denne mærkede det Mindste af Bedrageriet. Dette gjorde han endnu engang, og blev atter, til Previlles Forbauselse, optaget som den fjerde Passagerer. Nu sprang han tredie Gang ud, og tilfalte Kudstjen som en Fremmed; men denne svarede ham i en vranten Tone, at han havde Tallet fuldt. Kudstjen vilde virkelig ogsaa være kjørt afsted uden ham, naar ikke Preville havde raabt til ham, at da den fremmede Herre kun var en lille Mand, saa vilde de nok tage ham op, og see til, hvorledes de kunde faae Plads.

M a n s - a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 23^{de} December 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsikringens Locale paa Raads og Domhuset, Onsdagen den 27^{de} December d. A., om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid Dhr. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Næde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 4^{de} December 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Vorgen.

C. S. Groth.

Christinas Tvistighed om Qvarteerfriheden.

Under Christinas sidste tyveaarige Ophold i Rom var hun indviklet i flere meget besynderlige Begivenheder. Disse vare for det meste af mindre Betydning, men derimod af megen Lighed med dem, hvorom vi tidligere have fortalt. Vi ville derfor med Taushed forbigaae dem, og ene anføre den sidste og mærkværdigste deriblandt, nemlig Tvisten om Qvarteerfriheden.

Swad der med dette Ord menes, have vi allerede tidligere omtalt. Det urimelige Misbrug deraf hindrede enhver Bestræbelse fra den pavelige Stols Side for at indføre Orden og Sikkerhed i Rom, idet alle Slags Forbrydere let og naarsomhelst kunde finde en uangribelig Fristad i de fremmede Gesandters Boliger og Omgivelse. Dette udstraktes efterhaanden saavidt, at den nævnte Frihed ikke blot skulde omfatte det Huus, men ogsaa det Qvarteer, ja undertiden endog den Gade, hvor den fremmede Gesandt boede, og ikke blot hans Tieterskab, men Alle, som opholdt sig indenfor den nævnte Omkreds. Flere af Paverne havde søgt at affkaffe denne skadelige Skik, men forgieves. I Maret 1676 blev Cardinal Odes-

calchi Pave under Navn af Innocentius den Ellefte. Om Marsagen til hans Opkomst berettes allehaande, man veed ei tilvisse med hvilken Grund; men som Cardinal og endnu mere som Pave udmærkede han sig ved Tarvelighed, Retfærdighed, Belgierenhed, Alvor og en levende og standhaftig Iver for at affkaffe mange Misbrug saavel i den hele catholske Menighed som i selve Rom; og han var en blandt de meest retfærdige og virksomme Mænd, som have beklædt den pavelige Stol. Snart angreb han Qvarteerfriheden og det med Fremgång, skøndt under mange Modstgæffer. De fleste Hoffer, deriblandt det spanske og østerrigske, afstode alligevel den omtalte Rettighed; det sidste dog med det udtrykkelige Vilkaar, at Frankrig skulde følge Exemplet.

Eige fra sin Ankomst til Rom havde Christina tiltvunget sig samme Qvarteerfrihed som de øvrige fremmede Magter, og man flagede over, at der hos hende forefaldt de fleste og groveste Misbrug, og det jo længer, jo værre. Man paastod at hendes Tienere, og i Særdeleshed hendes Overstaldmester og Hofmarschalk, del Monte, for Gultpenge ydede Qvarteerfrihedens Beskyttelse til en Mængde usædelige Qvinder, Bedragerere, Tyve, Voldsmænd og andre saadanne, som frygtede

Lovens Straf. I Forhold til som de andre Magters Frihed ophørte, strømmede flige Personer til Christinas Qvarteer, Longara, saa at dette ganske overfyldtes af en saadan Befolkning.

Ved forskellige underhaanden affendte Meglere lykkedes det endelig Paven at overtale Christina til en Indskrænkning af hendes Qvarteerfrihed. Hun gav sit Bisald ved følgende Skrivelse: „For at understøtte Eders Herligheds meget retfærdige Uttraa efter at affkaffe Qvarteerfrihedens Misbrug, vil jeg herved af egen Drift og for stedse affige min hidtil havte Rettighed, dog med Undtagelse for mine egne Tienere og deres Boliger. Hvad jeg saaledes tilbyder, er intet andet, end hvad med Rette tilkommer Eders Herlighed“ o. s. v.

Denne Christinas Handling vandt stort Bisald hos alle bedre tænkende. Desto større var Forbauselsen, da hun snart viste Fortrydelse over sin Eftergivenhed. Aarsagerne dertil vare sandsynligviis flere; deels, at Paven maaskee undertiden for heftigt benyttede sin nye Myndighed, deels Rygtet, at Frankrig agtede at beholde Qvarteerfriheden; deels maaskee Indgivelser af Christinas eget Hof, der ugierne savnede den tilvante Selvraadighed og de indbringende Uvaner. Hun

yttrede Misforneielſe med Pavenſ Forholdsregler, og Udbruddet foranledigedes ved følgende Hændelſe.

En blandt Chriſtinaſ Drabanter havde en Siener, ſom i Longara havde en Brændeviins-handel, og nu, det var ved Paafſtetid 1687, havde indsmuglet nogle Fade af denne Artikel. De pavelige Retsbetiente opdagede Forholdet og vilde gribe Forbryderen. Denne flygtede til en Kirke indenfor Qvarteret, men blev trukken frem og ført igiennem Longara-Gaden. Manden, ung, stærk og modig, gjorde imidlertid det ene Forſøg efter det andet paa at rive ſig løs. Retsbetientene derimod ſøgte ved Stokkeſlag at bringe ham til at holde ſig rolig, hvorved Pøbelen begyndte at ſamle ſig, tagende Parti for Forbryderen og mod Lovens Tilſiktede. Manden befriede ſig endelig og ſkyndte ſig bort, men naaede ei længere end til et af Dronningens Vognſkure, ved hvis lukkede Port han ſtandsede og omfattede Laafen, for ſaaledes paa en Maade at blive deelagtig i Qvarterfrihedens Fordele. Retsbetientene ſøgte at rive ham løs; men forgieves. De lagde da et Toug om Halsen og truede med at qvæle ham, hvis han ei vilde ſlippe. Folket rundt omkring larmede og ſkreg: „hvilken Grusomhed, hvilket Tyranni, hvilken Ringeagt mod Gud og mod

Dronningen.“ Endelig lykkedes det for Retsbetientene at faae Manden løs, og de førte ham ind i et nærliggende Værtshuus. Christina var strax bleven underrettet om Begivenheden. Efter nogen Taushed udbred hun: „nei, jeg kan ikke lade et saadant Optrin upaataalt!“ Hun skikkede uilfærdig en Betient og efter ham en af sine Gardecapitainer, ved Navn Landini, for at tage Fangen tilbage. De forskrækkede Retsbetiente bade om Naade. Landini førte den befriede Smugler, omgiven af Folkeskaren, som i Triumph raabte: leve Dronningen! leve Dronningen!

Paven tog Sagen alvorlig. En Samtale mellem en af hans Embedsmænd og Dronningen foranledigede skarpe Ord; men ingen Forsoning. Man begyndte da en Sag mod Landini og den medsendte Betient. Disse indfandt sig ikke for Domstolen. Paven lod dem dømmes til Døden og opflog en Kundgivelse derom i Congara. Der fortæstes endog, at han udsatte en Priis paa deres Hoveder. Christina skrev til Dommeren: „at vanære Eder og Eders Herre, det kalder J at giøre Ret. Jeg har Medynk med Eder nu, og end mere, naar J engang bliver Cardinal. Imidlertid har J mit Ord paa, at de, som J have dømt til Døden, skulle leve endnu nogen Tid; og, om man

ei lader dem døe en naturlig Død, saa skulle de ikke døe ene." Givet i Paladset den 24 Julii 1687.

Christina.

For at vise, hvor lidet hun frygtede de pavelige Trudsler, drog Christina paa en af de større Høitidsdage til Jesuiterkirken, omgiven af hele sit Hof, iblandt dette ogsaa de til Deden dømte Personer. Med Hensyn til befrygtede Voldsomheder havde Alle forsynet sig med Vaaben under Klæderne, Det var overflødig. Retsbetientene holdt sig stille, og Pøbelen sværmede jublende omkring hendes Vogn under Raabet: leve Dronningen!

Man sagde, at Paven agtede at sende hele Politistyrken, for med Magt at føre de tvende fra Livet Dømte fra Longara. Christina kaldte alle sine Tienere sammen, underrettede dem om Rygtet men tillige om sit faste Forsæt ikke at overgive de for hendes Skyld Ulykkelige. Hun tilkiendegav, at Enhver, som frygtede den kommende Storm, maatte have Lov til at forlade hendes Tjeneste; men den, som nu blev tilbage, maatte ei heller siden vise Tvivlraadighed eller Frygt. Alle bevidnede under Knæfald og Taarer, at de vilde baade leve og døe i hendes Tjeneste som ogsaa til hendes Beskyttelse udgyde deres sidste Blodsdraabe. Et andet tilstedeværende

Vidne siger dog, at man paa Ansigtstrækkene kunde see, at mere end Halvdelen ønskede at være langt borte. Christina foretog siden med sit Hof og med de Livsbømte et nyt Tog omkring i Gaderne og blev ligesom tidligere modtagen af Væbelsens Jubelraab. Hun lod nogle af sine Haandlangere hertil med Penge og Fortæring lokke flere hundrede i Staden værende Personer, meest fremmede Vælgængere, som, i Tilfælde af et Ufald, skulde ile til hendes Hielp. „Her i Rom,“ skrev hun, „skielver Alt uden Christina;“ og en anden Gang: „Jeg er ligesom Cæsar overleveret i Sorøveres Hænder; men ligesom dengang, er det mig, som truer dem, og dem, som frygte mig.“

M a n f a.

Borger-Vennen.

Fem og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 30^{te} December 1843.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Christinas Tvistighed om Dvarteer-
friheden.

(Slutning.)

Mod Slutningen af 1687 ankom til Rom den franske Gesandt Cavardin med en stærk og vel rustet Suite. Dereensstemmende med sin Konges Befaling afflog han enhver Judsfrænkning i Dvarteerfriheden, og blev derfor ei heller modtagen af Paven til Audients. Denne Dereensstemmelse i Anskuelse bevirkede nu en hastig og fuldstændig Forsoning imellem Christina og Frankrig; og hun, som i saa mange Aar havde bagvasket Franskmændene, hørtes nu at yttre, at en eneste Mand

af dette Folk var saa god som ti Italienerne. Veraabende og støttende sig paa Franskmændens Exempel, tog hun sin giorte Indvilligelse i Avar-teerfrihedens Indskrænkning tilbage.

Pebelen, som ugierne havde seet Paven Forsøg paa at affkaffe Uordnerne, tog under ovennævnte Stridigheder aabent og heirestet Christina's og Franskmændenes Parti. Paven vovede derfor ikke at gribe alvorlige Forholdsregler; men holdt dog urokket ved sine Fordringer. Mod Christina viste han Overlegenhedens Kulde, og da man berettede ham hendes Udrustninger, hendes Tog igiennem Saderne, hendes haanlige Udtryk mod hans egen Person, pleiede han at lee deraf, men forresten ikke at giøre en eneste Anmærkning, end mindre at vedtage nogen Forholdsregel. Engang skete det dog, at han ved en saadan Fortælling yttrede de tvende Ord: „e donna,“ d. v. s. „hun er en Kvinde.“ Det blev strax berettet til Christina, og man siger, at intet mere opbragte hende end denne kolde Foragt og især det sidst anførte Udtryk.

Paven kunde imidlertid ikke i Længden modstaae Begierligheden efter at lade Christina fele sin Hævn. Han inddrog derfor den aarlige Pension af 12000 Scudi, som hun allerede siden Alexander den

Syvendes Tid havde oppebaaret af det pavelige
 Skatkammer. Da Azolini skriftlig underrettede
 hende derom, svarede Christina saaledes: „Jeg
 beder Eder vise mig den Retfærdighed at troe, at
 Eders Nyhed var for mig den behageligste i Verden.
 Gud, som kiender mit Hjertets Jnderste, veed, at
 jeg ikke lyver. De 12000 Scudi, som Paven
 har givet mig, udgiere den eneste Plet paa mit
 Liv, hvilken jeg ogsaa har baaret som den største
 Ydmygelse, Gud kunde paalægge mit Heimod.
 Jeg anseer mig nu at have fundet Naade for
 hans Dine, idet han paa en saa ærefuld Naade
 har befriet mig fra denne Fornedrelse; og han
 har derved rigelig lønnet det Lidet, som jeg har
 kunnet virke til hans Ære. Denne hans Naade
 er lige saa meget værdt, som tusinde Kongedømmer.
 Jeg var ved Modtagelsen af Eders Brev ene;
 men jeg ønskede, at hele Verden havde seet den
 Glæde, som derover opfyldte mit Hjerte. Men
 Gud saae den, og det er nok. Bed, at han
 bevarer mig fra Heimod over de Følelser, han
 har gydet i min Siel, og som jeg vover at kalde
 ham værdige. Han har i Dag viist mig en stor
 Naade. Jeg takker ham derfor, og jeg beder
 Eder paa mine Vegne ogsaa at takke hans Hel-

lighed for Befrielsen fra denne ydmygende Forbindelse. Farvel!

Udsforholdet vedblev til Dronningens snart derefter indtræffende Død.

Christinas Alderdom og Død.

Mere end tredive Aar vare forløbne, siden Christina nedlagde den svenske Trone. Christina selv var med Hensyn til sin Sindsbestaffenhed den samme som forud, en besynderlig Blanding af Ondt og Godt, af Storsindet og Smaaligt, begge Dele fremtrædende i hendes Alderdom med næsten gresslere Farver end før. Paa hendes Ydre havde Aarene sat deres Stempel. Den forud saa ungdommelig lette og behagelige Dronning var nu en tredsindstyveaarig Dame, kort, tyk og feed. Den høie hvælvede Pande og Næse, de store og giennemtrængende Vine vare tilbage; men Munden var sunken sammen; Underlæberne skudte frem, og Hagen, ligesom den tilkomne, af Fedt dannede Dobbelthage, hist og her besat med langt Skæg. Haaret, en Haandbred langt, var ligesom Carl den Tolvtes, opkæmmet, men tillige puddret; hendes Dragt, ligesom tidligere, affstikkende, halv

mandlig, halv qvindelig; Stemmen, Gebærderne og Ansigtstudtrykket ganske og aldeles som et Mandfolks. Mod hendes eget Kien vedblev hendes Uvillie uforandret; dog frembrød hos hende selv en temmelig stærk qvindelig Forsængelighed, der i hendes nuværende Alder og som hun nu faae ud, var dobbelt latterlig. Hun pleiede nemlig ofte at tale om den brændende Rivalighed, som hendes Yndighed havde indgydt Carl Gustav. I det forhen omtalte historiske Udtog har hun hist og her gjort følgende egenhændige Anmærkninger: „Kong Carl Gustav viste ved sit Bryllup en hei Grad af Sorg. — „Jeg er ulykkelig,““ sagde han; „Christina har rigtignok givet mig en Krone og en Gemalinde; men hun har negtet mig den Ære at eie hendes egen Person, og Intet kan træste mig over et saadant Tab.““ — „Kongen yttrede disse Ord i Nærværelsen af flere betydelige Personer af begge Kien.“ — Denne Angivelse er baade ugrundet og urimelig. Formodentlig har en eller anden ondskabsfuld Spasmager villet more sig med den gamle Dronnings Lettroenhed og Forsængelighed.

I Selskabskredsse vedligeholdte Christina sin fordums Livlighed og sin eiendommelige men dog underholdende Omgangstone. I Hverdagslivet derimod blev hun mere og mere gnaven og vans-

stelig at giere tilpas, saa at hendes Omgivning ofte havde meget tunge Dage. Hun saae med Uvillie den kommende Alderdom i Møde. „Deben fortroliger mig ikke,“ sagde hun til en af sine Bekjendte; „jeg venter den uden Frygt og uden Bængsel; men for Alderdommen har jeg af Naturen en stor Afsty, og veed ikke, om jeg nogensinde kan vænne mig til den.“ Man fortalte, at en Engelskmand var nær ved at tillokke sig en stor Pengesum for nogle Piller, som, efter Opgivelsen, betydelig skulde forlænge hendes Livskraft.

I disse senere Aar viste Christina en foreget Jver for den catholske Religion og en stigende Tro paa dens Sandhed; men i denne Henseende kom hun dog, ligesom saa ofte, i Modsigelse med sig selv. I flere Breve og Afhandlinger forsvarede hun den omtalte Lære og undertiden nogle af dens vanskelig fordeielige Sætninger. „Det er,“ skriver hun, „meget dristigt af Frankrig, at betvivle Paven's Ufeilbarhed, hvilken jeg for min Deel anseer for fuldkommen begrundet.“ — Paa den anden Side hørte man selgeude Uttringer af hende: „Munke og Jesuiter ere en forbandet Slægt, som stifte Ondt, hvor de komme“ — eller: „min Overgang til den catholske Tro kom ei af nogen Tvivl om den lutheriske; men af ganske andre og ydre

Marfager," — eller: „man siger, at den catholske Kirke styres af den Helligaand. Jeg troer næsten, at det forholder sig saaledes, eftersom Kirken ei for længe siden er bleven forstyrret; thi jeg har nu kiendt fire Paver, fire af disse jordiske Regieringsmænd, af hvilke ingen har havt sund Mennekkforstand." — Disse modstridende Yttringer kunne for en Deel forklares af de heftige Omkiftninger i Christinas Lune og Anskuelse; men man har ogsaa meent, at den catholske Jvrer, Galdenblad, har af egen Drift i hendes Skrifter indskudt flere af de strengt papistiske Udtryk.

Imidlertid er det utvivlsomt, at det sig nærmende Naboskab med Evigheden har paa Christina havt sin sædvanlige, sin alvorlige Indvirkning. I hendes Breve finder man Udtrykkene af Fromhed, Alvor og Ydmyghed hyppigere og varmere end nogensinde forud. „Jeg er," skriver hun, mere og mere misforneiet med mig selv. Jeg ønsker mig ikke Guld, Ære eller Herskervælde; men derimod mere Dyd og gode Gierninger." Hun raadte Grev Vasanau, en naturlig Søen af Gustav Adolph, at gaae i Kloster, og yttrede sig i denne Anledning paa følgende Maade: „Emigr Eder ikke med tomme Drømmebilleder, men vær overtydet om, at der i denne Verden hverken for Eder eller

for mig findes nogenting at haabe. I savner Midler til at opretholde Eders Byrd, og jeg til at give Eder Understøttelse dertil. - Jeg agtede at lade Eder forsøge Eders Lykke som Kriger eller i Maltas Tjeneste; men i begge Tilfælde behøves en Udstyring, overstigende vore Indtægter. Verden fordrer Penge, hvilken Vej vi end vælge; det er blot i Guds Armie, at vi uden Blusfel og Frygt kunne kaste os, naar vi ere udblottede paa Alt. Gjør det snart, ligesom naar man styrter sig ud af et brændende Huus. Prøv dog i Forveien Eders eget Hierte og Eders Kræfter; men fortrøst Eder ei paa dem, men blot paa Gud, paa ham ene! Føler I en sand Landens Kaldelse, saa gjør strax det afgjørende Skridt, og I skal erfare en Tilfredsstillelse, en Salighed, større end Alt, hvad Verden kan give; thi skiennt vi til Gud ikke opoffre andet, end hvad der tilhører ham, saa erholde vi dog af hans uendelige Godhed en rig Belønning derfor. Men Verden; — om I ogsaa vandt alle Jordens Riger, Skatte, Ære og Fornøielser, I skulde ei føle Eder gladere end nu. I skulde tvertimod erfare en stor Mængde Sorger og Ubehageligheder, der nu ere ukiendte for Eder; troe mig og min Erfarenhed! den sikreste Tilfredsstillelse vindes, naar vi til Guds Ære opoffre alt Jordist. Det maa i ethvert Tilfælde overgives, naar vi engang, før eller senere, kaldes heden.“

(Sluttet.)

M a n f a.